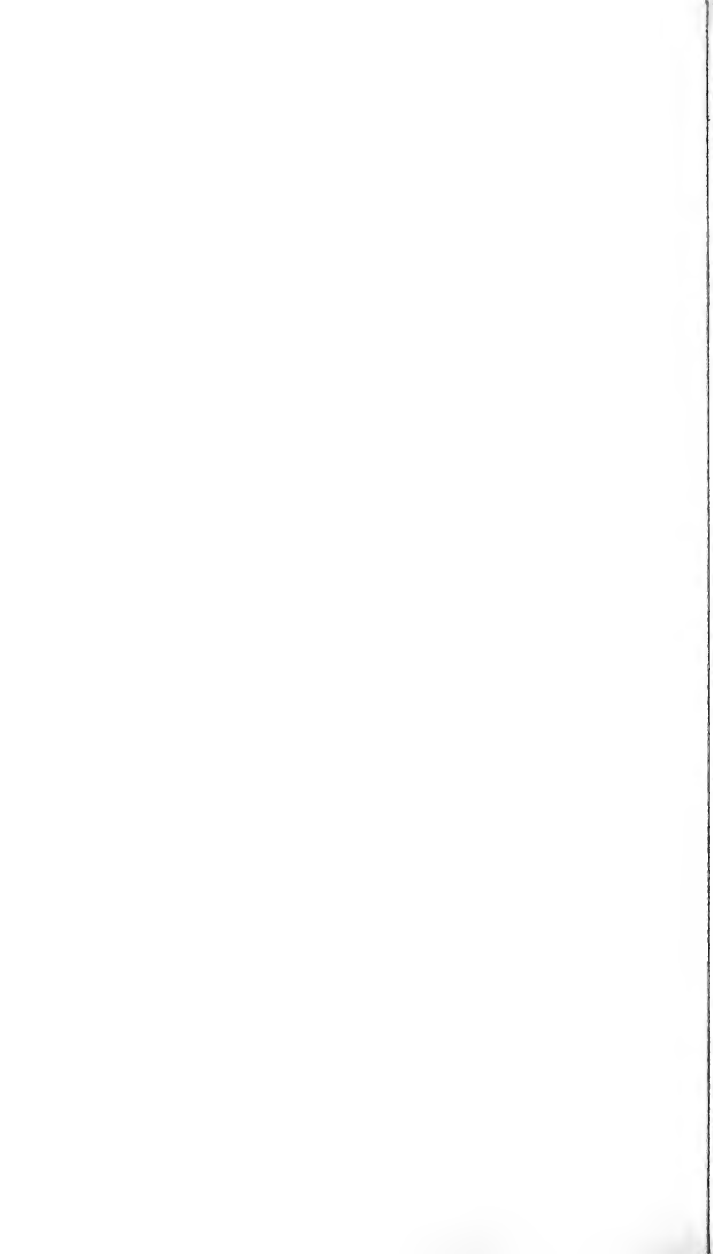

Mat. 178

William Miller.

SEAN DAIN,

AGUS

ORAIN GHAIÐHEALACH,

AIR AN TABHAIRT O DHA OIN UAISLE,

ARAID AN

GAELTACHD ALBA,

DON FHEAR FHOILLSICHEADH

E OIN GILLIES.

AON CO-FHREAGARRACH DON

T SEAN CHUIDEACHD ALBANNACH
ANN DUNEIDINN,

ACUS

FHEAR DON T' SEAN CHUIDEACHD AM PEART,

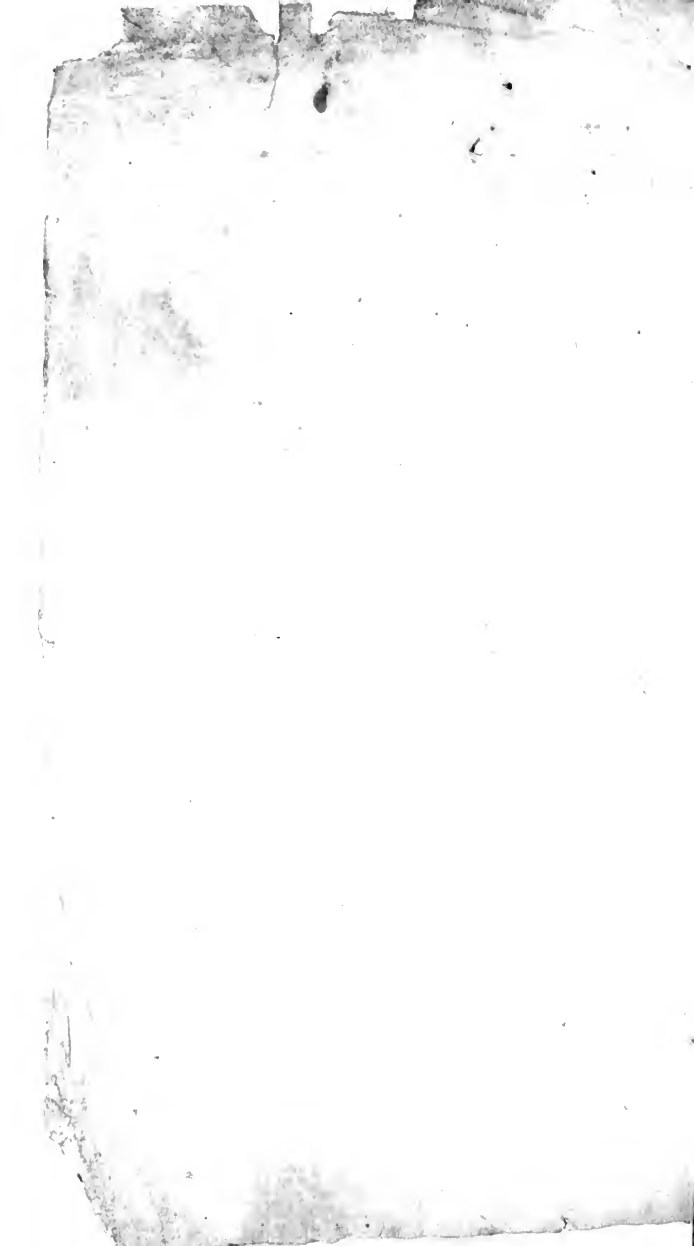
AGUS

LEABHAR RECEUDAIR DON' CHUIDEACHD-SIN.

CLO-EHUAILT' AM PEART

M, DCC, LXXXVI.

COLLECTION

OF

ANCIENT AND MODERN

GAELIC POEMS

AND

SONGS,

TRANSMITTED FROM GENTLEMEN IN
THE HIGHLANDS OF SCOTLAND

TO THE

EDITOR.

P E R T H :

PRINTED FOR JOHN GILLIES, BOOKSELLER.

M,DCC,LXXXVI.

Entered in Stationers Hall According to Act of Parliament.

George M. Donnell Junr.

T O

THE RIGHT HONOURABLE

DAVID STEWART ERSKINE,

EARL OF BUCHAN,

LORD CARDROSS,

FOUNDER AND VICE PRESIDENT OF THE SOCIETY OF THE ANTIQUARIES OF SCOTLAND,
AT EDINBURGH,

PRESIDENT OF THE ANTIQUARIAN AND LITERARY SOCIETY AT PERTH, &c. &c.

THE FOLLOWING

COLLECTION

OF

G A E L I C P O E M S,

IS INSCRIBED TO HIS LORDSHIP,

AS THE ZEALOUS PATRON, AND SUCCESSFUL
PROMOTER OF LEARNING IN SCOTLAND.

WITH THE PROFOUNDEST RESPECT,

BY HIS LORDSHIP'S

MOST OBEDIENT,

AND MOST HUMBLE SERVANT,

The Editor, JOHN GILLIES.

THE HISTORY OF

THE UNITED STATES

OF AMERICA

BY

W. H. RAY

NEW YORK

1854

A D V E R T I S E M E N T

By the EDITOR.

The following Poems were transmitted to the Editor by several clergymen and other Gentlemen in the Highlands, who were so kind as to take the trouble of collecting them.

He has been assured, by persons who are well skilled in the Gaelic Language, and who have good judgment and taste, that they are worthy of being communicated to the Public.

He particularly acknowledges his obligations to Sir James Foulis of Colinton, Baronet, for procuring and carefully revising many of them.

So much has of late been written and published concerning the Gaelic Poetry, that it was reckoned unnecessary to prefix any dissertation on that subject.

The Editor humbly hopes the Poems will be found to be accurately printed.

Perth June 15, 1786.

D A I N

A G U S

O R A I N

G H A I D H E A L A C H.

M O R D U B H *.

AM bheil thufa air sgiathan do luathas,
A ghaoth, gu triall led' uile neart ?
Thig le cairdeas a dh'ionnfuidh m'aois,
Thoir sgrìob eutrom thar mo chraig.
Comh-aois m'òige ghlac an t-eug.
'S uaigneach m'aighe 'n uaimh mo bhròin.
'S mòr mo leòn fo làimh na h-aois :
Ofaig tha 'g astar o thuath, na dean tuafaid rium 's mi lag.
Bha mi uair gu'n robh mo cheum
Cho eutrom riutfa, a ghaoth.
Mo neart mar chraig a' Chruaidh-mhill ?
'S iomadh cath 'fna bhuaile mi beum.
'S tric taibhse mo naimhdean ag astar
Le ceum lag o bheinn gu beinn.
Ach thig àm do bhròin-fa, a ghaoth,

A

'Nuair

* This beautiful fragment is part of the original of the poem which Mr CLARK has translated into English, in his CALEDONIAN BARDS, under the title of MORDUTH.

'Nuair a dhìreas tu'n t-aonach gu mall,
 Cha'n imrich thu neoil thar coill,
 'S cha lub a' choille fod' làimh,
 'S cha ghéill am fraoch anfhann féin,
 Ach togaidh gach geug a ceann.
 Ei bàigheil riumfa, aghaath,
 Oir tha 'n aois ort féin ro-theann.

Cuir lafair re geug do'n ghallan,
 A shealgair coire a's áillidh suìomh.
 Tha'n oidhche a' sìubhal o'n ear,
 Tha ghrian a critheadh 'fan iar.
 Dh'fhosgail cìlean Flaitheas fa' chuan
 Tri uairean dorfan nan nial,
 A' glodhaich, "Dean cabhag thar a' chuan
 'Led' chuach-fhalt àluinn, a Ghrian."
 Tha neoil dubh shiubhlach na h-oidhche
 Gun aoibhneas air chul nan tonn.
 'S tric iad ag amharc do thriall,
 A ghnùis àluinn tha 'g astar o'n ear.
 Ach éiribh le'r sgiathan o'n chuan,
 A neoil dhorcha nan iomadh gruzim.
 Tha fgailean nan fonn o shean
 Tabhairt cuire do'n Gluèin gu Flaitheas.

Beannachd le rìbhinn chiuin do rùin!
 Buaidh le d' shaighid air gach beinn,
 A shealgair, tha tabhairt dhomh treoir,
 'S mi leònta fo làimh na h-aois!
 Ach fuidh thusa ann am uaimh,
 Is zìfd re tuafaid ghaath is chrag.
 Lunnidh mi dhuit sgeul a's mòr brìgh
 Air suinn a tha sìnte fo'n lic.
 'S taitneach na sinuaintean a thriall,
 'S miannach dreach nam bliadhn' a dl' fhalbh.
 Pill thusa, m'òige, le t'uile ghnìomh,
 Is feuch do m'anam bliadhn' mo neart.

Feuch gach'cath 'fna bhuaill mi beum,
 Is airm nan laoch bha treubhach borb.
 Thugaibh fùil o neoil 'nar fuzin,
 Fheara, bha cruaidh anns gach cath :
 Cluinnidh bhur clann fuaim bhur cliu,
 'S thig fileadh an fùl gu làr.
 Tha m'anam a' foillfeachadh le gnìomh
 Nam bliadhn' a dh' fhalbh is nach pill.

Dh' fhaluich a' ghealach a ceann.
 Bha codal reultan air chùl neoil.
 Cabhag ghaoth is chuan o chian :
 Bu gharbh an cath bha eadar stuaidh
 Is fileadh ghailbheach nan speur,
 'Nuair a dh'èirich co'-shamhladh Shàilmhoir
 O 'leabaidh fhuair fa' gharbh chuan,
 A' sìubhal air bharraibh nan stuadh
 'S a' ghaoth cur meanbh chath mu'n cuairt.
 Dh'èirich mac an aoig air fgiath
 Na h-osaig gu gruaidh Chraig-mhòir,
 'S bha anail fhiadhaich nan neul
 Ag éirigh m'a fhleagh gun ghuin.
 Ag aniharc a nuas o 'leabaidh fhuair
 'S mòr a' bhrìgh a bha 'na ghuth :
 " Dùisgibh, chlann Alba nam buadh,
 " 'S garbh colg bhur naimhde o thuath.
 " Ag gluafad air bharraibh nan tonn,
 " Tha clann Lochlain nan lomadh long.
 " Eiribh, chlann Alba nam buadh,
 " 'S mòr neart bhur naimhde o thuath."

Air fgiath na h-osaig fhuair
 Dh'fhalbh mac na h-oidhche gu luath.
 Lùb an darach garbh fo chofan,
 'S chrith gach gallan roimh fheirg.
 " Tionailibh, mo shuinn, o'n t-fealg,"
 Thubhairt Ceann-fine na h-Alba.

“ Soillfichibh frad air Druim-feinne,
“ ’S thig mo laoch o ghruaidh gach beinne.”

Labhair Mordubh rìgh nan frath,
’S lìonmbar crag tha ’g innseadh sgéil.
Chuala clann a’ chath’ am fonn,
Is leum iomadh lann ghlas a mach.
Dh’ eirich a’ mhadainn fan ear,
’S dh’iarr i air fian gailbheach gluafad.
B’ àluinn maifeach fiamh na gréine
A’ tighinn a mach gu ciuin o’n chuain :
Boilfge a gathan air airm
Nan laoch mòr-bhuadhach anns gach cath.

Air adhart dh’ eirich Ciabh-ghlas treun
Is iomadh fleagh air chùl Ceann-aird.
Tha Tom-mòr ag tional a shluaigh ;
’S c’uime bhiodh Mordal air deireadh.
Labhair Ciabh-ghlas bu mhòr aois,
“ Cò chunnaic Sùnar o thuath ?
“ Am bheil e togail iomadh fleagh ?
“ Thug mi féin a’m’ òig’ air buaidh.
“ Ge fann mi ’n diugh anns a’ chath,
“ Bha mi ’n sin gu neartmhor cruaidh.”

“ Ni ’m bheil a’d’ neart no d’ chruadal feum,”
Thuirt mac Chordhuidh bu bheag cliu.
“ ’S treun meanmnach Sùnar o thuath.
“ Tha gathan na gréine ag leum
“ Mu’n cuairt a dh’eidigh an t-feoid.
“ Tha fuinn gharbh neartmhor r’a thaobh,
“ Is ard a choille lùbadh fo chofan.
“ Tha cragan Thirmhòir beag fo cheum.
“ ’S trom colgar gailbheach rìgh Lochlain,
“ ’S cha toir mac Alba air buaidh.

CIABH-GHLAS.

- “ Imich thus', a ghealtoire chlaoin,
 “ Gu aifeirigh fhàmhach nam ban.
 “ Tha d'anam air crith mar dhuill' uaine
 “ A ghluaiseas roimh anail nan speur.
 “ Mar a thuiteas i roimh fhuachd a' gheamhraidh,
 “ Teich thufa o na naimhdean borba.
 “ Ach is iomadh craobh gharbh air a' bheinn fo
 “ A sheafas 'nuair is ghailbheach fian.
 “ Is tric a thàinig naimhdean o thuath,
 “ Ach buannachd cha d'thug iad riamh uainn.
 “ Imich thufa, a mhic gun chliu,
 “ Gu aifeirigh chùil nan daoine crìon.
 “ Mur biodh aige-san tha gun chliu
 “ Naimhdean nach bu mhò na thu,
 “ B' aobhar eagail nach b' fhiu dha
 “ Airm a rùsgadh anns a' chath.
 “ A' feith' air cloinn Lochlain o thuath
 “ Bi'dh 'n cruaidh lann fhuilteach o' d' thaobh.
 “ Chualas d' fhocail gu beag tlà.
 “ A mhic an ardain, tog do gath.”

Dh'éirich dà fhleagh gu h-ard ;
 Bha rùsgadh lann air gach taobh.
 Dhùisg a nis neart na h-Alba
 Chum garbh chath thabhairt dhi fèin :
 Ach thàinig sgiath láidir an t-fluaigh,
 Rìgh àluin Albainn a nuas.
 Le corruich mhòir 's le trom ghruaim,
 Dh'amhairc e air na fuinn làn fuath.
 Tha fhùil gu fiadhaich a' fiubhal
 Gu dubhach o fhear gu fear,
 Air eagal gu'n tuiteadh an fluagh.
 Borb, luath aig imeachd tha a ghuth,
 “ Na rùisgibh lann, a cloinn na fairge ;
 “ Na canaibh gu'n leag sibh finn.

“ Is tric a dh'éirich fleagh bhur n-Athaire ;
 “ Is lionmhar an cill air an tràigh :
 “ Ach is aoibhinn dhuibhse, chloinn Lochlain,
 “ Leagar Alba le h-airm féin.”

Làn maffuidh o fhearg an Rìgh
 Shìubhail na laoch a dhùisg an strì,
 Mar dhà neul ta sùbhal air carn
 'Nuair a shiubhlas a' ghrian air min dhrùchd :
 Dubhach tha na glinn roimh 'n ceum,
 Ag ambarc tighinn 'an deoir nan speur.
 Cha'n fhu leò an cnocan crìon,
 Tha triall chum gruaidh ard chraig.
 Mar sin a shiùbhlas na fuinn
 'An coinneamh an naimhdean borb.
 Air adhart tha ceum Rìgh Alba
 Mar gharbh chraig 'an aghaidh tuinn mhòir,
 'Nuair a chruinnicheas neart nan stuadh,
 A' tabhairt garbh chath do thuilte.

Mar ghaoth oidhche shiubhlas air speur
 Thàinig clann Lochlain nan fleagh.
 Cha sùbhal ofog 'na h-eonar,
 'S ann còmhluath tha dubh ghruaim nan fian.
 Dh'éirich airm Albainn gu h-ard.
 Mar thuirceanach tha gaim nan cnoc,
 Mar thuiters dà chloich o Bheinn-ard,
 'S iad a' tachairt air uriar a' ghlinn,
 Mar sin bha toiscach a' gharbh chath.
 Is ioma fh nàmhaid a thuit leinn.
 Bha namhan a' bhlàir air an fhraoch.
 Bha tuite fola mu fhlèagh Cheann-aird.
 B'ionndh crubhag a lot Dalmor.
 Bu clannidh, borb, fathail gach fear ;
 Ach cò b' urrainn seafamh roimh cheud ?
 Chuanaic an Rìgh ar ceum air ais.
 Las anam a' ghaifgich le fearg,

Allt

Ailt dearg a' leantuinn a fhleagha.
 Bha taibhsean a naimhdean mu'n cuairt.
 Ach fada o fein bha na laoch.
 Thàinig e mu dheireadh 'nan déigh,
 Mar thonn a' tuiteam o'n chraig;
 'S tric a dh'iarr an fhairge air d'eadh,
 'S tric a thilg an fhuadh e o bhonn.

C'uime tha thu gruamach fan iar,
 A Ghrian àluinn ag aitar nan nial?
 Cha b' anfhann na fuinn.
 Cha do theich sinn roimh 'n mheata.
 Is tric a chuir neoil dhorch ort féin final,
 'An aimsir ghailbheach nan fián.
 Ach 'nuair a théid fògradh air a' gbaoth,
 'Sa théid caonnag nan speur gu taobh;
 'Nuair a bheir thu smachd air na neoil,
 'Sa ghlacas a' ghaoth air do làimh;
 'Nuair a sheallas tu oirne a nuas,
 'S do chuach fhalt àluinn a' fliomh;
 'Nuair a blios siamh ghàir air do ghenùis;
 'S mòr aoibhneas éidigh gach cnuic:
 'S aithearrach leinn do bluaidh sna speuran,
 Is beannaichidh sinn do ghathan, a Ghrian.
 Imich gud' leaba le ceòl,
 Thusa, tha meafg nan reultan mòr;
 Bheir sinn buaidh fathaft,
 Ge do tha sinn an nochd fo leòn.

* * * * *

An dara Leabhar do Mhor-dubh.

TRI uairin chrath an oì'che
 A fgiath dubh-cheo'ach fan ear,
 Tri uairin a sheall na reultan
 Thair neoil ghruamach na'n speur.
 Bha ofna thamailte na'n Lach

'Sa

'Sa ghaoith ag astar, na'n carn
 Bha co-famhlà na'n fonn o shean
 Le corruich ag fiubhal na'm beann.
 Chualas trom osna na'm marbh ;
 'S b' anbhan an guth 'fna neoil ;
 Chuimhnich finn gaifge an lamh
 Is ghabh finn tamailte mhor.

Air Ard-chraig dh' amhairc an Rìgh,
 S' lionmhor gaifgeach bha foi ghruaim,
 Bha 'n sinuaintin foileir dho fein
 Is labhàir e le briathraibh borb.

Air cuis 'nuair a luidheas gruaim
 Theid fuadach an cridhe crìon,
 S' theid fir fhann gu luath foi dhion,
 Togaidh 'n calma chean roimh ghailin
 S' cha bhi siamh taifeach'd na ghnuis.
 Tha ceimine na'n sion 'fan daire,
 'S cha lùb an dárach a ghlùin.

Abraibh sibhfe Cheinn na Feinne,
 An d' thainic finn o dhaoineibh crìon ?
 An ann do gheugaibh fann ar fleagh ?
 O dhárach Albain na'm mor ghnìomh.

'S Tric thainig naimhdin o Thuath
 'S cuin a theich ar fins'ridh gun bhuaidh ?
 An geill sibhfe do Chlainn na fairge ?
 Far am b' abhaist taibhfe na'n naimhdin
 Leim o ofaig gu ofaig,
 Le trom osna bhroin na'm marbh ?
 Tha chloch ud, le mointich * liath,
 Ag cumbhail cuimhne air treun laoich
 Ag radh, ' Cha do theich bhar n aithreach riamb,
 Fheara, leannaibh dian an lorg.

Aig

* Coinich.

Ag eisteachd re briathraibh an Rìgh
 Bu dubhach bha na fuinn mu'n cuairt
 Ag amharc cloidheamh, fgiath is fleagh,
 'S le focail gu'n bhrìgh ann a chluais.

Sheafamh Morchean, Triath Alt-duibh,
 Tri uairin chrath e chiabh,
 Tri uairin bhuail e 'n dárach;
 Ainmic bha mo bhuillin fann,
 Ainmic fhuair mo naimhdin buaidh,
 Ge d' thug blian' air falbh mo neart
 Ni bheil feith ghealtach am ghruaidh.
 Shaoil leam gu'n togadh mo mhac
 Mo leac 's gu'n caireadh e mo cheann;
 Chaoidh ni n' togar fgiath no leac
 Le oig'ear flathail na'n deas lann.
 Bha cheim air adhairt fa chath,
 Ach dh' fhailig gach caraid mu'n cuairt
 Bha ioma naimhdin na ftri',
 'S thuit an laoch roimh mhìle fluagh.
 Beannachd, ars' an Rìgh, do'n laoch,
 Ach na aonar ni 'in fead e falbh,
 Theid Ceann d' Alba 'nocd na lorg;
 'S dorch do choigrich tamh na'm marbh,

Ghlac Og-bhan mac Chorbhui a fgiath,
 An diomhain duinn gu eirigh grein?
 No 'n dean sibh feidh do 'n luchd mio-ruin?
 Ann sin do labhair Ceannard treun.

'S Tric thug fìol Alb' an t flìge ciuin,
 Ach cuin a thainig bas air coigrich
 Nuair a thachair iad le muirn?
 Is treabhach maifeach lion Lochlainn,
 'S buighnidh sinne fos ar cliuth.
 Cìod uim' a thuiteadhmaid mar neul
 A thig le fìleo le linne bhuirn,

A sùnamhas air bharruibh na'm beann,
 Nuair choidleas a ghealach foi fhuain,
 'S chrathas gaillinn clocha trom,
 'S sìamh cagail air rinneag na'n fion ?
 Crathaidh a mhadaid a ceann san Ear,
 'S eirigh a Glorian le cuach-fholt ciuin,
 Biaidh folus a gath air gach fgiath,
 'S Bas ag gearradh airm gach fuinn.
 Ag cuir air gach fgiath* Dunairm,
 Dubhairt Mor-fholt, 'fuir'gheadh gach laoch
 Air an tog lamh mhin-gheal leac,
 Ach luidhidh mise nochd air fraoch.
 Cha bhi deur air gruaidh am dhiaidh,
 Cha 'n eirich cloch mo chliuth,
 Cha 'n abair athair, mo mhac,
 No gruagach, mo chreach, mo ruin !
 Loit mo sfaighead uchd na Rimhin
 Bha tlachd-mhor thair mhìle mnaoi,
 'Tha fuil mo chairdin ag cuir smuid
 Dhe' na h airm dhu'-ghorm na m'laimh.

Bu naimhdin d' Albain m' Aithreadh †,
 Aig Rìgh Lochlainn b' ain-meil, iad ;
 B' aite leam sùbhal na fairge ;
 Thog fea gaisgich bhorb mo bhreid.
 'Thainig gaith le cabhaig o Thuath,
 'S thog na sùnaigh le feirg an druim ;
 Bha meanbh-clìich ‡ ag eirigh mu'n cuairt
 'S neoil ghruamach ag astrar ofcienn.

Dh' eirich Albain air barr tuinn
 'S chrath gach dair an ciabh le fàilt',
 Bha Sliabhain ghorm, ceol-mhor, binn,
 Le chratha nìin roimh cheann ar barc.

B' e Dunairm ceann-uidhe, nan coigrich,

* Cardin.

† Aithreach ?

‡ Chath?.

Is fhìn ceannard gasta a lamh ;
 'S i beatha clainn Lochlainn ann Albain,
 Nuair bhios meirg sìochaidh air an laimh :
 Is lion-mhor ar feidh, is lan ar flioghaidh,
 'S tha cliuth is meisneach 'nar fgeul
 'S cuim' a chiteadh gruaim air coighreach ?

Chaidh fùrd le fòlas air cuirm ;
 B' aobhin leinn comhradh air sìth
 'S bheannuich sinn naimhdin a tir !

Mar ghath greine air maidin chiuin,
 Nuair chromar le druchd gach geug
 Bha Min-bhas an talla na muirn
 S' ioma laoch toirt fuil na diaidh.

Suireadh Oifein air Eamhair aluinn.

IS Cuth duine far nach Fionduin *
 Deirimse riutfa nighean Iunnfai,
 Gu'n raibh mi 'm dheà' laoch air bheirt eile,
 Ge ta mi 'm dheann laoch san latha-s'.

Latha gu'n deachaidh leinn,
 Eamhair aluinn fholt-ghrinn,
 Nighean bu ghéal-lamhach glac,
 Leannan coigrich Chormaig.

Ghluais sinn gu faoith Locha Leige,
 An da fhear-dheug a b' fhear foi 'n ghrein,
 Ge b' e dh' fhidireadh ar run,
 Romhain bu theichmheach droch cuth.

Bheannuich an sin Bran † mac Leacan
 D' an t fluagh aluinn, ard, gheal-ghlacach,

B 2

Gu

* Iundriun, ionnmuinn? † Brian.

Gu narach, treoireach, néo-mheata,
Nach do phill scannal no ascal.

Dh' fharaid e dh' inn an gloir bhinn,
Ciod e an taise * mu'n d'thainig finn?
Caoilte fhreagair air ar ceann,
A dhiarraidh do nighin ortsa.

Co dha ta sibh ga h iarraidh?
Do dh'Oifein uafal mac Fheinn,
'S i mo nearac a gheabh thu.
A Laoic h laidir long-phortaich.

Labhair Brán 's ni dubhairt breug,
Ge do bhiodh agam da nighin deug,
Aig feabhas do chliuth san Fheinn,
Bhiodh a cheud nighean aig Oifein.

Dh' fhofgladh dhuinn an Grianan † corr,
Air a thuthadh do chloth dhuinn,
Lion meanmna finn uile,
'G amharc Eamhair chas-fholt bhuidhe.

'Nuair a chunnaic Eamhair fhial
Oifein Mac Fheinn flath na'm Fiann,
Thug an Ribhin a b' aille dreach
Gaol a h anna d' an dea' mhac.

Gu'n ghluais finn gu Druim da-thorc,
'S bhà cormac romhain na long-phort,
'S e dar feitheamh gu dana,
Le feachd catha d'an dea' mhalaidh ‡.

* * * * *

Sluagh Chormaic gu'n do chás
Aig na ghabh an sliabh bla lafair.

Ochd-

* Taiscealadh, taigse? † A round turret or tent. ‡ Mhal-sluagh?

Ochd-fhear do bhi aig Cormag cruinn,
 Ionann an gnìomh dh' Fhearaibh-Bolg,
 Mac Colla is Daire nan creuchd,
 Mac 'Tofcair' treun agus Taog.

Freafdal baghach Mac an Rìgh,
 Daire na'n gnìomh 'bu mhor agh,
 Daol bu mhaith fulang fa chuing,
 'S Meirge Chormaic Chruinn na laimh.

Ochd-fhear bhi aig Oifein ard,
 Ionann fa chath gharg ga dhion,
 Mulla Mac Scein agus Fial,
 Sgeulaiche fìor flath na Feinn'.

Faolan agus Cairioll cás,
 Dubh Mac Ribhinn nìor thais colg,
 Tofcar an tus fìar a Chlann,
 Chaidh fìo 'n chrann an' ceann na 'm Fearbolg*.

'Thachair Tofcar thachair Daol,
 Taobh re taobh an lath'r an t fluaigh,
 Bha comhrag an da churaidh chaoimh
 Mar gu 'n doirteadh gaoth a cuan.

Bu chomhrag dha leomhain† fìn
 'S cha 'n iarradh e fcian d'an guin,
 Ge bu mhaith faoirfinneachd na'm fear,
 Bu cheo na taofgaibh am fuil.

Chuimhnich Tofcar air an fcein,
 Arm bu mhiann leis an fhear mhaith,
 Chuir e naoi guine, an taobh Dhaoil,
 Sealan beag mu'n chlaon an cath.

Bha comhraig ag borbadh an t fluaigh,
 Mar fhuaim uird le dearnaibh lamh,

* Ceann na 'm Bolg. † Lecghain.

Ag iarraidh gu Oiféin gach uair
 'S an cath cruaidh do bheir e dhoibh.

Do feoilte Oiféin air an t sliabh
 Caogad feiath gu Cormag Cruian,
 'S gu'n bhris Cormag mac Art
 Caogad lann ghlas air an druim.

Thugas an ceann do Chormag Cruinn
 Air an t sliabhfa gus an nochd,
 'S gum do ghluais gu Flaith Fail,
 'S an ceann sin am laimh air fholt.

Ge b' e dh' innfeadh dhamhfa sin
 An h sin ag cuir a chath',
 Deireadh rium mar tha mi uochd
 Gu 'm faigheadh e ole o m' laimh.

Iaoidh Dhaibhidh mhic Ceallair.

MOLAIMAID Tighearna na gloir,
 An 'Ti a' s' mo na gach neach,
 Cruthal-fhear an t faogh'l gu leir
 D' an cumhaí' dhuinn geilleadh air fad*.

'S tu rinn an domhan 's na bheil ann,
 Na cuantai domhainn is am fonn,
 F' chuir thu iasg ga altrann ann
 Is thug ciall a ghlacaidh dhuinn.

Rinneadh leat Gealach agus Griar,
 Thogbhairt fia'nais air do ghloir
 Ch' an aithris mi am mile trian
 Do Chruthaidheachd an Dia a 's mo.

'S tu rinn na h aingil ard air fad,
 An t Aibherfcoir foi smachd gu mor

Air

* Gu leachd?

Air slabhraì laidir aig a mhac,
Cunbhail ain-neart o theachd oirn.

'S tu rinn na Reulan air fad,
Riaghlachadh gu ceart na 'n trath;
Gheall thu faraon fuachd is teas,
Fogh'ar mu'n feach agus mairt.

Rinneadh leat an Duine ris,
Do reir t'iomhaidh chum do ghloir
Chaill e an oighreachd dhuinn gu'n luach,
Is cha 'n fhuasglar i le h'òr.

'S tu chuir an radharc sìgh fa cheann
Is folt roimh* na chlaigeann lom,
Is thug thu chluas gu h'eisteachd dhuinn,
'S gluafachd a chuirp o na bhonn.

Chuir thu Adhamh an codal trom,
Chaidh Liaigh na'n gras os a cheann,
Agus do afna thaobh do rinn,
A Bhean o'n do ghin gach clann.

A sìgh ann Garadh cinin na'n feud,
Far an robh aoibhneas do ghraidh,
An uair a dh'ith a Bhean am meas,
Dh' fhuiling i 's a sliochd am Eas.

Cha robh a teafargain ag neach,
O'n Chumhnant a rinn i blair',
'N tra ruifgeadh an sgeadachd' coart,
Bha chuis na h' eagal anois.

Ach moladh do Ard Rìgh na'm feart,
Leis nach b' aill teachd d' ar fgrìos,

* Throimh.

'Nuair chunnaire e Adhamh na aire,
Rinn e Cumhnant na'n Gras ris.

Criost a thainig anuas le thoil,
Is thug fuas mar iobairt fhuil,
Mac na firinn ghloin Uan gu'n lochd,
Mar chionntach fhuair e a ghuin.

Cheusadh e air a chrann ann aird,
'S an t fleagh fait' ann a chorp,
Crun geur na pein a bha mu cheann,
Fhuair Mac De le naimhdibh lot.

Tairnge gu teann ga'n cuir an fas,
Am bofaibh a lamh le h ord,
Is fuil a chridh' ag ruidh o thaobh,
Ceannachd bu daoire na'n t òr.

'Nuair chaidh Criost gu pein a Bhais,
A' dh' fhulang ar son an t fluaigh,
Sgoilt Brat an Teampuill fios gu lar,
Dhuifg na mairbh ann aird o'n uaigh.

Chriothnuich an talamh trom le crith,
Is air a Ghrein thainig smál;
Le feirg Dhe a chrath e ann sin:
Dh' fhuiling Criost am Bas re feal.

Do adhlac iad an t Uan foi lic,
Thug e buaidh, fan uaigh cha d'fhan,
As a bhas thug e a gheur ghuin,
'S dh eirich an treas la gu'n smál.

Na shuidh aig Deas-laimh Athar 'ta,
Criosta le Gras os ar cionn,
Ag cuir Oifig Sagairt ann gnìomh,
A dheasachadh Rioghachd dhuinn.

Ach thig an t am an tig Mac De,
Creidibh mi gur fíor an fceul.
Le miltibh míle d' ainglibh treun,
Thóirt oirn breith do reir ar gniomh.

Seidir an Tromp ann sin gu h ard,
Leis na h ainglibh 's aille fhuadh,
Eir' 'gh na mairbh ann aird o'n ùir,
Is gabhar cuntas o 'n chuan.

Liubhraidh an uaigh na fhuair i fein,
Cha bhi neach d' an treud air chiall,
Nochdar iad uil' am fia'nais De
'S e Mhac fein a 's Breithear h ann.

Biaidh iadfan foileir ann an fin,
Mar sholus dealrach an dreach,
Thig Criost na'n coinne-fin le gean,
'S biaidh fith an comunn na'n ceart*

Ni thu' 'n sin tearbadh air gach neach,
Is tearmunn do 'n ionmhuinn leat,
Mheud 's ata air na'n dearbhadh dhuit,
Cuirear foi dhion do chaoimh Eheirt†

Cuirear na gabhair air do chli,
Traille gu prifan a bhroin,
Druidear fos is gur cruaidh an fceul,
Flaitheamhnas De air an froin.

Mallaichidh 'n nighean a Mhathair,
'S Mallaichidh mhathair, a chlann,
Mallaichidh an t athair am mac,
Nach do ghabh smachd uaidh na am.

C

* Laoch.

† Bhreith.

Is

Is ioma' fgariteachd is gul geur,
 Re cluinntin doibh fgeul a chraidh.
 Ag mallachadh cheile gu leir,
 Scarachduinn re Uan a ghraidh.

Ann teach ga milleadh cuirfear iad,
 'S iad foi dhio'tas an Aird Rìgh,
 Gun duil re furtachd no re bas,
 Gu brath cha 'tig iad anios.

Fafaidh an cuirp co chruaidh re prais,
 Mar iarunn an lamh 's an cas,
 Ga'n cunbhail beo ann an fir phian,
 Teine diain gu'n fhurtachd as.

Aon latha dhoibh mar bhlianaibh buan,
 'N lagan loifgeach cruaidh ann fàs,
 Ga'n liodairt le teas agus fuachd;
 Sud an duais cia fhad an dail.

M' achuinge riuts' air scàth do mhic,
 Meaduich mo ghliocas le gras,
 'Thoir fuasgladh faor dhamh anns gach cuis,
 Seal mu'n druid mo fhuil le bas.

Comhrag Fheinn agus Mhanuis*.

GE b' e bhiodh leinne an laoi,
 Air an traidh tha fiar foi dheas,
 Aig uifge Laoi're na'n fruth seamh,
 Air an Fheinn bu mhor a mheas.

Beannachd air anam an Laoich,
 Bu gharbh fraoch anns gach treis,
 Ard Rìgh Lochlainn ceann na'n treun,
 'S ann air a fhloinnteadh an t eas.

* Magnus.

La dhuinn ag fiaghach na'n dearg
'S nach d' eirich an t fealg 'nar car,
Gu faca finn mile bàrc
Air an traidh ag teachd air lear.

Sheafamh finn uil' air an leirg,
'S thionail an Fheinn as gach aird,
Dh' fhiofrachadh co iad na floigh,
Rinn cruinneachadh mor air traidh.

Thainig an cabhlach gu tir,
Greadhuinn * nach bu mhin 'ar leinn,
Bu lionmhor ann pubull froil,
Ga thogbhail leo os an ceinn.

Thog iad an gafradh o'n choill ;
Ghlacadh leinn' ar 'n airm ghaidh, †
Da fhleagh air gualainn gach fir mhoir
Agus thog fin oirn gu traidh.

Cea a gheabhamaid na'r Feinn
A rachadh ghabhail fceil d' an t fluagh,
'S e radh Fionn flath gun chleith,
Gu 'm beireadh e breath is buaidh.

Sin nuair labhair Conan a ris
Co a Rìgh, b' ail leat a dhol ann,
Ach Fearghus fìor ghlic do mhac,
O 's e chleachd a dhol na'n ceann ?

Mallachd ort a Chonain mhaoil,
Labhair Fearghus bu caoine cruth,
Rachain-fe ghabhail fceil
Do 'n Fheinn 's cha b' an air do ghuth.

C 2

Ghluais

* Greadhana? † Chaith'?

Ghluais Fearghus armoil óg,
 Air an rod an coinne na 'm fear,
 'S dh' fhiaruich e le comhradh foil,
 Co iad na floigh a thig air lear.

Manus fuileach fear'a fial,
 Mac Righ Beatha na'n sciath dearg,
 Ard Righ Lochlainn ceann na cliar,
 Giolla bu mhor fiamh * is fearg.

Ciod a ghluais a bhuidhean bhorb,
 O chriochaibh Lochlainn na'n colg fean,
 An ann a chuideacha na 'm Fiann
 A thainig an triath thair lear ?

Air do laimhfe Fhearghuis fheil,
 As an Fheinn ge mor do mhuirn,
 Cha ghabh finn cumha gun Bhrán,
 No a bhean a thoirt o Fhionn.

As do laimh ge mor do dhoigh,
 'S as do fhloigh ge mor do mhuirn,
 Mhead agaibh 's thain' thair lear,
 Cha tugadh sibh Bran air tuinn.

Bheireadh an Fheinn comhrag cruaidh,
 Do d' fhluagh mu'm faigheadh tu Brán
 'S bheircadh Fionn comhrag treun
 Duit fein mu 'm faigheadh tu bhean.

Thainig Fearghus mo bhrathair fein,
 'S bu chosmhuil re grein a chruth,
 'S dh' innis e sceula d' an Fheinn,
 'S gu 'm b' oscaradh treun a ghuth.

Mac

* Fraoch ?

Mac Righ Lochlainn fud o 'n traidh,
Ciod e 'm fath dhamh bhi ga chleath?
Cha ghabh e gun chomhrag dluth,
No do bhean 's do chuth a bhi foi bhreath.

De cha d' thugainn-fe mo bhean
Do dh' aon fhear ata foi'n ghrein,
'S Cha mho bheirinn Bran gu brath
No gu'n d' theid am Bas am' bheul.

Labhair Mac Cuthaill re Goll,
Am mor an glonn duinn bhi 'nar tosd,
Nach tugadhmaid cath laidir borb
D' Ard Righ Lochlainn na'n sciath breas?

Seachd altrumain an lochain lain,
'S e labhair Goll gu'n fhas-cheilg,
Ge lionmhor acafan an fluagh,
Deangaidh mis' am buaidh 'fan leirg.

Thuir an t Oscar bu mhor brigh,
Leig mise gu Righ Innse-torc,
Clann a dha chomhairlich dheug
Leig fa m' chomhair fein an cofg.

Labhair e Conull a ris,
Deangam-fa Righ Innse-con,
Is ceinn a fhea-comhalta deug,
No biaidh mi fein ar an fon.

× Iarla Mumhan* ge mor a ghlonn,
Labhair Diarmad donn na'n con†,
Caifgidh mi fud d' ar Feinn,
No tuitidh mi fein ar a shon.

* Muidhan.

† Gun on.

Present from Sir James Mackenzie to the Rev. J. Macleod

Rev. James Mackenzie

1805

'S e feimeas a ghabh mi fein,
 Ge ta' mi gu'n treine an nocht,
 Rìgh Teurmann na'n comhrag teann
 Gu'n fearuinn a cheann r'a chorp.

Beiribh beannachd' beiribh buaidh,
 Arfa Mac Cuthaill, na'n gruaidh dearg,
 Manus Mac Garadh na'n fluagh,
 Coisgear leam ge mor fhearg.

An oiche fìnn duinne gu lo,
 B' ainmic leinn a bhì' gun cheol,
 Fleadh gu farfuing, fion is ceir
 Gheibhte aig an Fheinn nias leor.

Chuncas mu'n do fear an lo
 Gabhail doigh ann fa ghuint,
 Meirgh' Rìgh Lochlainn an aigh
 'Ga togbhaill o'n traigh 'nar uchd.

Chuir fìnn Deo-ghreine re crann,
 Bratach Fheinn bu ghairge treis
 Lomlan do chlochaibh 'n ór,
 'S ann leinne * gu 'm bu mhor a meas.

'S iomad cloidheamh dorn-chrann oir,
 'S iomad frol ga chuir re crann,
 Ann Cath Mhic Cuthaill na'm fleadh,
 'S bu lionmhor fleagh os ar ceann.

Iomad coitein iomad triath,
 Iomad sciath is luireach gharbh,
 Iomad tóiseach is Mac Rìgh,
 Is ni 'n raibh fear dhiubh gu'n airm.

Ann

* Aig an Fheinn bu.

Iomad clogaid maifeach cruaidh,
Iomad tuadh is iomad gath
Ann cath Rìgh Lochlainn na'm buadh,
Bu lionmhor ann Mac Rìgh is fath.

Rinneadar an urnaidh chruaidh,
Bhrifeadar air fluagh na'n Gall,
Chrom gach fear a cheann fa chath,
Is rinneadh leis gach flath mar gheall.

Thachair Mac Cuthail na'n cuach
Is Manus na'n ruag aigh,
R'a cheile ann tuiteam an t fluaigh,
'S ann leinne gu 'm bu chruaidh an dail.

Gu 'm b' e fud an tuirlin teann,
Mar ghreann a bheireadh da órd,
Cath fuileach an da Rìgh,
Gu 'm bu ghuineach brìgh an colg!

Air brifeadh do sciath an Deirg,
Air eirigh dhoibh fearg is fraoch,
Thilg iad am buill air iar
'S thug iad spairn an da laoch.

'Nuair a thoiseach sribh na'n Triath,
'S ann leinne gu 'm bu chian an clos!
Bha clochan agus talamh trom
Mosgladh foi fpoirn an cos.

Leagadh Rìgh Lochlainn air an traidh,
Am fianais chaich air an fhraoch,
Air-fin, ge d' nach b' onoir Rìgh,
Chuireadh ceangal na'n tri chaol.

Sin nuair thuirte Conan a ris,
Mac Morna bha riamh re h olc.

Handwritten notes in Gaelic script, including the name 'Mac Morna' and other illegible text.

1805

Leigir mi gu Manus na'n lann,
'S gu 'n scarainn a cheann r'a chorp.

Cha 'n 'eil agam cairdeas no caoin,
Riuts' a Chonain mhaoil gu'n iochd.
O tharladh mi 'n lamhaibh Fheinn
'S ionfa leam na bhi foi d' fmachd.

O tharladh tu m' lamhaibh fein,
Cha 'n imir mi beud air flath,
Fuasglaidh mi thufa o m' fheinn
A Lamh threun a chuir mor-chath.

'S gheabh thu do roghainn a ris,
Do chuir dhathigh do d' thir fein*,
Cairdeas is comunn a ghnathach,
No do lamh a chuir fa m' Fheinn.

Fa t Fheinn cha chuir mi mo lamh
An cian a mhaireas cail am chorp,
Aon bhuille t aghaidh Fheinn
'S aithreach leam na rinneas ort.

Cha 'n ann ormfa rinn thu e,
'S ann duit fein a rinn thu 'n cron;
Do na thug thu fhluagh o d' thir
'S beag a philleas ris an finn.

Marbhadh Chonlaoich le Cuth-Ullin, athair fein.

NUAIR chaidh Cuth-ullin do dh' Eirinn, dh' fhag e a
bhean, d' an gair cuid Aoife, an Dun-scàthaich san
Eilein Sciathanach, torrach air Connlaoch. Nuair thainig a
mac gu foirfeachd, chuir i dhionnsaidh athar e: ach chuir
i foi gheafabh e, nach innseadh e re bli'na co e. Ann lorg
fo a dhiultadh, bhuail athair e leis a *Ghath-bbulga*, no
bhuilg,

* Nuair tharlas tu d' thir fein.

bhuilg, a dh' ionnfaich Aoife dha fein, ach a dhearmaid i ionnfachadh do Chonnlaoch; agus leis ambu ghna leo comhrag ann uifge. Deirir gu'n tilgeadh Connlaoch na gathan air athair ann coinne an earra, ach nach do thuig fe e, agus mar sin gu'n do mharbh e a mhac fein,

CHUALAS air fada o shean,
 Soi-sceul a bhuineadh re m' chuimhne,
 La bhi mi gu tuirseach trom
 Air an taobhfa dh' Innfe-roghuill.

Clanna Ruraibh na 'm breath mall,
 O thigh * Chonchair 's o thigh Chonuill,
 Le 'n ur chlainn oig air na maghaibh,
 'S iad air urlar Chuige Ulunn.

Na 'm b' e 's gu'n d'thigeadh 'nar ceann
 Fior laoch Ula, 's nior bhreath theann,
 Gar an' tigeadh oirn o aon bhall eile
 Thoirt diombuaidh do Chlanna ruraibh †.

Tigidh chugainn am borb fhraoch
 Ancuraidh crothanta Connlaoch,
 Do fhios na'm fear gradhach grinn,
 O Dhun-scathaich gu h Eirinn.

Labhair Conchair re cach,
 Co gheabh sinn chum an og-laoich,
 A thoirt beachd no fgeula dh'e,
 'S gu'n teachd le h àra uaidhe ?

Ghluais Conul nach lag lamb,
 Do ghabhail sgeula d' an ogan,
 Mar dhearbhadh air toradh an laoich,
 Cheangladh Conull le Connlaoch.

D

Greafar

* Thaobh.

† Chlannaibh-Ruudh.

Greafar chugainn ar fir laoch'or
 Gu Connlaoch fraoch'or furanach :
 Ceud d' ar fluagh a cheangladh leis ;
 'S iongna fin 's is buan r'a innfeadh.

Chuaidh teachdaireachd gu ceann na'n conn
 O Ard Righ iongnaidh Uluinn,
 Gu Dun-dealgunn grianach glan,
 Seann Dun ciallach na'n Gaidheal.

An Dun fin a leaghar libh,
 O Mhai aon nighean Ni Mhorguill,
 Gu'n deach gniomh faor na'n fteud mear
 Gu Righ failteach na 'm fear.

Do fhios na h Ula uaine
 Tigidh Cuth na Craobh-ruaidhe,
 Mac deud-gheal is gruaidh mar fhugh
 Nach d' eitich teachd 'nar comhair.

Labhair Conchair ris a Choin,
 'S fhada bha thu gan teachd d' ar feachainn
 Is Conull fuireach na'n fteud mear
 Ann cuibhreach uainn is ceud d' ar fluaghaibh.

'S oil leinn am bith uainn am bruid,
 Na fir a chabhradh air an cairdibh ;
 Ach ni 'n reidh dhol a shineadh lann
 Ris an ti leis 'n do cheangladh Conull.

Na fmuainich gan dol na choinne,
 Lamh na'n geur arm graine'il,
 Lamh nach lagadh roimh neach
 Cuimhnich t Oide is e 'n cuibhreach.

Cuth-Ullin an lamh nach fliom*,
 Re cuimhneach air cuibhreach Chonuill,

Cuth-

* Tiom.

Ghluais e le treine a lann,
Ghabhail fceula d' an ogan.

Innis duinne, re teachd a d' dhail,
Labhair an Cuth 's nior ghabh teagmhail,
O fhlios Rìgh an' abhraid duinn,
Fios do fhlainne, 's cia do dhuthaich.

Geafan orm air teachd o 'm theach,
Gu'n fceula thabhairt do dh' aoidhe,
Na'n tugadh do dh' aon neach eile,
Do d' dhreachfa bheireath gu h araidh.

Comhrag is eigin duit,
No fceula thabhairt mar charaid;
Gabh do roghainn a chiabh bog,
Cha chiall togbaidh dhuit ga m' chomhrag.

Chum a chomhraig mar bu treun
Chaidh an Cuth 's a mhac fein:
A mhac fein gu'n d' fhuair a ghuin,
Le daltanaibh cruaidhe cath-bheura.

Innis duinn, ars Cuth na'n cleas,
O tharladh tu chaoidh' foi m' ailleas
Fios t' ainm no do fhlainne gu lom,
'S na triall dol ga fholach uainn.

'S meafa na fin mar thachair dhuit,
Aon Choin uir agh-mhoir,
A ghaifgich aird air thus truid;
Truaidh mo lus a bhith agad an-afgaidh.

Mife Connlaoch Mac a Choin,
Oighre dligheach Duin-tigh-dealgunn,
An Run a dh' fhag thu 'm broinn gu'n fhios,
Ann Dun-scàthaich ga m' fhoglam.

Seachd bliana fan tìr fìn
 Ag foghlam gaisge o m' mhathair,
 An cleas leis 'n do thorchradh mì
 Bu dheas damh fhoghlam uaidhe.

Thoir thusa leat mo fhleagh
 Agus buain an sciath so diom-fa,
 'S thoir leat mo chloidheamh cruadhach,
 Lann fhuair mì air a liomhadh.

Thoir mo mhallachd gu mo mhiathair,
 O 's i chairich mì fo gheafaibh,
 Is chuir mì an lathair m' fhuluing,
 Cuth-ullin, b' ann le do chleafaibh.

Cuth-ullin chaoimh chrios-ghil,
 Leis am brisear gach bearn ghaibh *,
 Nach amhairc thu is mì gun aithne,
 Cia meur mu 'm bheil am faine.

'S olc a thuigeadh tusa uamfa,
 Athair uailse ain-meinich †,
 Gur mì thilgeadh gu fann fiar,
 An t fleagh coinne a h earlain.

Nuair chunnairc an Cuth air dol eug
 A mhac air call a choi-bheum,
 Air smuainteach air failte an fhir,
 Chaill e a chuimhne 's a cheutfaidh.

Cuth-Ullin ge b' ard a chail,
 Gu'n d' iflich fud triall da onoir,
 A mhac fein a thorchradh leis
 An t faor-fhlath choranta choi-dheis.

Na 'm mairthinns' is Connlaoch flàn,
 Ag iomairt air chleas ann comhlan,

Chuireadhmaid

* Chaith.

† Anmainich.

Chuireadhmaid cath formadach treun
Air fearaibh Alba agus Eirinn.

Dh'iath umam ceud cumha,
Mi bhi dubhach ni h iongnadh,
O m' chomhrag re m' aon mhac,
Mo chreuchda a nocht is ioma.

Aisling Mala-mhin.

SE guth anma mo ruin at' ann!
O's ainmic gu aisling Mal-mhìn thu.
Fofglaibh Talla na 'n speur,
Athraichidh Thofcair na'n cruaidh bheum;
Fofglaibh dorfaidh, na'n nial,
Ta ceimine Mal-mhìne gu dian.

Chualas guth am aisling fein,
Ta foram mo chleibh gu h ard;
Cuim thainig an ofag am' dhiaidh,
O dhubh-shuibhal na linn ud thall?
Bha do fciath fhuaimneach an gallan an aonuich,
Shiubhail aisling Mal-mhìne gu dian:
Ach chunairc i a Run ag aomadh,
'Sa cheo-earradh ag taomadh mu chliabh:
Bha dearfa na Greine air thaobh ris,
Co boisceil re ór na'n daoi.
Is e guth anma mo Ruin at' ann!
O 's ainmic gu m' aisling fein thu.

Is comhnuidh dhuit anam Mal-mhine,
A mhic Oifein a's treine lamh,
Eirigh m' ofna mar re dearfa o'n Ear,
Thaom mo dheoir am measg fileadh na h oiche.

Bu ghallan aluinn a d' fhianais mi Ofsair,
Le m' uile gheugaibh uaine am' thimchioll;
Ach thainig do bhaf-fa mar ofaig

O'n

O'n fhafach, is dh'aom mi fios :
Thainig Earrach le tìleadh na'n ìpeur,
Ach ni 'n d' òirich duill' uaine dhamh * fein.

Chunaire oighe mi gu samhach fan talla,
Is bluail iad clairfeach na'm fonn :
Bhu deoir ag taomadh le gruaidhin Mal-mhìne,
Chunaire oigh mi 's mo thura gu trom.

Cuim am bheil thu co tuirfeach am fhianais,
A chaomh ainmhir aig Luatha' na'n fruth ?
An robh e fgiambach mar dhearfa na Greine ;
An bu co thlachd-mhor a fhiubhal 's a chruth ?

'S tairneach t fhonn an cluais Oifein,
A Nighean Luatha na'n fruth dian ;
Thainig guth na'm Bard nach beo
Am measg t ailing air aomadh na'n fliabh ;
'Nuair thuit codal air do shuilibh foirbhe
Air cluain Mòr-shruth na'n ioma fuaim.
'Nuair phill thu flath'ail o'n t feilg,
Is grian lo ag feartha' † na beinn'.
Chualadh tu guth na'm Bard nach beo ;
Is glan faiteal do cheoil fein,

Is caoin faiteal na'm fonn, a Mhal-mhìne,
Ach claidhidh iad anam gu deoir :
Tha solas ann tuireadh le sìth,
'Nuair dh'aomas cliaibh tuirfe gu bron.
Claidhidh iad tuirfe sìol do'ruinn,
A thia nighean Thofcair na'n cruaidh bheum ;
Is ainmiche an laethe o'n neoil :
Tuitidh iad mar chuifeig foi 'n Ghrein,
'Nuair theallas e fios na fhoilse,
An diaidh d' an dubh cheathaich fìubhal d' an bheinn,
'S a throm cheann foi shìleadh na h o'che,

Braith

* Duill' uaine orm fein?

† Sgarta.

Braith Uifge Spea.

‘S Mor mo mhulad, ‘s cha’n aichea’m,
 ‘S Mu’n sceul ur-f’ tha mi claidin,
 ‘S mi tearnadh stigh * braigh uifge spea,
 ‘S mor mo mhulad, &c.

Bhuail tacaid fan taobh mi,
 Lion earrainn † do d’ ghaol mi,
 Thug fud orm bhi caochladh mo neil ‡.

‘N rair a bhruadair mi ‘m chadal
 Thu bhi eadar § mo ghlacaidh,
 Lub ur a chuil bhachlaich || dhuinn reidh.

Thug fud togbhail fan uair orm,
 Bhi ga t fhaicinn am bruadar,
 Ge do chuir e orm smuaircin na dhiaidh.

Thug fud togbhail *** air m’ inntin,
 Gar an d’ fhaod mi chach innfeadh
 Gus an d’ fhag e mi dhiobhail mo cheill.

Lub ur a chuil chleachdai,
 Fear h eagais †† cha’n fhaic mi,
 Ge do rigeadh mi Clachain na’n ceud.

Tha do ghruaidh mar na fubhan,
 Mar ròs an garadh na’n ubhal,
 ‘S e do ghaol tha ga m’ ruighinn †† gu geur.

Ge d’ bhiodh agam na buailtin,
 Chrodh druim-’ionn is guail-’ionn
 Gu’n d’ thugainn duit fuas iad is mi fein.

Ge

* Le? † Stich. ‡ Neoil. § Sint’ ann. || Chasurlaich,
 ** Mofgladh. †† Aogais. †† Righinn.

Ge d' bhiodh agam gu m' roghainn,
 Fir ura an Domhain,
 Run 's a ghaoil gur tu thoghain damh fein :

Dheanainn fugaradh fan fhraoch leat,
 Cheart aindcoin na'n daoine,
 Corp a's gil' thu na Aoilinn * na'n speur.

Cha b' e eagal an Uluidh,
 Ge do dhiolainn e dubailt,
 Thug (dhamh) do chunbhail far † cul ach dea' bheus.

Mi bhi fada o' m' chairdibh,
 Agus teisteil mu m' naire,
 Eagal scainneil ann ‡ ait tha foi 'n Ghrein.

'S ge d' nach d'rinn me leat lubadh,
 'S e mo roghainn is mo runn e,
 Dea' cheile maith cluitech dhuit fein.

Giod nach d' fhaod mi bhi laimh riut,
 Biaidh mi 'g ol do dhcoch-flainte
 As gach fruthan an tarl mi leam § fein.

Deir gach tea riam gu h uallach,
 Nuair gheabl. i ceile r'a gualuinn,
 Togh thufa fear fuadain dhuit fein.

Na'm biodh tus mar tha mise,
 Do chridhe brute, trom ||, briite,
 Cha d' thugadh tu idir dhamh beum.

Faighear cist a chinn chaoil damh,
 Agus anart mu'n chre so,
 'S taigear mi ann tigh caol fuar ** gu'n lèe.

Bha

* Faoilinn? † Air cul? ‡ Aon; aoin. § A tharlas orm. || Gairt

** An eig.

Bha mi lathair an latha
'N d' eug mo mhathair is m' athair,
Cha 'n e fud rinn mo fgathadh co gear.

Ge d' fhalbhadh mo bhrathrin,
Chuid eile do m' chairdin
Dheanainn fugaradh re m' Ghradh as an diai'.

An Cronan Muileach.

GURA mise tha ga m' lathadh,
Tha mo fhuil na burn 's na ceathaich,
'S mi gun cheol gun òl gun aighir
Mu 'n dol fios air fiol an tighe.
E ho io hu o eile,
E ho i o hu oirin no,
E ho io hu o eile,
'S i riu hu o ho ro u o ho.

Mu'n dol fios, &c.

Lach'uinn a dh' fhalb mu Fheill-iain
Mo sheachd ruin chuaidh dhuibh mu shamhuinn
'S ceann mo mhuirn ann cunnthart fadhaid ;

Ris an deadh mhnaoi chinnidh m' athar
Mathair nam Mac min-gheal fathail,
Nach d' fhuair beum air glleus ga' faighear.

'N fithin na fairge, no 'n amhainn,
'N dohrainn duinn fui ghairm bhur 'n abhaic,
Bheir fibh leim a ceile 'n aighe.

Chail mi mo chail dh' fhalbh mo mheifneach,
Na fir ùr an tùs am pifich,
Comunn nan gruag 's na com flis-gheal
O 'n tigh mhor ann cluint am briotal.

E

Taileafg

Taileafg air bhòrd clar ga phiocadh,
 Tuathach ga òl, poiteach meifgeoil.
 Beul an t fùgraidh thu 's a ghliocais.

Gura mise t' air mo ghualadh
 Mo chara na 'm fear (o'n tor) 's o'n Leath-uachdrach
 Sliochd Ailein duinn chornuich chuachaich
 O rudha ciar na h Airde-fuaire.

Gu Caol-muile loingis luaineach
 Ag feoladh gu Dubh-art na'n stuadhan
 Tuir ard' am bith baird air bhuannachd.

Leànnaich, Camaronaich, Tuathaich,
 Stiurtaich o'n Ghleannan uachdrach
 'S Clann Dughail o Thur na'n cloch-uaine.

Briathran FHINN re OSCAR.

A MHIC mo Mhic, 'fe thuirt an Rìgh,
 Ofsair, a rìgh nan òg fhìlath,
 Chonnaic mi dealra do loinne, 's b'e m'uaill
 Bhi 'g amharc do bhuaidh fa' chath.
 Lean gu dlùth re cliù do fhinnfreachd,
 'S na dìbir a bhi mar iadfan.
 'N uair bu bheo Treunmhor nan rath,
 Is Trathull athair nan treun laoch,
 Chuir iad gach cath le buaidh,
 Is bhuannaich iad cliù gach teugnhaile;
 Is mairidh an iomradh fan dàn
 Air chuimhn aig na baird 'an déigh fo—
 O! Ofsair, claidh thus' an treun-armach,
 'S thoir tearmann do 'n lag-làmhach fheumach;
 Bi mar bhuinne-shruth reothairt geambraidh
 'Thoirt gleachd do naimhdean na Féinne,
 Ach mar fhaan-ghaoth thèimh thlà shamhraidh
 Bi dhoibhfin a shìreas do chobhair—

Mar

Mar sin bha Treunmhor nam buadh
 'S bha Trathull nan ruag 'na dhéigh ann :
 'S bha Fionn 'na thaice do'n fhann,
 'Ga dhìon ó ainneart luchd eucoir.
 'Na aobhar fhìnninn mo làmh,
 Le fàilte rachainn 'na choinneambh,
 Is gheibheadh e fagadh is càird
 Fo sgàil dhrithlinneach mo loinne.

AIR GOLL MAC MORNA.

ARD aignidh Ghuill fear cogaidh Fhinn,
 Laoch leoghar-lonn, fulangach, nach tiom,
 Laoch fionn, fial, a's mìlse glòir ;
 Nì 'n faoibh a chiall, laoch aoibhidh mòr.
 A mhèine mèin, 'fa sgèimh gun chron,
 'S e's gloine gean, oide nan sgoil.
 Nì bheil rìgh os Goll ; nì 'n ceil ort, Fhinn :
 Treife na'n tonn, air ghaifge grinn,
 Leòghan air àgh, cròdha 'na ghnìombh,
 Neartmhor a làmh, rogha nan rìgh :
 Cliath chòmhraig bhuan do shonas nam Fhinn,
 Mordhalach fluaigh, iorghuileach dian :
 Buan rùn an fhir, buaidh chòmhraig air,
 Leumnach a ghoil, eùhdach a stair.
 Fear deud-gheal caomh, nach tréig a dhàimh ;
 'An cogadh rìgh nì 'n lag a làmh ;
 Proinnteach a ghàir, confhach a threoir ;
 Fiùranda mìn, mìleanta mòr.

DAN NA h INGHIN.

LA d'an robh sinn uille an Fhian, n,
 Air fliabh Sealmath nan fruth dian,
 Choncas ag teachd fa' mhaigh,
 Inghean's i 'g imeachd 'na h aonar ;

An inghean bu ghloine finuagh,
Bu ghile 's bu deirge gruaidh :
Bha dà rofg àillidh 'na ceann,
'S i 'gamhare falachaidh m'a timchioil.

Bha léine do'n t fròl a b' àire
M'a cneas gràdhach, caoin, cùraidh,
Is gu 'm b' àillidh na'n gath-gréine
A bràghad a fuas o caomh léine.

Chuir i comruich air Fionn,
'S air Goll muirneach Mac Morna,
'S air Oskar an àigh,
Làmh chosgair gach teugmhail.

AN INGHEAN.

“ Mo chomruich oirbh, Fhianna matha,
“ Eadar chloinn rìgh is ard fhilatha.”
Ceist gach aon fhir do theaghlach Fhinn,
San uair fin thugadh do'n Inghin.

FIONN.

Dh' éirich Fionn féin 'na comhair,
“ A rìoghainn donn bhois gheal nàrach,
“ An bheil tòrachd air do lorg,
“ A gheug mhàlta nan faor cholg?”

AN INGHEAN.

“ Tha sin tòrachd orm féin,
“ Fhinn uafail is rìoghail Féinn,
“ Iulann an airm dheirg a's àillidh,
“ Mac oighre rìgh na h Iarfhàile.”

CAIREALL,

CAIREALL, ROIDHNE, FAOLAN, agus FEARGUTH.

Dh' éirich ceathrar mac Fhinn gu baoth,
Caireall agus Roidhne ruadh,
Faolan agus Fearguth òg;
'S dh' àrdaich iad 'an glòir fan uair.

“ C' àit' am bheil e 'n oir no'n iar,
“ No ann an ceithir rannaibh an dombain,
“ Nach fàgadh eanchainn a chinn,
“ Mum buineadh e leis thu, Inghean.”

AN INGHEAN.

“ 'S mòr m' eagalfa, Fhianna matha,
“ D' ar leadairt is d' ar mòr dhòrainn.
“ Tha 'm fear mòr, mìleanta, treun,
“ Fiùranta, mear, bras fan teugmhail.”

FIONN.

“ Suidh thus' an fo air ar fgàth,
“ Inghean o'm màlta comhradh,
“ 'S cha bhuin am fear mòr thu leis,
“ Ge mòr do dhòchas as fheobhas.”

Choncas am fear mòr uainn
Ag teannadh gu cal' as a' chuan,
Ag tarruing a luinge gu tìr,
Toirt gu 'r n ionnsuidh le h ain-mèin.

Mar illbhinn aillbhinn chraige,
Mar stuadhan ainmheafach thugainn,
'Na chaoiribh teinntidh o chladach,
Gu 'm b'e sin coflas a' mhìlidh.

Bha

‘Bha feuchd do’n t fròl bhuidhe mu’n fhear,
 A cheannbheairt chlochara nèamhain ;
 A làireach mhòr iurfach uallach,
 ‘Sa dhá fhleagh ’nan cuilg re ghualainn ;

A chlaidheamh mòr froifeach neimhneach,
 Cruaidh cofgara ’s e co’-dhìreach :
 Sgiath innealt, òrbhui’, le ’m briste blagh,
 Air dorn toifgealt’ a’ mhìlidh.

Thug e ruathar fir gua chéill ;
 Cha do bheannaich e dh’ Fhiona no ’n Fhéinn.
 Leum an t faighid le fàr bheachd,
 ‘S thorchair le a làimh, an Inghean,
 ‘S cheangail e ceathrar mhac Fhinn ;
 ‘S bha ’n t Iulann gu h armach eutrom.

Thionndaidh mo mhac-s’, air an leirg.
 An t Oskar ’fe làn do throm fheirg ;
 ‘S thug e’n aire gu dùr, dàna,
 Air an òglaoch mhòr, a tháinig.

B’ e sin an còmhrag creuchdach,
 Fuileachdach, feumannach,
 Dos-luath, beumannach,
 Ard-leumannach, gábhaidh.

Mar abhainn a’ ruith le gleann
 Bha sgrios an fola cho teann ;
 Mar chaoiribh dearga o theallach
 Torran nan laoch namhadach.

Ach thug Oskar beum feardha mear
 Gu h Iulann ard an deud ghil,
 ‘S thorchair leis a’ bhcum ghráineil
 Mac oighe rìgh na h Iarfináile.

CONN MAC AN DEIRG.

A ITHRIS dhuinne, Oisfain dhanaich,
Mhic Fhinn shuairce sho-ghrádhaich,
Sgheulachd air Chonn feartha fearail,
An fonn calma, caoin, ceanail.

Sgeulachd air Chonn mac an Deirg,
Air a lìonadh le trom fheirg,
Dol a dhìoladh Athar gun fheall
Air uaiflibh 's air maithibh na Fèinne.

Cia bu mhò Conn na'n Dearg mòr,
Oisfain nam briathra binn bheoil?
No'm b'ionann dealbh dha is dreach
'S do'n Dearg mhòr, mhear, mheaninnach?

OISIAN.

Bu mhò Conn gu mòr, mòr,
A' teachd an garadh ar fìoigh,
A' tarruing a luinge a steach
'An cumhang cuain agus caolais.

Shuidh e air an tulaich 'gar còir
Am fuidh curanta ro-mhòr,
Mar thrágha mara re treun thuinn,
Aig ro-mheud falachd an t-fuinn.

Chaidh e'm frithleanaibh nan neul
Os ar cinu fan ath-mheud;
Is ghabhadh e d'a chleasaibh gairge
Siar ann am bailcibh na h iarmailte.

A mhac-famhail cha'n fhacas riamh
Ag imeachd magha no mòr fhliabh;

'S cha b'ailidh neach fo'n ghréin
Na Conn nan arm faobhar-gheur.

Gruaidh chorcuir mar iubhar-chaor ;
Rofg chorach ghorm fuidh mhala chaoil ;
Falt ùr, òr-bhuidh, amlach, grinn,
Air an òg mheanmnach, fhearail, aoibhinn.

Colg nimhe gu liodairt chorp
Aig laoch àghmhòr nan trom lot :
Bhiodh a chladheamh làimh r'a fgéith,
Air an laoch re h aimh-réit'.

Buaidh sgach ball an robh e riamh
Air ghaifge, air meud a ghnìomh ;
'S gu'm b'iomadh laoch a bha gun fgiòs
A' tabhairt da géill agus mòr chis.

CONAN.

'Se labhair Conan maol mac Morna,
" Leigear thuige an ceud uair mi,
" 'S gu'm buin mi an ceann a mach
" Do Chonn dì-meafach uaibhreach."

OSCAR.

" Marbhaifg ort, a Chonain mhaoil,
" Nach fguir thu d' Ionan a chaoidh ?
" Cha bhuineadh tu'n ceann do Chonn,"
Do ràdh Oscar nam mòr ghlonn.

Gluaifidh Conan na mi-chéill
A dh'aindeoin na Féinne gu léir
An coinneamh Chuir bhuadhaich bhrais
Mu char tuathal aimh-leas

'Nuair a chunnaic an Conn bu chaoin dealbh.
Conan dol 'an fealbhaidh arm,
Rug e le fichd air an daoidh
'Se teicheadh gu luath uaith.

B'iomad fgreud is iolach chruaidh
O bheul Chonain nam diom-bhuadh :
Chaidh air Conan maol gu deimhin
Na cùig caoil fuidh 'n aon cheangal.

“ Beannachd aig an lámh rinn fin,”
'Se labhair Fionn a' chruth ghil.
Is sheall iad an fin air a chéile
Mòran do mhaithibh na Féinne.

Gur i chomhairle chinn doibh
Sár mhac Fhinn bu chaoine glòir
Chur a ghabhail sgeul do'n fhear dhocrach :
Gluaisidh Fearguth binn-fhoclach.

FEARGUTH.

“ A Chuin mhòir, bhuaidhaich, bhrais,
“ Fhir fhùgaich, ait, aoibhinn,
“ A ghabhail sgeula thàinig mi.
“ Ciod é fàth do thuruis do'n tìr?”

CONN.

“ Innseamfa mo sgeul dhuitse,
“ Fhearguth, agus buin leat e.
“ Eiric m'athar b'àill leam uaibhse,
“ O'r maithibh is o'r mòr uaiflibh.

“ Ceann Ghuill 'fa dhà mhic mhòir,
“ Ceann Fhinn fath an t fìodigh ;

F

“ Cian

“ Cinn chlanna Morna uile
“ Fhaotainn ’an éiric aon duine :

“ An tìr uile o thuinn gu tuinn
“ A ghéilleachduinn do m’aon chuing;
“ No còmhrag cùig ceud d’ar fineadh
“ Fhaotainn air madainn am màireach.”

An fin labhair cùig ceud d’ar fineadh,
“ Caifgidh sinne a luath mhireadh.”
Cha robh fud doibh mar a ràdh
Re dol anns an iomarbhaidh.

Thug e mach claidheamh ’n Deirg mhòir
Le confhadh catha fa’ cheud uair.
Thug e ruathar fir forthuinn,
Mar sheobhag meafg ealta mhìn eun.

B’iomad cruth a chaochail greann,
Is cuirp ath-chumta le cruadhas laun :
Iomad làmh ann is leth chos,
Iomad cloigeann thall ’fa bhos.

‘Cùig ceud eile ged’ bhiodh ann
Gu’n tuiteadh sin air aon bhall ;
Is Conn a’ calcadh a fgiath,
Ag iarraidh còmhraigh, ’s gu’m b’an-iar.

Thogh sinn feachd fichead fear mòr
Do mhaithibh theaghlach ar mòr fhlàigh
A thoirt a’ chinn do mhac an Deirg ;
Is dh’aithnich sinn Feann fuidh throm fheirg.

Chaidh ar feachd fichead ’na dhàil ;
’S ann orra tháinig an dìobhail :
A’ dol ’an cumafgadh na buidhinn
Bu luaithe e na roth Gall-mhuilinn.

Thuit ar feachd fichead fear mòr ;
B'aobhar tuirs' e is do-bròin :
Gu'n do leig an Fhiann gàir chruaidh
Re dìothachadh a' mhòr fhluagh.

FIONN.

“ A Ghuill mhic Morna nam mòr gheniomh,
“ Fhir a chleachd ar cobhair riamh,
“ A mhiann fùile gach baile,
“ A laoich làidir na teugmhaile,

“ Is dána leam Conn a bhagradh ort,
“ Is air clanna Morna uile,
“ Nach buineadh tu'n ceann dheth gu fearail
“ Mar a rinn thu dheth athair roimhe.”

GOLL.

“ Dheanainnse sin dhuitse, Fhinn,
“ Fhir nam briathra blàtha binn.
“ Cuireamaid fuath is falachd air cùl,
“ Biomaid uile dh'aon rùn.

“ Ged' mharbhata an Fhiann uile
“ Gu dìothachadh an aon duine,
“ Bhithinn féin 's mo threuna leat,
“ A rìgh na Féinne, 'gad chobhair.”

Gluaifidh Goll 'na chulaidh chruaidh
Ann am fianuis a' mhòr fhluagh.
Bu gheal is dearg gnùis an fhir
Re dol 'an tùs na h-iorghuile.

Dh'èirich frith, is fearg, is fraoch
Air dà mhalaidh an dà mhór laoich.

An dà churaidh bu mhòr cith,
Chuir iad an tulaich air bhall-chrith.

Aon là deug agus tràth
Gu'm bu tuirfeach mic is mnà,
Gus 'na thuit le Goll nam beumannan
An fonn mòr air cheart éigin.

Gàir aibhinn gu'n d'rinn an Fhiann
Nacl. d'rinneadh leo roimhe riann
Re faicinn Ghuill chròlha 'n uaclidar
Air Chonn meanmnach, mór, uaibhreach.

BIATAICH NA FORAIS.

BHA aig Biataich na forais
Dithis do mhacabh àillidh ;
A b'ionann fàs agus coimeas
Gun fhios cia 'm fear bu tàire.
Bha iad foinneamb mìleanta,
Air aon dreach bu mhath maife,
Gu glic fuilbhir fòlafach,
Dhoibh b'ionann dùchas aigneadh.
'S air bhi do na bràithribh sin
Seal dheth 'n aimfir fhada,
Fear aca làn-bheartach,
Is fear gun aon dad aige ;
'Toiseach cuirin is conaltraidh,
Labhairt is mòr éifdeachd,
Gheibheadh am fear beartach,
'S am fear bochd air chùl na cléithe.
'Toiseach gach mor noimheachd
Thigeadh as na crìochailh coigrich
Gheibheadh am fear faibhir,
'S cha'n fhaoinachda fear na laige.
Am bràthair sin a b'eisearadh
Ge nach e bu mheasa beufan,

Thilgt'

Thilgt' air 'an cruth amaideachd
 Gach aon fhocal ga'n déirfte *
 Ach thàinig sgrìob do chreich dha chlaoidh
 Air an fhear bheartach, 's cha b'aobhar ghàire.
 Thugadh uaith re h-aon oidhche
 A chreach is a mhòr thàintean.
 Am bràthair a bu laige,
 'N fin 'nuair ghabh e treife,
 Ghlachdta leis gu deogli thapaidh
 Fearann an fhir bu deife.
 'N fin gach fear aig am biodh tagraichean
 Nach biodh e féin annt' fìofrach,
 Thigeadh e am bràthair fin
 Dh'iarraidh céille 's gliocais.
 'S am fear bha roimhe làn-bheartach,
 Nis o'n dh'fhàs e falamh,
 An dream bha roimhe 'n càirdeas ris,
 'N trá-s' cha dean iad fharraid.
 Sin sgeula nam bràithrean
 Bh' aig Biataich na forais ;
 'S a dhuine na bi àilleafach,
 Cia mheud 's d'am faigh thu chothrom ;
 'S nior mò a bhios tu dìomhanach
 Cia lughad 's d'am faod thu chnuafachd,
 'S nach 'eil anns a' chruinne
 Ach beartas uile gu bhì uafal.

LE OIG-MHNAOI a chaidh mhealladh.

;**S**MI th'air snaidheadh 's air caitheamh.
 O earrach a' chruadail !
 O'n tha 'n criofan ag éirigh,
 'S tric denr air mo ghruaidhibh.

*Iulu bheag u o ro,
 Iulu bhi, iulu bhi,
 Iulu bhi, iulu bhi o.*

O'n tha'n criofan, &c.

* I. e. do theireadh.

Rhu

ms a | m r d | s
 d | 7, 8, 9 | 11, 12
 ms | m r d | s - ms
 dot | 7, 8, 9 | 11, 12

ms | m r d | s
 dot | 7, 8, 9 | 11, 12

Fhir a mheuduich mo leatrom
Cha do leafluich thu uair mi.

Iula bheag, &c.

Cha do cheannuich thu bréid domh
Ge tric air féill fan taobh-tuath thu ;

Iula bheag, &c.

Ceannach ghiftean do d' leannan
'S nach fhuing thu mo luadh riut.

Iula bheag, &c.

Tha do nèapagain fide
Cumail dìon air a guaillibh.

Iula bheag, &c.

Tha do riobainean daithte
Cur las' ann a gruaidhibh.

Iula bheag, &c.

'S olc a rinn thu mo mhealladh,
Fìor leanabh 'n duin-uafail.

Iula bheag, &c.

'S mi gun mhàthair, gun athair,
Gun charaid mu'n cuairt domh.

Iula bheag, &c.

'S ann thall air a' chaolas
A thachair an cruadal.

Iula bheag, &c.

Bha m' athair gun aid ann
'S a chlaigeann 'g a bhualadh.

Iula bheag, &c.

Bha mo mhàthair gun bhréid ann,
'S i reubadh a grúaige.

Iula bheag, &c.

Tha mo bhràithre 'n *Jaimaica* ;
Truaighe léir 's fhada uam iad !

Iula bheag, &c.

Ach nan d'thigeadh iad dachaidh
Bhiodh Clann-Lachluin glé bhualte.

Iula bheag, &c.

'S mi th'air, &c.

ORAN IRTEACH.

THA fleasgach anns a' bhaile fo
Ris an can iad Dònall,

'S nam faigheadh e faoghal

Gu'n faothraichedh e mòine.

Inn ala o ro i, o ro i al ala,

Inn ala o ro i, uru rui, uru i,

Inn ala o ro i, o ro i al ala.

Gu d' thugainnfe comhairl' ort,

Nan gabhadh tu uam i,

Bhi gu h-ealamh misneachal

Ag dol am measg nan gruagach.

Inn ala, &c.

Ge do bhiodh tu bruithinn rium

'S a' briotas rium 'an còmhnuidh,

Cha d' thugadh tu na h-uibhean domh

'Nuair fhuidheadh tu Di-dònaich.

Inn ala, &c.

'S truagh nach 'eil mo leannans'

Ann an ìochdar Leac-na-gàdaig,

Acuinn

Acuinn air a fìnioradh air
Is mise bhì gu h-ard oirr'.
Inn ala, &c.

AILEAN DONN.

'S FHADDA o 'na dh'fhalbh mo leannan ;
Fear chùil dualaich, chuachaich, channaich ;
Ailein Duinn, o bhì o ug oireann o,
Hìuru i riag o, bhì o ug oircann o.
Fear chùil dualaich, &c.

'S guirme fùil 's a's caoile mala.
Ailein Duinn, &c.

Tha do ghruaidh mar chaoran meangain ;
Ailein Duinn, &c.

Tha do phòg mar chèran meala ;
Ailein Duinn,

Tha do dheud gu dlù-gheal daingean ;
Ailein Duinn, &c.

Tha do thaobh mar thaobh na h-eala ;
Ailein Duinn, &c.

Calba cruinn an ofain ghearra ;
Ailein Duinn, &c.

Gur math a thig dhuit breacan ainneamh ;
Ailein Duinn, &c.

Cota gorm do'n eudach staiminn ;
Ailein Duinn, &c.

Boineid dhù-ghorm air chùl cannach.
Ailein Duinn, &c.

Chuala

Chuala mi gu'n deach' thu Ghallaibh ;
Ailein Duinn, &c.

Gu'n d'rinn na Guinich do mhealladh
Ailein Duinn, &c.

Do chur ann am prìosan daingean ;
Ailein Duinn, &c.

Far nach fhaic thu grian no gealach ;
Ailein Duinn, &c.

Far nach cluinn thu guth do charaid ;
Ailein Duinn, &c.

Fuaim do nàmhaid fìr-dhol tharad.
Ailein Duinn, &c.

'S fhada o 'na dh'fhalbh mo leannan,
Fear chùil, &c.

I U R R A M.

SUD a rìgh gur trom m'eire
Nochd 's mi 'n eilein a' chaoil.

'Struagh gun mife bhi thall ud,
'N gleannaibh fàlaich mo ghaoil,
'Struagh, &c.

Far an d'fhàg mi 'n t-òg uafal,
'S e 'na shuain air an fhraoch.
Far, an d'fhag, &c.

Rìgh nach cluinninn deagh fgeul ort,
Do th' n air éigin uaith 'n eug,
Rìgh nach cluinninn, &c.

G

Mu

of Mac! . CDIC. 511 .

Mum biodh do chorp glé gheal,
Fuidh reuba nan daol!
Mum biodh, &c.

Do thi'n gu fearann Mhic-Ailein
No gu talla 'n fhir fhéil.
Do thi'n, &c.

Bu tu fealgair na h-eala,
'S neul à fal' air a taobh;
Bu tu fealgair, &c.

Agus fealgair a' chathain,
Théid fan athar le scaoim:
Agus fealgair, &c.

Nàmhad òg thu 'n róin mheillich
A thig o fgeiribh a' chaoil;
Namhad òg thu, &c.

Mar sud 's a' bhuic bhioraich,
'Thig o fhireach nan craobh;
Mar sud, &c.

Agus fealgair an fhìr-coin,
'S coin chrìn nan fgiath caol,
Agus fealgair, &c.

Is na circeige duinne
Bheireadh gur as an fhraoch;
Is na, &c.

Agus fealgair a' choilich
'S moch a ghoireadh air craoibh,
Agus fealgair, &c.

Mar

Mar fud is na h-eilid
'Nuair a roinneadh tu ghaoth.
Mar fud, &c.

Rìgh gur iomad bean bhéil-dearg
Bhios gu deurach mu m' ghaol!
Rìgh gur iomad, &c.

Eadar Ile nan ftuadhan
(Mach o'n chuan gus an Caol)
Eadar Ile, &c.

Agus Uibhist bheag iathaich
'Am bi na biataich' nach daor.
Sud a rìgh, &c.

BRAIGH LOCH-IALL

O THEID, c'uim nach d' théid?
Nàile théid mi thairis,

Gu innis nam bò
Far an ceòlar ainnir, *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, e ho rinn og u,
O iriri u o, ill o bha ho.

Gu innis nam bò,
Far an ceòlar ainnir;

Gu bràigh Loch-iall,
'N dean am fiadh an langan; *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

Is earbag nan ftùc,
Gu lùthmhor eangarra. *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

A bhean an fhuilt réidh,
Guidheam féin mo bheannachd dhuit. *Ill o bha o.*
Ho iriri u o, &c.

Beannachd ad dhéidh *Mu gairidh nach gèill*
O 'seigin dealachadh. *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c. *... o'annan*
... alcaich?

'S math thig bréid bàn
Air a chàradh beannach ort, *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

Mu aghaidh gun screang
Nan gorm-flùl meallanach. *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

Is minic a bha mi *...*
'Nàraidh ghleannaich leat, *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

'Am bothan beag dlùth
Gun dùn' ach barrach air. *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

Làmh thogail an àil,
Bha tlàs riut ceangailte. *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c,

'N àm gabhail gu tàmh
Cha bu chnàmhan teallaich dhuinn; *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

Mo lamh fuid' d' cheann
'S do làmh gheal *... aram;* *Ill o bha ho,*
Ho iriri u o, &c.

Mo bheul red' bheul, *Sinn tarbh vi taobh*
'S finn maoth-chridh'ch tairis. *Ill o bha ho, Gu caomh—*
... aca n' aca *Ho iriri u o, &c.*

O théid, &c.

ORAN

Is stasair ...
Mhìn 'gairidh thèannach'

Is opairan ùr
A bùth a' cheannaich.

ORAN do GHILLEASPUIC MAC CALUM Sealgair
a bha fa Bheinne-mhoir ; le Mhnaoi fein.

(Orain na h-Alba : No ;)
THA mulad, tha sgios orm

'S mi nìos ris an stùic,
'S mi 'g am harc na frìthe
'S tric a dhìrich mo rùn ;
Anns 'na ghuin thu damh pìeach,
'S d'uileann chlàth air do ghlùn :
Sin an obair bu dual duit,
Is bha thu suairc air a cùl.

'S mi dìreadh a' bhruthaich
'S gun mo fhiubhal dom' réir,
'S tric fuidh air mo fhùilean,
'S e sìr-dhrùthadh orm féin ;
'S mi 'g amharc an fhirich,
Far am pilleadh tu'n spréidh ;
'S mi faicinn daimh cabair
Is tric a leag thu fan fheur.

'S tric a dh'fnàg thu mi 'm chadal
'S mi gun airtneul, gun ghruaim,
'S a thug thu 'm boc biorach
As an fhireach ud shuas ;
Agus coileach na géige,
Seal mu'n éireadh an fluagh.
Re ceòran na maidne,
'S tric a leag thu 'm fear ruadh.

'Nuair bhios mnathan a' bhaile
Re aithear dhoibh féin,
'Sann bhios mise 'nam chrùban
Agus tùchan a'm' bheul ;
O nach d' thig e d'am dhùsgadh
'M fear 'gan robh an cùl réidh :

Ged' fhaghainn gum' roghainn,
'S tu thoghainn roimh cheud.

'S mi 'm bothan beag brusgach
'S gun mo fhùgradh ach mall,
Mi chuideachd air leanabh,
'S fear mo ghearain air chall;
'Nuair a dh'fhalbhadh am bainne,
'S bhiodh an t-aran oirn gann,
'Nuair a thigeadh tu dhachaidh
Bu leam tacar nam beann.

Dh'fhuirich mise gun tacar,
O'n mhaduinn sin féin,
Ann an deachaidh do thasgaidh
Ann an clachan nan ceud;
Dh'fhuirich m'iasg anns an aigeal
Gun fhaicinn le leus,
O Dhi-h-aoine roimh Innid,
'N do bhuin an iomairt riut geur.

'S beag an t-iongnath mi liathadh
'S a dhol bliadhn' ann an aois.
O'n taice fo 'n uraidh
Mo chulaidh gu'n d'aom,
O na dh'fhalbh e Gilleaspuic,
An t-òg gasta glan caoin.
'S tric leam òigridh do sheanar
'Gan gearradh le h-aog.

'S beag an t-iongnath mi sheachdadh
'S a ghlafadh mo ghruag:
Thug mi giùlan do Shraithibh
A rinn mo fgathadh gu truagh.
Thug mi giùlan an Caorann
A chaochail mo shnuagh,

Ficafgach

Fleasgach òg a' chùil bhuidhe
D'am bu chubhaidh bhi fuairc.

Cha 'n'eil i mar tha mi
Bean 'ga cràdh ann a fìr,
Ag iarguin m'a cairdibh;
Cha b'iad na tàcharain chrìon:
Laoich urranta dhàna,
Bu mhòr càil anns an strìbh;
Na fiùrain a b'àillidh,
Och! mo chràdh! air dol dìom.

Ged' tha mis' air mo fhàrach
'S air mo chràdh ann ad dhéidh,
B'i'dh mo bheannachd le gràdh dhuit
Dh'ionnfuidh àois Mhic De.
Cha d'thug thu riamh tàir dhomh,
No tàmailt led' bheul.
'S truagh nach mis' tha mar tha thu,
'S tu re h-àiteach a'm' dhéidh!

CUMHA le Fear GHRINNEARD, Uafal do Chlanna
CHOINNICH; d'a Mhnaoi fein.

THA mo chridh' air fàs trom,
'S tacbh mo leap' air fàs lom,
Cha togar leam fonn air chòir.
Tha, &c.

Bhuineadh dhòm leis an eug.
(Air n' fhìrinn cha bhreug)
Nì cho finealt re léig 'an òr.
Bhuineadh, &c.

O rìgh gu 'm b' àluinn do shnuadh,
Neul an t-fneachd' ort mu'n cuairt,

Deud

5 5 | d t d | 4 - 5 | 7 7 | 5 ;
6 5 | 2 5 | 7 - 4 | 1 0 - - | -
8 5 | 3 5 | 7 - 4 | 1 0 4 5 | 5 -
4 5 | 1 5 | 7 - 5 | 5 | - | -

Deud mar chaille, agus gruidh mar ròs !
O righ, &c.

Do chiabh chas-lùbach dhonn,
Do fhlios mar eala nan tonn,
Do bheul meachair o'm fonnar glòir.
Do chiabh, &c.

Do chos a b'ainneamh air feur,
Do fhlios mar eal' air an t-fléig,
Do chorp mar chanach an t-fléibh 's e òg.
Do chos, &c.

Do fhùil mar dhearcaig nan allt,
Do ghruaidh mar ròs air a' chrann,
Do ghuth mar smeoraich 'an gleann re ceò
Do fhùil, &c.

'S anns a' choill nach robh crìon,
A fhuair mi 'n t-flat nach robh blìon,
'S i gu h-àluinn, ùr, finealt, òg.
'S anns, &c.

Dar a chaidh mi 'nad dhàil,
Is mòr a bh'umad do stàth,
Ge d' nach robh thu ach a'd' phàistean òg.
Dar a chaidh, &c.

Bu mhòr do mheas aig luchd-feum.
Bu bheag dheth 'n trufdar do bheus.
Cha robh do chomunn cho réidh dha 'n t-feòrs.
Bu mhor, &c.

A righ gu'm b'uafal na faoi,
O'n do bhuaineadh mo ghaol !
Orm cha fuarach do laoidh a cròdh.
A righ, &c.

B' iad fud na fuinn, le mo bheachd,
O'n do bhuaineadh thu mach,
'S iad nach fhuil'gheadh a' chreach gun tòir.
B' iad, &c.

Iarla Seafort do Chiuneadh,
'S Iarla Chromba dheth 'n Fhineadh,
Tighearna Ghrant, is Mac Shimi's Mac Leoid.
Iarla, &c.

Bhris gach cabull 's gach ball.
Chaidh mo mhifneach air chall.
Tha mo sciop' air fàs mall gun treoir.
Bhris, &c.

Dh'fhàg thu mise bochd truagh,
Mar choltas luing air a' chuan,
'N déis a ftiuir a thoir uaithe 's a feoil
Dh'fhàg, &c.

Ach a thi chuir Ionas gu tìr
A broinn na muice le sìth,
Cuir gu cala mi fhìn 's mo lòd.
Ach, &c.

Ged' dh'fhàg thu mise gu bochd,
Dh'fhàg thu linn is fhiach toirt.
Thogas inntinn o phort mar 's coir,
Ge d' dh'fhàg, &c.

C'uim an deanadh finn uaill
Mu'n ti nach mair ach feal cuairt,
'An déis do chur anns an uaigh le bròn.
C'uim, &c.

Uime sin b' dh'fìnn réidh
Ma 'n t-fìth a ludhaig Mac Dé,
H

*For Miss Mary Anne Stewart in token of her love to her
young lady
Miss Stewart
Chun*

Chum 's gu faic sinn a chèil 'an glòir.
Uime, &c.

ORAN OIL, NO BUIDEIL.

GUR beag m' uith dhol chunn na h-àiridh,
Shealltuinn air mo chuid cruidh àluinn,
'S nach fhaic mi dhiubh ach na cnàmhan,
'S iad gun bhliochd, gun stà, gun laoigh.
O cuir a nall am bodach,
I cuir a nall am bodach,
'Nuair a tbogadh e oirn fogan
'S e 'm botal a b' annfa leinn.

Biomaid criodhail, biomaid cèdmhor,
Gabhamaid gach ni mar 's còir dhuinn;
As a' bheagan thig am mòran,
Tuille 's a dh'fhoghnas a chaoidh,
O cuir, &c.

Ciod e 'm fàth mu 'm biodh oirn dorran?
Foghnaidh 'n saoghal duinn ge b'oil leinn.
'S lìonmhor fear a chuir e dholuidh,
Mheud 's a thug e thoil d'a chinn.
O cuir, &c.

Fheara, na biodh oirbhse gruaman
Mu na thug an t-earrach uainne.
Gheibh finn creideas feadh na tuatha,
A ni fuas na thug e dhinn.
O cuir, &c.

Lìon am botul, lìon a dhà dhiubh,
Na biodh cùram ort a pàidh.
Muna tachair e san làimh dhuit,
Ni feiche bò chaidh an t-fuin.
O cuir, &c.

'S lionmhor fineag a tha beirteach.
 'S caonag air an duine thapaiddh ;
 'S b'fhearr a bhuileachadh le tlachd
 Na efan ge do 's pailt a ni.
O cuir, &c.

Biomaid fùgach, biomaid geanaill,
 Cuireamaid air chùl an gearan,
 Cinnidh rud aig math-an-airidh.
 Sud mar tha mo bharail dhuibh.
O cuir, &c.

ORAN DO IARL ADHOILL.

'S MITHICH dhomhfa bhi 'g éirigh
 'S a bhi 'g éileadh bhreacainn' mu 'n ghlùn,
 Dol a thriall air an aftar ;
 Do fhrath-teamhair * nam breac is math m' iul,
 Dh' ionnsuidh Iarla nam bratach,
 Leis nach b'fhiach a bhi tais ann an cùis :
 Leam is bliadhna gach seachduin
 O'n lá thriall mi a cleachda do chùirt.
*Iarla Adhoill, t' fhaicinn slàn,
 Ur-sblat ghaista 's cas-bhuidh bàrr,
 Deud dhluth chaile air dhreach nam cnàmh,
 Run mu 'n Phas is Lagan-ràt.*

'S i mo ghrádh do lùb ladhach,
 'S i bu sheòlta, 's bu sheaghaich', 's bu shuaire',
 Bu neo-ghioganaich' gabhail
 Nuair a dh'èireadh an latha glas fuar ;
 Air mullach a' cheathaich
 Gheibhte ruaidhe nan abhall 'nad ghruaidh ;
 Ceanna-feadh'n' thu 's fear tighe
 Leis an éireadh na h-Adhollaich shuaire †.
Iarla Abhoill, &c.

* Tabha.

† Snaas.

Cha bu Cheatharnach cliobach
 Gun mhodha, gun mhifnich, gun spéis,
 Ris an do dhealuich o mise,
 Mu'n taic-fa latha roimh 'n de,
 Air fonn Bad-an-tiobairt,
 Le do cheatharna sciobalta, ghleuft,
 Le do mhiòl-chonaibh feanga
 Chuireadh diona re eangaibh an fhéidh.

*Cha bhodach suàrach o uachdar frith,
 Ach boinne uasal fo dh'fhuil righ,
 Sàr cheannard sluicigh d' am buailt' an t-sìth
 Aig meud a' chruadail 'nuair ghluaifeadh strìbh.*

'Smòr m'eagal 's mo chùram
 Mu do thaghall fan dù-mhachair mhìn
 Aig a' cheist thug an Crùn duit,
 Oig aigiontaich fhùl-ghuirm gun ghìomh,
 Gu bheil Goill am mì-rùn duit,
 Gu'n tairg iad do chùis a chur fìos,
 'S gu 'n glais iad na tùir ort,
 Ma tharlas tu 'n lùbaidh nan lion.

*Is daor an éiric dhuinn ar bàrr
 A bhì 'ga bbuain air chuaran ard,
 'S aig deolach uait cho luath 's a tu
 Gun fhios d'i 'n uair an gluais am bàs.*

Bheirinn mionnan air Bioball,
 Gu 'm b'ionns' thu bhì 'n stiopail nan creag,
 Paidhir shuigeinín feoir ort,
 'S thu bhì fiubhal air mòintich gun each,
 'G amharc traibhin an aonaich
 Far an chuinncamaì' glaoth nan laogh breac,
 Na bhì 'g amharc nam fallfoir
 A bhiodh 'g imeachd air cabhfair Pheirt.

*'S marcach feudmhòr nan each feang,
 Bhuidheachd réis is fréin 'nan ceann;*

Fuilteach

*Fuilteach beumnach 'nuair dh'éighe' adbhans ;
A thoircadh t' fheim 's do bhréid re crann.*

'S lionmhor aigiontach gruagach,
Agus ruaidhe 'na gruaidh mar an ròs,
'Nuair a shuidhte r'a slios-fan
Gu bu chùbhraidh' na meafa a pòg,
Aig am biodh am folt scaoilteach,
Cho buidhe re teudan a'n òr
Leis am b'aithreach t' fheadain
Fui bhrataibh daor dheth 'n t-fròl.

*Ach thug thu gaol 's cha 'n fheud thu fuath
Gu'n d' thig an la 'm bi bhur dail re h-uaigh,
Do 'n gheig ùir àluinn a 's fàr bhuidhe gruag,
Ceist nam mnàì thu e 'n Airde tuath.*

ORAN a rinn Oigh d'a Leannan 's e dol a shui-
readh air Mnaoi eile air comhairl' Athar.

O 'S tric mo shùil air an linne
Is air an fhreach a's airde ;

'S tric mo shùil air mo dhiaidh,
Is e mo roghainn na dh'fhàg mi.

Beir mo shoruidh do'n fhleasgach
A dh'fhalbh mu fheafcar le bhàirc uainn ;

Chuir mo leannan a chùl rium,
Is chuir e chùram air bàta ;

Ge do dhiùlt thu dhomh 'n t-aifeag,
A rìgh gu faiceadh mi slàn thu !

Ge do dh'eitich thu rum dhomh,
Cha bu diùbbail mi d' bhàta.

'S tric a' bha mi 's tu fùgradh
Ann am bùthan na ràimhe.

Ann an coille nam badan
Is tric a ghlac thu air làimh mi.

'S cha b'e t' fhuath thug dhomh t' eiteach,
Ach mi bhi teisteil mu m' nàire.

Ach ma chaidh thu nunn thairis
A dh'fhios na cail' tha 'n Dun-scàthaich;

Truagh a rìgh, nach tu gheibheadh;
Fuar fodhadh 'an déis a bàthaidh;

'S gach bean a chaidh luaidh riut
A bhi fan uaigh o cheann ràith:

Ach mife bhi fallain,
Is thufa mairtheann 'nad' fhàinte;

Thus' is mife, laoigh ghaolaich,
A bhi 'nar n-aonar am fàfach;

Sinn bhi 'n eilein 'nar dithis;
O 's e mo chridhe tha 'n geall air!

Fior thoiscach an dùbhlaich
Dh'fhalbh mo stiuir 's mo chroinn-bàragad.

Ach a rìgh mhòir a' chruinne,
Cum 'na thur is 'na thàmh e;

Gus am beannaich iad Muile
Luchd a' chunntairt 's a' ghàbhaidh;

Luchd

Luchd a dhìreachd nan stuadhan
Air muir ruaidh nan tonn arda.

Tha gaoth mhòr air an latha
'S uisge reamhar, trom, tlà ann.

Tha do bhreacan fliuch fionn-fhuar,
Ge b'e ionad ann do thàmh thu.

'S truagh gun m'eudach, a ghaoil, agad
Gu moch maduinn am màireach ;

'S e bhì rìs gun fhios uait,
Seal mu 'm fìofraicheadh càch e.

'S e do bhreacan ùr uafal
A chum am fuachd uam is mi m' phàisdein ;

'S tric a chum thu mì tioram
Fuidh fhileadh nan ard bheann.

O's tric mo fhùil air an linne, &c.

Lieut George McDonnell
Perthshire
Malabar
Malabar

George McDonnell
Perthshire
Malabar

An t-Oran ceudna do 'n Chath-bhuidhinn Rioghail
Ghaelich eadar-theangaichte le — MORISON
Foi-leigh do Chath-bhuidhinn an FHRISEALAICH.

A NN an éididh Shean-Ghàel marre teinteachd na
Ròimh,

O gharbhlach na h-Alba gu'n thearbadh finn o'r slòigh,
O na beanntaibh 'fam b'aill leis na Romanaich tàmh,
A chaidh chosnadh le'r sinnir gu brìoghoil am blàr.
Garamheil cùirte no cathraiche d'arn-earradh ann an fògh,
Gu'n thaisbein Mars gu barrantach ann an feanadh e do
Jobh.

'S 'nar thug Pallas an aire dha gu'n fealladh e ro-chorr,
Fhuair Mars o Bhenus furan ann mar urama do 'n dòigh.

Mi-mheafarrachd neo-fheumail ar féithean cha'dean fann.
No creidimh Francach gaoitheanach ar rìoghachd chur
fuidh chrann.

Ar pìoban 's ar brataichean a's fìor bheachdail frann,
Le'r cridhe rìoghail Breatainneach fìor sheafmhach air
gach àm.

'Nuair chunnaic finn na Taisitealaich gu barpail re *adbhans*,
Ge b' lionmhor air gach bearradh iad 's Montcalum air an
ceann,

Dh'fhàs caochan do'n fhuil Bhreatannaich fìr-bhreabard-
aich sgach ball.

Aig gu'n chuir finn fuadach fuidh le fuathas ar cuid lann.

O daonan cian fada sin o chladach Bhreatainn mhòir,
Gu robh ar naimhde doilgheasach, fìr-shuireadh air ar foir!
Na robh arrabhalaoch garbh mòr ag sealg oirn a preas,
No 'n t-eucorach éiginneach 'g éirigh 'nar meafg!
'Nar duthaich narobh uifligin luchd diumaidh ann an tàmh,
Ar comhairl' gu robh fallain is ar malairt re fìr fhàs,
Is ann an Albainn fhiùdhantaich gu'm faigh gach diùlnach
grádh.

O chairdeibh dearbha fìrinneach 's o nìonagan ciuin tlá!

VERSES

Scottish Gaelic

VERSES said to have been composed by Sir HENRY FRISKINE, to the Royal-Highland Regiment, and to the Tune of their own March, composed by Colonel J. REID.

With the garb of old Gaul, and the fire of old Rome,
From the heath-cover'd mountains of Scotia we come;

From the mountains where Romans attempted to reign,
But our ancestors fought, and they fought not in vain.

Though no cities nor courts of our habit approve,

'Twas presented by Mars at a synod of Jove;
And when Pallas observ'd, at a ball 'twould look odd,

Mars's receiv'd from his Venus a smile and a ~~xxx~~ nod.

No intemperate tables our sinews unbrace,
Nor French faith nor French fondry our country disgrace.

Still our hoarse-sounding pipes breathe the true martial strains,
And our heart still the true-British valour retains.

'Twas with grief and with rage that of late we beheld

Rebel forces rush down from the hills to the field;

For our hearts are devoted to GEORGE and the laws,

And we'll fight like true Britons in liberty's cause.

O still at a distance from Briton's lov'd shore
May our foes in confusion our mercies implore;
May our coasts ne'er with foreign invasion be spread,

Nor rebellion, that fiend, e'er again rear her head.

May the fury of party and faction long cease;
May our councils be wise and our commerce increase;

And, in Scotia's cold climate, may all of us find
That our friends will prove true, and our mistresses kind.

Do Mhnaoi Nasail ann an GLEANNA-GARRADH.

An sinnir a chonna mi m' chadal,
 Cha robh i agam 'nar dhùisg mi.
 'S e bhì smuaineachadh nach beo thu
 A dh'fhàg na deoir ag ruidh o m'shùilibh.
 Cha d'fhuair mi dhìot ach sealladh ruathair:
 'S truagh nach robh 'n bruadar ni b'fhaidé,
 'S gu raicin gach ni mu'n cuairt duit
 Gun ghluasad o m' shuain gu maduinn.

Dh'iadhainn do shùilean mar b'abhais
 Re amharc bìlleachd do phearsain,
 Ura sholuis a 's grian dearsadh
 Choisinn clia gach armuinn bheachdail;
 Do mhùineal mar chanach sléibhe,
 Do dheud glé gheal 's do bheul meachair,
 Do shlios mar fhiùran deas dealbhach
 'S calbannan mar alabaster.

Aithnichear air an aitreabh nasail
 A' bhuidh a bhios tuaithe ris an tàmhidh;
 Aithnichear air a' chlainn phrìiseil
 An t'-anam sa bi brìgh is càileachd:
 Gun aithnichte 'orts' o bha thu d' leanabh
 Gu'm biodh tu gu barail bàigheil,
 Gu'm biodh tu gu briathrach sgialach,
 'S gu'm biodh tu gu ciallach nàrach.

Cha do mheall thu iad 'nam barail:
 Bu tu barrachd nam ban àluinn.
 Bu tu Phenics nam ban feumoil,
 Bu tu 'n eocog threubhach stànhor.
 Na d' chomhairle gheibhte fuasgladh
 'Nuair bhiodh tuairip air do chairdibh;

Bha

Bha thu làn misnich is cruadail;
'S gach deagh bhuaidh bha fuait' d' nàtur.

fuait' re d'

B' fhoghaintich' thu na Deborah,
'S bha thu cho bòidheach re Judith;
'Thu cho geannnuidh re Sufana,
'S cho banail ri anns gach giùlan.
Bha thu iochdmhor, creidmheach, diadhaidh.
Mu d' chuid bha thu fialaidh pàirteil.
Aig lìonmhoireachd do bhuaidhe uafal,
Bu tu bhean shuairc a bh'aig Nàbal.

C'ait' an gabh an gliocas cùmhnuidh
A nis o nach beo thu, Anna?
C'ait' an d'théid an gealladh cinnteach?
C'ait' an fhìrinn? C'ait' a' ghloine?
C'ait' an d'théid an labhairt bhlafta?
C'ait' an d'théid an tuigfe chòmhnard?
C'ait' an d'théid an giùlan banail
A nis, Anna, o nach beo thu?

'S truagh leam do chlann bhì 'nan deoiribh.
'S truagh leam bròn bhì air do mhàthair.
'S truagh leam do pheathraichean deurach
Mu d' dhébhinn, 's cha dean e fà dhoibh;
'S gur truagh leam osnaich do bhràithrean
O nach d'fhuair iad dáil o'n eug dhuit.
'S o nach fhaic mi gu lá bhráth thu,
Mo bheannachd gu Phárrais Dé dhuit.

Oran do Dhuine Uasal chaidh bhathadh
ag iusgach.

'S DAOR a cheannuich mi 'n t-iasgach.
'S i fo bhliadhn' a chuir as domh.

Chaill mi fnámhuich a' chaolais
Nach do ghlaodh riamh an t-aisioc.
Chaill mi, &c.

'S ann aig stoc beul an áthain
A bháthadh an gaisgeach.
'S ann aig, &c.

Sud a' bheart nach do shaoil mi
Air an t-faoghalfa thachairt ;
Sud a bheart, &c.

Gu rachadh do bháthadh
Gu brath gun chuan farfaing.
Gu rachadh, &c.

Tha do bhreacan ur uafal
Air uachdar an aigeil :
Tha do, &c.

Tha ruidh nann tonn uaine
Mu bhruachaibh do leapa ;
Tha ruidh, &c.

Tha t' fholtan donn dualach
'Na chuachaibh fna preafaibh.
Tha, &c.

Sár bhuachaille bhò thu
N gleann feoir nan crìoch farfaing
Sár, &c.

Sàrchoisiche beinn' thu,
 'S cha bu deireadh air feachd thu.
 Sàr, &c.

Sàr choisiche

'S moch a ghoireas an ròcus
 Di-dònuich mu t'aitreabh.
 'S moch, &c.

Tha d'fhidheall gun ghluafadh,
 'S na teudan air lafach',
 Tha, &c.

Tha do thig mòr gun thuthadh.
 O! 's dubhach leam t'aitreabh.
 Tha do, &c.

Tha do phiuthar gun bhràthair;
 Tha do mhàthair gun mhacan;
 Tha do, &c.

Tha do bhean òg gun chéile;
 'S tha mi fhein deth gun daltan.

'S daor, &c.

COMHAIRLE do na Mnai, le DONALL MACMHA- THOIN Fear AITIODAIL ann an LOCH-CARTHUIN.

NAM bu teagafgach mi air an treud
 D'an goirear-gu léir na mnà,
 Cha b' achmhafan bheirinn gu geur,
 'S cha chuirinn droch-bheus os aird.
 Bhiodh m' impidh gu math air an cùl,
 'S bu leo mo rùn do ghnà;
 'S mo chomhairl' bhiodh aca gu réidh
 D'an cumail o bheud gach là.

D'n

Longer text in Tochar,
 No. 21, pp. 200-203.

O'n thòisich mi 'n teagasg ud dhuibh
 'S nach b'è bhur claidheadh mo mhiann,
 O'n a dh'innis mi m'intinn gu saor,
 Na rachadh a h-aon fan t-sliabh;
 'S ma their mi ribh ni nach bi binn
 O! innfìbh dhomh fhéin mo ghiamh,
 'S gur toileach leam cronachadh foilleir
 Ge do choisneadh mo choire dhomh 'n t-frian.

O'n their luchd an iomadaidh eòlais
 " 'S e gach ni ann an ordugh is fear,"
 'Se comhairle thoirt air mnàì phòsda
 Ghabhas mi 'n tòs os làimh:
 'S o rinneadh thu, bhean, chum na crìche,
 Umhal mur bi thu dha,
 Bi'dh deireadh aig comunn mo rùin
 Is meafa na thùs gu bràth.

Ma fhuaradh leat companach bras
 Bha riamh ana-caifrigte 'n cùil,
 'S gu'n d'éirich dha leantuinn re fhafan
 A ghabh e mar chleachda o thùs,
 Na biodh aig luchd tuailis r'a chantuinn
 Gur iadach a mhaflaicheas thu,
 Thoir feart nach bi t'achmhafan baoth
 Mas caill sibh maraon bhur cliù.

Ge d'éireadh dhuit focal no dhà
 At huiteam le gàire uait,
 Seadh focal no dhà am biodh brìgh
 'S a chuireadh a ghuimh-fan fuas,
 Mur maothaicheadh fud e, cia 'm fàth?
 Cha leasachadh càs no cruas.
 Th' air leam gu'n dean faighidinn céile
 Ni nach dean beum gun bhuidh.

Ma fhuair thu fear danara truagh
 Nach cuir anns an uailse fuim,

Fear dreaganta, creaganta, cruaidh,
 A's urrainn thoirt fuath do mhnaoi,
 Cleachd urram is fulangas da,
 'S na lafadh air h-ardan daoì.
 Mur d'thig e le fochair gu buaidh,
 Gu mair e na bhuadhanna chaoi'

Ma fhuaradh leat floidhtire misgeach,
 No slaodaire bristeach 'an céill,
 Leigeas dheth chuid as a làimh
 Am barrachd 's a thàras e féin,
 'Nuair théid ort an trustar o stá,
 'S a sheafas tu áit' am feum,
 Ged' chuir thu le frùilleadh air geilte
 Gu'n gabh finn do leith-sgeul gu léir.

Ach ma bha t'fhortan ni's fearr,
 'S gu'n do chuir ort an t-Ard-rìgh buaidh,
 'S gu'n d'fhuair thu fear freasdalach cairdeil
 Choisneadh do ghrádh gach uair,
 O! fealgair a' choilich san fhraoch
 A choisneadh do ghaol gun ghruaim,
 Bi thufa a'd' dhleasdanas da
 'S gu guidheam dhuibh slàinte bhuan

'S a rìs, a bhean phòfda mo rùin,
 Bi farafda ciuin re d'fhear.
 Nach cuala tu 'n t-Apftol ud Pòl,
 Mar thug e na mnái fa'near;
 Oir thuir e dhoibh sud gur a còir
 Strìochdadh o òg gu sean.
 Ach sguiridh mi nise do chiannt ribh,
 Is éifdeadh a' bhantrach mhear.

'S a bhantrach, thoir faicill ort féin
 (Ge do thubhairt mi fein riut mear)
 Thoir feirt nach e buaireadh an t-faoghail
 A thogas a chaoìdh' do ghean;

Am freafdal 's gu 'n d'thigeadh do t'iarruidh
 Suir'ich o'n iar no o'n ear,
 Da 'n d'thoir thu gu tairis do ghaol,
 Ge do dh'urraich an t-aog air d'fhear.

Ma fhuaradh leat fearann is nì,
 Na canar gur millteach thu.
 Bi thufa 'nad' cheannas math teaghlaich,
 'S is barrantach t'aobhar chliu.
 Tha nàtur nam feara gu léir
 Cho chreidmheach air bréig gun diù,
 'S gur còir dhuit bhì fìofrach co dha
 Ma 's innis thu chàch do rùin.

Ach aon nì 's éigin domh rádh,
 'S tha e teachd a ghná fa m' smuain,
 Nach cuir thu chaoidh' m' fiacha dha
 'Nuair a gheibh thu fear cairdeil caoin,
 Nach can thu ris, " Beannachd do m' chiad fhear,
 " Choisinn e riamh mo ghaol ;"
 'S gu'n guidheam dhuibh maireantas buan
 Air adhairt nam buadh faraon.

Ach ma 'fa cailleach gun bhrìgh thu
 Air nach d'thoir faoi aon luaidh,
 Cuir t'carbfa 's do mhuinghin 'an Dia,
 Leig tharad do mhi-chuis thruagh,
 Dean samh'l' ann an gliocas do chách,
 Thoir tairbeineadh áraidh uait.
 Ge dualchas am bás do gach aon
 'S nì dearbha dha 'n aois an uaigh,

Gu'n teagaisg mì caileag mo rùin,
 An t-abhall is ùire blath,

Cloch-

Cloch-tharruing nam feara gu léir,
'S i bhanoglach bheufach mhnà.

A mhaighdin, thoir faicill ort féin,
'S nach 'eil thu ach a'd chrèutair maoth.
Cha 'n fhuiling thu cruadal no gaill-fhian,
'S do bhuaireadh cha mhair thu bhios baoth.
Ma leagas ort fleafgach a fhùil,
Na Taibsein do rùin d'a thaobh.
Fad as uaithe faiceadh e thu
An aon uair is mò do ghaol.

Mu d' bheufa bi meachair a ghnà,
Gu h-iriosal, àillidh, ciuin.
Na rachadh do theanga gu luath's,
'S na maflaich do fhlugh ni 's mò.
Bi' ùmhal do d' ghinteiribh talmhaidh,
Is faicear neo-fhalbhach thu :
Oir cràid 'nuair bhios iomadh ag fribh,
Gur neanbh an ni chi gach fùil.

Ma's e 'n t-aoidh a thig chum na h-oidhche
A leagas a dhruim re làr,
Ma chi e fan teaghlach sin maighdean,
Caillidh fe loinn do chàch ;
Oir oirre-s' bi'dh inntinn gu dlùth,
'S e ag iarraidh gu fùgradh tlà ;
Ach is beag an ni chluinneas a chluas
Nach leig e fan uair os aird.

Bi'dh iomadh fear suarach an déigh
Air thufa bhi 'm mi-fta dha.
'Nuair a leigeas tu iarrtannas leis
'S a chailleas tu freasdal a's fearr ;
O! coisnidh e sin dhuit gu truagh
Le eachdairidh fuath o chàch.
Thoir feirt air an fhear ud a chaoidh'
Ma's d'thig thu le maoin 'na dhàil.

Ach ma thig fleasgach mu'n cuairt
 A shaoileas tu 's uailse beus,
 Chleachd cridbealas bhritheagach dha
 Mar eireig' a bàrr fui sgéith.
 Le dànadas amhailteach chiuin
 Is foilleireachd fùl gu réidh
 Ma bhios tu gu banail gu bràth,
 Gu 'n tarruing thu cairdeas cheud.

'S a nife nan innseadh tu dhuinn
 Ma thaitinn riut m'impidh thlá,
 Gu'n do shoilleirich mise gu réidh.
 Nan d' thigeadh ort beud gu bràth ;
 'Thoir d'achmhafan feachad, ma thoill,
 'S ni 'n cuiream fhéin fuim fa bhàs.
 Ma their thu gu'n chuir mi ort gruaim,
 Bithidh mi gu la luain a'm' thàmh.

'TUIRNEAL a' Chnatain ; do Shir EOGHANN LOCH-
 IALL an deigh latha Sroin-neamhais. LE IAN
 LOM MAC DHONAILL.

CHA b'e turneal a' chnatain
 A chuir a'm' dhùisg mi fa mhaduinn,
 Ach an tùchan-s' tha mareach air m' fhéithibh.

Do chéill bhi 'n Sagfon
 Gun fhios nach b'éigneach a' bheirt e,
 Ma thig eug ort 'an taice Rìgh Seurlas.

Chraobh stáilinn chruaidh chuileann
 Chaidh uainn air fàil do Lunduinn ;
 'S tearc mo ghàir ach gu 'n cluinneam deagh fgeul ort.

Do thighn fallain slàn uaith
 Mar ruaig falaisg bhàrr cruadhlaich,
 No o gharadh a' ghual 's nam bolg-féididh.

Dh'fhalbh

Dh'fhalbh Mac-Caillein fear buairidh
 Le fac gearrain do thuaileas
 A chur a' ghearain 'an gluafaibh Rìgh Seurlais.

Ge do scrìobhta leat Muile,
 Bhiodh tu g'iarruidh gu tuille.
 Cha rebh 'm bliadhna 's an uiridh cho réidh dhuit.

'S iumad tigheadas òrail,
 Mhuirneach, aithireach, cheòlar,
 A gheas d'athair gu fòrnadh na déirce;

Ga 'n robh beathach bòidheach
 Tha 'n diugh 'ga chaitheadh nu d' bhordfa:
 Cleas an fhatha cur fui' cheart éigin:

Cleas a' bhaigeir mhòir làidir
 Rinn a shaidfeach a chàramh
 Leis gach paidreig a thàthadh re chéile.

Ach b'ait leam Guinich fan dranduil
 Fo dhruim an Tùir Fhrancaich,
 Agus cuibhreach ro-theann air am féithibh.

Mhaduinn duibh-riabhach smachdail
 Dh'fhàg i 'n t-Iarla gun mharfainn.
 'Thug i 'm fiabhras a Marcus Earri-ghàidheal.

Caiptein caol Loch-nan-eala
 Thug le feill as a bhail' e,
 Gu do chaochail e talla 'n àm éiridh.

'S mairg a dhùisgeadh a chadal
 An laoch nach mùchadh le bagradh,
 'S e borb, ardanach, acuinneach, gleufta.

Ghabh thu bhráid air do mhuineal
 Nach gabhadh càch orra chunntart
 'Thoirt do chàirdean a tonnaibh na féithe.

Eoghain òig Torra-chaisteil,
Rinn thu chòir mar mo bheachdfa.
Thog thu crò agus geata nach leum iad.

Thog thu bàrd ann an Dubhart.
Streap thu 'm bàrr croinne giubhais.
Leat bu mhiann a bhi 'n druidhcachd an drèagoin.

Thog thu 'n t-fròl-bhratach bhuidhe
Os ceann fòl nam pìc iudhair,
Caol chorcach an fiubhal gach tè dhuibh.

Nam biodh a' chuis mar a deirinn,
Bhiodh tu d' Dhiùc fear nan eilean *.
Leat bu mhiann a bhi d' speir-fheog sna speuraibh.

'S ann latha Sròn-neamhais
Bu droch còcaire gill' thu.
Chuir thu spògan air bhiribh 's dhroch gréidh thu.

Thug thu fairige fairge
Do luchd nam falluinne dearga.
Bha ruidh fala is farra-dhearg † mu 'n sléifdibh.

Fhuair thu garbh bhata cuilein
Cheud la dhearbh thu bhi d' dhuine,
Mu'n d'fhás calg ort do fhionna no dh'fheusoig.

Cha bu shùgradh do shean-choin
An cnáimh smuais thoirt a d' dhream-chraos
'Nuair a theannadh tu teanchair do dhèudhaich.

Cha bu shùgradh do scoileir
Dol a dhrantan re d'choileir,
'Nuair a thionndadh thu chorr-fhiacaill gheur ris.

Le luchd nam feadana dù-ghorm
D'am bu fhreagarach fùdar,
'Nuair a spreigeadh na h-uird re spuir gheura;

Bheireadh

* Air gach eilein.

† Earr-dhearg.

Bheireadh dùsgadh le h-ainiochd
Air Utluich an langain,
Garbh, stùcach, mòr, eangach an t-sléibhe.

Bhiodh an t-fùil no dheò an t-ionchainn
Mu dheireadh drùthadh bhur n-ionbhruich.
Cha bhi mise d'a sheanchas na 's léir-dhomh.

An Ciaran mabach, do GHILLEASPUIC RUADH
Mac MHC DHONUILL ; le IAN LOM.

GED' tha mi m' eun fògraidh fan tìrfa,
Air mo ruagadh as na crìochaibh,
Glòir do Dhia 's do Iarla Seafort,
Cha bhi sinn tuille fuid 'r binne.

*O ro ro sin, cò nam b'àil libh ?
O ro ro sin, cò nam b'àill libh ?
Call abhar inn o, calman codheal ;
Trom orach as o, cò nam b'àill libh ?*

Sir Seumas nan tùr 's nam baideal,
Gheibh luchd muirne cuirid a' d' aitreabh.
Ge do rinn thu 'n dùiseal cadail,
'S éibhinn leom do dhùsgadh maduinn.

O ro ro sin, &c.

Slán fuid d' thriall, a Chiarain mhabaich,
Shiùbhla' sliabh gun bhiodh, gun chadal ;
Fraoch fuid d' fhìn' gun bhòfd, gun bhagrath ;
Chuir thu ceo fuid 'n ròiseal bhraidaich.

O ro ro sin, &c.

Rinn thu mhoch-èiri' Di-dònuich,
Cha b ann gu 'n aitreabh a chòmhdach,
Thoirt a mach nan cas-cheann dòite,
Chur fradaig fuid bhraclaich na feòla.

O ro ro sin, &c.

Mhoire

Mhoire 's buidheach mis' a Dhia dhìor,
 Cuid do 'n athchuinge bha mi 'g iarraidh,
 'N grad spadadh le glas lannaibh liatha,
 Tarruing ghad air fad am fiacal.

O ro ro sin, &c.

Di-ciaduinn a chaidh thu t'uirigheam
 Le d' bhrataich aird 's do ghillibh dubha,
 Scriob Ghilleaspuig Ruaidh a h-Uithist.
 Bhuail e meall 'an ceann an uighe.

O ro ro sin, &c.

Cha d'iarr thu bàta no long dharaich
 Re h-àm geamhraidh 'n tùs na gaillinn;
 Triubhas teann feadh bheann is bhealach,
 Coifeachd bhonn ge trom do mhealag.

O ro ro sin, &c.

Ach nan cuireadh tu gach cùis gu h-àite
 Mu 'n do fgaoil thu t-itean air sàile
 'Nuair a dh'citich thu Inbher-làraidh,
 B' fheird do mheas e meafg nan Gàidheal.

O ro ro sin, &c.

'S ann leam fhéin nach bu chruaidh an t-fireachd
 Bh'aig mnaibh galach nam falt fgaoilteach,
 Bhi 'gan tarruing mar bheul-fhaoifeir
 Sealg nam boc mu dhos na maoilfeach.

O ro ro sin, &c.

'S maing a rinn fhòlmuinn fan droch-bheirt
 'N déigh am plaofgadh fhuair bhur ploidne,
 Claighe 'gan faoifneadh a copar
 Mar chinn laigh 'an déigh am plodadh.

O ro ro sin, &c.

Le FEAR SRATH-MHATHAISIDH.

THA fluagh an t-faoghail-fa 'nan deannaibh,
Fear ag fgaoileadh 's fear ag tional,
Fear ag carnadh òir 's 'ga mhùchadh,
'S fear eile ga mhùn re balladh.

Uainn e dhaoine, 's gàbhaidh 'n feòl e,
Bhi ro-ghlic, no bhi ro-ghòrach,
Leigibh dhibh e s' leanaibh mise,
Seall-fa nife dhuibh mo dhòighfa :

Gun bhi ro-chaithteach, no 'nam dhadlaig,
Cruinneach' òir, no 'ga fgaoileadh.
Ma gheibh mi biadh, teine 's carradh,
Tha mi toilichte dheth 'n t-faoghal.

'Nuair bhuailleas an t-eug a gath orm,
Tha mo Shlànuighear air a Chathair ;
Bheir e mi cho luath do Phàrrais,
'S ge b'e Rìgh na Spàinne m'athair.

COMUNN AN UISGE-BHEATHA. Le FEAR SRATH-
MHATHAISIDH.

FEAR mo ghaol an t-uisge-beatha,
Air am bi na daoine ag feitheamh !
'S tric a chuir e faoi 'na luidhe
Gun aon chladheamh rùsgadh.

*Ciod eile chuireadh sunnt oirn,
Mur cuireadh bean is lionn e ?*

'Nuair choifgeas gach fluagh am pathadh,
'S a théid mac nam buadh air ghabhail,

'S Rionnhor

'S lìonmhor uaisle feadh an tighe
'S biafd nach caitheadh cùinne.

Cìod eile, &c.

Cha b'e fud an comunn fuarach.
'S mairg a dh'iarradh an taobh shuas doibh.
'S iad nach cromadh chun na fuaraig,
Ge bu dual doibh 'n lùireach.

Cìod eile, &c.

Gheibht' an sin gach làmh bu chruaidhe,
'S cò b'fhearr na clann natuatha ?
'M fear bhiodh aig an amar-fhuail,
Gu 'm buaileadh e aon triur dhiubh.

Cìod eile, &c.

Bi'dh iad làn mifnich is cruadail,
Gu h-aigiontach brisg tu tuafaid.
Chuireadh aon fhichead fan uair sin
Tearlach Ruadh fui 'n chrùn duinn.

Cìod eile, &c.

Chluinneadh fear a bhiodh gun chluais iad,
Nan deanadh luinneag is fuaim e ;
Comunn teangach, cainnteach, cuachach,
Dannfach, fuairc, neo-bhrùideil.

Cìod eile, &c.

Comun aoidheil, òlmhor, pàrteil
Pògach, dornach, frònach, gábhaidh,
Spòrfail, ceòlmhor, cornach, gáireach,
Nach cuir cás gu fmuaircin.

Cìod eile, &c.

Gar am páidhear an fheill-mártuinn
'S ged' rach an Rìgh — mháthair,
Leanaidh iads' an ioc-shlaint ádmhor
Gus am fág an lùths iad.

Cìod eile, &c.

'M fear

'M fear a chaidh choimhead na h-oidhche,
Leig a chofan air a dhruim e ;
'Thug e stigh an rud nach d'rinn e,
'S b'oillteil a bha chùltaobh.
Ciod eile, &c.

Dh'éirich am fear a bha làimh ris
Theiche roimh bholadh an fhàile.
Thuit e anns a' mhuinghe-làgain,
'S mhill a' chàth a fhùilean.
Ciod eile, &c.

Dh'éirich an treas fear gu dàicheil
Chum 's gu'n teafairgeadh e'm fear bàite.
Chuir e ghrìosach as le mhàfaibh,
'S còta Spàinneach ùr air.
Ciod eile, &c.

'N fin dar dh'éirich iad uile
Thuirt fear, " Gabhar greim do 'n duine.
" Fhuair e mafladh, 's cha b'e munar.
" Loifgeadh mu 'na ghlùn e."
Ciod eile, &c.

Thuirt caraid an fhir a chaidh lofgadh
" Tha thu fìor bhreugach, a lofgain.
" Bi mach fhad 's tha 'n dorus fofgailt',
" Oglach, lobhta dhùisg fo."
Ciod eile, &c.

San uair a 's fearr a bhios aca
Bi'dh làmh air gach cuail is bata.
Bi'dh fear buailte, 's fear ga thachdadh,
'S fear fui 'n cafaibh ciùrta.
Ciod eile, &c.

Fear eile thig aileag 'na bhràgad.
Stiubhraidh e'm brollach a bhràthar
L

Aran

Aran pronn, is im is càisè,
Brucach, blà, cur fmùid dheth.

Ciod eile, &c.

Their bean-an-tighe gu dìblidh,
“ Dhuin’, is olc an cáramh bìdh fin.
“ ’S mòr a b’fhearr dhomh agam fin e,
“ S mòid a phrìs a’s dùthaich.”

Ciod eile, &c.

’N fin dar thig na coin fa chom-ith,
Leigidh iad air cimithe comith.
Leafaichidh fear eile an nollaig
Le gleus ronnach ùrar.

Ciod eile, &c.

Dar dh’fhàsas a’ bhangaid goirid,
Chuid nach d’tháinig ach mu dheireadh,
O nach faigh iad lán an goile,
Goiridh iad gu diumach.

Ciod eile, &c.

’Théid iadfan a nife fa chéile,
’S chi gach mad e féin ’an déigh laimh.
Bídh furd air na h-armaibh gleusta,
’S deudaichean ’gan rùsgadh.

Ciod eile, &c.

’S ann an fin a bhios a’ chaonag,
Fìrom farum chon is dhaoine,
Clann a’ ránuich, mnái re caoine.
’S baobhail croft’ a’ chùirt iad.

Ciod eile, &c.

’S ma chreideas gach fear na chual e,
’S meas’ e na thuirt Callum Ruadh rium.
’Siad na coin a bhios ’an uachdar.
’S bithidh daoine uaisle mùchta.

Ciod eile, &c.

SOIGHDEAN GHLINN-LIOBHUINN.

A MHIC an fhir ruaidh,
Bha gu misneachail cruaidh,
Do thuiteam fan ruaig cha b'fheirde mi.

Triall 's tu dìreadh
Re cois frìghe,
Bhiodh coilibhear * dìreach dearbha leat.

Coin air iallaibh,
Garg 'an gnìomhan :
B'e do mhiann bhi fealgaireachd.

Pic nad' dhornaibh,
'S mill ni 's leòr oirr' :
'S ann le treoir a thairngear i.

Glac nach leumadh
Re teas gréine,
Agus céir o'n Ghaille-bhinn oirr'.

It an eoin léith
Brice na déigh,
Air a gleus le bairbeireachd.

Sìd a h-Eirinn
'S meoir 'ga réiteach' :
Cha d thig brein' fir-ceird air fin ;

Ach Fleifdeir finealt
O Ghleann-liòbhuinn,
Sir-chur sìd air chalpannan.

Cinn bhreac sgiathach
Air dhreach dìoltaig † :
Cha d'thig iarunn garcail orr'.

L 2

* *I. e.* cuilbhair.† *I. e.* ioltoig.

Gun

Gun chron dlùthaidh
O d' láimh lùthoir ;
Ite chùì' is earr air fin.

An faoi nach fòradh
Air thùs tòireachd :
'S mairg fear lòdail tharladh ort.

An faoi nach maimeadh
Air thùs feadhna ;
Bhiodh fgian chaol o'n chearduich ort.

Triath na fròine,
Ma 's fhior dhomhs' e,
Gur i chòir a s' fheirde leat.

Dáimh ga d' mholadh
Triall gu folar ;
Bhiodh do sporan earlaidh dhoibh.

Beoir air chuachaibh,
Ol aig t'uaiflibh,
Annas gach uair dha 'n tarladh finn.

Pìob 'ga spreigeadh,
Fìon 'ga leigeadh,
Luchd leadan ann re cearruchas.

Forthann air thì,
Dolaran sìos,
Galoin dheth 'n fhìon bhairceideach.

Cupannan lán
Mufgar re daimh,
Ufgar air mnaoi airg-bhraiteach.

Bhil a h-Eirin
Sin ort fgeula
Thig cùig ceud a shealltainn ort.

An t-òg is deis' thu
Dh'fhalbh mu fheafgar ;
Ghabh mi cead fan anmoch dhiot.

An t-òg is fine,
'S fearr do'n Chinneadh,
Nach d'rinnns ceillein airgid riamh.

'S ann leam a b'aithreach
Gun bhi marruit,
Dol fui sparradh Ghall-bhodach.

ROINN a dh'ALASTAIR MAC COLLA.

IS fhad tha mis' ann am chodal,
'S mi tha fulang ;
Gun an t-Alastair òg fo mholadh
Mar threun duine.

Do mhac-famhailt mar ealt' eun o dhubh bheinn
Dol trìd choille dharaich ;
No mar fhrois mhòir ag reubadh tuinne
Air druim cuain mara.

Is leat Clann-Alastair nan arm guineach
A 's ro-mhath cinfeal ;
Sud na fir nach 'eil dhuit fallsa,
Taim d' an innseadh.

Tigfidh Raonull Dhùn-nan-ultach
'Na chraoibh thoraidh,
'M fear nach do ghabh sgàth roimh thi eile ;
B'e 'n gnìomh doilich.

Tigfidh Aonghus mac Mhic Raonuill,
Féinnidh, fuileach ;

Is cha bhi feum air léigh am baile
'An dèidh do bhuille.

An uair a thogtadh fraoch is fearg
Air Triath an toghair,
Chluinnte fuaim do lann 'gan crathadh
'An crìochaibh 'n domhain.

Thug thu 'n là ud 'an Cul-radhain
'An tùs t'òige ;
Leagadh leat an fin luchd làstán
Bu mhòr bòita.

Ag ailis air Goll mac Morna
La Uilt-eirinn ;
Dh'fhàg thu Goill gu brònach
'S mnàì gu deurach.

Ag ailis air Oscar nam beumann tric
La Pheirte ;
Cha 'n fhéudadh duine chuca, leis
A' chèo a bh' aca,

Ag ailis air Fionn mac Cumhail
La Chill-fàithe ;
Chuir thu eich is Goill le bruthach
Gu breun brothach.

'Nuair thogadh tu do bhratach mhìn ruadh
Re crann gatha,
Bheireadh tu buaidh air gach rutha,
'S gaoth 'ga crathadh.

Cha robh coimeas ann do m' threun fhear
'An tùs troide,
O nach fàiteadh am mòine bhuig e
Carragh creige.

DI-MOLADH Pìoba DHONAILL BHAIN. Le Ian mac Codrum, no Ian Mac Fhearchair mhic Imhir ann an Uibhist a' Chinn a 'Tuath, Bard Shir Seumais mhic Donaill, a dh'èug fan Roinh.

A' CHAINNT a thuir Ian gu'n labhair e cearr i,
'S eudar dhuinn àicheadh is pàidheadh dh'a chionn.
Dh'fhàg e Mac Cruimein, Conduili is Tearlach,
Is Dònallan Bán a tharruing gu prìs.

Orm is beag mòran fgeig
Agus bleid chòmhraidh,
Thu labhairt na h-urrad
'S nach b'urrainn thu chòmhdach,
Ach pilleadh gu fòlda
Far 'n do thòisich thu dian.

An cual' thu cò 'n urram an taobh-fa do Lunduin ?
Air na Pìdbaìrean uile b'è Mac Cruimein an rìgh,
Le poncannan aluinn a b'fhonnaire fàilte,
Thairngeadh 'an càileachd gu slàinte fear tinn.

Caifmeachd bhinn, 's i bras dian,
Ni tais' is fiamh fhògradh :
Gaisg' agus cruadal,
Tha bhuaidh air an òinich,
Muim uafal nan Leòdach,
Ga spreotadh le spìd.

A' mhairisgeach spòrfail bha aig Tearlach 'ga pògadh,
An t-àilleagan ceòlar is bòiche guth cinn ;
Tha na Gáidheil cho déigheil air manran a dh'éisdeachd,
'S na bheil 'an Dun-eidin do luchd beurla air tì.

Breac nan dual is neartmhor fuaim,
Bras 'an ruaig námhad,

Leis

Leis 'm bu cheòl leadarra,
 Feadain nan Spàinneach,
 Luchd dheifichean màdair
 Bhi cràdht' air dhroch dhìol.

Nan cluinnt' ann am Muile mar dh'fhàg thu Conduilt,
 Cho b'uileor leo t'fhuil bhi air mullach do chinn :
 'S i bu ghreadanta dealachain air deas lámh na h-armachd ;
 Ag breabadh nan garbh phort bu fhearbh a dol sìos.
 Creach nach gann, sibh gun cheann,
 Fuidh bhruid theann Sheoruis
 Luchd nam beul fiara
 'Gar pianadh 's 'gar fògradh :
 Rinn iad le foirneart
 Bhur còir a bhuin dibh.

Cha d'thug thu taing idir do briofgardaich Thearlaich,
 Nach o Fhear Bhàli bhi ghnà air a thì.
 Mhol thu Chor ghliogach nach d'thigeadh a bàidfe.
 Ach deannan beag gràin, o màm a dhroch fhoil.
 Shaoil thu fuas maoin gun ghruaim,
 Craobh nam buadh ceòlmhor,
 Chuireadh fonn fuidh na creagan
 Le breabadaich mheoirean
 'S nach fuilgeadh odròchain
 A thogail a cinn.

Cha'n fhaigh a' chùis bhuirt ud talla 'm bi muirn,
 Ach áth air a mùchadh le dùdan 's le sùidh.
 Cha bhi feithir aig Dònall 's cha'n éirich e cònard,
 Ach fuidh' air an t fòrn agus fopag re dhruim.
 Plaigh bhlaigh phuirt, gair dhroch dhuis,
 Aile cuirp bhròite ;
 Ceòl tha cho-fgreataidh
 Re fgreadail nan ròcus,
 No ifeinean òga
 Bhiodh leòinte chean bìdh.

Nach

Nach gasta chùis bhurta bhi cneatraich air urlar
 Gun phronnadh air lutha gun fiubhlaicean grinn,
 Sparradh odròchain 'an iurbail odròchain,
 Sparradh odròchain a tòn odrobhì.

Màl' caol cam le h-aofg rann,
 Gaoth mar ghreann reòta
 Throimh na tuill fhiara
 Nach diònaich na meoirean,
 Nach tuigear air dòigh
 Ach otheoin is othì.

Diùdha nam fuidh bh'aig Tubal Cain,
 'Nuair sheinn e puirt ghaidhlig 's a dh'Àluich e Phìob.
 Bha i tamull fuidh 'n uifge 'nar dhruideadh an Airc.
 Thachair dhi cnàmhadh fuidh uifge 's fuidh ghaoith.

Thàinig sinug agus duft
 Anns na duis bhreotach,
 Iumadach drochaid
 'Ga stopadh na fcoran.
 Dh'fhàg i le crònan
 Odròchain gun brìgh.

Bha i feal uair aig Maolruainidh o Dornan,
 Chuireadh mi-dhòigheil bhàrr ordugh na fuinn.
 Bha i treis aig Mac pheatrais a sheinneadh na dàin,
 'Nar theirig a' chlàriach 's a dh'fhàilig a prìs.

Shéid Balaam 'na màla
 Ofna chràmh chrònaidh.
 Shearg i le tabhann
 Seachd Cathan nam Fiantaidh.
 'S i lagaich an ciad uair
 Neart Dhiarmaid is Ghuill.

Turruraich an dòlais, bha treis aig Ian òg dh'i.
 Chosgadh riobhaidean conlaich na chòmhnadh le nì.
 Bha i cerr is feachd bliadhna 'na h-atharais bhialain
 Aig Mac Eachain 'ga riastadh air sliabh Chnoc-an-lìn.

An fhuilidh fhean nach dùifg gearn,
 Ghuais nach glan còmhach :
 'S maireg dha 'm bu leannan
 A' chrannalach dhòinidh.
 Chaitheadh grán còrna
 Leis na dh'fhoghnadh dhi ghaoith.

Mu'n cuirear fuilidh h-inneal Corrabhinneach na glaothaich,
 'S inneach air eudach na dh'fheumas i shnàth.
 Cha bheag a' chuis dhéifinn bhi 'g éisteachd a gáirich ;
 Dheanadh i aognaidh an taobh a bhíodh bláth.

Riafladh phort, fcriachail dhos,
 Fhir an droch shaothair,
 Bheir i chiad éubhadh
 Re féideadh a gaoithe,
 Mar roncan bá caoilidh
 'S i faotainn a' bháis.

Bithidh 'n iunframaid ghlagach air a lùbadh 'an craiceann ;
 Cha'n fhuirich i 'n altaibh gun chearcail 'ga tádhd'.
 Seirbhe na gabhann re tabhann a cruin-luath,
 Trumpaid a dhùifgeadh gach Iudas fhuair bás.

Mar chom geuraich 'ga chrádhadh
 Shéideadh lán gaoithe,
 Turraich nach úrradh mí
 'Tìnal a dh'innfeadh,
 Ach rodain ag fianóil
 No seiamhail laoigh òig.

Com caithte na curra is tachdadh 'na muineal,
 Moir traifte gun fhurus cur triulluin 'an dán,
 Sheinneadh a bhrollaich le folus an eolain,
 Ruiddhe gun ordon an còmhnuidh air lár.

'N aognaidh lom gaoth throimh tholl,
 Gáir gun fhonn cómhraig,
 A thaisficheadh cruadal
 'S a luathaicheadh teoltachd,

Ga beachdail don-dóchais
Mu 'n t-forn am bi ghráifg.

Bí'dh gaoth a' mháil ghrodaidh cur gáir anns na dofaibh,
I daonan 'na trotan re propadh odrá.

Bí'dh feannfar caol chrochta fuaidh chaonaig aig ochdar,
Sruth fhaoineag 'ga stopadh cur droch cheól 'na thámh.

Fuaim mar ghlag dh'fhuadach each,
Duan chur as frídhe.

Cha 'n abair mi tuille

Re di-moladh pìoba,

Ach a leigeadh a chluinntinu

Gu'n thill mi mac Pháil.

Air Contribh eadar dithis ann an Uibhist a' Chinn
a Tuath. Leis an IAN MAC CODRUM cheudna.

CHA 'n e dhùifg mo sheanchas domh
Chùis mu bheil mi dearmalach,
Gach Hunga-reach 's gach Gearmailteach,
Gach Francaich 'an rùn marbhaidh dhuinn;
Muir no tìr cha tearmann duinn.

Tha mo dhùil 's gur fìrinneach,
Gach muifeag tha mi cluinntinn deth,
Nach dean iad unfa dhìreadh oirn,
Nach buidh'n iad na h-Innsean oirn,
Gu 'n fguir iad far 'n do dh'inntrig iad.

O chaidh na h-airm 'an tasgaidh oirn,
Ge tric a' ghairm gu faigh finn iad,
Nach foghnadh claidhean maide dhuinn
Gu feasamh a' chrùn shagfonaich,
Mar thug an Diùc a dh'fhasan duinn?

Ge mordhalach Rìgh Prusia
 'S na rìghridh mòr tha 'n trioblaid ris,
 'S co neònach leomfa 'm Frifealach,
 'S am Baidcannach le meafrachadh,
 Bhi deanamh réit 's nach bris iad i.

Gu m' fàn dh'an armunn cheanalta,
 Nach do chuir an rabhard eallach air,
 Thug dhomhfa càil gun mhearachd dheth,
 Ge ta cha d'thug e barantas domh
 An réit' ud c'ait' a mhaireadh i.

Bha mise uair gu faca mi
 Nach creidinn uaithe facal deth,
 Nach bithinn fuas 'nar thachradh e,
 A liuthaid gruag is —————
 Bha 'm fuafgladh anns an t-fabaid ud.

'Nuair dh'intrigeadh an t-afcaoineas,
 Is àrd a chluinnteadh 'm Pabaidh iad ;
 Fhreagair coill is clachan doibh ;
 Cha bhiodh bean 'an àite faicinn doibh,
 Iad fhéin 's mac-talla bas-bhualadh.

'Nuair bhiodh iad fèth fua tagraichean,
 'Se crìochnach' a bhiodh aca-fan,
 Ag iarraidh infad bhataichean,
 Gach tuairisgeul re chlaistinn ann,
 Nach cualas riamh o bhaisdeadh fìnn.

Gur mairg a bhiodh 'fan ubraid ud
 'Nar ghabhadh iad gu tùirneulas.
 Bhiodh fàsgadh air na sùilean ann ;
 Bu lìonar duirn is glùinean ann ;
 Air bìrcaban cha bhiodh cùmhnadh * ann ;

Bhiodh rocladh air na claicannan ;
 Bhiodh fcorananan 'gan tachdadh ann ;

Bhiodh

* Caomhnadh.

Bhiodh meoirean air an cagnadh ann,
 Bhiodh cluafan air an sfracadh ann,
 Bhiodh spuaicean air an cnapadh ann.

'Nuair thuiteadh iad gu mi-cheudamh
 Bhiodh rùsladh le is na h-inean ann,
 Bhiodh piocadh leis na bìdeagan,
 Bhiodh riabadh air na cìreinean,
 Bhiodh cus na h-uile mi-loinn ann.

Mu'm biodh a' chonfridh dealaichte
 Bhiodh doirneagan 'gan tarruing ann,
 Bhiodh scrobaga na malaidh ann,
 Bhiodh beoil re fileadh fala ann,
 Bhiodh gu leòr aig fear dha aithris ann.

'Nuair nach maireadh giubhas Lochlanach,
 'Sa' choill' an déis a stopadh oirn,
 Bu mhath na h-airm na botrachain ;
 Bu fgiobailt e na 'm bogfaigeadh ;
 Cha bhriseadh e na coguifean.

Mac Fhiunlaimh Ghobha tha ealanta,
 Tha dà iarun deug a 's teallach aig,
 Iad uile dìolta garaidh aig,
 A fear a bheir a tarag dhuibh,
 Chuid eile dhiubh cha bhean e dhoibh.

'Sann do 'n tìr bu shámhach fo ;
 Bu shòlas inntinn Báilli e ;
 Bu lìonar fear gu'n áiteach' ann,
 Dul gu fianais 's fiamh a bháthaidh air,
 Cuing mu mhnaoi 's mu pháistean ann.

Bha Uibhist air a nárachadh.
 Bha Iudharn air a fáfachadh.
 Le guidheachan na cáraid ud
 Bha sòlas air an Abhairfear.
 Bu neònach leis nach d'thàinig iad.

Chluinn mac Cuinn an toiseach e,
 Chluinn a ris an Doctoir e,
 Mar chriochnaichear na portaidh ud,
 Cha taig e làn a' chopain domh,
 Gu'm bàraig e dà bhotul rium.

Innsidh mise dh'Uisdean e,
 Dh'fhear Bhàlai pàirt do'n t-sùgradh, ud,
 Do'n Bhàill air an dùthaich e;
 Air chàch cha dean mi cùmhnadh air,
 Bheir iad bàids is dàrachd dhomh.

DO SHIR SEUMAS TRIATH CHLOINN-DONAILL, a
 dh'eug san ROIMH; leis an IAN Mac CODRUM
 cheudna.

AIR tuiteam a' m' chadal a nis o cheann fada
 Gu'n thachair dhomh aiccid a stad ann am bhrègha.
 Tha chneidh air mo ghiùlan ta àmhgharach ciùrraidh.
 Cha bhì mi 'ga mùchadh, gu ràisg mi os aird i.
 Ach Dia bhì 'ga chòmhnadh 's a riaghladh a ròidean!
 An Ti bheil mo dhòchas fuidh chòmhnadh an Ard-rìgh,
 Lagaich mo dhòrainn, neartaich mo fhòlas,
 Chuir mi an dòchas bhì mi 's òige na ta mi.

'S iomadh buille fò b'eadar dhuinn fhulang.
 Bha chuing air ar mùineal 's bu truin' i na phràiseach
 Cho trom re clach-mhuileann 'na sìneadh air lunnabih,
 Do iargain nan Curaidh 's iad uil' air ar fàgail.
 Gradan a' gheambraidh a lagaich gu teann sinn'
 Nuar a chaill sinn ar Ceannard, nach robh shamhla meafg
 Ghàidheal,
 Confaunn na h-aoidhealachd, leòmhann na rìoghalachd,
 Dòrainn re innseadh dha 'n linne nach d'fhàinig:

Dòrainn re innseadh, an dòrainn a chlaoidh sinn,
 Thoirleumar n-inntinn cho ìosal re 'r sàilean:

Ar Ceann-feadhna in òr prìfeil bun-lhòr urram fan rioghachd,
 Gu'n do bhuin an t-eug dhinn e, ar mi-fhortan làidir !
 'I lùir a chunnaic ar cruadal, leig umainn am fuaradh,
 Bì thusa 'nad' bhuachail air na fhuair sinn 'na àite.
 Cuir dhachaidh Sir Seumas gun aiceid, gan éislean,
 Gu chuideachda fhéin; mhuire 's éibhinn a tharfaid.

Chrìofda, gléidh dhùinne ar buachaille cliùiteach,
 Ar n-uachdaran dùcha; tha chùram an trà-s'òirn.
 Allail ar n-Iùran, finiorail is grunntail,
 Fearail re dhùsgadh nan tiunntadh am manran,
 Ar baranta mùirn ach, carraig ar bunntail,
 Ar n-aon 's ar cairt dhùbailt 's an crùn air an taileas,
 An ràn nach 'eil brifeach, ar lann ann an trioblaid,
 Ar cannard 's ar misneach, fear bhrifeadh a' bhàire.

Ann an dufgadh no 'ncadal duinn, n'ùrnuigh no 'nath chuinge
 Ar déirce ga nasgadh, cuir dhachaidh thu sabhail.
 Muint' ann an chleachd thu, cliùiteach re d' chlaistinn thu,
 Muirneach re t'fhaicinn air each no air iar thu,
 Ar 'n aithear 's ar fòlas, ar fion air na bòrdaibh,
 Ar mire 's ar ceol thu, 's ar doigh air ceòl-gaire,
 Ar connsmunna féilidh a dheònaich Mac Dé dhuinn
 Gu còir clur air Réidhe, 's gu eucoir a smaladh.

Cur h-innealt' an connsmunn Ceann-cineadh Chloinn-dónail,
 Fear iriosal stòlda gun tòir air an ardan:
 Eireachdail, coimhliont', foilléir 'an eòlas,
 Gairear an trogbhail, bòchdan mo lamhsa,
 Cùirteir na sìobhaltachd, urla na h-oidhealachd,
 'Tlusaill re dìleachdain 's cuimhneach air airidh,
 Aigeantach in sgineach, beachdail air rìoghalachd,
 Gaisgeach roimh mhilte nan sìneadh e 'n gairdean.

Mo ràn an sár ghaifgeach, fear òg a' chùil chleachdaich,
 Fear mòrdhalach gasta, gun ghaife, gun táire;
 Curaidh nam brataichean guineach re 'm bagairt iad,
 Chuireadh an t-fracdag 'na lafair gun smáladh,

A bhuaileadh a' chollaid mu 'n chluan air an cromadh iad,
 A ghluaisfeadh gun somaltachd an coinneamh nan námhad
 Le spáinneachaibh loma, le mufgaidibh troma,
 Le fúdar caol meallach 'n ám teannadh re lámhach.

Ge fad a bha 'n aiceid 'na cómhnuidh fúidh m'asgoil,
 Fógraidh mi as i, thig aiteas 'na áite;
 Cuiridh mi airtneul air fógradh gu chairtealan,
 'Nuair chuireas Dia dhachaidh na dh'aistig mo shláinte.
 Moladh dha 'n Leigh a dh'fhág fallain mo chreuchdan,
 Tharruing mo speuraid ni 's tréine na b'ábhaist!
 Aghaidh Shir Seumais, aghaidh na féile,
 Toghadh gach speuclair thug an léirfínn ni b'fhcarr dhomh.

Aghaidh na staidéalachd, aghaidh na fcairtealachd,
 Aghaidh na maifealachd, tlachd agus áilleachd,
 Aghaidh na fearalachd, aghaidh na smioralachd,
 Aghaidh is gloine bheir fealladh 'an fgáthian,
 Aghaidh na stóltachd, aghaidh na mórchuis,
 Aghaidh na léomhain, ach tóifeachadh cearr air!
 Buinidh dha 'n óig-fhear bhi currant 'an constribh,
 'Gur iomadh laoch dorn-ghéal théid 'an tóireachd is aill leat.

Cha sùgradh re chlaistínn bhi dùsgadh do chaisneachd,
 Bhi rùsgadh do bhratach gu h-aigeantach stàtoil,
 Pìob thollach 'ga spalpadh sìor-phronnadh nam bras phorr,
 Brach tomach nam badan re crann daitht' air a chárann,
 Garant do dh'uaiflean ag tarruing mu'n cuairt di;
 Gu'm b'fhearail an dulchas dol a bhuantach buaidh lárach,
 Ceathairne ghruamach, gun athadh roimh luaidhe,
 Dh'fhógadh gun gluafad cuirp fhuar anns an ár-fhaich.

Gur iomadh air ghaifgeach tha urranta fínachdail,
 A thionnadh a fheach ri u 'n ám aisth no crámhain,
 Le 'n spáinneachaibh fcaiteach cho cruaidh ris an ealtainn,
 'N am bhualadh nan claigeann gu 'n spealtadh iad cnamhan,
 Gu sreachaill eutrom, air mhir' anns a' chaonaig,
 Bhiodh fúil air na fraochaibh mu 'n traoghar an ardan

Le comunn gun chlaonadh, gun fomaltachd gairdein,
'N àm lomadh nam faobhar re eudan nan nàmhad.

Nam faicte Sir Seumas 's gu cuireadh e feum air,
Gur h-iomadh taobh dh'éireadh leat réifimeid làidir
'An Alb' is 'an Eirinn co deònach le chéile,
O Chlach nan loung gleufta gu leum e Phort-phadrig :
Uaiflean Chinn-tìre bu dual duit o d' fhinnfrìbh,
Gu rachadh iad sìos leat gun di-chuimhn, gun fhàilinn,
Gu biodh iad cho tìdheach 's gu deanadh iad mi-fa
Mar leòmhana miannach 's gun bhiadh aig an àlach.

Dh'éireadh na Leòdaich, dh'éireadh 's bu chòir dhoibh,
Dh'éireadh, 's bu deònach thaobh eòlais is càirdeis ;
Thigeadh am mòr fhluagh briofg ann an òrdon*,
Sgiolta na confmuinn 'an tòiseachadh blàir iad,
Dhearbhadh na fearralachd calma 'n àm tarruing iad,
An calg mar na nathraichean fearann 'ga raiteach,
Stròiceach le lannaibh iad, dòrtach air falanan,
Còcairean ealamh iad air cheannan 's air chnàmhan.

Dhùisgeadh 'nad charraid fir ùr Ghlinne-garadh,
B'e 'n dearmad gu'n ghoinne sìol Ailein a dh'fhàgail.
Daoine cho fearrail, cho faoireach air lannaibh,
Gu faicte neul fal' orr' gan tarruing a *scàbard*,
Inttinneach, togarach, impidh cha 'n obadh iad,
Fìor chruaidh gun bhogachadh 's obair air làrach,
Calma mar churainean, 's mairg air an cuireadh iad ;
Chuireadh am buillean gu fulang na Spainnich.

Dh'éireadh fir Mhuile le éibhe nan cluinneadh iad,
Dh'éireadh iad uile gu h-urranta làidir ;
Dualchas a chumadh iad, gualainn re uileann iad,
Bhuaileadh iad buillean mu 'm fuiling thu tàmailt.
'S cràiteach re innseadh bhi 'g àireamh bhur dìobhail,
Na thuit dh'an dream ròghail am mi-fhortan Thearlaich,
Iadfan co ìosal fuidh fhàilean nan Guineach,
Na cairdean cho dìleas 's a bha inc ris a' phaipeir.

N

Do

* Ordugh.

Do Shir SEUMAS Mac DHONAILL 'an deidh a
bhais ; leis an IAN Mac CODRUM cheudna.

MOCH 'fa maduinn 's mi 'g éirigh,
Cha 'n e 'n codal tha streup rium,
Fliuch mo leaba gun seafdar, gun sàmhchiar :
Fliuch mo leaba, &c.

Cho 'n eil agam da éis sin,
'N déidh mo thaic-fa 'gam thréigfinn,
Ach maille glaipteachd is léirfinn is tàbhachd,
Ach maille, &c.

'S trom a' chuing-s' air ar muineal.
Air ar lìonadh le mulad,
Tha sinn f'gith 's cha 'n ann ullamh a ta sinn :
Tha sinn, &c.

Sinn re iargain nan curaidh
Nach robh 'n iasad ach diombuan,
Gun fhear liath a bhì uil' air an làrach,
Gun fhear, &c.

Daoine mórchuireach meafail,
Daoine còrr ann an iochd iad,
Daoine cròdha gu bristeadh air nàmhaid,
Daoine, &c.

Ann an ùine dà fhichead
Gur dò-bhail ar briseadh,
Gur a dùbailt a nis oirn e làthair.
Gur a, &c.

Chaill sin cóigear no feisir
Do na consmuinn bu treise,
Nach robh beo ann am Breatann an áicheádh
Nach robh, &c.

Ann an uaisle 's 'an urram,
 Anns gach ùeagh bhuaidh bh'air duine;
 Ann an cruadal gu buinig buaidh lárach,
 Ann an, *Éc.*

'S bochd an ruaigs' oirn an còmhuidh,
 Dh'fhág ar gualainn 'na ònar,
 Bhi fguabadh ar n-òigridh gun dáil uainn.
 Bhi fguabadh, *Éc.*

Tháinig meadhoil gu bròn duinn.
 Tháinig aithear gu dòrainn.
 Chaill finn amharc is sòlas ar fgáthain.
 Chaill finn, *Éc.*

Bás ar n-uachdarain phríseil,
 Sgeul a's cruaidhe re chluinntinn:
 Fhuair luchd fuath dhuinn is mìoruinn an áilleas.
 Fhuair, *Éc.*

Gur e 'm fuaradh-s' an uraidh
 Chuir ar gluafad 'an trumad.
 So 'n ruaig tha 'gar n-iomain gu anrath;
 So 'n ruaig, *Éc.*

Bhi fuidh adhar * an fgeoil ud
 Gach aon latha re'r beo-shlaint,
 Air bheag aithir, no sòlais, no fláinte.
 Air bheag, *Éc.*

Fhuair finn naimheachd ar leatrom.
 Fhuair finn naimheachd na crèiche.
 Fhuair finn naimheachd thug leagadh dh'ar n-ar
 Fhuair finn, *Éc.*

'S trom an galar 's is dó-bhail
 Mórán uallaich re ghiúlan,
 Rinn ar n-anail a mhúchadh 's ar dan;
 Rinn ar, *Éc.*

* Mark.

Nis o 's dìleachdan bochd mi,
 Oighre dìreach air oifinn,
 Mi re innfeadh cruas m' fhortain do Phádrúig ;
 Mi re innfeadh, &c.

Mi ag innfeadh cruas m' fhòrtain,
 Mar a dh'inntraig e 'n toifeach :
 Cha'n 'eil brìgh dhomh, no toirt bhì 'ga áireamh.
 Cha'n 'eil, &c.

Ach an sgrìob thug a' chreach oirn,
 Dh'fhág a chaoidh' finn 'ga h-acain,
 So i 'n dìle chuir brat air na tháinig.
 So i 'n dìle, &c.

Dh'fhalbh ar ceannard óg maifeach,
 Bha gun agradh, gun ghaifeadh,
 Muir a tháinig le grad a thug *bhair* oirn.
 Muir, &c.

Chuir ar leaba fan òreaghann,
 'S gun ar cadal air faighinn,
 Ar sùil frafach o'n naimheachd a tháinig.
 Ar sùil, &c.

O nach dùil re Sir Seumas,
 'S beag ar rùn 'an gáir eibhinn.
 Bithidh finn tuirfeach 'na dhéidh gu la báis deth.
 Bithidh, &c.

Chaill finn duilleach ar géige,
 Gráinne mullaich ar déife.
 So an turus chuir éis air ar n-armainn.
 So an turus, &c.

'S eudar fuireach re síochaint,
 O nach urrainn air stríbh finn,
 Ach bhì fulang gu 'n strìochd finn d'ar námhad.
 Ach bhì, &c.

Ma thig foirneart no bagr' oirn,
Sinn gun dòigh air am bacail :
Tha finn leointe 'nar pearfa 's 'nar càileachd ;
Tha finn, &c.

O'n là thàinig am brifeadh,
A thug tearnadh 'nar meas duinn,
Ar Cean-tànach 's ar misneach 'gar fàgail.
Ar, &c.

Dh'fhág e finne bochd tùirfeach
Ann an ionad ar cùraidh,
Gun e thilleadh g'a dhùchanna sàbhailt,
Gun e, &c.

Thug e scrìob air ar n-uaislean.
Caoidh' cha dìrich an tuath e.
Tha finn mi-gheanach truagh air bheag stàdha.
Tha finn, &c.

Sinn mar chaoraich gun bhuachaill,
'N déis an t-adhair thoirt uatha,
Air ar fgaoileadh le ruaig ghille-mhàrtuinn.
Air ar, &c.

Ar toil-inntinn 's ar sòlas,
Craobh a dhìdionn ar còrach,
Ann an Cathair na Ròimh air a chàradh.
Ann an, &c.

Thu bhi 'n Cathair na Ròimhe,
Goirt re innseadh na fgeoil fin !
Dhe ! cha dìrich Clann Dònaill ni 's àirde.
Dhé ! cha, &c.

O'n la sgathádh ar n-ògan,
A' chraobh bu fhathaile còmhdach,
Gun a h-abhall air dòigh dhuinn a thàrfail.
Gun a, &c.

Mòr an fgeul fan Roinn-Eòrp e,
Mòr a bheud le Rìgh Seorfa,
Mòr an éis air do sheòrfa gu bràth e !
Mòr an, &c.

Cha do dhùineadh an còta,
'S cha do ghiùlain na brògan,
Neach ann cunntadh iad còmhluath do phàirtean
Neach ann, &c.

Ann an gliocas, 'an eòlas,
Ann an tuifge 's am mòrchuis,
Is na giftinean mòr a bha fàs riut.
Is na, &c.

Tha finn deurach bochd tùirfeach,
Gun ghàir aoibhinn, gun dùil ris,
Mar an Fheinn agus Fiunn air am fágail.
Mar an, &c.

Sinn gun Oskar, gun Diarmad,
Gun Gholl ofgarra fialaidh,
Gach craobh thoifich ag triall uainn gu Pharrais ;
Gach craobh, &c.

Cinn nam biuinean calma
Leis an d'ùmhlaicheadh Alba.
'S iomadh Ughdair thug feanchas mar bha sinn.
'S iomadh, &c.

'S bochd a chròchnuich ar n-aimfir,
Mar Mhaol Ciaran gun Fhearchair,
Sinn re iargain na dh'fhalbh uainn 's nach d'fhàinig.
Sinn, &c.

'Se ni 's cofmhuil re sheanchas,
Lìonn finn copan na h-aingeachd
Aig 'na bhrosnuich sinn fearg an Ti 's airde.
Aig na, &c.

An Ti phrifeil thug uainn e
 Chum na rioghachd is buaine,
 O Chrìofda, cum fuas duinn na bráithrean.
 O Chrìofda, &c.

MOLADH Chloinn DONAILL, leis an IAN Mac
 CODRUM cheudna.

TOPADH leat, a Dho'ill mhic Fhionnlaimh,
 Bhùisg thu mi le páirt dó d' chomhradh.
 Air bheagan eòlais as dùthach,
 Tha cunntas gur gille cóir thu.
 Chuir tì u do chomaine romhad,
 'S fheirde do ghnothuch an cómhnuidh
 'S cinnteach gur a leat ar báidfé :
 'S leat ar cairdeas 'm fad is beo thu.

Mhol thu ar daoine 's ar fearann,
 Ar mnaithean baile, 's bu chóir dhuít.
 Cha d'rinn thu di-chuimhn no mearachd :
 Mhol thu gach sean is gach óg dhiubh.
 Mhol thu 'n uaislean, mhol thu 'n ìslean.
 Dh'fhág thu fhìos air an aon dóigh iad.
 Na bheil g'an ealainn re chluinntinn,
 Cha chean dìchil a dh'fhág scód orr'.

Teannadh re moladh ar daoine,
 Cha robh e faoireach air aon dóigh :
 'An gleus, 'an gaisge 's 'an teómachd,
 Air aon aobhar thig 'nan còdhail
 Nochdadh an eudan re gradan
 (Cha robh gaisgedh anns a' phòr ud)
 Cliu is pailteas, mais' is tábhachd ;
 Ciod e 'n cás nach faight' air chòir iad ?

Cha

Cha bu mhiid' thu mise láimh riut
 'An ám a bhi 'g áireamh nan consmunn,
 Gu innseadh am maife 's an uaisle,
 An gaisge 's cruadal 'n ám trogbhail*.
 B'iad sud na fir a bha fearrail
 Thilleadh an-feasgair 'an tòireachd,
 'S a dh'fhágadh falach an àr-fhaich
 Nam fanadh an námhad re 'n còmhrag.

Ach nam faicheadh tu na fir ud
 Rè uchd teine 's iad 'an ordon †,
 Coslas siadhaich ag dol sìos oir',
 Ag falbh gu dian air bheagan stòldachd ;
 Claidheamh ruifgt 'am làimh gach aon fhir,
 Fearg 'nan eudan 's faobhar gleois orr',
 Iad cho nimheil ris an iolair,
 'S iad cho frioghail ris na leómhain.

Cha mhór a thionnal nan daoine' ud
 Bha re fhaotainn san Roinn-Eórpa.
 Bha iad fearrail 'an ám caonaig,
 Gu fuileach, faobharrach, stróiceach.
 Nam faigheadh tu iad 'an gliocas
 Mar bha am mifneach is am mórchuis,
 C' ait' am feudadh tu áireamh,
 Aon daoine b'fhearr na Clann Dónaill.

Bha iad treubhach, fearail, foinnidh,
 Gu neo lomara mu 'n stóras.
 Bha iad cunbhalach 'nan gealladh,
 Gun fheall, gun charachd, gun róidean.
 Ge do dh'iarrrtadh nuás an sinnfridh,
 O mhuliach an cinn gu'm brógan,
 'N donas cron a bha re inns' orr',
 Ach an rìoghalachd mar sheórfa.

Ach ma mhol thu ar daoine' uaisle,
 C'uim nach do luaidh thu Mac-Dhónaill?

* Togail.

† Ordugh.

Aon Mhac De bhi air 'na bhuachail'
 G'a ghleidhe buan duinn 'na bheò-fhlaintel
 O 's curaidh a choisneas buaidh e,
 Leanas re dhualchas 'an còmhnuidh,
 Nach deachaidh neach riamh 'nan tuafaid
 Rinn dad buannacha air an constribh.

C'ait an dh'fhág thu Mac Mhic ailein
 'Nuair a thionaidh e mhòr fsluagh,
 Na fir mhóra bu mhòr alladh,
 Re linn Alaftair 's Mhontrós?
 'S maig a dhùisgeadh ruin bhur n-aifith
 No thionndadh taobh ascaoin bhur cleóca,
 Ge b'e sùil a bhiodh 'gan amharc
 Cromadh sìos gu abhuinn Lòchaidh.

Ach ma chaidh tu 'nan fealbhaidh,
 C'uim nach do sheanchais thu air chóir iad,
 Teaghlach uafal Ghlinne-garadh
 S na h-iùrana o ghleanaibh Chnoideart
 'S iomadh curaidh làidir uaibhreach
 Sheafadh cruaidh 's a bhuaileadh stròicean,
 O cheann Loch-Uthairn nam fuar bheann
 Gu bun na stuaighe a Morrair.

An dh'fhàg thu teaghlach na Ceapaich
 ('S mòr a' chreach nach 'eil iad cò'lan)
 Dh'éireadh leinn suas 'an aifith
 Le 'm pìob 's le 'm brataiche fróltaidh,
 Mac Ian a Gleanna-comhan,
 Fir chothanta 'n am na constribh,
 Daoine foinnidh, fearail, fearradha
 Rùsgadh arm is fearg re 'n frónaibh?

Dh'fhág thu Mac Dhùghail a Ladharn
 (Bu mhuirneach gabhail a chò'lain)
 Cuide re uaislean Chinntìre
 O'n Roinn Ilich 's mhaol na h-Odha.

○

Dh'fhág

[Large handwritten signature in cursive script, likely 'Mac Dhùghail a Ladharn', written vertically on the right side of the page.]

[Handwritten signature in cursive script at the bottom left of the page.]

Dh'fhàg thu Iarl Antrum a h-Eirinn
 Rinn an t-euchd am blàr na Bòine.
 'Nar a dhlùthaicheadh iad re chéile,
 Co chunntadh féich air Clann Dònaill ?

Alba, ge bu mhòr re inns' e,
 Roinn iad i o thuinn gu mòintich.
 Fhuair an còir o làimh Chloinn Dònaill.
 Fhuair iad a ris an Rùta,
 'S ioma urra mhòr bha innte
 Cunntaidh Antrum ge bu mhòr i.
 Sgrios iad as an naimhdean uile,
 'S thuit mac Cuibhilein fan tòireachd.

Bhuidhin iad baile 's leth Alba ;
 S e 'n claidheamh a shealbhaich còir dhoibh.
 Bhuidhin iad latha Chath Gairbheach.
 Rinn iad an argumaid a chòmhdach.
 Air bheagan cónaidh gu trioblaid
 Thug iad am bristeadh a mòran,
 Mac Ill-Ian ann le chuideachd,
 'S Lachlan cutach mac an Tòisich.

Nan d'thigeadh feum air Sir Seumas,
 Gun éireadh iad uile còmhluath
 O Roinn Ghallaibh gu Roinn Ile,
 Gach fear thug a shinnfridh còir dhoibh.
 Thigeadh Mac coinnich a Bhrathain,
 Mac Aoidh Strath neabhair 's Diùc Gordon,
 Thigeadh Barraich, 's thigeadh Banaich,
 Reothaich is Tailich is Ròsaich.

Ar luchd dàimh 's ar cairdean dileas
 Dh'eiridh leinn a fios 'an constribh.
 Thigeadh Uaisle Chloinne Ill-Ian
 Mu'n cuairt cho daingean re d' chòta,
 Iad fuidh ghruaim 'an uair a' chatha
 Cruaidh 'nan lamhan sgathadh feòla,

Tarraing spàinneach làidir liobhar
Sgoilteadh díreach cinn gu brógan.

Bhuicheann fhuilteach glan nan gear lann,
Thigeadh Réisimeid nan Leodach,
Thigeadh Réisimeid nan Kiallach
Le loingeas líonar 's le seoltaibh,
Foirbisich 's Friscalaich dhéireadh,
'S thigeadh Clann Reubhair 'an ordu.
'Mar a dhúisgeadh fir na h-Iraich,
Go thigeadh air tús ach Tomas?

Fraoch.

The scene of the following poem is said to have been on the south shore, and on the Island near the south side of Loch-Cuaich, or Loch-fraochy about two miles to the westward of Amalrie and eleven west from Dunkeld. About a quarter of a mile to the S.E. there is, on an eminence, a very ancient ruin, which has probably been the seat of May, and nearly the station of the Bard too, when he said, Ann san Iraidh tha siar fuid dheas, i.e. high the shore to the west-ward on the south. May was in love with Fraoch; but her daughter (who by some is called Ceann-geal, or White-head,) and Fraoch mutually loved each other, and because the mother found that he preferred her daughter to herself, she contrived and effected his ruin in the manner related in the Poem.

Duan Fraoich.

OSNA Garaid an cluain Fhraoich.
Mar osna Laoich an caisteal Ghro;
An osna sin o 'n tuirseach fear:
'S o'n trom ghulanach; bean og.

Sud e siar an carn an bheil;
Fraoch Mac Feadhach, an fhuilt-mhaoch,

'N fear a rinn buidheachas do Mhàir
'S an air a shlointeach Carn-Fraoich.

Guil nam ban o'n chruachan tuir;
'S cruaidh an tath mu'n guil a bhean
'S e dìhag a'osna gu trom trom
Fraoch Mac Feadhaich nan colg sean.

Gur i'n ainm a ni 'n guil
Tein ga fhios do chluain Fhraoich
Donn or-bhuidh an fhuilt (chais) aill;
Aon nìghin Mair mu 'm biodh na laoich.

Aon nìghin Chòruill is greinne folt
Taobh re Taobh a nochd is Fraoch
Ge 'n iomadh fear a (ghradhaich) i
Mìor ghradhaich i aon fhear ach Fraoch;

Mhair fhuair i a cuigh e
Cairdeas an laoich bu ghloinne gne
'S e abhar mu'n do reub i chorp,
Chionn gun olc a dheanadh lei;

Chair e i gu càth a bhais;
(Taobh re Mair 's na dean a lochd)
'S tuirseach ; do thuitim le Beist.
Dh'inasin d'uibh gun cheilg ~~xxx~~ a nos.

Caoran do bhì air Locha Mair;
Ann san traidh tha siar fa dheas
Gach a haithe 's gach a mìos
Bhì torach abuidh ann sa dheas.

Bha buaidh air a sheasa dhearg
Bu mhilse e na mìl bhla
Gu 'n cumadh an caoran is e dearg
Heach beo gun bhìdh car naoi Trath.

Labhair

Bliadhna do shaoghal gach tìr;
 Dh'innsin duibh anois a chearbh
 Gu cabhradh e air luchd chneadh,
 Brìgh a sheasa is e dearg.

'N aimcheist mhòr a bha na dhiaidh,
 Ge b'e loigh a chabhradh na sloigh.
 A bheist nìmh a bhì na bhun;
 Gràbhadh do dhuine dol d'a bhuaib.

Do bhuaib ea-slaime throm throm,
 Air nìnghean Ochuich na'n cora fial,
 Chuireadh le fios air Fraoch
 'S dìhiosraich an laoch cìod e a mian?

Labhair i nach bìoch i slan
 Mar fàgha i lan a bos maoth
 Do chàorann an lochain fhuaib,
 'S gun son neach ga bhuaib ach Fraoch.

Cnuasachd rianh ni 'n drinneam fein
 Thuirt Mac Feadhaich nan gruaich tla;
 Gar an drinneam arsa Fraoch
 Theid mi bhuaib a chaor'n do Mhai.

Ghluais Fraoch air cheimnibh aìdh,
 'S chuaich è snamh air an Loch;
 Fhuair e bheist na suram suain;
 'Sa craos suas ris an dós.

Fraoch mac Feadhaich nan arm gear.
 Thanig e o'n bheist gun fhios,
 'S ultach leis d'an chaoran dhearg
 D'an bhall an raibh Mhai na tigh.

Ge maith uile na rinneadh leat;
 Labhair Mhai be chaoinc cruth

Mi 'n fiodhain leamsa laoch luinn
 Gun an t slat bhuaibh as a bun.

Ghluais Fraoch, s nior Laoch tionn
 A shnauh air an linne bhoig.
 Fu deacair, ge bu uhor a rach,
 Teachd o' u bhias an raibh a chuid;

Ghlac e an caoran air a bhar,
 'S tharraig e 'n crann as a fhreamh,
 Foirt a chosan do air tir;
 Rug i air, a ris a bheist.

Rug a bheist air, air an traigh,
 Ghlac i a lamh ann a creos,
 Ghlac eisin i air cha ghial,
 Ochoin? gun a scian aig Fraoch?

Liodair a bheist a chneas bàn,
 Liodair i a lamh gu leon,
 Thainig ningham ùr nan geal-ghlac
 'S ghrad thug i cha scian d' an or.

Cha comhrag sud ach comhrag gearr,
 bhuaibh e an ceann na laimh leis.
 Fraoch Mac Feadhaich is a bheist,
 No chreach leir mar thug iad greis!

Gu do thuit iad boan re boan,
 Air traidh nan clocha ionn sa 'n iar.
 Muair chumairc an t saor ningham aidh,
 Thuit i air an traidh na-nial,

Muair a mhogail i as a pramh,
 Ghlac i a lamh na laimh-bhoig,
 Ge o' tha thu nochd na d' chodaibh eun,
 'S mor an t euchd a rinn thu bhos.

Truadh

Truadh nach an còmhrag laoch,
A thuit Fraoch le 'm pronntadh òr,
'S turfach do thuitim le beist,
Aon mhic de! nach mairtheann thu beo.

Ionmhàinn Tighearn ionmhuinn Tuath,
Ionmhuinn gruaidh a's deirge ros,
Ionmhuinn beul leis an dioltath dan,
Air am biodh na mnai ag toirbheart phog.

Bu duibhe na 'm fiach a ghruag,
Bu deirge a ghruiaidh na fuil-laogh;
Bu mhine na cobhair an t fruth,
Bu ghile na'n sneachd corp Fhraoich.

Bu mhaife na 'n càisein fholt,
Bu ghuirme a rosg na eir-leac
Bu deirge na cruban a bheul
'S bu ghile a dheud na chàilc.

Bu treife na Còmhlà a sciath
B'iomad Triath a bhiodh r'a chul,
Bu chomh-fhad a lamh 's a lann,
Bu leine a chalb na clar luing;

B' airde shleagh na crann feoil
Bu bhinne na teud cheol a ghuth
Snamhuiche a b'fhear na Fraoch,
Cha do leig riamh a thaobh re fruth.

Bu mhaith spionnadh a dha laimh,
'S bu mhaith cail a dha chois;
Chuaidh d' aigne thair gach Rìgh
Roimh churaidh riamh cha diar fois!

Gu b'e fud an t uabhar mna
A's mo chuncas air m' dha rosg,

Fraoch a chuir a bhuain a chrainn
Ann deis a 'n Caòran a bhì bhos.

Togamid anois an Cluain-Fhraoich.
Carn an Laoich an Caisteal-Chro ;
O'n bhas ud a fhuair am fear
'S maing as mairtheann na dhiaidh beo ?

Air a chluain thugtadh 'n t ainm ?
Loch Mai a raiteadh ris an Loch :
Am biodh a bheist anns gach uair ;
'S a craos fuas ris an dos.

Osna càraid an Cluain Fraoich, &c.

Rainn a riniadh air Oiche Bainse.

BRAVE lads be merry le feteran's le gradh,
Most willing attain le mireadh gu leor
As I am a sinner I cannot bhìth 'm thamh,
While tha 'n cupan am laimh cuir tuille san stòp,
Come call the las, fill the glas,
Cuir mu'n seach cùmant e.
Here's a health do gach neach
Gad bhiodh feachd ùrad ann,
To the new couple that's buckl'd an trafa,
Bragad air bhragad re furan na'm pog,

The wheel of Fortune goes often m'un cuairt,
Cha'n oil leam san uair 'a mhalairt a th'ann,
I like it, I take it, I make it a fuairp.
Gach mulad's gach gruaim a thachair reum ann,
I am glad on my bed, fhuair mi cead feadalaich,
Leam nach meist, I protest, ge'd raibh treis bheadra
ann,
Aig deadh Mhac an duine, s a chailir gun ghruaim
Gur dman bu dual gh'n cinneadh bhur clann,
The

The boy call'd cupid le bhògha 's le chuibhir,
 Tha mi fan duil nach raibh fruillin sin dall,
 He charged so briskly and aimed so quickly,
 Gun chuir e le clisce gu itibh an crann.
 Such an art had the dart, cha d'rinn neart cumail ris
 Ur chair cheart, he did cast, sticked fast dh'fhuirich i
 Ma dh'fhuiling an duine gun d'fhuiling i fein,
 'S gur barail leam fein nach ea-coir a bh'ann.

Oran a rinneadh d'an chath-bhuidhinn Rioghail
 Ghaoidheallach nuair bha iad dol d'America
 San bhliadhna 1756.

B EIR forruidh uam le deagh rùn buaidh,
 Dh'fhios ghaifgeach, stuamach gharbh-chrioch;
 Ogain uasla bhreacan uaine,
 Eibhle sguabaidh's ghear-chot;
 Lann dubh-ghorm chruaidh air Airm chrios ualach,
 'S deilg nan guailibh cear aca;
 Ur laoich chruadalach thug buaidh,
 Ann laimhseach luath lann's thargaid.

Buidheann chrìodheil Mhoir-fheir Ian,
 Flaith dan Fhineadh lamh-thrèun;
 Ni naimhde dubhach's cairde fughach,
 Deagh fhuil Mhuireach's ceannart;
 'S ge hè Loudon theid air lear libh,
 Tha e fearail fuinfair;
 Glic gun mhaile, trèun fan tarruing,
 Bheir sibh caithream Nall libh.

Leomh' naidh gharg; a fhuil Albnach,
 Lean re'r 'n airm 's re'r 'n eididh;
 Faghaibh taragaid eatrom bhall-bhuidh,
 Ghabhas dearg-thuadh Chaoil-Mhach;
 'S cuilbheir earr-bhuidh 'n laimh gach fealgair,
 Seott air marbhadh chaoil-daimh;

O's mighich d' Albanich dol a shealg,
Air Francaich chealgach's Choilt mhich.

Togaibh baideil ard re h aigein,
Stiuribh grad trèun Chabhlach ;
Air Cuan cas thonn, fuadhach, bras, ard,
Uaibhreach, glacach, beantach ;
Bèucach, tartrach, gaileach lafradh,
Bhuaileas Craig le tairn-thoirm ;
Ach fhleachdas grad do'r fuaith eantas,
'S don Phiob toirt cais meachd falbh dhuibh.

Ta'n cuan gu mìn ag tairgfe sìth dhuibh,
Choifg e sìribh throm shiubhlach ;
Ta thonna mion re plubraich bhinn,
Seinn iurram dhuibh is thùg air ;
Ta dearfa grinn na grèine libh,
San spèur gach rinn air luafadh ;
A sheoladh dhuibh bhar flioh thairtaibh,
D' an chala aidh is iunfadh.

Air Moir-thir chi sibh oighe rimheach,
Teachd le mìle failte ;
'S braon 's gach mìn fhuil, mhaodh air shir-chritli,
Nan gnuis bhian-gheal ailidh ;
Ag guidh' an di dìon o'n luchd mio-ruin,
Eignich milltidh 's chraidhidh ;
A chreach an tìr, a mharbh an dilfe,
'N gradh, am feir 's am bràithre.

Mas oglaich sibh a thug gaol,
Ars oighe nan eadan ghradhach ;
Bithibh treabhach 's buidhnidh faors,
Do Mhnaibh's Chlāinn bhar Cairdean ;
Bheir buaidh air Coilt-mhich's Frainc na faille,
Do rimbinn mhaodh na 'm ban bhas ;
Mas fios do mhaidnibh rùn maidin,
Libh gu'n aom gun ain-deoin.

Mas ail libh cliuth dhuibh fèin 's do'r duthaich,
 'S gloir mar chumh'neamh-bhas mhor ;
 Ruagaibh's sgiur sibh null gach mùsi,
 Leim thair fruth Naomh Laurainn ;
 Gu deas O bhruaich na fagaibh cluain,
 O cheann gu Cuan ag Francach.
 No near O Mhifisipi na cuairt,
 Gu muir an làilteach Cabhalach.

'S tearuint dochas chuir 'fna leomh'naibh,
 Chleachd o'n oige 'n cruadal ;
 Bhith meafradh crodha, air bheg lòn,
 Ag fiubhal mointich's fh'uar-bheann ;
 Bhith luthmhor feolt air marbhadh eoin,
 Air feachd, àir thoir, s an tuafaid ;
 Air claigne stroiceadh 'n cuis na corach,
 'S faltr àir mor chuis uaibhreach.

'S Cuimfeach fealgair nan Garbh-chrioch,
 'N am an dararich theintich ;
 Ni aid call le 'm peiler tairnich,
 Ge be ball re 'n caog iad ;
 Re rusg an lann's ard screatraich chnamh,
 Bithidh ar na laimh dheis 's maidhm romp ;
 Bithidh sgrìos do shafach le 'fguaib lair,
 A chaoidh 'm bun fail bhar Naimhde.

Re leanail ruaig mar ghaidh O thuath,
 No feabhag luas nan eibhl-fhear ;
 Nach leag as uadha Francaich luaineach
 No cos luath nan coilt-mheach ;
 A dh' fhogras ruadh-mhad, Frainc gu tuath,
 Bhèir fìoth-shaimh shuas a bheinn dhoibh ;
 'S le giulan suairc a bheir or buaidh,
 A chaomhnas luaidh a chaoidh dhuinn.

'N sin gabhaidh craobh na sith le freamh,
 Teann ghream do 'n doimhne thalmhainn ;

Is fífidh geuga gu rig neamh,
 Gach aird le seamh-mheas 's geal-bhath ;
 Bithidh ceiler ebhinn'eun na meaghlán,
 'S daoine le'n clainn ag fealbhachadh ;
 Toradh is faoth'r an lath gun mhaom,
 Faoi dhubhar caomh a fgailfí fgailfin.

Gach gleann ní ebhnis's maoth-bhlath cirigh,
 Air gach beinn bha faf-nhail ;
 Bithidh daoín is spreidh 's tuath iteach spèur,
 Re míreig 's feirm luadh ghairich ;
 Thig pailtes, faorfa, gradh is aoidheachd,
 A meafg dhaoine, dh'aiteach ;
 Bheir síth dan ghrein teas 's lonrachd's glèus,
 Do choimh-sheirm neamh luaidh's natuir.

Air fagail síth's gach maith thig dhi,
 Is ceannacht 's tír mar b'abhaist ;
 Mun Ohio rimhich nan lub lionmhor,
 Thig sibh ris gur n' aros ;
 Thair cuan le piob-cheol fughach grinn ;
 'S le Caithreim binn na'r Cabhlach
 Bithidh maí'dne rimheach mar na míltibh,
 'S eifg mur piob ag damhfadh.

Bithidh cumh o'n Rígh is buigh'chas tíre,
 'S cluith gach linn gu brath dhuibh ;
 Dhion ceir bhar tíre o shant a mhilteir,
 'S a dhearbh mor-bláirigh na'n Gàoidheal ;
 'S nar thig sibh ris bithidh cairde mín,
 Is baird bheul-bhínná' da'r failteach ;
 'S cho diult an rimhinn iamá do 'n fhier-iaocis,
 Thug 's gach stríbh buaidh-laraich.

Ní 'r deagh ghíulan Deors a lubadh,
 'S bheir e dhuinn ar 'n Eididh ;
 'N Eididh shurdail bha o thús ann,
 O linn Abhlán's Ebha ;
 'S ma bhèir e 'n tras dhuinn mar a babhaist,

Air nìobh, ar 'n airm 's ar Eididh ;
'S inn faighde 's fearr a bhios na bhòlg,
'S e 'n tìochd nì Alb dho feìn d' inn.

Bithidh Breatuinn 's Erin's Eorp gu leir
Geur amhrac Ghaoidh Albnach ;
Bhar tìr 's mi feìn mar mhathair, chaomh
Ag guidh Neamh Eibh foirbheach ;
Re ceol na caoidh, rèir mar thig dhuibh,
Chaidh cunnbaidh 'n cuimhn bhar 'n Aithreachd.
Nios beannachd luibh, lan fionas's buaidh
Gu 'r Cluithfa luadh-ghair, chairdean.

An t Eoin Gafta.

McDonald's Highland Airs, N° 98.

GE do theid mi do m' leaba
'S beag mo fhunt ris a chadal,
'S mi caoidh' an Eoin ghafta fo dh'eug.

Gur e b' aighir do m' fhuilin
A bhi 'g amharc air t urluinn ;
'S tu m' ailegan ùr air gach feill.

'S tu m' altrachan guailleach,
Rinn mi altrum fa chuallach ;
Tha mi 'n diu gun do luach agam fhein.

'S ann am chichibh bha 'm bairn'
A chaidh liontachadh t fhala
Riut a dheanainn mo ghearan am fheim.

Dh'fhalbh do bhrath'rin is t athair
Leat gu Crofg mhic Ghill-Iain ;
Dh' fhag fud sinne gun aighir 'nar diaidh.

Tha

Tha do pheathraichin thall ud,
 'S beag an luaigh air tigh'n thairis,
 O na dh' fhuair iad an t anart mu d' bheul.

'S iomad bain-tighearn' òg uafal
 A bha reubadh a cuailein,
 Agus rosg air an d' fhuascail thu deur.

Their gach Tea ga 'm bheil gliocas
 'S nach d' fhuair aobhar mo chlifcidh,
 Bhean mo ghaoil deanfa meisneach na dhiaidh.

Cha d' fhuair mi d'ar giftin
 Ach cead bhi 'g amharc do lice,
 Bha mi aic na bu tric' na b' e m' fheim.

O's mi th' air mo chlifceadh
 Mu 'n fhear a leghadh mo litir ;
 Tha do Leabhraiche 'n ciste gun fheim.

Tha do Leabhraichin duinte
 Ann an ciste gun dufgadh ;
 Chuir fud mulad 's gun dhruith e orm fhein.

Ge b' e chitheadh air faich thu,
 'S a ghabhadh far bheachd ort,
 Gu 'm bu cheannard mo dhalt-s' air chuig ceud.

North Highland Airs, N° 40.

LATHA dhamsfa sibhal bheann,
 Fadh gu teann eadar chragaidh,
 Thachair orm a chruinneog dhonn
 'M bun nan tom buain nan dearcog.
*Thogainn fonn gun bhi trom
 Air nigb'n duinn a bha 'n Cat-thannb
 Nighean òg a chuil chruinn
 Dh'eireadh sunnt orm ve t fhaicinn.*

'Nuair

'Nuair theid mise chun na feill'
'S e do bhreid gu 'n tig dhathigh,
Ribein ùr air a chul
Bu lùr fùl a bhith 'g fhaicinn.
Thogainn fonn, &c.

Theid mi fios, theid mi suas
Bheir mi ruaig do Lochabar,
'S ge d' robh Rodhaich air a chàl
Bheir finn pairt d'an chrodh bhreac uadh.
Thogainn fonn, &c.

B' fhearr leom fhein na mile bo
'S na tha dh' òr aig Rìgh Sagfonn
Gu 'm bithinn fhein 's a chruinneog dhonn
'M bun nan tom buain nan dearcog.
Thogainn fonn, &c.

'S tu mac-famhail na geil-ghrein
Moch aig eiridh fa mhaduinn !
Na 'm biodh tu edir mo dha laimh
Luidhinn teann ort fan leaba.
Thogainn fonn, &c.

Tha Duthrachd mo chridhe dhuit.

THEID mi dh' Inbhir-neis o
Seachduin o' m maireach,
Theid mi gun amharus
Gu faidhir na Feill-Aindreas,
Biaidh leann air na tulaichin
Is tunnachan gle lan d'e,
'S gu dearbh ge d' choft e 'n t or dhamh
Gu'n ol mi do dheoch-flainte.

*Tha duthrachd mo chridhe dhuit
Seach nigbin tha foi 'n Ghrein,
Ciod e 'm ball am bitheadh tu
Nach bithinn ort an deidh?*

*Gu' binne leam do chomb-radh
 Nan smeorach air ghe'g,
 Gu 'm b'aite leam blath d' phogadh
 An seomar leinn fein.*

Cha teid mì d' an tigh oif'
 Far an olar na cruintin,
 Gun an nighean òr-bhuidh
 Air bord cuide rium ;
 Dhamhsadh i re fìdhleir
 Is scriobhadh i le peann,
 Cha 'n iarrainn leat mar storas
 Ach pogan is leann.

Tha dutbrachd mo, &c.

Chunnaic mi Dia-domhnuich
 An rimhinn òg a's t fearmoin,
 Ga 'm maith ga 'n tig na brogan
 Le'm fedirneinibh airgid ;
 'S ioma fleasgach boidheach
 Is ogan deas mainmneach,
 Tha 'n lan doigh re d' phofadh
 'S nach gabhadh òr an geall ort.

Tha dutbrachd mo, &c.

'S moch a ghabh mi colas
 Air ainnir oig na feile,
 Ann sna bailtibh mora
 'S i foghlam na beurla,
 Tu'n d'fhead mi bhì lan eolach
 Air bo'chid a h eadain,
 Gun leir i mo chrìdh' uam
 'S a ris cha 'n fhaigh mi fhein e.

Tha dutbrachd mo, &c.

Tha corp is gil' nan cala ort
 Ag snamh air bliarraibh thonn,
 'S cuahraidh' leam blis t analach
 Na'n canal is e donn ;

A ghaoil na bith 'g am mhealladh
O tha m'anam ort an geall;
Gu 'm b' ionnfa pog do d' liopaibh
Na Inbhir-neis an geall.

Tha duthbrachd mo, &c.

Cha 'n 'eil mo chrodh * air ailein,
'S cha 'n 'eil mo lair am preas;
Cha 'n 'eil m' fheur am fafach
'S cha 'n 'eil mo chà an lios;
Cha 'd fhead mi a bhith 'n caoirich,
A ghaoil gabh mo lei-fceul;
An cròn a bhios fan eadain
Cha 'n fheadar a cheiltin.

Tha duthbrachd mo, &c.

Chunnai'c mi Dia'rdaoin i,
'S i rimhinn nam ban grinn,
Chunnai'c mi Di-h-aoin i
'S i cireadh a cinn;
Leis na ghabh mi ghaol
Air a caoil mhala ghrinn,
Gle mhoch an la air mhaireach
Gu 'n d' fhas mi gu tinn.

Tha duthbrachd mo, &c.

Dh'eirich mi maidineach
Gle mhoch-thrath Di-domhnuich,
Bha mi tamull roimhe fin
Am luidh' am meadhon feomair,
Chunnai'c mi a ghruagach
'S a cuailin mar an t òr uirr',
'S dh'fhas mo chridh cho ebhinn
'S gu 'n leiminn mar an fheorog.

Tha duthbrachd mo, &c.

Is ann am Baile-chaolais
A tha mo ghaols' a chomhnuidh,

Q
* Chrobh?

Innis

Innis d' i nach fhaod mi
 Bhi d'aonan am onar;
 Le mhead 's a thug mi 'm ghaol duit
 'S nach d' fhead mi do phofadh,
 Mur furtaich thu le d' ghaòl orm
 'S e 'n t aog m' aite comhnuidh.
Tha duthrachd mo, &c.

Oran Gaoil.

GUR muldach ata mi
 'S mi fcith 's mi fiubhal fafaich
 'S mo ghunna ga charamh foi fhion.

An cuimhne leat a mhaltog
 An oi'che luidh mi laimh riut,
 'S mo lamh foi d' chul faineach gun fcios.

Do shuilin mar na dearcan,
 No mar dhruichd air maduinn dhealt-mhoir
 Le feill chaidh do ghlacadh fan lion.

Deud fhnoighte thanadh dhluth gheal
 Do phogan mar an fiucar
 Do chomhradh 's e lub mi o fhion *.

Tha d' anailfe cho chumhradh
 Re aile bhlath nan ubhlan
 'S e sin a chuir mi 'n tus air do thi.

Air leom fhein gur gorach
 An feol a th' aig mo sheorsa,
 An gaol a bhi cho og air an claidh.

'S i comhairle na corach
 A nis a thug mo shron orm,
 'S e dh' ionnfaich i dhomh-fa bhi crionn.

Fanaidh

* Chian.

Fanaidh mi mar tha mi
'S cha 'n iarr mi bean an trafa,
Gus am bi mi faibhir an ni.

An fin cha dean i tair orm,
Ach glacaidh i air laimh mi,
Nuair bhias agam aite do mhnaoi'.
Gur muladach, &c.

Tigh-tarladh nan Uailfin.

B EIR foruidh no dha
Gu Tigh-tarladh nan uailfin,
Far am bheil an aon nighean
Tha tri fir an luaidh ri.

*O bug eile
O hi ri ri ri
O hi ri a hu
O bug eile, na hsa ho ro.*

Far am bheil, &c.

Calum donn an fhuilt channaich
Caol mhala gun ghruaman.
O bug eile, &c.

Is Alastair eile
Cuim an ceileam mo luaidh ort?
O bug eile, &c.

Is Donacha do charaid,
O Bhaile nam fuaran.

Mo chomhairle fhein duit
'S mur fhiach i fag uait i;

Leig dhìot a Ní ghreannach
'S glac bean a chuit-dualaich:

'S i chumadh do leine
'S bu cheatuich a dh' fhuaidheadh ;

A dh'eireadh 'fa mhaduinn
'S a ghlacadh a bhuarach ;

'S nuair thig an crodh dhathigh
Reachadh fafant' d'an bhuaille :

Dheanadh mulchog is miofcan,
'S biaidh meas aig Daoin uails' uirr.
Dheanadh còta is cofag
Breacan daite re h uail duit.

Perthshire Airs, N° 91.

'S fhad tha mi 'm onaran.

'S Mi air airidh a ghleinne
'G eisteachd binneas nan smeoraichin ;
'S fhad tha mi 'm onaran
'S fhad tha mi 's mi leom fhein
'S cian o thir m' eoluis mi
'S fhad tha mi 'm onaran.

Ann am buthan beag barraich
Cha tig caraid ga m' fheoruich ann.
'S fhad tha mi 'm onaran, &c.

Mi gun fhidheall gun chlairfeach
'G eisteachd gairich nam bòthanan.

Beir mo fhoruidh thair linne
Gu tigh gleinne am b' eolach mi ;

Gu 'm bu mhiann leom bhith dluth dhuibh
'Nam dunadh dar feomraichibh.

Bhiodh

Bhiodh Cuadril aig bhur mnaidhin
Flut re aighir cuir ceoil aifte.

Bhiodh greis ann air dhiftin,
'S farum phioba roimh 'r feomraichin;

Greis eil air chloich iomain,
Bhiodh bhur gillin cuir boft afaibh.

Moladh Oig-fhir air a Leannan.

AN nochd gur faoin mo chadal dhamh,
Sior again na bheil uam,
Do chomun le deadh-choimnealachd,
Dh'fhag mi o'n raoir fuidh ghruaim,
Gur tric mi ann an aifling leat,
Gach uair da'n dean mi fuain,
Trom-ofnach 'n uair a dhùisgear mi,
Air bhith dhamh t iundrainn uam.

Air bhith dhamh 'g iundrainn fuairceais uam,
'S tu leagh mo fhuadh 's mo bhlàth,
O chuaidh do ghaol air fuaradh orm,
Cho dualchas dhamh bhi slan,
'S ann riut a leiginn m' uireasbhuidh
Air ghleus nach cluinneadh càch,
Dh'fhag taogafg mi co-muladach,
'S gur cunntart nach e 'm bas.

Ga d' chuireadh 'm bàs gu m' fhulang mi,
'S tu b' urrain ga chuir dhiom,
Le t fhior-chorp feang 's e furanach,
O'n d' fhailnicheadh mo mhiann,
Gur bochd an staid ann d' fhag thu mi,
'S a bhi ga m' thaladh riamh?
'S gu deanamh la do d' chairdeas dhamh,
Mo aifìoc slan mar Rìgh.

Is mòr ata do ghiftin ort,
 Ata gun fhios do chàch,
 Corp feang gun fheill gun fhollachd ann,
 Gur fàs thu mhealladh gràidh,
 'S a liud oig-fhear deas furanach,
 A thuilleadh orm an càs,
 D'an tugadh t eadan faothachadh,
 'S an t aog ga 'n cur gu bàs.

Cho chuireadh gaol gu geilteachd mi,
 Na'm freagradh tu mo ghlòir,
 Gur e do chomhradh maighdineil,
 Mo roghain do gach ceòl,
 'S gur iomad oidhch' neamh-aoibhneach,
 Chum d' chaoimhneas mi fuidh leòn,
 Is biaidh mi nochd a' m' acaaran,
 Ag smaoin air bean do seòil.

T' a bean do neoi' am braithreachas,
 Re Eala bhàn san speur,
 Gur binne leam bhi màran leat,
 Na Clairficin nan teud,
 Is tha do thlachd is t aileallachd
 Ag cur do ghraidh an ceill,
 Gur cofmhuil thu re h àilleagan,
 Da'n umhlaich càch gu leir.

'Dubh'rt cach gu raibh mi amaideach,
 'S tu 's gloine gam bheill m' iul,
 'S gur b' ann leam fein nach b' aithreachas,
 Bhi 'n aon-fheachd agus thu
 'S a dhain-dheoin beus d' an cleachdadh tu,
 Cho d'theid do thlachd air chùl,
 'S e liud fgeul ta ann cadal ort,
 A chuir am fad do chliu.

Fhuair thu do chliu 's do eireachdas,
 Nach teiric dhuit a choidhch',

Le gifteileachd is adh-mhorachd ;
'N ti thàrlas ort mar mhnaoi,
Is tha do thlachd is t ailleileachd,
Ga m' fharuchadh le gaol,
Gur nàir dhuit bhi 'n droch-chairdeas dhamh
'S gun d'rinn do ghradh mo chlaoidh.

Is beart a chlaoidh mo shochair thu,
'S a fhocrugh ort mo ghaol ;
'S gur e mheaduigh tuirse dhamh,
Gun thu bhi dhamh mar shaoil,
Sgeul fìor a fheadar aireamh leam,
Gur leir a bhlath 's a chaoin,
Gu d'fhàg gach caoin a bh'agam riut,
An nochd mo chadal faoin.

Gu'n d'rinn mi Alb a chuairteachadh,
'O Chluaidh gu uisge Spea,
Is bean do neoil cha chualas
Bu neo-luainiche na beus ;
Is corrach gorm do fhuilin,
Gur geal 's gur dlu do dheud,
T fhalt buidhe ta na chuachaibh ort
'S a fhuagh air dhréach nan teud.

Thug mise gaol do rìreadh dhuit .
'Nuair bha thu d' nìonàig oig,
Is air mo laimh nach dibrinn e
Air mhìle punt dhe 'n òr ;
Ge d' fhaighinn fhein na chruintibh e
Ga chuntadh dhamh air bord,
Cha treiginn gaol na ribhinne
Tha 'n Ìlea ghlas an fheoir.

Och oin mo Chaileog.

DH'EIRICH mi moch air mhaduin an de
'S gun ghearr mi 'n ear-thalmhainn do bhri mo fceil
An

An dùil gu 'm faicinn fhein rùn mo chleibh
Och oin gu 'm facas 's a cul rium fein.

Och òch mo chailin 's mo shuil a' d' dbiaidh

Och òch mo chaili 's mo shuil a' d' dbiaidh

Mo Lili mo Lili 's mo shuil a' d' dbiaidh

Cha leur dhamb 'm beallach aig cumha nan deur.

Na 'm biodhadh fud agam mo luth 's mo leum
Mi 'm fhuidh air a bheallach 's mo chuth air eill
Gu'n deanainfe cogadh gu laidir treun
Mu'n leiginn mo leannan le fear tha foi 'n ghrein.
Och òch, &c.

Tha mulad orm-fa is fiabhras mòr
O chualas gu'n deach' thu le Brian a dh'òl
Mo chomunn cha deanain re mnaoi tha fan fheoil
O rinn thu mo threigfinn 's mi fhein a bhith beo.

O cha'n 'eil uifeog no aoilinn bhàn
Am barr a chaisteil fan robh mi 's mo ghradh
Nach bheil re tuireadh do dh'oi'che 's do la
O chual iad gun ghlacadh mo chailinn air laimh.

Nan tigeadh tu 'm baile le d' ghille 's le t each
Gu'm fosglainn an dorus 's gu leiginn thu 's teach,
Gu'n deanuinn do leaba 's gu'n luidhinn fhein leat
'S cha b' fhad leinn an oi'ch' ge d' bhiodh mios innt air fad.

Oran do Lachlann og Mac Ionmhuinn, leis an
Aigeannuich Nighean Donuill Ghuirm.

GU d' thug mi 'n ionnfuidh bhearraideach,
Mur do mhill * thu m' aithne mi,
Cha b' e t fhuath thug thairis mi
Ach t aithris air bhith falbh :

Cha b' e t fhuath, &c.

Ma

Ma chaidh * thu nunn thair linnichin,
O gu ma flàn a chi mi thu
Fhìr chuil dualaich fhniomhainich
'S ann leat bu mhian bhith mòr ;
Fhìr chuil, &c.

Bu mhiann leat bata dionach 's i
Gu cumtadh, fuai'te, finealta
Arachadh fuas 's nach dibreadh i
'S a chiofuicheadh muir mhor.
A rachadh, &c.

Le d' fciopa threibhich flurachail
Bu ro mhaith feim fua ruinigin † *Luinneachan*
A ghleithheadh air bharr tuinne i
Cheart ain-deoin cuir is ceo.
A ghleithheadh, &c.

Gu 'n innfinn cuid do t abhaistin,
'N am dol air tìr am baghan duit
Bhiodh fion is branndai laidir ag
Cuir blas air ghillibh òg
Bhiodh fhion, &c.

Gu 'm fuighte cuir m gun easbhuidh
A 's tigh mhor nach foghnadh beagan doibh
Bhiodh òl is ceol nam feadan ag
Coi-fhreagaradh mu d' bòrd
Bhiodh òl, &c.

Bu dual duit fad o d' fhinnfireachd
'N am fuidheadh gu do dhinneir dhuit
Bhiodh clairfeirín, bhiodh piobairín,
Bhiodh fileirín re ceol.
Bhiodh clairfeirín, &c.

Gur maith thig leine 'n anart dhuit
Thig triubhas caol ro channach ‡ dhuit,

R

Brog

* Theid.

† Ruinigil.

‡ Ainneamh.

Brog bhileadh dhubh ga teannachadh
Mu 'n traigh nach gearain leon.

Brog bhileadh, &c.

Thig cota 'n eadach spaineach dhuit
Theid ginea 's crùn a phaidheadh air,
O cha 'n 'eil cron r'a airimh ort
Ach aillealachd do neoil.

O cha 'n 'eil, &c.

Gu 'n tig na h airm gu h innealta
Air eile an crios iomachair ;
I ann thanadh, gheur, ghorm, ghuineach,
Is i fulangach mi 's leor.

Lann thanadh, &c.

'N lann ris an caint an tri-chlaifeach
I ùr is far cheann Ileach innt'
Fuidh 'n ghualadh thiugh * nach dibreadh i
'S i dileas fios gu d' dhorn.

Fuidh 'n ghualadh, &c.

Airm eile gu 'm bu mhiannach leat,
Bhiodh dagaair ghleus † fniomhain ort,
Scian chaol d' an t fcorfa liomharra
Fier innleachtach o'n ord.

Scian chaol, &c.

Gur maith thig adharc bhall- ‡ bhreac dhuit
Streang fhiod' is stapuil airgid innt'
Guna caol air ghleus neo-chearbach
Leis an deant' an earb a leon.

Guna caol, &c.

Ge b' e chafadh ea-coir ort
'S tu ann fan airm 's an eideadh ud
Gur barail leom gu 'm feimeadh e
Bhith tei'n ad reir || da dheoin

Gur barail, &c.

* Dheas.

† Ghleusaibh.

‡ Mhean.

|| Foi d' mhean.

Gur fealgair Geoidh is Cathain thu,
Ròin mhaoil re taobh na mara thu,
Theid miol-choin ann an tabhann leat
'S biaidh abhaic air an lorg.

Theid miol-choin, &c.

'S beag iongnadh thu bhi annta
Gur rioghail am Mac Gaidheil thu
'S a liuthad teaglach ftaiteil 'm bi
Do fhlaire aca ga h òl.

'S a liuthad, &c.

'S beag iongnadh fud a thachairt duit
'S tu dearbh mhac ùr nam macanan
'S tu 'n leomhan tràabhach tartarach
Ceud oighre Lachluinn oig.

'S tu 'n leomhan, &c.

Biaidh chlann * fin mhic mhic Alaftair
O Chnoideart 's o Ghleann-garadh leat
An aon 'Triath neart' gach càraid leis
Am maith sibh a bhi beo.

An aon, &c.

Biaidh mac mhic Ailein Armaitich
Is uachdaran Chlann Chamroin leat
Ag fir dhol fuas an ainmealachd
Le 'n aignidh mainmneach † mor

Ag fir dhol, &c.

Biaidh oighre Chaisteil-tirim leat,
Gur fa'neachdail luchd cinnidh air
O ghrunt na fola mireadh, bhiodh
Ag im'eachd feadh do phor ‡.

O ghrunt, &c.

Tha ghaoth an iar co caitheimeach
'S gun chunn i 'n rair am chaithris nù

R 2

* Clann

† Meannach

‡ Phoir

Ag smuainteach air na fearabh fin
'S mo mhile beannachd leo.

Ag smuainteach, &c.

Cha 'n 'eil mi fein gun churam orm
Mu 'n dh'fhalbh a' tighinn Mhàideardach
Ach thus a Rìgh b'ith d' fhuireadoir
— e chul 'n an fèara og.

Heb thus, &c.

Lamh slaodadh rium.

Leis an urramach ALASTAIR MAC-PHARLAIN.

DH'AIN-DEOIN duine, no gun fhios do,
'N tog mi chreach no 'n goid mi chuid?
'N lamh fhuair mi gu h obair chneafda,
'N fin mi 'mach gu creich no braid?

'S mealltach faoin an ni do ghaduich'
Duil bhì aig re buidhinn chreach :
'S crìoch gu tric do theagar falach,
Cad ma mhùineal ris a chroich.

Co dhiu' 's crìoch dh'a croich, no tinneas,
Bas le h arm no anradh cuain,
Tilgear anam dh' ionnfuidh 'n donuis ;
'S leis mar chòir luchd-braid is cluain.

Nach tric a chunnaire sinn og-ghaduich ?
'S tionnsgnadh beatha dh'a mion-bhraid ;
Ach air fas d'a na phrìomh-fhladaidh,
'S crìoch d'a bheatha bàs a ghaid.

'N faoil sibh gu fead meirle fantainn
Foluicht' a chaoidh' o bheachd gach ful ?
ir goideadh dhuinn an ni nach buin duinn
Chi an ti d'an leir gach duil.

Gleidh mo chridh' a Rìgh is Athair,
 O fiant maoinè nach buin damh;
 O ghoid fheadail * ann do lathair,
 M' anam gleidh agus mo lamh.

Oran air Sealgair am monadh Adhoill.

O Gur mòr mo chuid mulaid;
 Gar am fuiling sibh luaidh;
 Dol a dh' iarruidh nan caochan,
 Do na daoineibh dh'fhalbh uainn.
Dol a dh'iarruibh, &c.

Is e Donull is Iain a
 Dh'fhag fñigh air mo ghruaidh:
Is e Donull, &c.

D'ar comunn cha scith mi
 Gus an sintir mi 'n uaigh;
 Ach gu'n cuirear mi 'n leabuidh,
 Nar nach acaim mi 'n fàchd:

Gus an cuirear mi 'n ciste,
 Is nach tig gu la + luain.

'S ann a tha mo chion faluich
 Air fear a bhaile so shuas:

Gur mòr mo chion fein air
 Lamh threun nan arm cruaidh.

'S tric a thug do lamh teine
 Mu loch-oireachd so shuas;

Leis a ghunna nach diultadh
 Is leis an fhudar chaol chruaidh.

'S tric ^{Bu} a thug do lamh ^{Dis} teine
 Mu loch Eireachd so shuas

leis a' ghunna nach diultadh
 leis an fhudar chaol chruaidh.

Bu tu marbhaich a Choilich
Is moich * a ghoirreadh fa bhruaich ;

Agus marbhaich an fhir-eoin,
'S coin chrin nan fgiath ruadh :

Mar fud 's an roin mheillich
A thig o fceiribh a chuain :

'S na circeige duine
A bhceireadh gur as a bhruaich.

'S tric a shuibh'l thu mon' Adhoill
Re la ceathaich fliuch fuar :

Ort cha chuireadh an laithe,
Cur no cathadh ; sion cruaidh !

'S tric a thug mi ort comhairl',
Nan gabhadh tu tam;

Gun bhi'n gaol air no anaibh
M'a luadh ort lean-ruadh.

Oran do dhain uasal a chaidh bhathadh.

No 90 H'Donald's Perth-shire Ains.

Tha loingeas fòl breidibh
Dol a dh'eirich an ceart-uair;

Dh'fheuch'n an faigh iad beachd sceula,
Ciod a dh'eirich d'an ghaisgeach.

U oirinn o i ri rfu,

U oirinn o ro ho io u oirinn o.

'h'fheuch'n an faigh,&c.

Aon mhac sin Sir Iain
Ga 'n robh 'n cridhe neo-ascaoin ;
    U oirinn o i ri riu.
    U oirinn o ro bo io u oirinn o.
Aon mhac sin, &c.

Sar cheannuich' an fhion' thu
Ga scaoileadh fial farfuing.
    U oirinn o i ri riu
    U oirinn o ro bo io u oirinn o.
Sar cheannuic'h, &c.

Bu mhath san tigh mhoid thu
'Nam na còrach a sheafamh.
    U oirinn o i ri riu
    U oirinn o ro bo io u oirinn o'
Bu mbaith, &c.

Tha thu fein 's do chuid gillin
Ann an linne gun fhaicinn.

Tha do ghartana fioda
Nan fiotmain mu d' chafamh.

Tha do bunaid ghorm aillidh,
Snamh ar d' air chuán farfuing.

Tha do leine chaol Ho'laind
Aig na rònaibh ga fracadh.

Tha do chean aig an fhaoilinn,
'Tha do thaobh aig an eascuinn.

Rìgh gur muladach tha mi
'S mi air àiridh lan airt-neil ;

'S nach fhaic mi e tighin
'N t Iain cridhe Mac Lachluinn.

Tha nighean Iain oig an
Agus leis air a bafaibh,

'Nighean bhuighe na gruaige
Leom is truadh bhi ga d' fhaicinn,

'G amharc caigeal a bhata
Far 'n do bhathadh na gaigich.

Oran le fear Chrannard an Gleann-ilea do thigh
Piteaghabhann, do mhnaoi do mhuintir Mharr
a thug fe am fuadach oi'ch' a cluiche.

'S Mor mo mhulad 's cha ludh' m' eis-lein
Ge b' e dh' eisteadh rium ;

'S tric mi 'g amharc thair a bhealach
Is m' air' air dol a nunn.
'S tric mi 'g amharc, &c.

'S iom' oi'ch' anmoch a mhol mo mheanna
Dhamh dol d' an ghleann ud thall ;
'S iom' oi'ch', &c.

Far am biodh a ghruagach fhul-ghorm
Is i gu cul-bhuidhe cruinn.

Shiubhlainn Giufach re oiche dhu'-dhoirch
Ge do bhiodh an druchda trom :

Shnamhuinn thairis gun raimh gun darach,
Na'm biodh mo leannan thall ;

Sruth d'a chaifid cha chunn air m' ais mi,
Ge do bhiodh mo leac foi thuinn.

Bheirin's d' i-fin a phaltog rimheach
Is fiod air bun a duirn,

'S bheireadh ìfe dhamhs' an crìofan dìfteach
Air 'm bu lion-mhoire buill.

Gaol na ribhinn a rinn mo lionadh,
'S i bean nam min-rosg mall.

Ge d' rach mi 'm leaba cha 'n fhuigh mi cadal,
O cha 'n 'eil m' aignidh leam.

'S tric mi t fhaicfin ann am bruadar,
A bhean a chuailein duinn.

Do fhlios mar fhaoilinn, do ghruaidh mar chaoran
Do mhala chàol foi thuinn.

Do bheul lùrach ag cuir orm furain,
A ghaoil cha duilich leam.

Anna bhoidheach is geanaile cheol-mhoir,
O! 's truadh nach poit' thu rium.

Is mis' tha bronach 's thu dol a phofadh,
Is mi bhi chòir nam bean *;

Gun bhearna am dheudaich, gun chais' am eadain,
Tha uchd mo chleibh gun frann.

Cha b' e lughad m' eadail thug ort mo threigeadh,
Ach comunn geur nan Gall.

Gar am bheil mis' eolach mo chur an eorna,
Gu 'n gleidhinn duit feoil nam mang;

Fiadh a fireach, is breac a linne,
'S boc biorach donn nan carn;

An lachog riabhach, geagh glas nan Iar-inns'
Is eala 's ciatfaiche fnamh;

S

* Gleann.

Eun

Eun ruadh nan ciar-mhòn', mac criosgheal liath-chìrc
 Is cabaire riabhach coill.

Ge bu leom-sa gu Loch-abar
 Is mi b' fhaide thall;

Ailginn Muireadh, 's Dun-eidean mar ris,
 'S na bheil do dh' fhearann ann;

Chuirinn suarach na rinn mi luaidh riut,
 Mu'n tugainn uam an geall.

Aoire.

THOIR fios gu breabadoir na beirte
 A thuirt rium gu 'n bhris mi aitreabh,
 Gu 'm fuigh e paidhe air an fhaiche
 Le tri chairt do mhaide feachduidh*.

*O co-thorm laidir d' an chuth
 Thug a bhairlin ud duinn,
 Sud am paidhe 's maith lium
 Thu bhi fag'ail na duth'ch.*

Tha'r † leom fhein gur mor am beud fud,
 Do dhuine gun bhraid gun bhreuguibh,
 Dol ghabhail comhdach na beiste,
 Gu 'n deachuidh e le dhalt a dh' Eirinn.

*Gur b e 'm buabastair blàr
 Bheireadh ruaig air an spàl
 Fhir bu chruadaluch' lamb
 Timchioll builg am biodh snath.*

Nuair thogadh tu ri a h eadach,
 'S a lionadh tu bolg na gaoithe,
 Cha bhiodh crann gun ropa caol ris
 Toirt abhfadh o thaobh gu taobh dh'i.

* Seacuidh.

† Air.

*O iomairt chruaidh air a deic,
Siubhal chuach agus leac ;
Fhir a b' fhuafuiche sceith
Bhìodh gach cuth riut ag sireap.*

Cha do chuimhnich mi do bhoineid
Air 'n do chairich thu 'm breid foileir,
Air a chùl a dh'fhas neo loinneil
Dh'fhag na gadmuinn gartach * greannach.

*O brogan ard air mo gbaol,
Da chois stabhaich 's iad caol,
B' e sud meirleach nam faob
Ceann nan cuambh a dh'fhas faoin.*

Cha 'n iarradh tu folus gu d' fhuipeir,
Ach síthe chrom mar a mhuc ann,
Bu leathann do lorg anns a bhútar
Bhìodh forc nan coig miar ga phútadh.

*O fhir nach iarradh an scian
Gu dol sòbbalt air im,
Gu 'm b' i 'n ordog do mhian
Chuir greim geacuich gu d' bhial.*

An fhiafog a b' fhaide gun ghlanadh,
Cha 'n fhagadh an siabunn geal i,
Cha daoine beo air an talamh
A dh'fheadadh seasamh re t anail,

*Aig a cheo bha d'an bheist,
Fuil is feoil agus crèis ;
Fhir bu chailtiche spreidh
Tuitim dluth air a chleith.*

Comhradh edir luchd gaoil.

Ife. **C**O theid far rium d' an tigh fhaire,
No ni sugradh ris a ghealuich ?

S 2

* Gortach.

Fhir

Fhir a chuil duinn * 's a bhrolluich fholuig,
Ghlac thu mi fa choille dharuich.

Faill ill o agus o ro u eile

Faill ill o agus o ro u eile

Faill ill o agus o ro u eile

Ich irinn o 's tu m' anam is m' fheadail.

B' fhear leom fhein na bonn is peghinn
'S làn mo chroige d'an òr bhuidhe,
Gu 'm biodhainn fhein is gradh mo chridhe
'N leaba chaoil re taobh an t fuidhe.

Faill ill o, &c.

Eife. B'fharr leom fhein na bo laoigh is gamhnach,
'S na bheil do chnodhan an diaidh na samhnaidh,
Gu 'm biodhainn fhein 's mo chaileog ghreann'or
Am badan beag coile gu'n duine gar leanmhuinn.

Faill ill o, &c.

Ife. Dh'fhoscuil mi 'n dorus is leig mi 's teach thu,
Leig mi fuas air bruaich mo leap' thu,
Ghabh mi leis'ceul gu 'm b' e 'n cat thu,
'S mur b' e sin b' e *my sweetheart* thu.

Faill ill o, &c.

Eife. Chaidh mi fuas air bruaich do leapa
'S fhuair mi min † thu ann mo ghlacaibh!
Gabhuibh Albain, Eirinn 's Sagfon,
'S leigibh leom-fa na bheil agam.

Faill ill o, &c.

Ife. Fhuair mi pòg 's cha b' i phòg bhúis i,
Cha b' i pòg an roibein duibh i
Fhuair mi 'n rair, 's an de, 's an diu' i.
'S na rach eug fa bheul thug dhamh i.

Faill ill o, &c.

Eife. Fhuair mi pòg 's cha b' i phog bhroin i,
Ge d' bhithinn crion gu 'n deanadh i mòr mi,

* Dualich, chuachuich, channuich.

† Blath.

Ge

Ge d' bhithinn fean gu'n deanadh i òg mi,
'S ge d' bhithinn marbh gu'n d' thugadh i beo mi.
Faill ill o,

Oran le Silis ni Mhic Raonuill Bain Tighearna
Bhail-Dornui, air Bas a fir.

S i fo bliana' 's fhad a chlaoidh mi,
Gun cheol gun aidhir gun fhaoilteas, *
Mi mar bhàt air traidh air scaoileadh,
Gun stiuir, gun feol, gun ramh, gun taoman.
O 's coma' leom fhein na co dhuibh sin,
Mire, no aidhir, no sugradh,
'N diu' o thionn mi r'a chunntadh,
'S e ceann na bliana' thug riadh dhiom dùbailt.

'S i fo bliana' a chaifg air m' ailleas,
Chuir mi fear mo thighe 'n caradh,
'N ciste chaoil 's na faoir 'ga fabhadh;
O! 's mis tha faoin 's mo dhaoin' air m' fhagail.
O 's coma, &c.

Chaill mi fin 's mo chuilein gradhach,
Bha gu foinnidh, bha gu aillidh,
Bha gun bheum, gun leim, gun ardan;
Bha guth do bheil mar theud na clairfich.

Ma 's beag leom fud fhuair mi bàrr air
Ceann mo stuic is pruiop nan càirdin,
A leag na ceuid le bheum sna blàraibh,
Ga chuir foi 'n fhoid le òl na gràisge.

Ceud nan creachan a thug uainn thu
Thug do dh' Inbhir-neis air chuairt thu,
Dh' òl an fhiona lās do ghruaidhin
'S a dh'fhag na d' chorp gun lot gun luaidh' thu.

'S

* Aoibhneas.

'S mor a tha gun fhios do d' chairdibh
 San tìr mhoir tha nunn o 'n t faile,
 Thu bhith aig na Gaill ga d' charamh
 'S do dhuthaich fein air a mort' le nimhdìbh.

Bu tu 'n Curaidh fuilteach, buailteach,
 Ceannsgalach, borb, laidir, uafal,
 Nu 'm b' ann am blar no 'n spairn a bhuailt' thu,
 Gu 'm biodh do chairdin ag tair-leim suas orr'.

Curaidh gafta, crodha, feimeil,
 Tionnsgalach, garg, beodha, euchdach;
 'N Coille-chriothnuich 's la an t fleibhe,
 Bu luath do lann 's bu teann do bheuman.

Mo chreach long nan leoghan garga,
 Na 'm bratuiche froil 's nan dath dearga,
 Gur tric an t eug gu geur ag fealg oir'bh
 Leigeil bhur crainn-suil gu fairge.

'Nise o na dh'fhalbh na braithrin
 'S nach bheil ach Uilleam dhuibh a lathair,
 A Rìgh mhoir, (ma 's deonach) dail do,
 Gus an deang an t oighre 'n t aite.

Ach a Rìgh mhoir tog s' an aird iad,
 Mar chraoibh iulair, mheulair mheaghair,
 Mar ghallan ùr nach lùb droch aimfir,
 Mar phreasa fiona 's lionmhor leanmhuinn.

O 's e so deireadh 'n t faoghail bhruidhnich
 Aird-Rìgh dean finn orfa cuimhneach;
 An diaidh an latha thig an oi'che
 'S thig an t eug air chaochladh Staidhle.

Oran air Cath Raon-ruairidh, le Aonghus Mac A-
 lastair Ruaidh o Ghleann Cumhan.

SE do latha Raoin-ruairidh
 Dh'fhag luaineach am dhuifg mi,

Iu na thuit do Chlainn Domhnuill
 'S nach bu leon o'n taobh cuil doibh,
 Toirt amuigh an Ratreuta
 Choifinn ceutfaidh le diu-bhail ;
 'S ge bu thearnadh gu leir dhoibh
 Bha bàs Chlebhriis r'a chunntadh.

Leoghan fulangach rioghail
 Nach d' rinn fhirinn a mhuthadh,
 Chunn gu daingeann a lanntachd,
 Mar a gheall e o thùs e ;
 Cha d' thug òr ort no eagal
 Gun seafamh le dùthrachd ;
 'S ge do thuit thu le h onoir
 Gu 'm b' ann do dhónus na cùis e.

Seabhac fireannach fuairc thu,
 Sar bhuachaille treud thu
 Ga 'n cunbhail o ghabhadh,
 Thoirt doibh ait agus reithlein,
 'S tu nach cuireadh re ball' iad
 Thoirt an dainginn air eigin
 Dh' fheuch latha Dun-chailliann
 Nach robh anam 'nad chreabhoig.

A Thighearn' oig Ghlinne-gáradh
 Luidh smál air do fhugradh,
 Bu mhor do chall re * Rìgh seumus
 Ge do dh' eigheadh e d' Dhiuc † thu ;
 Chaill thu Domhnull Gorm gaolach
 'S fhuil chraobhach ag bruchdadh ;
 'S eiginn fhulang na thainig,
 Dh'fhalbh do bhrathair na ùr-ros. ‡

Bu duin' urranta feolta,
 Bu chraobh chomhruig roimh cheud e,
 Do dh'fhear mòr bu mhaith cumadh
 Bh' aig gach duine na speuclair,

Ge

* Do,

† Diuc dhiot.

‡ Fhiuran?

Ge d' thug ro mheud do naire,
 Braife 's ardan le cheile,
 Ort gun athadh bhith d' phearfa,
 Oig-fhir ghafta na feile.

Truadh gun chomus relibha
 O d' dhilfíbh 's o d' chairdibh,
 Foid * air aghuidh gach duine
 Ni gun chumadh gun airimh,
 'S ann roimh d' fhraoch a bha 'r curam,
 Gíod bha díubhail is call ann
 Fhuair thu 'n earalas chliuteach,
 Ort a dhubladh na rancan.

'S truadh nach robh iad ga d' dhubladh
 Na bha t iunais † do d' chairdibh
 Air an tarruing mu 'n comhair
 Fíir Ghlinne-comhainn 's a bhraighid ;
 'N tús an latha ghil sholuis
 Chit' am follais gach faillinn ;
 Ach 's ann duinne is com' e
 'N deis na phronnadh d'ar cairdibh.

Gur h e mheaduich mo champar
 A liuthad bannt'ach tha d' dhuthaich
 Agus oganach treubhach
 Nach d' eigheadh am pufadh,
 Thuit le luaidh ann san am ud
 Bualadh lann, 's cha bu fhugradh,
 'Thoirt a muigh an adbhanfa
 'S cha do fhantuich sibh puiceadh. †

Leig bhur 'n inntinn an focair
 Air chosnadh 's air chruadal,
 Ag dol air bhur n adhart
 Ann an aghuidh an fhuathais ;
 Cha do fhantuich sibh pilleadh
 O nach flinnein bu dual duibh,

* Thuit.

† Eug'ais.

‡ Cubadh.

'S bha a chluiche fin cailteach
'S iad ag raite gur buaidh e.

Cha b' ann leis na cloidhin
Fhuair na daoine an leonadh,
Ach nach d' fhuair iad riamh fuireach
An lathair cumaisg re comhrug
'S mairg a chunnairc na faoidhin,
An tùs iorghuill na doruinn,
Bhith 'gan spadadh le luaidhe,
'S gu'n tilgeadh buachaille bho i.

A Dhomhnuill nan Domhnull
'S og a fhuair thu do dheuchainn,
'S iomad bean a bha bronach
Edir Troturteis 's Sleite,
Mu chinne mor * t athar
'S iad nan luidhe gun eiridh,
Luchd a bhualadh nam buillin
Air fuireach 'fan teughbail.

M. J. O'Connell

o B' ann diubh Domhnull is Seumus,
'S iad gun eiridh o'n chumaisg
Mo chreach leir mar a dh'eirich
A chuid bu leithe bu duilich
Dhoibh bu dual a bhith treubhach
O'n athair fein thair gach duine,
Sgeul bu dona na dhiadh fud
Re leigheas leigh cha d' rinn fuireach.

Mo chreach mhor nan tri truaighe
Càradh Uaiflin Chinntire!
'Tighearn' og fin na Learguinn
'S goirt 's gur fearbh bhith 'ga innfeadh,
Mu d' Thuit'eir maith ciallach, †
'S cuis iargain a chaoidh e,
Air tuitim fan doruinn,
'S bu duin' og fan dol fios e.

T

* Maith.

† Ciatfach.

Gan

Gun do mhac a bhith d' aite,
 'S gun 'ad bhrathair ach leanabh,
 Gun aon duine bhith lathair
 Do na thainig o d' sheanair ;
 Sud an tigheadas rimheach *
 Air nach direadh riamh scainneal
 'S a bha fiudhantach rioghail,
 Air dol fios mar an ráineach.

A Shir Eoghainn o'n Chorpuich
 'S e do dhochunn nach iarruinn,
 A chneadh fein thair gach duine,
 Bhios sinn uile ga iargain ;
 Mheud 's a bhuilich an righ ort
 Cha bu ni e gun fhiachan,
 'S ge d' fhaigheadh tu barr air
 'S daor a pháidh thu e 'm bliana.

Chaill thu rodhadh do dhaoine
 Ann an abhar a bhrathar,
 O t oige gu dó shineadh
 Chunn thu 'n iomairt gun fhaillinn ;
 'S iomad fonn do dhuin' uafal
 An robh cruadal is tabhachd,
 A chaidh fios leat do d' chinne
 O 'n la ghineadh gu h ait thu.

O 'n la ghlac thu 'n ceud chloidheamh
 Gun aon athadh do d' namhad,
 Bu mhaith do chuis thionnscuil
 An aghuidh Chrombail is Lambeirt ;
 'S na maireadh tu † uile
 O 'n úiridh mar bha thu,
 Gu 'm falbhadh Righ Uilleam
 'S cha chunbhadh Mac Aoidh e.

Ach Fhir Airde-feile
 'S mor do dheireas le 'm ‡ feachduibh

* Sud na fuinn a bha uafal.

† Iad uile.

‡ Do 'm.

Chaill

Chaill thu brathair maith ciatfach
 'S diol Iarla do mhacuibh ;
 Iad fein 's fir a Bhraghad
 Bhith 'gam marbhadh re caisteal
 Le diobhail deagh cheannairt,
 'S gun an naimhdin re fhaicfin *.

Tha Tuitfhear na h Apuinn
 Foi airtneal an combhuidh,
 'S lionn-dubh air ag druthadh,
 Foi dhunadh a chota,
 'S e ag iargain mu bhraith'rin,
 B' iad na h ailleagain bhoidheach,
 Ge d' thug lughad an athadh
 Orr' an la ud bhith gorach.

Chaill thu Tainisteir féaruinn,
 'S gu 'm b' e 'n t Alastair fuairc e,
 'S mor am bearn as do dhuthaich
 Thu † bhith 'ga t iuntraichinn uatha ;
 Cha b' aithne dhamh cuis
 A bheireadh cliuth do dhuin' uafal,
 Nach robh fuaite riut daingeann
 Aig a bhail agus uaithe.

Bha thu urranta dana,
 Bha thu aillidh deas treubhach,
 Bha thu cinneadail cairdeil,
 Bha thu garbh re am feime ;
 'Na 'm fuireadh an luaidhe
 Gun do bhualadh san leim fin,
 'S maireg fear do mhio-rùine
 Air am bruchdadh làn feirg' thu ‡.

A mhic Dhomhnuill mhic Ailein
 Gu 'm bu Bharraiche tir || thu
 Fleascach fuairce ciuin ceanalt
 Fior fhearail ad' thiom thu ;

T 2

Bu

* Ga fhaicinn.
 || Mharuiche fìor.

† A bhith.

‡ Bruchdadh fìor t' fheirg thu.

Bu mhor do bhai' 's cha bu taobhghail
 Ris na daoinibh chaidh fios leat,
 Bha triuir Iar-odh Mhic Raonuill
 Air an taobh, 's gu 'm b' i diobhail.

Cha 'n aithne dhamh dileas
 Ann fan rioghachd fo 'n ceart uair
 O bhreothadh Clann Domhnuill
 'S Clanna-chamaroin gun feachnadh ;
 Mac Ghill-iain o'n Dreolluinn
 'S maith bu choir dho bhith ceart duinn,
 Marr is Adholt * le duthrachd,
 Mac Ian Stiuart 's mac Neachduin.

Oran Gaoil.

AS mo chadal cha bheag m' airtneal
 Gun thu agam ghraidh,
 Tareis dhamh t fhaicinn ann mo leaba
 Edir mo dha laimh ;
 Sud an aiflin uai nach ceart mi,
 Chuir as damh gu brath ;
 Ta faighead Chupid gu geur guineach,
 Ionamfa an fàs.

Ge b'e chi'eadh na chunnairc mis !
 Cha b' ann gun fhios damh bha
 Do chùl donn, dualach, bachlach, fhuadhmhòr,
 Lom lan chuach gu bharr,
 Deud is gile, beul is binne
 Meoir is grinne ta
 Do chiche cumhraidh thaitneadh riums'
 Air uchd nan tùr geal bàn.

Ann do mhuineal ta 'n deagh-chumadh
 'M bheil gaol gach duine 'n tamh ;

Corp

* Mac mhic Iain.

Corp fiong fallain ort mar eala
Air bharr tuinne fnamh.
Thugfa ceist is cha bu bheag
Do bhean nan leadan tla,
Ur fhlat fhuaire thu nach fhaigh uamfa
Croidhe fuar gu brath.

Mar fhlaith d' fhiogh aluinn ann an garaidh
Air an d' fhas a meas ;
No grainne cruineacht ann am pàirc
Nach d'fhas a meadhon dreifh' ;
Do theanga ghafta nach d'fhas lappach
Leis 'n do ghlacadh mis ;
Do chiche bana air t uchd fair-gheal,
'S galar bais damh 'nois.

An gaol bha aguinne o shean
Is cheangail reinn an uir :
Ann aite diomhuir no air leath
Cho 'n fhead mi chleath ni 's mo
'S eigin d'a nois bristeadh 'muigh
Olc ar mhaith fin duinn ;
An gaol ta ceangailt ann mo chroidhs' ;
Cho leighis Lighich thu.

Thugfa gaol gu grad am shuain
Do bhean an scuab-fhuilt thla,
Ta teacht am inntin fein gu tric
Gun fhios agam cia 'm fa ;
Ach ma's cuis e mhaireas buan
Gur paidhe duais damh 'm bàs :
Is fios bhith aic bhith 'm luidh gu tinn
'S nach d' fharraid cia mar bha.

Cul aoibhin, meachair, cuanta, grinn,
Aig geug nan cuachan reidh ;
Aghaidh thanadh faoi chaoibh-mhaia ;
Slios mar chanach sleibh ;

Deud mar chailce, gruadh na maife,
 Bean o'n tlacht-mhoir gleus;
 Mar ghallan ùr air am fas ubhlan
 Lubta fios gu feur.

Ann mo chadal thug mi gradh dh'i
 Leag gu làr mo mheas,
 M' fhuil aig dortadh ann mo bhrogabh
 As mo phor gu tric:
 Deidh do phoig' a rinn mo leon
 Am fad 's as beo mi nois,
 Chaidh cha phos mi ach re Coirneil
 Bhios re foirneart glie

Beir an t forruidh-s' uam air chuairt
 Gu bean an sguab-fhuilt reidh,
 Is guirme fuil 's as buighe cùl
 'S a fhuagh air dhreach nan teud;
 Cul faineach cas nan imid cleacht
 Mar dhealradh teacht o'n Ghrein.
 Ochoin! mo chreacn! 's e dh' fhag mi lag
 Am fad' ta uam an cein.

Do rosg ghorm, chaoin fui mhala chaoil
 'S thu 'g amharc orm gu tla,
 Gach fealla suaire a bheir thu uait
 'S e bhuannuich dhuit mo ghradh:
 Ge h iomadh crois bhiodh air mhile troch
 Da phaipeir scriobhuidh bàn
 Cur liutha lot ata am corps
 Ag ofnuich ort gach la.

Mar chobhar traigh a chaidh' gach la
 Do bhragad ta gu dearbh,
 No faoluinn bhàn air cuan ag fnamh,
 No èiteag gheal nan carn;
 Falt fada reidh air fiamh nan teud,
 No 'n t or as deirge neul

Ga t amharc uam mar bhoifg d'an Ghrein
As t eugmhuis ta mi dall.

Do bheul mu d' dheuduigh lan do cheil
Nach breugaich * fgeul ach dearbh:
As lionmhor creuchd a dh'fhag thu 'm chra
O'n ghabh mi speis do d' dhealbh;
Gur truidh nach mise bha am aon
A dh'fheadagh teacht os aird
Gach uair re 'm fheum a d'fhios mo leigh
Tra fmeintichinn a h aill'.

Do chos o'n ghlun bu ro mhaith lùs
'S thu dul air urlar ard
Tra chluineadh tu na teuda ceuil
'S iad dhuifgeadh tu o d' phramh.
Gach cleas is mais ta fuaidhte riut
A dh'fhag mi caoidh gach la:
O Rìgh nan dùl cuir ceart gach cuis
Is leig dhuinn bhith mar b' àill.

NYC
Oran

Air Cath Raon-ruairidh, Le Ian Lom.

N Ainm an aigh ni mi tùs
Air a mhainm-s' a tha 'm rùn
Cha 'n i fo 'n aimsfir mu 'n duin
An Ceitein duinn †.

Cuchlan

Nach fhaic sibh loingi an Rìgh
Cuir an spionnuidh gu tìr
Cha 'n e 'n t Uilleam
Tha mi cho deigheil air.
Nach Fhaic, &c.

NYC

Ach Rìgh Seumas 's a fhiol
A dh' orduich Triath gu ar dìon;
Cha Rìgh iafachd d' am fhiach
Dhuinn geilleachduinn.
Ach Rìgh Seumas, &c.

AG

* Breugach.

† Oinn.

Ach mur tig thu air ball
'S do leinte crìofa 'ga 'n call
'S ceud misfe leom thall
    'S an Eiphit thu
Ach mur tig, &c.

An comunn ciotalach tla
Shuidh an ionad nan Stait,
Mar choi-meata * chuir fatan
    Seula riu.

Paca flioghach nan cealg
Do 'm bu dligheach a mheirg,
Dhubh am fiach le falchar
    Ea-coir sibh.

Cha b' e 'm brathadoir coir
Bha cuir gabhail foi 'n fhoid,
Ach fear † an tigh' nach bu choir
    Bu pheacan duibh ‡.

Ann fa bheatha bheag òg
Bha foi bhaile Mhic Dheors',
Cur h iuma fear froil
    Bha reubtadh an.

'S iomad biorraid is gruag
Bha 'ga 'n spealtadh mu'n cnuac,
Bha fuil daite na stuaigh
    Air fear a-muigh ||.

Fhuair sibh dìonnal fa choill
O lannuibh fhiol Chuinn §
Chuir 'nar deannuibh thair tuinn
    'From chreuchtach sibh.

Ann Raon-ruaridh nam bad
'S lionmhor uaigh is corp rag

* Co-mate, cho-chaidreach? † Mìc an athar. ‡ Na bheòids orr.
|| Feumibh ann. § Choll'. Mile

Mile sluaid is caib
'Ga 'n leidigeadh *.

A shar Chlebbheris nan each
Bu Cheann feadh n' thu air feachd
Mo chreach-leir an tus cleachd †
Mar dh'eirich dhuit.

Bu lafair theine dhoibh t fhearg
Gus an d' eirich mi-fhealbh,
Bhuail am peileir fuidh earball
T eididh thu.

Bu mhor cofgradh do lamh
Fuidh ‡ aon chloguide ban:
'S do chorp nochduidh geal dàn
Gun eididh air.

Cha robh eas-caraid fuas
Eàir Arc'amh is Tuaid
Mur bhiodh 'n tacaid a bhuail
'S an eadain || thu.

Nuair bhruchd t Uailfin amach,
Cha scaoth bhuachailibh mhart,
Ach luchd bual' n' an cnap
Gu speuradoil.

Air a bhrudhach a ftad
Os cionn dubhar n' am bad
Luchd cuir n' an fiubhál gu grad
Nan ea-corach.

Clann Domhnuill an aigh
Luchd a chonnsach gach blair,
Cha do ghabh iad riamh scàth
Roimh Reubaluich.

U

'S

* Cuir sleite orr.

† Gleac.

‡ O aon.

|| Foi t eididh.

'S lion'ar spalpaire * dian
 Bha foi d' bhrataich dol fios ;
 Cha b' afeardach lion
 Do Reifeamaid.

'S ioma fiuran deas og,
 Gun Ian duirn air a dh'fheoil,
 Ghearradh cloigne, is fmois,
 Is feidhinnin.

Mo ghaol an Domhnall gorm og
 O 'n tùr fhleibhteach 's o 'n Ord,
 Fhuair thu deuchain 's bu mhor
 An sgeula e.

Mo ghaol an Tainifteir ùr
 'S a gheur Spaineach na smuid
 Cha b' e 'n t umadh air chul
 Na sgeithe e.

Gradh an t Alaftair 'duth
 O Ard-gharadh n' an fruth,
 Chuir n' an fiubhal gu tiugh
 Na Reubaluich.

'S do bhrathair eile Ian og,
 Dh' aonuich peileir throimh † fheoil,
 'S caol a thearuinn e beo
 O'n speileireachd.

Tha 'n cogadh so fearbh
 Air a thogail gu garg ;
 ‡ Ge ceann naithreach bithidh earball
 Peacoig air.

Oran an aghaidh an Uinein, le Ian Lom.

GE b' e dh' eireadh san lafair
 Nam fadadh na smuide,

Theid

* Lafaire.

† S mar cheann mar 's ceann.

‡ Thcir.

Theid an cuimhreach mu'n chapull
 Mur bhiodh fada foi gluinibh ;
 Ach fhir a dh' eirich le gradachd
 Chuir am fastadh nan taod ria
 Spar thu 'n goifnein mu ladhar
 Mar eun chladhach an rucain.

Bhris thu lairg ann fa chrann fin
 'S chuaidh an scann damh a mearachd
 Na daimh oga ag beucaich
 Chuaidh an Drobhair a mearoll
 Fhir a b' abhaist an ceanfach
 'S an tiontadh le h ain-iochd
 'S e Diuc Adhoill le durachd
 A bhris do luban a dh' ain-deoin.

Ge b' e leanadh gu direach
 Diuc fireannach Adhoill
 'S Rainn * chruthaicht' thair fluagh e
 Bhuidhneadh buaidh mar rinn athair,
 Bha thu 'n aghaidh luchd cife
 Ghabh na miltin mar rodhain
 Ach fagaidh mis iad gu h ifeal
 Nan luidhe fhios anns na spleadhan †.

'S mor tha ghliocas na Rioghachd
 Deagh scriobht ann ad mheodhail
 Bha thu g' fholmuint as t oige
 Chuir na corach air adhairt
 'N aghaidh Banntairin misgeach
 Bha re brifeadh an lagha
 Nam biodh iad uile gu m' ordu
 Gheabhadh iad cord agus teadhair.

Na biodh ortfa bonn airtneal
 Tha Fir Adhoill nan feafamh
 Luchd nan gorm lanna geura
 Dheanadh feum dhuit ga d' fhreafdal

U' 2

Mar

* Rodhainn.

† Spadhan.

Mar fud 's do dheadh Bhraithre
 Luchd nan far bhuillidh scaiteach *
 Fir a chaitheadh nan faighead
 'S a ro ghleithheadh na cartach.

Na biodh ortfa bonn mighean
 Tha fir do thire gle ullamh
 Corr mor is deich mile
 Ge do libhinn † a thuille
 Mhead 's a bhuinnig e phris duit
 Chuaidh e scribedh do Lunduinn,
 Na chuireadh dragh air an Alba
 Gu roibh nan armaibh gle ullamh.

La Rann-dabu 'n 't fleibhe
 Bha mi fhein ann is chunnairc
 Bha na trupana frein ann
 Bha na ceudan ag cruinneach
 Ge b' e ghabhadh air anam
 Gu raibh mnai mar dhuin' ann
 Gu rachadh faighead nan armaibh
 Gus an tearrail i 'n fhuil ast'.

Mhor'air D—pl—n gun fhuireach
 Dh'fhoscail fhuineog do scornain
 Dh'eirigh roscal ‡ ad chroidhe
 'Nuair chual thu tighin an t òr ud,
 Shluig thu 'n aileog d'an gheanach
 Dh'at do scamhan is bhoc e,
 Dh'fhoscail teanscal do ghoile
 'S lafaich greallog do thona.

Cha b' iunadh fud duit a thachairt
 Odha Bhaigeire Luinfai
 'S a liudh dorus mor Caisteal
 Ris 'n do stailc e chnaimh tiompain
 Cha d'fhag e baile gun siubhal
 O Chille-rudha gu Frainse ||

Mar

|| Grainse.

† Relate.

‡ Joy.

Mar ghabhas fin 's an t ord gallach
Gu ruig e baile Earl Andrum.

Odha Baigeir na luirich
Ciod e do chuis an Tigh-Pharla
Mur deach thu dh'fholmuinn a gheanaich
Mar bha 'n feana'ir o'n d'fhas thu
Cha d'fhag e urfuinn gun locradh
Edir Rois is Ceanntaile
Bhiodh a dhiofg-san gle ullamh
Nam cromadh fui 'n fhardorus.

Tha *Queenberry* an trafa
Mar fhear ftraice cuir thairis
Eis' ag tarruing gu direach
Mar ghearran dian ann an greallaig
'S luchd nam Putagan anairt *
Lan smior agus geire,
'S na 'm bu mhife an Ceannair'
Bhiodh an ceann d' an amull air deireadh.

Tha Diuc Adhoill 's Diuc Gordon
Gle *chloisfe* 's iad duinte
Air an scriobhadh gu daingeann
Ach tha Hamilton dubailt;
Earla Bhrathainn bhiodh mar ris
Cha bhiodh' mealla sa chuis ac,
Toirt a Chruin uain le ceannach
'N ceart fhradharc ar ful fhein †.

Tha Meinearach Uaimh ann
Gle luaineach na bhreathal,
'S e mar dhuine gun fuilin
'G iarraidh iuil air feadh ceathaich;
Ach thig e fa'fd le umhlachd,
Chum an Diuc, ma's i bheatha,
'S biaidh a shannt 's a mhio-dhuthrachd
Ann fan smur, gun aon rath air.

Earla

* Pock pudding.

† Seilin.

Earla Bhrathuinn a Seaforth
 Cha bhith fiath-shaimh re d' bheo dhuit,
 Gu 'm bith ortfa cruaidh fhaodhaid
 Thall a ffigh d'an Roinn Eorpa;
 Ach nam faighian mo roghainn
 'S dearbh gu 'n leaghainn an t or dhuit
 A ffigh air faochaig do chlaiginn
 Gus an eas e do Bhòtin.

* Miann a Bhaire aoida.

1 **O** ! Cairibh mi ri taobh nan àllt
 A fhuibhlas mall le ceimibh ciùin
 Fo spail a bharrach leag mo cheann,
 'S bi thus a Ghrian ro-chàirdeil rium,

2 Gu focair fìn 'fan fhèur mo thaobh
 Air bruaich n' an dìthein, 's na'n gaath tlà :
 Mo chos 'ga fliobadh 'fa bhraon mhaoth,
 'Sè lùbadh thairis caoin tre 'n bhàr.

3 Bìodh fòbhrach bhàn is àillidh fhuadh
 M'an cuairt do m' thulaich 's uain' fo dhrùchd,
 'S an neoimein beag 's mo làmh fo chluain,
 'S an éalbhuidh ri m'chluais gu cùr'.

4 M'an cuairt do bhruachaibh àrd mo ghlinn'
 Fiodh lùbadh ghéug, is orra blàth,
 'S clann bheag n' am preas a' tabhairt fèinn.
 Air chreangaibh aoid le h'òrain graidh.

5 Brisfadh tre chroig na 'n èithean dlù,
 Am fuanan ùr le torraghan tròm;
 Is freagrach Mac-talla gach ciùil
 Ri frann-fhuain. frutha dlù na 'n tònn.

6 Freagrach gach cnoc, agus gach fliabh,
 Le binn-thuain gheur n' an aithean mear,
 'N fìn cluinnidh mise mìle géum
 A' ruidh n'an cuairt dhomh 'n iar 's an ear.

Sruthadh

* This poem is more complete than the one published in M'Donald's collection.

7 * Sruthadh air fgèith na h'ofaig min
Glaoghain mhaoth na 'n crò gu m' chluais;
'N sin freagraidh mheanbh-sprèidh 'n uair chluin,
An gineil, 's iad a' ruith a nuas.

8 M'an cuairt dlhomh bithidh lùth-chleas na 'n laogh,
Ri taobh na 'n fruth, no air an leirg;
'S am minnein beag do 'n chèmhrag fgìth.
A'm' achlais a' codal gun cheilg.

9 O! ceum an t fealgair ri mo chluais,
Le frannadh ghath, is chon feadh flèibh;
'N sin dèarrfaidh an òig air mo ghruaidh
'Nuair dh'èireas toirm air fealg an fhèidh.

10 Duifgidh 'n fìnior a'm' chnàmh 'n uair chluinn'
Mì tailmrich dhos, is chon, is fhreang;
'Nuair ghlaodhar "Thuit an damh" tha mo bhuinn
A' lèum gu beo ri àird na 'm beann.

11 'N sin chi mi, air leam, an gaothar,
A leanadh mi anamoch is moch;
'S na fleibh bu mhiann leam bhì taoghall,
'S na creagan a fhreagradh do 'n dos.

12 Chi mi 'n Uaimh a ghabh gu sial
'S gu tric ar ceimibh o 'n aoich:
Dhuifgeadh ar fùnd le blàs a crann,
'S 'na fòlas chuach bha mòr aoibhneas.

13 Bhiodh ceò ar fleadh bhàrr an fhèidh,
Ar deoch a Trèig, 's a tonn ar ceòl,
Ge d' sheinneadh † Tathaifg, 's ge d' rànadh flèibh,
Sìnt ann fan Uaimh bu fhèimh ar neòil.

14 Chi mi Bèinn-ard is àillidh ‡ fùiamh,
Ceann-feadhna n' am mìle beann;
Bha aifling n' an damh 'na || ciabh,
'Si leaba n' an nial a ceann.

Chi

* Ruidhàdh. † Ghefts. ‡ Samadh. || Cluain.

15 Chi mi Sgur-eilt air bruaich a ghlinn'
An goir a chuach gu binn 'an tùs ;
Is gorm mheall-ailt n' am mìle giubhas,
N' an luibhean n' an earba, 's n' an lon.

16 Biodh tuinn òg a' fnàmh le fùnd
Thair linngidh, 's mìne giubhas gu luath,
Srath-ghiubhais uain' air a cheann,
Is lùbadh caorran dearg air bruaich.

17 Bithidh * nighean àluinn an uchd-bhàin
A' fnàmh le sprieich air bhàrr n' an tonn :
'Nuair thogas i fgiath an àird
A meafg n' an nial, cha 'n fhàs i tròm.

18 'S tric i ag afdar thair a chuan,
Gu aifridh fhuar n' an ioma tonn,
Ann fnach togar brèid ri crann,
'S nach do reub fròn daraich tuinn.

19 Bithidh d' thufa ri dofàn n' an tòn
Le cumhadh do ghaoil ann ad bheul,
Eala thriall o thir n' an tonn,
'S tu feinn dhomh ciùil 'an àird n' an spèur.

20 Co 'n tìr o'n ghluais a ghaoth
Tha giùlain glaidh do bhròin o'n chraig,
Oig-fhir a chaidh uainn a thriall,
'S a dh'fhàg mo chiaibh glas gun taichd ?

21 Bheil deòir do roifg mo thùs na rìbhinn
Is mìne mais', 's is gile làmh ?
Sòlas gun chrìoch do'n ghruaidh mbaoth
A chaoidh nach gluais o'n leaba chaoil.

22 Eirich, O! thus', le d' òran ciùin,
'S cuir naigheachd bochd do cheòil a'm' bheul :
Eisd thus' a mhic-talla gach ceòil,
Ach an gath geal 'na muinnach pill.

* Uchd-ghéal n' an fruth.

- 23 Tog do fgiath gu borb thair chuan,
Glac do luathas o neart na gaoith :
'S èibhinn ann am chluais an fhuaim,
O d' chriodhe lot', an t òran gaoil.
- 24 Innfìbh, o thrèig mo fhùil a ghaoth
C'ait' a bheil a chuile a' gabhail tàmh,
Le * glao dhain bròin, 's na geal-bhric ri taobh
Le fgiath gun deò a' cumail blàir.
- 25 Togibh 's, càiribh mi le'r làimh thrèin,
Is cuiribh mo cheann fo 'n bharrach ùr :
'N uair dh'èireas a ghrian gu hàrd,
Bithidh fgiath uaine os cionn mo fhùl.
- 26 'An fin thig thufa aifling chiùin.
Tha 'g astar dlù meafg reult na h' aoich
Biodh gnìomh m' aoich ann ad cheòl,
'S thoir aimfir mo mhùirn gu m' chuimhn'.
- 27 O m' anam faic an Rìbhinn òg,
Fo fgiath an daraich, Rìgh n' am flath ;
'S a sneachd-lamh am meafg chiabhan òir,
'S a meall-fhùil chiùin air òg a gràidh.
- 28 Efan a' fèinn ri taobh, 's i balbh,
Le criodhe leum, 's a' fnàmh 'na cheòl :
An gaol o fhùil gu fùil a' falbh,
'Cuir stad air fèidh n' an flèibhte mòr.
- 29 'Nis thrèig an fhuaim, a cliabh geal mìn,
Ri uchd 's ri criodhe a gaoil a' fàs ;
'S a bilibh ùr mar ròs gun final
Mu bheul a gaoil gu dlù 'an fàs.
- 30 Sòlas gun chrìoch do'n chomunn chaomh :
A dhùisg dhomh 'n t aoibhneas ait nach pill
Is beannachd do t anams' a rùin,
A nighean chiùin n' an cuach chiabh grinn.

31 'N do thrèig thu mi, Aisling n' am buadh ?
Pill fathast, aon cheum ele, pill ;
Cha chluinn thu mi, Ochoin, 's mi truagh :
A bheannaibh mo ghráidh, slán leibh.

32 Slán le comunn caomh na h òige,
Is òigheannan bòidheach, slán leibh.
Cha lèir dhomh sibh ; dhuibhse 'ta fòlas
Samhruidh, ach dhòmha ta 'n geamhradh a chaoidh.

33 O cuir mo chluas ri fuaim eas-mhòir,
Le chrònan a' tèarnadh o'n chraig,
Biodh cruit agus flige ri m' thaobh,
'S an sgiath a dhìon mo fhinnfr 'fa chath.

34 Thig thu le d' cháirdeas thair a chuan,
O'fag mhìn a ghluais gu mall :
Tog mo cheò air sgiath do luathais,
Is imich grad gu eilean Fhlaitheas,

35 Far a bheil na Laoich a dh'fhalbh o fhean
'An cadal trom, na'n dol le cheòl ;
Fofgluibhs', talladh Oiflain is Dhaoil ;
Thig an aoich, 's cha bhi 'm Bàrd air bhrath.

36 Ach O ! m'an d' thig è, scal m'an triall mo cheò
Gu teach n' am Bàrd, air Aird-bheinn, as nach pill ;
Thugaibh dhomh cruit, 's mo fhlighe dh' ionnsui 'n ròid.
'S 'an sin mo chruit 's mo fhlighe ghráidh, slán leibh.

Cath Rìgh Sorcha.

TA fgeul beag agam air Fionn,
Ge bè chuireadh an fuim è
Air Mac Cuthail bu dearg dreach,
'S eibhinn leam re mo rè,

Lath dhuinn air bheagan suaigh.
Aig eas ruadh na n' éighin mall,

Chunnacas fùì sheòl o 'n Ear
Curachan oir is bean ann.

Caogaid Laoch finne fa thre.
Bu mhaith air gnìomh cairt,
Fir nar deigh gur mairg do chi,
Ge be tir am bi mid cuairt

Dh'eirigh fìnn uile gu dian,
Ach Fionn n' am Fiann agus Goll,
Dh fheitheamh an Curachan a b' 'airde
'S do bhi treun aig fgolta thonn.

Nior ghabh fi eùradh no cofg,
Nior ghabh fi caladh a'm port gnàth,
Air teachd don churachan air an eas,
'Se dheirich as macaibh Mnà.

B'ionann dealra dhi 'S do n' Ghrèin,
'Saoibhir a mead, maith a deilbh,
An Inghin ùr do thàinig an cèin,
Do bha fìnn fein roimpe foirbh.

Do ghluais i gu pobull Fhinn,
Is bheannuigh i gu grinn dhà
Fhreagair Mac Cuthail gu binn
Am beannacha a roin li dhà

“ Brìgh do thurais air gach ròd,
“ Inghean òg as àilte dealbh,
“ Airis an toifach do fgèul,
“ Cia thu fejn no creud è d' ainm”

'S Inghean mì do Rìgh na Suain
Innsim Dhuit gu cruinn mo fgèul,
Is ni bhuil fruth fùì luidh grian,
Nach fuibhlain, air iartras Fhiannibh fial

Mo chomarich ort fein ma's tu Fionn
Se thuirt ruinn an macaibh mnà,

Do bhri do mhorachd 's do bhuaidh,
Gabh mo Chomruich uam gu trà,

“ Ghabhamfa do Chomruich a bhean,
“ Thair aon fhear ga bheil fa Chrìch,
“ Labhair mo Rìgh bu mhaith fios,
“ Cia noife atà air do thi”.

Fiaclaibh ata orm thair muir,
Triath is mòr gaol air mo lorg
Mac Rìgh na Sorcha is gèur Airm,
Gur è 's ainm dha Daighre borb,

Do chuirfeas geafa ann a cheann,
Gu'm beireadh Fionn mi air sàil,
'S nach bithin aigefan mar mhnaoi,
Ge mòr leis a ghniomh is àgh.

Se thuthairt Oskar le ghloir Mhir,
An Laoch fin a chaisgeadh gach Rìgh,
No gu 'n cuireadh Tìonn do Gheis,
Ni 'n rachadh tù leis mar mhnaoi.

Chunnaca a teachd air steud,
Fear 's a mheud thar gach fear,
Marceach na fairge gu dian.
'San iùl cheudna, thainig a bhean.

Da Chràisfeach Catha na dhòrn.
A teachd fan ròd air a fléud,
Air ghìle, air dheirge, 's air dhreach,
Ni 'm faca mar neach mar e,

Do bli flath agus rosg Rìgh,
'S an aoghaidh b' aithe li is cruth,
Bu bhinne a ghuth no gach teud,
'S bu mhireadh a steud no gach fruth.

Cloidheamh trom trofdail nach gann,
An teannt air taobh an fhir mhòir,

Sgiath leobhar nach mochd air ais,
Se g 'iomairt a chleafa corr.

O thuinn trá thainig fe gu tìr,
Labhair mo Rìogh bu mhaith cliù,
An aithnuigh thu fein a bhean,
'Ne sud am fear a deir thù ?

Aithneachas a Mhic Cuthail ghrinn
'S mòr am pughar leibh gur he,
Tairgidh fe mise a bhuin leis,
(Ge mòr bhur treis) as an Fheinn.

Na dean'fa bòfd a bhean,
As aon fhear da bhuil da phòr,
Ge 'd fhiubhladh fe n 'domhain gu leir
Gheibh't san Fheinn fear da chomh,

Dheirich Cairioll agus Goll,
Dias a fhuair an losgadh trom an cath,
'Nan seafamh an gar an t' sloigh,
Eadar am fear mor 's na Flaith.

Ni 'n d'fheuch é lann no sgiath,
Do Laoch na Triath da 'n rabh ann,
Gu 'n draoinn é tair air an Fheinn,
Gus an d' thainig é gu Fionn,

Air teachd do oig fhear bu mhaith, dreach
Thugainn le neart, feachd, is feirg,
Gu'n d'fhuaidich e uainn a bhean
Bhi 'n deas-ghar do laimh Fhinn eilg,

Thug Mac morn an urchair dhian,
Gu fada na dheigh do fhleagh,
An urchair nior chuaidhe da reir,
'S da steud chearna fi da bhloidh.

'N trà thuit an steud air an leirg,
Thionnda e le feirg 's le fraoch,

Smaoinntich

Smaoinntich e ge cruaidh an càs,
Combrag na'n tri chaogad Laoch.

Mar-bhith na laoich a bhi garg,
Is fhagail doibh do t' airm an leoir,
Bhidh fiad fa chobhair a finachd,
Da n geibhte uaithe a cheart choir.

Leig e nàò naònar gu luath.
San iarguill chruaidh mu'n do fguir,
Ceangal guineach nan tri chaol,
Air gach Laoch dhiubh sin do chuir,

Clann Morna cruaidh an càs,
Fhuair iad bàs bu mhor an fgeul,
'S ni n' raibh aon neach a chuaidhe as,
Gun a chneas fa ioma créuchd.

Dheirigh Goll an aigne mhir,
Leadairt an fhir an cath gh'leo,
Ge be chifadh iad an sin,
Bu gharbh an gaoil is an fgleò.

Re fgoiltadh fgiath, 's re leadairt chorp,
Gu ffeardha feur treun calma cruaidh,
Na leughainn laidir, gluineach, dhifgir,
Araon cemb chiochrach gu buaidh.

Do chlaoidh Ioluinn na mòr fheachd
Mac Rìgh na Sorcha fgeul truagh,
Gur maing gus an 'tainig a bhcan,
Far thuit am fear on chuan.

Do Dhalaicmar aig an eas,
An gaisgeach bu mher treis is brìgh,
Is chuirfadh air fa bharr gach mèoir,
Fail òir ann onoir mo Rìgh.

Do bhi inghean Rìgh fa thuinn,
Bliadhna na mhnaoi aig Feann fan fbeinn

Tarcis tuiteam an fhir mhòir,
Le neart an t floigh, truagh an fgeul!

Marbh-rann Ofsair.

A N cuala sibhse truas fhinn,
'N uair a ghluais è gu h innse Eirionn,
Cairbhair fleaghach lamhach garga,
Ghlac è Eirionn fa aon finachd.
Sud fgeul bu duilich leinn,
E bhuntainn uain ar Tighearnais.
'S dh'fhalbh finn le dean damhair,
A lion do 'n Fheinne uile 's a bha finn,
Leagadh leinn ar feachd 's ar fluagh,
An taobh mu thuath do dh' Eirionn.
Chuireadh le Cairbhair anuas,
Fios air Ofsar óg na Féinne;
Dhol a dbionfuidh feisd an Righ.
'S gu faigheadh e cìs da rèir.
Ghluais (o nach d ób e namh,)
An t 'Ofsar aluin gu teach an Righ,
Tri-chéud fear trein a dh imich leis,
A fhreafdal da thoil 's da fheum,
'S dhás briathra garbh leith mar leith,
Eadir Cairbhair agus Ofsar,

CAIRBHAIR.

Malairt fleagh a baill leam uait
Ofsair dhuinn a' h Albuinn:
An t fleagh a bha an talla an Rìga,
Gur ann dhomh fein bu dual ì,

OSCAR.

Ciod a mhalairt fleagh a th' ort,
A Chairbhair mhoir n' an long-phort?
'S tric bu leat mi fein 's mo fleagh
An la cuir catha na comhraig,

Thuid

Ach malairt cinn, na iomloid croinn,
 B' eucorach fud iarradh oirn,
 'Se am fath mu 'n iart oirn è,
 Sinn a bhi gun Fheinne gun athair,

CAIRBHAIR.

Ged a bhitheadh an Fheinne 's t athair,
 Co maith fa bha iad re n lathaibh,
 Cha builear leamsa re m' linn
 Na feoid a dhiaruinn gu 'm fuighinn.
 * 'Na'm bitheadh an Fheinne agus m' athair
 'Co maith fa bha iad ra'n laithaibh,
 Cha'n fhuigheadh tus a Charbhair Ruai
 Leud do thraighith do dh Eirinn.
 † Ghluais fuarachd na'n Laoch gach lamh,
 Ri cluinntin na h iomairt aca bha,

CAIRBHAIR.

'N fin nuair a labhair Chairbhair ruadh,
 Briathra bheirimse gu m' uaimh,
 An t fleagh sin ann ad lamh,
 Gur ann uimpe tha luaidh do bhàis.
 Chualas Orran le guth tiom,
 Air clarfaich bhinn a tuireadh bais,
 Dheirich Oscar le mor th'eirg,
 'S è mosgladh gu Rìgh na h Eirionn,
 An t feifear a b fhaifge do 'n Rìgh,
 Da m bu dual gaisg 's gniomh,
 'Thuit fud le lamh Ofsair thall,
 'S é mosgladh gu Rìgh na h Eirionn.
 Nuair chunnaic an Cairbhair ruadh
 Oscar afnuigheadh a fhluaihl,
 An t fleagh neathe bha na lamh
 Leig è fud na cho-dhail.
 Chuaidh Oscar air a ghlùn deas,
 'S an t fleagh neathe t-roimh a chneas,

Thug

* Oscar speaks.

† The bard speaks.

Thug e urchair eile nunn—
'S mharbhadh leis Rìgh na h Eirionn.

CAIRBHAIR.

Art mhic Carbhair glac do chlainh,
'S dean feafamh an aite t Athar,
'S mar dean an 't eug do thoirt
Diol mo bhas le meud do ratha,
Thuit le Oscar gnìomh nach cuimfeach
Art mac Chairbhair air 'n ath urchair,
Sgar è dheth an clogaide, 's an ceann,
Be gnìomh mu dheirre mo dheagh-mhic.
Chualas aig an traigh mu thuath,
Eigheach fluaigh is faoghair arm,
Chlìf air gaifgich gu luath,
'S fhuaras Oscar—leith-mharbh.
'Sin nuair thainig oirne Fionn,
Air an tulaich os ar ceann,
Shileadh na deoir air a rosga,
Thiondaidh é ruinn a chul-thaobh,
“ Mo laogh fein thu 's laogh mo laogh !
“ Leanamh mo leinimh ghil chaomh !
“ 'S é mo chridh th' air a lot gu trom,
“ 'Sgula bhràth cha 'n eirigh Oscar,
“ ——'S meafa a mhic a bha thu dheth
“ Ann la cur catha beinn Eudain
“ Shnamh na corrain roimh d' chneas,
“ Si mo lamhfa roinn do leigheas.”

OSCAR.

“ Mo leigheas cha n' eil è n' dàn,
“ 'S cha mho nithear è gu brath,
“ An gath domhain am thaobh deas,
“ Cha dual do n' Leigh a leigheas.”
Chuir Carbar fleagh na 'n feachd feang,
Eidar m'airnean agus 'm iomlag

Y

Thug

Thug mi 'd a' bha eil a n'ann
 Ma chumaidh f'heilt agus eadain,
 'S n'an t'airde a' n'airde a' n'airde
 Cha deanadh Leigh a leigheas.

FINGAL.

'S truagh nach mise a thuitcadh ann,
 An cath 'g àrach gnìomh nach gann;
 'S thus a near 's a niar.
 Bhi roimhe na Fiannaidh Oscar!

OSCAR.

Ge 'd bu tufa thuiteadh ann,
 An cath 'g àrach gnìomh nach gann;
 Ochoin! a near no niar
 T' iarguin cha deanadh Oscar.
 Cha didir duine riamh,
 Gur criodhe feola bha am chliabh,
 Ach criodhe do chuilbhne cuir,
 Air achomhdacha lè stàilinn
 'Tathantaich n'an con re 'm thaobh,
 'S buireadh n'an fean Laoch,
 'S gul a pannail ma feach
 Gur è fud a chraidh mi 'm chridh,
 Thog fìnn oirn an 't Oscar aluin,
 Air ghuailibh n'an fleagh a 'b airde,
 Thug as iomchar 's giulan grinn
 Gus an d' thainig fìnn Tigh Fhinn,
 Cha chaoineadh fear a mhac Fein
 'S cha mho a chaoineadh fear a bhrathair
 Cia lion s a bha fìnn mu'n teach
 Bha fìnn uile a' caoineadh Ofsair

Mu mharbhadh Bhran.

AN la mharbh fìnn an Torc,
 'S iomad Fiann a bha san t sliabh,

'S iomad Cuilean taobh gheal feang,
Bha taobh re taobh fa bheinn bhuig.
'Nuair a shuidhich Fionn an t fealg,
'Sin nuair a ghabh bran fearg ra chuid ;
Throid an da choin fa 'n t sliabh
Bran gu dian agus Cu Ghuill.
Mun d' fheadas smachd a chuir air Bran,
Dhealaich è naoi uilt ra dhruim,
Dh'eirich Coll mòr mac smàil,
Cuis nach ba choir mu cheann coin
Bhagair é 'n lamh an raibh Bran
Gun dail a thoirt da ach a mharbha,
Dheirich Oflian beag mac Fhinn,
'S cuig ceud deng an codhail Ghuill.
Thainig bran mun cuairt,
Sann leam bu chruaidh gu n'tainig,
Bhuail mi buille do 'n eil bhuighe,
'S do na bailgibh fui an dairnich,
Dh' adhlaic me 'n tèt na cheann,
'S truagh a roinn me am bèud ra theinn !
Sheall mo chuilain thair a ghualainn
Bioghnadh leis mi ga bhualadh ;
An lamh sin leis an do bhuaileadh Bran,
'S truagh on ghualain nach do sgath,
Mun d rinn mi am beud a bhos,
Gur truagh nach ann eug a chuaidheas
—Ciod a bhuaidh a bhith air Bran ?
(Arfa Connan uaibhreach mear)
On a 'b aois Cuilean do Bhran,
'S on chuir mi riabh Coin-ial air ;
Cha'n fhacas le Fiandaibh fàil,
Lorg feigh an deigh 's fhagail,
'S bu mhaith e thoirt a Bhruc a tuill,
Bu mhaith thu chuman Dorain duin,
Achèud leigeadh fhuair Bran,
Air druim na caoilleadh coir-liath,
Naonar do gach Fiadh air bith,
Mharbh Bran air a cheud rith,

Cofa buighe bhiodh, aig Bran,
Da fhlios duth, is tarr geal ;
Druim uaine on fuighe fealg,
Cluafa corracha cro dhearg

An lamh sin leis an do bhuaileadh Bran
Struagh o 'n ghualain nach do fgath.

Lieut Geo: Mc Donnell of ^{BRATH} the
Invernesshire Militia to Miss
Mary Mc Skill in token of his great
regard for that young Lady which
for a long time could not be made
public

I remain my love & give
you my ever admiring and well
=wisher until death

Geo: Mc Donnell

O R A N

DO'N

OLLA SHASGUNNACH, SAMUEL JOHNSON;

Eir fenn. 'S i laoidh mo chagair Mōrag, &c.

TUIRIBH. CHORUS.

*O mosgladh Mit a Ghāidheil,
A's nochdadh Mit gu lāètheil,
Dò'n Fhocalair ro Strāiceil,
Nach fuigheal fochaid dh'ā Sinn.*

A, a Lunduinn thainig b Siar Oirn
c Fear-turais na droch Scialachd,
Neo bhunailtach, gun Riasan,
Mar d Ulabeist e Mi-chiallach;
'S e f fuileachdach gu g Riasladh.
O mosgladh mit a Ghāidheil, &c.

Ach ma's Mac Iain fìor thu
'S neo-dhlioghach thu re d' b Shinnfir,
'N uair rith thu a chur binn orr';
'S a fhuidhich thu a' d' Inntin,
Gach Uithim a chum Miltich.
O mosgladh mit a Ghāidheil, &c.

Cia mar fhuair thu dh' Aodunn,
Ceart bhualadh eir ar n i Aoireadh,
Le k Tuairisgeul gun A'bhar,

'S a

a London. b West. c Journalist, tourist. d Monster. e Mad.
f Sanguine. g To tear asunder. h Ancestors. i To satirize. k Sgeub-
duaireachaidh, i. e. Dissuasive tale, slander.

'S a *a* gluafad feadh an t faoghail,
Lan Uaibhreachais a' d' fhaothair?
O mefgladh mit a Ghàidheil, &c.

Bu tuile 's mōr an t eanchain
Dhuit, *b* fōnas chur eir Albainn,
'S a liughad *c* Dōruinnn *d* ghailbheach,
A *e* chrednadh le' gu *f* Meamnach:
Faic Leabhraichean an t sean'chais.
O mefgladh Mit feadh Albainn
A's Nochdadh mit gu Calma,
D's'n Fhiscalair ro dhalma
Gu'm beicnich Sinn gu garbh e.

Q n' bha thufa *g* Dōlum,
Lan Mufaich agus *b* Rōice,
Bu ghufaire gu Mōr leat,
Le *i* rucas bhi ga *k* t fhōirneadh;
Na *l* trufadh do'n Tigh-ōsta.
O mefgladh mit a Ghàidheil, &c.

Nach b'e Aird *m* a Mhi-mhoidh
Dhuit, bhi to'irt Ghāfaid Scriobta,
Mu d' chāradh eir gach *n* Diota,
'S tho'irt mar phaidheadh *o* Cife
Dhoibh, *p* Tāir a's Nāir a's *q* Mīchliu.
O mefgladh mit a Ghàidheil, &c.

'Tha *r* Mi-mhodh co'fuaighte,
'S nach h innleachd dhuitfe fhuafgladh;
A's *s* Mionos tiugh a' d' ghruaidhean,

A

a To move, to circulate. *b* To disoblige, to vex; to put into a pet.
c Calamity. *d* Terrible, boisterous. *e* To crush or depress; to prevent
the growth of a young person by extreme poverty or sickness. *f* Mag-
nanimously. *g* Sordid, niggardly. *h* Luxury of the table, fondness of fat
meats. *i* Arrogance. *k* Intruding. *l* To go to; to repair to. *m* Im-
pertinence, unmannerliness. *n* Dinner. *o* Custom, tax. It is said in
burlesque, of a person that sorns upon others, *Tha e togail Cis diubb.*
p Contempt. *q* Defamation, infamy. *r* Immodesty. *s* Unchastity.

A thī nach d' rug eir *a* Suairceas :
 Tha 'n fhirinn dhuit ro fhuathach.
O mozgladh mit feadh Albainn, &c.

Tha *b* Droch-Oilein Spāirt ort,
 'S cha deilich e gu brāth riut :
 'S ge d' theirinn e cha *c* bhārdachd,
 Gur trom an t eir' eir *d* fārdoich,
 Do *e* Sheileir chumail *f* Sāghach.
O mozgladh mit feadh Albainn, &c.

Thug thu Leafan mōr dhuinn,
 Na h uile *g* peasan *b* spōrsail,
 A thig an feast 'n ar *i* Corfaibh,
 A *k* sheifeachd mar bu chōir dhoibh ;
 'S an *l* eiteach o ar *m* Bōrdaibh.
O mozgladh mit a Ghāidheil, &c.

Fhuair thu ainmbhi *n* Ionnsaicht',
 Eir *o* Canmhuinnin gach Prionnsa,
 A dh'fhalbh, *s* na thann, O *p* thionnsnadh ;
 Ach 's olc a dhearbh an ionnsaidh,
 Thug thu eir Albainn, Dhuinn sid.
O mozgladh mit feadh Albainn &c.

Cad an fēum tha t fhōlum
 'S nach ēighear Duine Cōir riut,
 Gun spēish aig beag no Mōr dhiot ;
 Ach dēigh Aca Mar chōmhla,
 Do chur do'n Eipht' eir *q* fōgradh.
O mozgladh mit feadh Alb. &c.

Shocraich thu mar Mīneach',
 Eir *r* Focalair, a' d' Scriobhadh,
 " *s* Gur Duine bochd ro dhībhidh,

Neo-

a Clemency. *b* Bad breeding, ill behaviour. *c* Sarcasm. *d* House, a dwelling-house. *e* Cellar, pantry. *f* Satisfied, full-bellied. *g* Varlet. *h* Foppish. *i* Coasts, districts. *k* To treat, to entertain. *l* To refuse. *m* Tables. *n* Learned. *o* Languages. *p* Beginning. *q* Banishment. *r* *Fhocal-fhear*, no *fhear-fhocal*. Lexicographer. *s* A harmless drudge cannot be rendered otherwise here.

Neo-lochdach," is ceart bhrìdh dha' :
Ach nochd thu nach tu fhìn fid.

O mo'gladh mit feadh Alb. &c.

Nach mōr tha ghabhail Cealgoir,
A' d' Stōruidh *a* labhar *b* chearbach ?
Gach *c* Congnadh Rathaid, 's *d* tearmad,
A dhēonaich Maithibh Alb' dhuit,
e A sprēodadh, 's *f* faigheil Cearb orr'.

O mo'gladh mit feadh Alb. &c.

'S tric le Dabine *g* faoine,
Bhi 'n *b* drip mu ghnothach aotrom ;
'S ma gheibh iad lide 's caoile
i Chuis mhōsfoinn, eir aon taobh dliubh ;
Gu 'n *k* cuir iad ris na dh' fhaodas.

O mo'gladh mit feadh Alb. &c.

Rinn thufa suas do shean' chas,
Le *l* tuairisgeul, a's *m* aim'fgeachd,
Nach *n* luaigheadh Duine *o* geinmni :
Tha *t* *p* fhuarlanachd do dh' Albainn,
Eir cruaghachadh a' t ean'chainn.

O mo'gladh mit fealdh Alb. &c.

'S e do Thuras *q* Aimilisc,
A bheir an *r* Dunaidh *s* gharbh ort,
B'ìdh gach Duine ann Albainn,
Gu *t* guineach ann do *u* shealbhan ;
A's cō is urrainn *x* teanachdas ?

O mo'gladh mit fealdh Alb. &c.

Chuala

a Loquacious. *b* Awkward, inconsistent. *c* Assistance. *d* Defence, protection. *e* To censure or blackguard, to treat scurrilously. *f* To cavil. *g* Trifling, vain. *h* Perplexity. *i* A reprehensible or blameable affair; or an affair causing indifference or a slight disclaim in the beholders. *k* To exaggerate. *l* Slander. *m* Impurity. *n* To mention. *o* Chaste—Moderate. *p* Malignity. *q* Confused. *r* Infelicity—Affliction. *s* Great, Grievous. *t* Keen. *u* Throat. *x* To defend, to save from imminent danger.

Chuala mi na *a* chōmhra'
 Gu 'n d' fhuair thu O Righ Deōrfa,
 Tuarasdal re d' *b* bheo'laint':
 Cha chual' e leath do *c* Dhō-bheairt,
 No dh' *d* fhuadaich e thu 'n Olaint.
O mosgladh mit feadh Alb. &c.

Cad an *e* tlachd no *f* chiatfa',
 A bhio's 'n ar *g* beachd mu *h* Riagháilt,
 Na h *i* aitim sin na *k* Diaghachd,
 Thug *l* fasga dhuit fui' n sciathan?
 'S cuis mhaflaidh fid d'an Iarmads'.
O mosgladh mit feadh Alb. &c.

Tha mi ann an *m* imcheist,
 Cad a *n* bharail chuimifeach,
 'S *o* airidh dhamh bhi 'g *p* iomachar,
 Mu 'r Fearaibh; 'nuair a dh' fhuil'geadh
 Iad, *q* anablas sin t *r* uirighioll.
O mosgladh mit feadh Alb. &c.

Thug thu *s* Ionnsaidh *t* fhiadhaich,
 Eir *u* Fionn a chur a' *x* miadh oirn,
 Nochd fid do dhìom a's *y* t iadach,
 A's t ionnsachadh lan *z* iargain;
 'S cha Chungaifich thu *aa* Iarmad.
O mosgladh mit a Ghāidheil, &c.

Chi thu fein le d' shūilean,
 Gu bheil a Ghāilig *bb* fūghar,
 Gun fhaillin Deifeachd *cc* mūnaidh,
 Gu lāidir, seafach, siubhlach;
 Ge d' *dd* Chāin thus' i mar *ee* fhionnsgeul.
O mosgladh mit a Ghāidheil, &c.

Z

Tha

a Conversation. *b* Liferent. *c* Vice. *d* To banish, to chase away. *e*
 Liking. *f* Favourable opinion. *g* Pointed thought, or conception. *h* Re-
 gulation. *i* Persons, folk. *k* Divinity. *l* Shelter. *m* Anxiety. *n* Suit-
 able idea. *o* Worthy, deserving. *p* To entertain. *q* Insipidity. *r* Nar-
 ration, oration. *s* Effay, attempt. *t* Wild. *u* Fingal. *x* Regard, e-
 stem. *y* Jealousy. *z* Sediment, dregs. *aa* Posterity, offspring. *bb* Sub-
 stantial. *cc* Instruction. *dd* To rail, revile. *ee* Fable.

Tha Ghàilig *a* Rì'teach, *b* lionmhor,
c So thá na h uilt, 's ro *d* fhiolar,
e Ro-thlá, *f* neo-thuisleach, Cinteach :
 Bu dána dhuitse diteadh,
 'S gu bráth nach tuig thu h *g* iomhaigh.
O mo'gladh mit a Gháidheil, &c.

'S e Leabhair Mhai'fdir Dómhnul,
 Thug Rabhadh dhamh mu d' *b* Róisgeul ;
 Na 'm faighinn e na b' òige
 Cha mhathainn dhuit do *i* bhòilich
 Gun *k* chathachadh fan chòir riut.
O mo'gladh mit a Ghaidheil, &c.

MAC NEACAIL a' Gleannurchaidh,
l Bheachdaich ceart le *m* cuimis' ort,
 'S e thug o t eachdraidh *n* bunchar,
 Mar leaghas sneachd' na *o* thuil-mhoim ;
 Le *p* leacontachd, gun *q* tulgadh
O mo'gladh mit a Gháidheil, &c.

Dean aithreachas neo-chealgach,
 Le caithris re math t anma,
 A's aithris le balla chrith,
 Gu 'm b' airidh thu eir Damnadh ;
 Mu 'n tarruing e ro anmoch.
O mo'gladh mit feadh Alb. &c.

Dean t aithri'-bheatha sriobhadh,
 'S na bi' 'g a ghleathadh diomhair ;
 Bi h uile latha 'g infeasdh,
 Nach b' aon *r* fhear-noigheachd fìor thu :
 A's ni sinn fathast fìoth riut.
O mo'gladh mit feadh Alb. &c.

Cha'n

a Fluent. *b* Copious. *c* Easily connected. *d* Generative. *e* Soft, smooth, bland. *f* Infallible, stable. *g* Image, idiom. *h* Romantic tales. *i* Blustering. *k* To contend, to battle. *l* To point, to remark. *m* Exactness. *n* Foundation. *o* Inundation, torrent. *p* Precision. *q* Firm, unshaken. *r* Novelist, newsmonger.

Cha'n Aideachadh no *a* faoifid,
 Re fagairt no Fear adhraidh,
 A *b* chabaicheas ar faobhar,
 No lagaicheas a chaonnag;
 Ach aidmheil feadh an t faoghail.
O mozgladh mit feadh Alb. &c.

Labhradh mit le chēile,
 Le farmad Co is *c* gēire,
 San Charmafg thog an *d* t ēisg-fhear,
 'S na dealcha' mit r'ar Reufan,
 Cha 'n *e* Arrghlo'r a ni fēum dhuinn.
O mozgladh mit feadh Alb. &c.

So *f* Chaifiomachd ro Ghrādhach,
 Do Ghaifgich-scriobhuidh Gāilig;
 'S e M' *g* Athuinge gu brāth dhuibh,
 Gu 'n taisbein sibh bhur *b* tābhachd,
 Do 'n *i* Afcul a Rinn tair Oirn.
O mozgladh mit a Ghaidheil, &c.

Q 2

ORAN

a Confession. *b* To blunt. *c* Accutest. *d* Satirist. *e* Nonsensical prattle, trifling loquacity. *f* Alarm, *i*. *e*. *Caifiomachd*, no *Glusfad le Cabhaig*. *g* Entreaty or supplication. *b* Valour. *i* *Ablach*—The remains of a creature destroyed by the fox or eagle, &c. which is said to persons in contempt.

O R A N

CONNSACHAIDH, &c.

Eir fonn, Dainty Davie, as played upon the fiddle.

CHORUS. TUIRIBH.

*Riasanaiche mit a Chūis
Ris an Olla, thog an Alla *,
'S feacha' mit ann sin Co-dhiū,
Gheibhir ann san eacoir.*

S Gach Cūis theid eir bhialabh brithe;
Eir tūs, 's 'ēadar scial na dithis,
A scrūdadh O fhreamh an Croidhe;
Man dlioghar an Rēiteach.
Riasanaiche mit, &c.

The CHARGE.

Thog thu oirn an Scainnil Oilteil,
Gu bheill finn ain-eolach, boifceil,
Mar Mhadaidh-alla nan Coiltean,
Bhios eir Scoim feadh Slēabha.
Riasanaiche mit, &c.

Rud eile chanadh gu dearbh leat,
Gu bheil fínn *a* An-fhiofrach, *b* All'mhar',
'S gach Eilein, Camus, a's Garbhlach;
'S barbarra, Michēillidh.
Riasan. &c.

Athais

* *Alla* here signifies Defamation, though in other cases it means Fame.
As *Droch alla*, a bad report: *Deadh alla*, good report. Also wild, or not
tame. † Ignorant. ‡ Savage.

Athais a thilg thu 's i 's *a* Neonaich,
 Nach athach leinn bhi' gun Eolas
 'S nach Moa tha finn ann tōir eir,
 O'r n oige gu'n ēug finn.

Riafan. &c.

Osbārr, thu'irt thu ni 's mor *b* iūnadh,
 Nach bheil grādh againn do dh' ionnsach',
 'S nach pāirtich finn aon ni 's *c* fionn duinn,
 No chluinn finn, re chēile.

Riafan. &c.

Maraon, thu'irt thu, 'nuair a mhūthas
 A h aon againn eir a Dhūthaich,
 Nach radhnaich e ria tiūntadh,
 Thaobh nach fiu a *d* gne leis.

Riafan. &c.

Dh' airis thu le briotal bōilich,
 Nach aithne dhuinn *e* Litir-fhōlum,
 No Chann'ainn ann tric ar Cōmhradh,
 Chuir ann Clō, no lēughadh.

Riafan. &c.

Chuir thu *b* Sāradh ann fua Fiantaibh,
 Āg āicheadh nach rabh iad riabh ann,
 'S gur ni dh' āraich finn an scialachd
 Chum ar Miadh a *g* Shēideadh.

Riafan. &c.

Thu'irt thu Mōran tuille mearachd,
 Ach fōnaidh na rinn mi airis,
 Abhōradh gach Cluais tha *b* Screamhail
 San bheil ceineal ēisteachd.

Riafan. &c.

Chuaidh

a Strange. *b* Curiosity. *c* To know by experience. *d* The native property. *e* Literary learning. *f* Opposition, obstacle. *g* To spread by report; to sound the praise. *b* Disgustful.

R E P L Y.

Chuaidh tu mu Thuath eir droch Thuras,
 Gabhail ort fuaircis a's furain ;
 San cheart uair a bha thu guineach,
 Thun ar fuil a *a* dhēabhadh.

Riasan. &c.

Ge d' tha ar n aineolas ainmeil,
 Ann a d' sclāmhrunn, fhalaich, aimfgis',
 Nam b' aithne dhuit Cāil ar feanchais,
 Dhearbhadh e do bhreug dhuit.

Riasan. &c.

'S ioma Duine cōir 'n ar Dūthaich,
 A chuireadh *b* Sclēo eir do Shūilean,
 Nan cluinneadh tu chōmhra'-dūrachd,
 Eir chūifibh na Clēire.

Riasan, &c.

Bheir iad ann Caint Cūntas Riochdail,
 Eir gach Clann, a's co d'an Sliochd iad ;
 'S gach aon Dream ata 'n a'r Meafg-ne :
 'S nach fiofrachadh gēur fin ?

Riasanaiche, &c.

'S ioma fear-riomhach tha 'n Safgunn,
 Nach urrain innse co as d'a,
 No co fhinnfearrachd chuaidh feachad,
 Gu beachdail, tri *c* lēabhaidh.

Riasan. &c.

Tha finn gu fuithichte, ciallach ;
 Le lan bhuitheachas do'n Trianaid ;
 'S gun a liuthad crou 'g a dheanadh
 'S tha meafg Chiadan *d* Easfaics.

Riasan. &c.

Ga

a To drain, to dry up. *b* *Glaucoma*, to cloud the sight as after looking long at the sun, &c. *c* Generations. *d* Effex.

Ge d' dh'fhalbhas mi eir feadh
 Gun Armachd, ann frath fan Garblach;
 Cha mharbh iad mi eir fon M'airgid;
 'S cha tairg iad mi-bhēus damh.

Riasan. &c.

Feuch an d' ēirich sin do shafgunn?
 Ma dh' fhēumas tu dol eir Astar,
 Bio'dh an *a* Clēireineach a' tachlais,
 'S paithir Dhag 's gach fgēath ort.

Riasan. &c.

Cia lion latha thig fa bhli'a'na,
 Nach cluinn finn nuaigheachd le *b* iargain,
 Eir millteachd Rathaid, 's luchd trialla,
 'Niarmhain'fsteir, no'n Dēvon?

Riasan. &c.

'S ioma Fear-spuinnidh a's Murt-fhear,
 Fear-millidh Cuinnidh, a's Cusmuinn,
 Tha d' Dhuthaichse faidheil *c* Duifchill;
 Seach aig luchd an Fhēilidh.

Riasan. &c.

Caite bheil Mnāidh tha co'lochdach
 'S tha eadar Fālmouth a's Portsmouth?
 'S mor an tamailte do'n Dotair
 Bhi 'n fochar nam bēistean.

Riasan. &c.

B'ainmeil Sodom a's Gomōrah,
 Eir ana-cneastachd, agus Do-bheirt,
 Ach bu mheanbh an Ainiceachd fheōlar,
 Seach an Pōr tha d' *d* chlēabhfa.

Riasan. &c.

Bhur

a Sword. *b* Sympathetic sorrow. *c* Sanctuary. *d* Association, connection.

a Bhur mor Luchd-adhraidh tha Stoirmeil,
 A ni mōrchuis as na h Orgain,
 Cha sōr iad Dōmhnach gu Mearrachdas,
 'N uair dh'fhalbas 'n luchd-ēifteachd.

Riasan. &c.

'S lionmhor *b* Deadhan, a's Pears'-Eaglais,
 A chiotar Saoth'reach nan Teagaifg;
 Le iota, 's gaorrfachd, nam breiflich,
 Mu eadradh ag ēiridh.

Riasan. &c.

A chrūnadh bhur Rag-bheirt thrāilleil,
 Dh' fhūdraich fibh fagairt, a's Pāpa,
c Ath urach' againn, mar b' ābhaift;
 Ave-Māiri, 's *d* Easb'loid.

Riasan. &c.

Cha 'n fhior nach Spēifeil leinn Eolas,
 Do-rireadh tha finn ann tōir eir,
 Ag strī cō is Moa porfan,
 'S gach cōmhhdail ann d' theid finn.

Riasan, &c.

'Tha ionnfachadh leinn ro luachar,
 'S e prionnfapal gach deadh-bhuaidh e;
 G'ar n ionnfaidh gabhaidh, 's bheir uainn e
 Gun uabhar, gun *e* ēiflein.

Riasan. &c.

'Tha mis' ann'am fhia'nuis Mairiann,
 Meafg nan Ciad dhe' 'n iarmad thairis,
 Le 'm bu mhiann bhi 'g iarruidh barrachd,
 Gach Bealach a thēid finn.

Riasan. &c.

Ge d' tha mi fann am fo chōmhnuidh
 Ann fa Ghleann aig Ceann na Mōintich;

A a

Tha

a Your. *b* Dear. *c* To renew. *d* i. e. *Esfullai'*, viz. Absolution.
e Grudge.

Tha mi 'n Gcall eir Rann a's Rōig ann,
San Chōmhradh nach lēugh thu.

Riasan. &c.

Na'm bio'dh Clō-bhualadh cho' ulladh
D'ar cōirne, 's tha dhuits' ann Lunduinn;
Bheire' mit fōlum do'n *a* Chruinne,
A' *b* ionnas ar *c* Sēudan.

Riasan. &c.

Ge do scriobhadh mit na Ciadan,
Eir na firinnibh is Ciataich;
Dheannadh tu 'n dīteadh nach b'fhiach iad,
Mar na Fianntaibh thrēubhach.

Riasan. &c.

Bi'dh an Fhiann gu mōr na 's alloil,
(Mar is fiach 's is Math an Airidh.)
Cuig Ciad blianna 'n dēigh dhuit *d* faileadh,
Na do Scallais Eisceils'.

Riasan. &c.

Dearbhadh lāidir agus fallain;
An ainm dh'fhāg iad eir am Fearuinn,
Gun tearbadh a ghnā, 's a'mairionn
O'n *e* Alloid, gun trēiginn.

Riasan. &c.

'S beag a chunnaic thu do Ghāidheil;
Chuaidh eir Turas do *f*'Thir-nābaidh,
A thuinich ann fad an lāethean,
'S nach tairncadh gu 'n *g* Rēlic.

Riasan. &c.

'Tha finn cho' Grādhach, 's cho' ēudmhor,
Mu'r naite tānū, 's ar *b* reamh-chēumaibh;

a Universe. *b* Riches. *c* Jewels. *d* To putrify; this is said of a creature that lies dead till its hair is falling off. *e* Antiquity. *f* Neighbouring country. *g* Church yard. *h* Ancestors, generations that were before us.

'S a bha Jacob mu Mhachpēlah;

'S e fan Eight' eir chēilidh.

Riasan. &c.

B' fhiu dhuit an Earaoil 'fan fairebhein,

Bhi ūr a' t' arie gun Dearmad;

“ Gun smuirnein tharruinn a' m' bhalg-shuils',

“ Feadh tha spealg a' d' Rēasp-shuil” *.

Riasan. &c.

Nois a Bhrithe tha gun leath-phairt,

Chual' thu nar dithis ar Teisteas,

Innis O d' Chroidhe, co 's treife,

Gun Eifimeil, 's eifdim.

Riasanaiche mit a chuis,

Ris an Olla thog an a Doirionn.

'S feachá' mit ann sin Co-dhiu,

Gheibbir ann san ēaccir.

* The Author is sorry for the violence he has been obliged to do the sacred text here, for metre's sake.

a Dov-shion; Sion dona: Storm.

Printed by 1855

Printed and
George Mendenhall
New York

O R A N

D O

MR. DOMHNUL MACNEACAIL,

MINISDEIR LIOSMOIR,

Eirson a ro fcairtealachd agus a Chothaich e, ann
Adhaigh an Olla Lunduinnich.

Eir sēifd; 'Scoma leom Mur d'thig thu idir, &c.
To the Tune of, Sir ALEXANDER M'DONALD'S Reel.

TUIRIBH. CHORUS.

'S e *Mai'sdir Dōmbnul Mac Neacail,*
An a Gaisgeach Cōmbraig tha b reachdamhor,
Chuir e Gaisd' ann ērda an eachdraidh,
Thug d feachdadh do'n e daormunn.

'**N**UAIR a bha Albainn *f* fui' lighe,
Aig a Chealgaire Mac Iain,
Chuaidh tu gu *Calm'* ann a tuighim,
'S thug thu rithis Saor i.
Se Mr. Dombnul, &c.

Bha na Gaidheil aig Mac Iain,
Mar a bha Saul aig Goliah:
'S tufa Mar Dhaibhidh 'n deadh Chroighe,
O *g* Righe nan Caorach.
'S e Mr. Dombnul, &c.

'Nuair bhā finn uile fui' *b* Mhafladh,
Gun Aird fa Chruinne dol as duinn,

'S
a Conflising hero, or champion. *b* Energetic, pithy; high-spirited.
c Handsome, prettily. *d* Flexure, curve, a bend. *e* Curmudgeon, a
niggard. *f* Overwhelmed. *g* Sheepfold. *h* Repeach.

'S tu *a* thàrr fa Chumafg gu Tapaidh,
Agus *b* thachd thu 'n *c* Craofair'.

'S *e* Mr. Dombnùl, &c.

'S nì bhà sinn uile mar bhalbhain,
No Duin' eir am bio'dh *d* Glascharbaid,
Gus 'n do chuir thu umad tarmachd,
Chuineach, Ghailbheach, *e* fhaoluimt'.

'S *e* Mr. Dombnùl, &c.

'Nuair a bheachdaich thu Mu'n cuairt duit,
'S nach deachaidh do thaic re d' Ghualainn,
Chair thu *f* spraic ort ris a Chruadal,
'S bhuail thu Steach do'n *g* Schaonnaig.

'S *e* Mr. Dombnùl, &c.

'S mor an t èibhneas bh' orm re fhaicfin,
Gach lèum thug thu eir an t Sas'nach,
A's tu 'g èiridh eir le d' Chafan,
Ann an Clais an Aolaich.

'S *e* Mr. Dombnùl, &c.

'S mor Maoitheadh nan Cinneach Tuathach
As an *b* Saoithean a's an Cruadal;
(Eadar Siol-Chuinn 's an taobh shuas diubh.)
Gun ghluafad a' tabhar.

'S *e* Mr. Dombnùl, &c.

Ge d' theirir gu bheil a *i* Chèolraidh
Ann sna h Eileinibh ann Comhnuidh,
Cha d, rinn iad *k* Ceileir, no Oran,
Do Dhōmhnuil mo Ghaoilfe.

'S *e* Mr. Dombnùl, &c.

'S mall leam gach *l* Filidh 's luchd fòlum,
Feadh Galtachd, Innis, a's Mòrr-thir;

Nach

a Tharr ann; entered into, or engaged. *b* Suffocated: To stop a person from speaking by, exposing his falsehood, &c. *c* Gaper. *d* Jaw lock. *e* Disciplined. *f* Terrific countenance. *g* A battle or fight. *h* Brave or gallant men. *i* The muses. *k* Recitative. *l* Philosopher.

Nach d'rinn rann, no *a* grinneas rōfg dhuit,
Chuir ann Clō gu *b* Scaoileadh.

'S *e* *Mr. Dombnul*, &c.

Cha Mhoa fhuair iad do Chroighie,
Dol san tuafaid re Mac Iain ;
Ge do 's iad a fhuair an *c* Ruigheachd,
Le *d* Fiothach nan Aoirean.

'S *e* *Mr. Dombnul*, &c.

Ge d' thā ar Colaisdean *e* Oirdheirc,
Fui' *f* dholaidh *g* scoilim an *b* oilbheum ;
Cha do chronaich iad na *i* lorg fid,
k Coirbeach a *l* bheoil scaoilte.

'S *e* *Mr. Dombnul*, &c.

'S tufa an t aon Duin' ann an Albainn,
Dhe' 'n d' rinneadh *m* umpair na h *n* arguin ;
Chhaidh t *o* ungradh mar *p* radha *q* seanchaidh,
'S dhearbh thu gu *r* neo-chlaon e.

'S *e* *Mr. Dombnul*, &c.

Nois O na sheas thu 'n ar āite,
Tha finn a' t *s* eifimeil āraid,
'S mor an easbhuidh e 'n ar *t* Cāileachd
Mur pāidh finn thu t faothair.

'S *e* *Mr. Dombnul*, &c.

'S duillich leom gu 'm faod mi īnse,
Eir *u* guinich do Dhaoine *x* spiochdacl,
Tha cur *y* cuinnil thaobh do Ghniomhsa
'S aig īnse gur *z* baoth e.

'S *e* *Mr. Dombnul*, &c.

Ach

a Finery elegance. *b* To promulgate or spread abroad. *c* To penetrate or affect the mind. *d* Raven. *e* Excellent. *f* Harm, loss. *g* Trivial loquacity, chatterer. *h* Offence. *i* In consequence of. *k* That which corrupts or vitiates. *l* Open-mouthed, brawling. *m* Umpire. *n* Argument. *o* Anointed. *p* Choice, best. *q* Genealogist, historian. *r* Honestly, not declining from the right. *s* Under obligation to, owing regard or reverence. Beholden. *t* Constitution. *u* Bitter minded, keen antagonists. *x* Low-lived, mean spirited. *y* Objection. *z* Morally bad.

Ach *a* dhainn-deoin a *b* miosguinn *c* afcaoin,
 'S mor a' meas th'aig luchd blas cir;
 'S cha 'n fhag *d* luchd-tiolpaidh nan facal
 Co' taitneach san t faoghal.

'S e *Mr. Dombnul*, &c.

'S ioma Pears-Eaglais ro feairteil,
 B' ionunnfan *e* dreug, leo gu 'm faicte,
 Do Leabhar *f* Eigfe na 'n *g* t afguidh,
 Le 'n gealtachd roi' 'n *b* daor-chu.

'S e *Mr. Dombnul*, &c.

'S tufa fhuair an Barrachd Misnich,
 Cha ghabh thu fuathas, no *i* miotag;
 Bheir thu uabhar *k* Fir na brisc-ghloir,
 A chlisgeadh gu *l* faoisid.

'S e *Mr. Dombnul*, &c.

Eir leam fein gur *m* breamas *n* Cearbach
 Do'n Ardsheanadh sin na H Alba',
 Nach d'rinn ni *o* Ceinealta thairgfe
 'N co' leanmhuin do shaoth'reach.

'S e *Mr. Dombnul*, &c.

'S ioma gnìomh *p* suarrach *q* neo-shnàfor,
 Tha 'g iomachd mu 'n cuairt *r* fui' fhafga,
 Nach ionunn luach re d' Remarkfa
 Dh'fhàg ar *s* Macaibh aobhach.

'S e *Mr. Dombnul*, &c.

B'ìdh *t* beannachd *u* coifrigte ghaidheil,
 Leanailt do choif-cheum sgach aite,
 Eadar Oifein a's a Chairdean
 'S ar Bardan is aosda.

'S e *Mr. Dombnul*, &c.

'S

a In spite of. *b* Malice. *c* Inclement, unkind; harsh. *d* Cavillars; captious disputants. *e* A meteor supposed to foretel the death of great men. *f* Science. *g* Repository; custody. *h* *Dobbur-chu*, i. e. King of the otters. *i* Fight. *k* Tattler, or prattler. *l* Confession, i. e. to confess his demerit. *m* Accident. *n* Absurd. *o* Genteel. *p* Invaluable. *q* Inelegant. *r* Shelter, patronage. *s* the Macs; meaning the Highlanders in general. *t* Benediction. Consecrated.

'S cinteach mi gur *a* cliuteach t *b* alla,
 Diaidh dhuit a bhi d' smur fan *c* Taladh,
 Na fan uine thá thu Mairionn ;
 Thaobh nach d' 'ainich Daoin' thu.
 'S *e* Mr. Dombnul, &c.

Na 'm bio'dh *d* MacCailein na Gháidheal,
 Mar na h Athraichean o 'n d' tháinig,
 B' airidh dh'a Baile, no dhā dhiubh,
 Tho'irt re d' láethean faor dhuit.
 'S *e* Mr. Dombnul, &c.

Infidh mis' an fhirinu trā dh'a ;
 Ma leigeas e fios a Gháilig,
 Bi'dh meas iofal ann sna Bláimeir,
 Le *e* how's a' 's le'n Caoirich.
 'S *e* Mr Dombnul, &c.

Na 'm bio'dh ar Roigh Deorfa na *f* shuighe,
 Mar bu *g* deōnach leom a *b* ghuiighe ;
 Bheireadh a *i* Mhōrrachd dhuit *k* luigheachd,
 Bu *l* chuibhidh dhuit fhaotainn.
 'S *e* Mr. Dombnul, &c.

Bheireadh e dhuit cāraid Chiadan,
 Fad do láethean h uile bliadhna,
 Bharrachd eir *m* Párraiste *n* fiacheil,
 Bhios tri Chiad na h *o* aoradh.
 'S *e* Mr. Dombnul, &c.

Righ nach mise fhuair an Comas,
 Duais tho'irt duit eir fon na *p* Comain ;
 An Ruaig a chur eir an Olla :
 'S bu *q* sheomalta *r* maoin dhuit.
 'S *e* Mr. Dombnul, &c.

B b

Gabhaidh

a Famous, renowned. *b* Report. Popular fame. *c* Earth. *d* The Duke of Argyle's most ancient Galic name. *e* Alluding to the shepherds usual salutation. Settled, free from disturbance. *g* Willingly, very fain. *b* To wish, to imprecate. *i* His Majesty. *k* Recompense, allowance. *l* Due, fit, proper. *m* Parish *n* Valuable, worthy. *o* Adhering, following ; peculiar to. *p* Obligation ; favour which binds to gratitude. *q* Largely, bulky. *r* Wealth, means.

Gabhaidh mi 'n uair fo mo chead diot,
'S na bio'dh gruaman ort re m' bheadachd,
Ge d' rinn mi 'n Duanag *a* neo-eagnaidh,
Mar Eifempleir *b* aotrom.

'S e *Mr. Domhnul*, &c.

ORAN

a Inexact, inaccurate. *b* Light, slight.

Gabhaidh mi 'n uair fo mo chead diot

'S na bio'dh gruaman ort re m' bheadachd

Ge d' rinn mi 'n Duanag a neo-eagnaidh

ORAN GA OIL

LE

SOMHAIRLE CAMERON,

ann an RAINACH.

S mi m' shuidhe m' ònar air Tulich bhoidhich,
'S mi gabhail òrain 's cha d' thèid e leam ;
Mo chriodhe 'n combnuidh mar chloich air moinntich,
Is mòran feoil aig air dol gu grùnnt ;
Gu grùnnt cha d' thèid e gun fhios d' an Eucaig,
'S ma ni i rèite rìum gur fheard a chùis ;
'S mur taobh i fèin mi gur leis an èug mi,
Le shaighidibh gèuradh teachd orm as ùr.

A Do shaighiden gèur annam taobh ga chèile',
A dh'fhàg mi rèibte le iomad lott ;
Gur turrifach m' èislein gach là 'g èiridh,
Gur trichd mo lèine' co fhliuch ri lòn ;
Mar ghaoidh o thuath a thig bharr n'an cuainntar,
A dh' fhalabhas uainne mar chi sibh an ceò ;
S e 'n samhldh thuair mi do ghaol na gruagaich,
A rinn mo bhuairadh air iomad feol.

Ochòn ! a ghruagach nach gabh thu truas rium,
Do ghaol a bhuair mi gun fhios do'n t-floigh ;
'S mur faigh mi fuarach o 'n ghaol so bhuair mi,
Gu dearbh cha dual domh bhì fada beò ;
Mo chriodhe luaineach gach là air luafgan,
Mar Luing air chuan agus i gun feol ;
Na tuinn le buairas 'g eiridh suas ri,
'S mur eirich buaidh leith cha d' theid gu feor.

Gu feor cha d' thèid i 's gur beg mo speis dhi,
Mur faigh mi an Eucag as gile' dreach ;

B b 2

De

Do fhliofan glè-gheal mar fhneachd air ghèugaibh,
 Gur turrifach m' èiridh gun luith leat;
 Tha m' intinn cianail gach là ga riabadh,
 'S mi 'n tòir air d' iarraidh le cogais cheart;
 Do nàdur comhnard a chlàidh as m' òig mi,
 'S cha'n e do fòras a bh' ann mo bheachd.

Stòr no fèdail ga mòr ar speis dhiubh,
 An diugh cha leir leam a bhi g' an dìth;
 Is ftochd no airnnais cha'n e a b'fhear leam,
 'S cha bhraid no meilre air a bheil mi'n tì;
 Cha chrodh air bhualtibh 's cha ghreidh air fuaran,
 A chuir an duairas fo ann mo chriodhe;
 Ach Eala bhuaidhach 's ì fnamh n'an cuainntan,
 'S mo lian m'an cuairt dhi ga toirt gu tìr.

'S mas d' thus an Eala tha air a chuan sin,
 Gur mise 'n t-uan a tha air an traigh;
 'S na mengain bhuaidhach ag fàs m'an cuairt domh,
 Mur tuit mi 'an buair air do shon a ghraidh;
 Cha dìbhail ceille' thug miad mo speis dhuit,
 'S ma ni thu rèite' cha deigh dhomh e;
 O's tu mo chèad ghradh 's gu'n lùb thu fein leam,
 Gu 'm bith mi aobhneach dheth gach aon là.

Do chuach-fholt boidheach air dhath, an neònain,
 'S e fàs gu modhar na dhualibh grunn;
 Na chiobhan òr-bhuigh mar shiain còrnna,
 Gu bann do chota' o chùl do cheinn;
 Camlubach dualach gu cleachdach cuachach,
 Is car m'an cuairt anns gach foiltain mìn;
 Air a thrufa' suas ann an fiodadh buaidheach,
 An leadan dualach nach dochinn cìr.

Do fhlios mar chanach mar bhrèid do 'n anart,
 Mar fhneachd air bharrach gun dol gu làr;
 Do ghruaidh dhearg thana mar chaorrann mengain,
 Fo d' fhuil ghuirm mheallaich gun ghoimh gun sgàth;

Tha

Tha maife a' d' aodann thar clann n'an daoine,
'S e dh'fhàg mi daonnan co daor a' d' ghràdh ;
Ach thig le d' ghaol 's thoir a' glacaibh an aoig mi,
No dhain-deoin daoine gun faigh mi bàs.

'S ma gheabhter bàs leam air fon do ghraidhfa',
Cha bheg an tamailt e m' chairdibh mòr ;
'S na craoinn o'n d'fhàs mi co maidh ri d' phairti 's,
Ge-d' iarr thu naird iad gu tuig na meoir ;
O linn gulinn, iar a mach mo fhinnfir,
'S ma gheibh thu mì-mhodh do dhuine 'n t-floigh ;
Grad chul do cheinn ris gach gèig a chinn diubh,
'S cha raibh do thiom dhiubh ach gearr gu leor.

'S ma chumar uam thu le goimh an t-fluaigh fin,
A thogas tuailas le cainnt am beoil ;
Tha cairdean dileas m' an cuairt O's 'n iofal,
A thogas mi-thlachd 's nach ftriochd d'an choir ;
Luchd bhrèug is tuailais ga'n gnath bhi buaireadh,
Tha m' fhuil air fuachadh riu, 's m' fheoil ;
Buinidh an trèud ud do mhammon dèistneach,
Le 'n tènigibh èisgail toirt bèum do'n choir.

Tha naimhdean fallfàil fo sgaile cairdis,
A togail fhannfgeulen oirn le cheile ;
Luchd mì-ruin teanga pioca taingeadh,
A dealbh an aimhlais 's a dèanibh bhreug ;
An puinfain mar lòn agus neimh re ol doibh,
Is e bhi 'n comhnuidh gu fearbh 'n am bèul ;
Luchd dheanaibh sgeoil buinidh iad do Mhoman,
'S iad a sheilbh gu sonruight luchd dheanibh bhreug.

(Ma chi sibh neach bhis a cur re cheile,
Mar Phiaid thrèubhaich 's i deanibh neid ;
Bithidh neach a cuairtachadh steach le h' èginn,
Is neach a reiteachadh cuairt an neid ;
Ma thig gaoth luaineach oir' bhar n'an cuainntan,
A chuireas luafgan air meoir a phreis,

Falbhi uaipeadh an nead 's a chuairtag,
Is faic an truaigh cia mòr i nis.

Mar sin mo Bhantag na gabh's angar,
Ge d' their do chairdean gu bheil mi bochd
Tuig Rìgh Daibhe san staid an b' aird e,
Bha chridhe trailleil mar dhuine bochd ;
Cha d' ghabh an Rìgh sin a bhèg thoilintinn,
'S a chaithair righeil ách moran sprochd ;
'S ma lèubh thu an pìoball tha pairt de 'g infeadh,
Gu'n d' rinn e ìleach mar dhuine bochd.

Thug mise as m' òige re tamaill gorrach,
Nis tha tha mi deonach air cintinn glichd ;
Tha tiom gu bròn agus tiom gu sòlas,
'S e dara feol air na chaochail mis ;
Glacfidh mi gu feolta mo rìbhaid cheolbhar,
On tha mo fhòlas a nis air teachd ;
Is theid mi chomnuidh gu Tulich bhoidhich,
'S bithidh mi mar smeorich 'an barr a phris.

Ifeabail Nic Aoidh.

ISEABAIL Nic Aoidh aig a chrobh Laoigh
Ifeabail Nic Aoidh 's i na h aonar.
Ifeabail Nic Aoidh aig a chrobh Laoigh
Ifeabail Nic Aoidh 's i na h aonar
Ifeabail Nic Aoidh aig a chrobh Laoigh
Ifeabail Nic Aoidh 's i na h aonar.
Ifeabail Nic Aoidh aig a chrobh Laoigh
Ifeabail Nic Aoidh 's i na h aonar.

Mhuire 's a Rìgh !
A dhuine gun Mhnaoi,
Ma thig thu a chaoidh'
'S i fo do linn : (thinn)
Nach faic thu nic Aoidh,
Aig a Chrobh laoigh,
Am bonnaibh na frith
'S i na h aonar ?

Nach

*In Manuscript MSS. Iscathu Nic Aoidh
is said to represent Annie Charles of whom much
is said after the battle of Culloden*

Nach faic sibh bean tigh?
 Air Righean nan damh
 Muigh aig a chrobb
 Gun duine mar ri
 Nach faic sibh bean tigh
 Air Righean nan damh
 Muigh aig a chrobb
 'S i na h aonar?

*in
 hasty
 MS.*

Ach duine sam bith
 Th' air son a Cluich,

Do chinneadh mhaith,
 Le meud a Croidh,
 Deanadh e ruidh
 Do Rithean nan Damh
 'S gheabh e Bean Mhaith
 Cuireadh e ri
 Nach faic sibh an obfec
 A 's coflach r'a glacadh
 Am bliadhna ga cleachda
 Air acha na h aonar?
 Nach neonach am fafan
 Do fhleascaich tha dh' easbhuidh
 Na'n nithin bu taitneach
 Dhoibh fein a bhith aca;
 Bhith fulang ga faicin?
 Am bliadhna ga cleachdadh
 Le Crobh agus Eachaibh
 Air Acha na h' aonar:

*I comhara dubh
 nach eil gu math
 is fadgacib amh
 a' bh' feadh a 10
 a' bh' foinne Bean tigh
 a' bh' foinne man damh
 gun duine onair si na h aonar
 This line pointing in Bergin's MS.
 instead of it there is "Si na h aonar"*

*Bergin's
 MS.*

Nach faic sibh fein a cheannuidheachd
 Ann imealaibh nam mullaichin
 Am bliadhna 's i gu muladach
 Na h' uile la n h aonar
 Innfidh mis ann rannuidheachd
 Do na h' uile neach a chluineas iad
 Gu m bheil i air a cunbhail
 As na h' uil aite follasach
 Am bliadhn' is i gu Mulladoch

Le ballanan is cuineagan
Ann imealaibh na Mullaichin
'N ha uile la na h' aonar.

Thogaireadh bean Aoith.

THOGAIREADH, Bean Aoidh, Thogaireadh Bean
Aoith

Thogaireadh, Bean Aoidh, Uain do dh' Aifhear
Thogaireadh, Bean Aoith, 'n aghaidh na gaoith
Rinn iad Mac Aoidh 'n lochan nan claimheach.
Nach fuarach an t uighin
Do Ghruagach no Ninghin
Bhith pronnadh 's a bruigheann
'S Caib orra Gaireachdaich
Bhi trial chum na h uidhe
Gun ghnathach gun ghuidhe
Ach do mhealladh le n teangaidh
Paisfeachan ba-bhuachail
Ma ta aguibhs do chríodhe
Na philleas mo bhruighin
Theid mis chum na h Uidhe
Agus feachaidh mi n taite Dhuibh
An raibh fibh nar deis
Nar luidhe 's nar fuidhe
'S mun ruithe Ghillduibh
B'fhearr gun chlaistín e

Cairdean bu dealaidh a fígh
Chairich iad iomad fear reimh
Dh' fheachain an cumadh iad uaith
Ailleas nach fhuilig an Lagh
Thiondadh i bus ris an fhraidh
Bhoidich i nach tilleadh i traigh
Chaidh gus an rigeadh i n fheadh
B' abhaist do n ghille bliith reimh

Dh'fhag

Dh'fhag i an t aran bha bruigh
'S dh'fhalbh i o thilleadh a chroidh
Dh' aicheadh i combairl fam bith
'S shnamh i n Amhain air chrith
'N diaidh a ghille Mhoileinich Dhuibh
Thogairiadh bean Aoith, &c.

Ann Comunn.

N Rair a chunna mi 'm Bruadair,
Ribhinn shuairce nam choir;
Beul meochair gun ghruaman,
O'n Suairc an tig gloir,
Nar a Dh'eirigh mi 'm Shuighe,
Los ruighin air Poig,
Cha b' fhas a dhamh feadain,
Na na Reult os no Neoil

Chuidh an Comunn an Comunn,
Chuidh an Comunn air chul,
Dhealuigh Comunn re cheile,
'S deanaibh fein d' e fgeul urr
O nach raibh mi co gleufta,
'S gun tugin beum air do chul,
'S gaoil an Comunn o cheile,
'S thug e deur air mo shuile.

'M fear a thigeadh an Tofach
Gheabh e coft an da thradh,
'M fear a thigeadh a ris
Gheabh e criodh 's e blàth,
'M fear a thigeadh fa Dheireadh
Gheabh e foileireáchd Graidh,
Car fan Iuchar 's na ceil e,
Lafair choi-'liont dam Ghraidh,

Ninghin og a chuil dualich,
Bha Mi uair is tu reidh,

Nios on thiontadh thu t fluath orm,
 Chuir sud fuarach mi fein,
 Chiur thu t aireadh air Duine uafal,
 Deang an Cruas 's dean da feum,
 Dh'fhag thu mise mu'n cuairt duit,
 Mar chaoradh fhuadain air Spreidh.

Dh'innfin aogas mo Leannain,
 Cul Clannach, Cas, Dluth ;
 Ruit a dheilcheas gach sgannail,
 Ruit a Leannas gach Cluith,
 'S maith fineadh do mhala,
 'S glan fealladh do shuil,
 Aghaidh shoillear an sgathan,
 'S glan Dearfa do ghnuis.

Dh'innfin Cleas nam ban Diolan,
 Co cinnte re bas,
 Bios iad Bead arach prìofail,
 Car tioma na dha,
 Nar a dh'eireas an Criofan,
 'S a bhios na Ciochan fas lán,
 Togaidh 'n t ogan a ghaol dhuibh,
 Mar Ghaidh air Cuan ard.

Ach na 'm faice sibh Maighdin,
 'S i gu faireachail glic,
 Mis am am adan Gorach,
 Coft mo Stora's 's mo Neith ?
 Nar a thiondadh i Cul rium,
 Bhiodh mo Chrun air a crios,
 Fear eile toirt phog Dhi,
 'S ag coft a Stora's gu tric.

Rìgh gur Carrach an Sionnach,
 Theid air thuris d' an Ghlean,
 Bheir e Baite do Chuilein,
 Agus fuil as a Mheann ?

Gam bheil fhiacail co guinneach,
'S i fuireach na cheann,
Gun fgoilt i 'n Cuillin
Bhiodh an uilleann nan Ald.

Tha na Maighdinin Seolta,
'S tha na h' Og-fhearran ba,
Ge do ghealladh iad Pog Dhuit,
Bhiodh car na Seoltachd nan Dail,
Am fear a Leagadh iad Seachad,
B' e sud fafan a b' fhearr,
An tea a's Ailt' thig a stech dhiu,
Biaidh na faicill do ghna,

A Cheithir Bliadhna na taic fo,
Ghabh mi tlachd dhìot an tos,
Le fugaradh 's le Macnus,
Mar a 's cleachd le Cloinn Oig
Bha Car fo d' laimhfe gun fhics,
Nach do Dh'fhiofraich mi nos,
Dh'fhag thu mise mar thalcas,
Beannach leat ma's i Choir.

'S gur truadh nach bheil mise,
Faoi Lic an diaidh Bhais,
Mun tug mi 'n Gaol falaich
Dan Ealla chaol bhain?
'S mi mar sheabhaig na h' ealta,
Bhios ag Glacadh nan Eun,
Ciod e 'm fadh bhi ga Chuiltin,
Sud i Bh'acfan Air Laimh.

Tha mo chion air a mbaidin,
Gur h i maidhre glan ur,
Ge do dhiult thu mo chaimhneas,
Air 'n aile dh'fhaineachdainn tha
'S tu mo Chainil ann Cailleir,
'S tu mo Reul 's mo Chirt Juil,

'S mo bhan chompanach Chacail,
Tair gu 'm facadh mi thu.

Och, nan och, mar tha mise,
Gun fhios do 'm luchd daimh,
'S nach innis me Dhuine,
Faddh mo mhulaid 's mo phraimh ?
Mar Chraobh as a bun mi,
'N deis a Duilich a chall,
Threig mo spionadh 's mu luth mi,
Agus lùb mi gu iar.

Mìle mallachd dh'aon Duine,
'S ann tuile gu brath,
A chreidas fgeul Cinnte.
Bh' arr Inntine mnaife ?
Nar mheabladh i d' chuid uait,
'S bhi gad fhior chuir air Dail,
'S a ghealladh a beul Duit,
Na Reultan a b' Laimh.

Bealach a Ghraidh.

*Ochain a Laoigh, leag iad thu,
Ochain a Laoigh, leag iad thu,
Ochain a Laoigh, leag iad thu,
'M bealach a' ghraidh.*

S Truagh nach raibh mis ann sin,
'S truagh nach raibh mis ann sin,
'S truagh nach raibh mis ann sin,
As Ceathr' air cach laimh Dhamh.

An Leann thog iad gu d' bhanais,
An Leann thog iad gu d' bhanais,
An Leann thog iad gu d' bhanais,
Air t fhaireiri' bha e.

Bha Mi 'm Bhreidich, a m' Ghruagaich,
Am bhreidich, a m' Ghruagich,

Am bhreidich, a m' Ghruagich,
'S a 'm bhantraich fan aon uair ud.

Gun chron air an t faoghal ort,
Gun chron air an t faoghal ort,
Gun chron air an t faoghal ort,
Acù nach d'fneud thu faoghal buan fhastian
Leag iad thu laoigh, &c.

Do Mhinistair Cill-an-Inair.

CHUNNA' mi bruadar a chuir smuairean gu leòr orm,
Bha mi a' m' chaddal a's dhuifg fud mì;
An leannan bha agam a' nochd dol a phòsa,
Bha mi, &c.

'S tu's millse pòg 's as folminnte labhairt,
'An Gaelic 'an Bearle 'an Grèigis 's 'an Laidinn;
Cha 'n fhaichdear a d' dheigh fear d' èugais 'an crannaig,
G' an rabh mi a' m' chaddal a's dhùifg fud mì.
Aig taobh na h-aibhne bo chaoineil leam d' fhailte.
Bha mi, &c.

Le foilse na grèine cha bo lèir dho bhi nàrach;
Bha mi, &c.

Cha rabh aon ni 'an folach nach fhaca' tu ghraigheìn,
O mhullach mo cheinn gu bònn mo fhailte;
G' an rabh mi ma d' choinnibh mar bha mo chèid mbathair,
Bha mi, &c.

'Nuair thain' fios cinnteach gu'n deacha' tu feachad orm.
Bha mi, &c.

Thàr leam fhèin ga'm bo mhòr a' mearachd fud;
Bha mi, &c.

Nan djanadh d' thu m' iarruidh reachainn gu d' Bhainis leat,
A's

A's dhenainn duit maiddeann dhileas thairist ;
Cha bhiodh air do chùl aon ni ann an an-fhios duit,
Bha mi, &c.

Ach thaoth thusa cailin n'an meall-fhuile' mòdhar,
Bha mi, &c.

Tha * a mala gun ghruaman 's ì 's binne † guth òrain ;
Bha mi, &c.

'S i m' achuinge bhuan gach buaidh bhi maille ribh,
Sibh bhi gu muirnneach ceòlar aithearach ;
Crodh air ar buailidh 's clann m' ar teallach,
'S 'n uair thèid sibh a chaddal g'an fairich sibh slàn.

Cuachag an Fhafaich.

A Bhanarach dhonn a chroidh
Chasain a chroidh dhonn a chroidh
Cailin deas donn a chroidh
Cuachag an Fhafaich.

A Bhanarach mhiagach
'S e do ghaol thug fo chis mi,
'S maith thig lamhinnean fiod'
Air do mhin-bhofabh bàna'.
Bhanarach dhonn a chroidh, &c.

'S mòr bo bhinne bhi d' èisteachd
'An àm bhi bleothan na spreidh,
N'an smeorach 's a Chèiteain
'An barr gèig ann an fàs-chaoill'.
Bhanarach, &c.

'N úair a sheinne' tu chaoilleag
A leigeil mairt ann an caoilleidh,
Dhèleaigh eunlaidh gach daoire'
Dhèisteachd caorail do mhàrrain.
Bhanarach, &c.

* A-mute.

† Gu oran.

'S ga b' fhònnar an fhiodhall
'S a tèudan 'an rithidh,
'S e bhèireadh damhns' air gach criodhe
Ceòl nighinn na h-àiridh.

Bhanarach, &c.

Ceòl farasta fìor-bhinn
Fònnar faramach dianach,
A Shèinn an Cailin donn mlagach
A bheireadh bìog air an Arainn.

Bhanarach, &c.

Gu'm bo mhòdar mo bheadradh
Teachd do'n bhuaile' m'an ead' thra,
Seaghach feang-chorpach beitir
A's bùarach greafad an Ail aichd.

Bhanarach, &c.

'Sciatach nùallan na gruagaich,
A bleothann croidh ghuaillinn,
A' steolladh bairn' ann an Cuachaig
A's boghar ùaim aig a chlàrabh.

Bhanarach, &c.

Da mhao-bhois bo ghrinne'
Fo'n da ghaoirdean bo gheile',
'Nuair a shinnt iad gu fgileil
Gu fininnean fhasga'.

Bhanarach, &c.

Glachd gheal a b' aird gleothar
A Steolladh bairn an cuaich bhleoinn,
A feinn luinneagadh feaghach
Na fuidh an gothal na blaraig.

Bhanarach, &c.

Do chùl amlagach teudach
Euchdlach feoirnn eanach cèurach

Do

Do chnomhan na gèige?
A cheapadh gleatach a làn diu.
Bhanarach, &c.

Chuireadh maill air do lèirfinn
Ann an madainn dhrùchd chèitein,
Na gaithnean grèine
'Thig o d' thèud-chul cas fainneach.
Bhanarach, &c.

Bheireadh dùlan na grèine
A dearfa' moch air fhoir d'èudainn,
'S gum b' aite leam r'a lèirfeinn
Bòisgeadh èibhinn Cùil Màri.
Bhanarach, &c.

'S taitneach fiubhal a Cùaillein
Ga chrathadh m'a cluafaibh,
A toirt Muigh air feit lùachrach
'An Tigh buaile' an gleann fafaich,
Bhanarach, &c.

Do mhuineal geal boidheach
M'an iathadh an t òmar,
A's dhàth fèin air gach feòrsa?
Chàite dorte ire d' bhràgad.
Bhanarach, &c.

'Nuair a thogadh i bhuarach
Cuach a's currafan na buaile',
B'e-coltach a gluafad
Ri Guanaig na fraide'.
Bhanarach, &c.

Do chalapanna menmneach
Mar Philerean marabill,
Co-ghile re canachein
Chinneadh fanna-gheal 's na blàraibh.
Bhanarach, &c.

Tha dèirg agus gile'
Cleachd an gruaibh na fine',
Bèul mìn mar an t-shirist
G'an milis thig failte.

Bhanarach, &c.

Mar phàirc thaitnich d'an Ibhi
Tha deudach na Ribhinn,
Gur i an Donna-ghealach smideach
Is ro mhìg-shuilich failte.

*Bhanarach dhonn a chruidh
Chaoin a chruidh dhonn a chruidh
Cailin deas donn a chruidh
Cuachag an Fhaisich.*

Oran Luathaidh.

TOGAMID fonn air luathadh a chlòlain,
Gabhamid ceol is orain mhatha.
*Horo gu'n togain air shugan fhathasd,
Horo i io man d' theid mi laidhidh ;
Horo gu'n togain air shugan fhathasd.*

B'fheaird' an clo bhith choir nan gruagach,
Dheanadh an luathadh le 'n lamhan.
Horo, &c.

Nuair thiondadh iad air cle e
Chluinteadh fuaim gach te dhiu labhairt.
Horo, &c.

Orain ghrinne, bhinne, mhìse
Aig na ribhinnan 'g an gabhail.
Horo, &c.

D d

Mhabline's

Mhahline's Brughdar le Ofsain.

'S E guth anaim mo ruin a tha 'nn,
SO! 's ainmach gu aiflin Mhalmhin' thu,
 Fofgluibh-fe talla nan speur,
 Aithir Ofsair nan cruaidh-bheum;
 Fofgluibh-fe doirfa nan nial,
 Tha ceumma Mhalmhine go dian.
 Chualam guth a' m' aiflin fein,
 Tha fathrum mo chleibh go ard.
 C' uime thanic an Ofsag a' m' dheigh
 O diubh-shiubhal na linne od thall?

Bha do fgiath fhuaimneach ann gallan an aonaich,
 Shiubhall aiflin Mhalmhine go dian,
 Ach chunnic is' a run ag aomadh,
 'S a cheo-earradh ag aomadh m' a chliabh:
 Bha dearfa na greine air thaobh ris,
 Co boifgeal ri or nan daimh.

'S e guth anaim mo ruin a tha 'nn,
 O! 's ainmach gu m' aiflin fein thu.
 'S combhuidh dhuit anam Mhalmhine,
 Mhic Ofsain is treine lamh.

Dh'eirich m' ofna marri dearfa o near,
 Thaom mo dheoir measg fhioladh na h oiche.
 Bu ghallan Aluin a' t fhianais mi Ofsair,
 Le m' uile gheuga uaine ma m' thimchiol?
 Ach thanic do bhas-fa mar Ofsaig
 O 'n fhafach, i dhaom mi fios.

'Thanic earrach le fhioladh nan speur,
 Cha d'eirich duill' uaine dhamh fein;
 Chunic oigha me samhach 's an talla,
 Agus bhuail iad clarsach nan fonn.
 Bha deoir ag taomadh le gruaidhean Mhalmhine;
 Chunic oigh me 's mo thuirleadh gu trom.
 C' uime am bheil thu co tuirseach, a' m' fhianis,
 Chaomh Ainnir-og Luath-ath nan fruth.
 An robh e fgiamhach mar dhearfa na greine?
 An bu cho tlachdor a' shiubhal 's a chruth?

'S taitneach t fhonn an cluais Offain,
Nighean Luath-ath nan fruth dian.

Thanic guth nam bard nach beo,
Am measg t aislin air aomadh nan sliabh,
Nuair thuit codal air do shuilean foirbh,
Aig cuan mor -skruth nan ioma fuaim,
Nuair phil thu flathail o 'n t feilg,
'S grian la thu ag sgaolta na bein.—

Chual thu guth nam bard nach beo :

'S glan faiteal do chiuil fein.

'S caoin faiteal nam fonn o Mhalmhine !

Ach claonidh iad anam gu deoir ;

Tha folas ann Tuireadh le fìoth,

Nuair dh'aomas cliabh tuirfe gu bron ;

Ach claidheadh fad-thuirfe fiol dorthuin,

Fhlath-nighean Ofcair nan cruaidh-bheum.

'S ainmach an la gan nial

Thuiteas iad, mar chuifag, fo 'n ghrian,

Nuair sheallas i fios 'n a foilse,

Andeigh do'n dubh cheathach fiubhal do'n bheinn,

'S a throm-cheann fo fhioladh na h oiche.

Claidhamh Guth-ullin.

CHUIR e an claidheamh, fada, fìorchruaidh,

Fulanach, tean, tainic, geur,

'S a cheann air a chur ann gu focair,

Mar chuis mholta gan dochair lein,

'S e gu dìreach, diafadach, dubh-ghorm,

'S e cultuidh, cumtadh, conalach,

Gu leathan, liobhadh, liobharadh,

Gu focair, fadadh, fo-bhuailte,

Air laimh-chli a' ghaifgich ;

Gur aifaiche do naimhdean a sheachnadh,

Na tachairt ris 's an am fin ;

Cha bu lughe no cnoc fleibh,

Gach ceum a dheanadh an gaisgeach.

Moladh Moraig.

Air fonn Pibaireachd.

URLAR.

S Truagh gun me 's an choill
'Nuair bha Morag ann,
Thilgimid na crainn
Co ba bhòich againn :
Inghean a chùil duinn,
Ar a bheil a loinn,
Bhimid air ar broinn
Feadh na ròsanan ;
Bhreugamid sinn-fein,
Mireag air ar blòn,
A buain fhobhrach mionbhui
Na cofagan :
Theannamid ri fhrì
'S thaoghlaimid 's an fhrì,
'S chaillimid sinn fhìn
Feadh na strònagan.

URLAR.

Suil mar ghormdhearc driùchd
Ann an ceo mhaidin ;
Deirg' is gil' na d' ghnùis
Mar bhla òirfeidean.
Shuas choi'-min ri plùr ;
Shies garbh mo chuluidhchiuil ;
Grian na planaid coùrs,
A meafg oigheanann ;
Réula glan gun smùr
Meafg na rionag-uill ;
Sgathan-maife air flour
No bòichid u ;

Ailliugan

Aileagan glan ùr,
 A dhallas ruisg gu'n cùl;
 Ma's ann do chriaghaich à
 'S acbhar mòr-iunaidh.

URLAR.

O' n thainig gné do thùr
 O m' aois òige dhomh,
 Nir fhacas créatair dhiu,
 Bu chomh-glormhoire;
 Bha Malli's dearbha caoin,
 'S a gruaigh ar dreach na'n caor;
 Ach caochlaideach mar ghaoi,
 'S i ro òranach;
 Bha Pegi fad an aois,
 Mar bhith fin b' i mo ghaol;
 Bha Marfaii fìor aotrom.
 Làn neonachais;
 Bha Lili a taitne rium,
 Mar bhith a ruisg bhi fiunn;
 Ach cha bu fhà buirniunlaid,
 Do 'n Mhoraigs' iad.

SIUBHAL.

O! 's coma lium, 's coma lium,
 Uile iad ach Morag;
 Ribhainn dheas chulach
 Gun uireafabh fòlum;
 Cha 'n fhaidhir a tiunnail,
 Air mhaife no bhunailt,
 No 'm beufamh neamhchumanta,
 Am Muile no 'n Leoghus.
 Gu genmni deas furanach,
 Duinail gun mhòrchuis;
 Ar thaogha na cumachd,
 O mullach gu brogamh;
 Ar néul tha neamhchuri,
 'S a h aignidh ro lurach;

Gu brìdalach, cuireadeach,
Urramach, feolta.

SIUBHAL.

O guilieagag, guilieagag,
Guilieagag Morag !
Aice ata chluaidh
Gu cuiridh na 'n òigfhear' :
B' é 'n t aidhir 's a fulas,
Bhi sìnte ri 't ulaidh,
Seach daonan bhi fuireach
Ri munaran pòfaidh.
D' am pianadh, 's d' am ruagadh ;
Le buaireadh na feola ;
Le aiflingin connain
No colna d' am leonadh ;
'Nuair chidhinn ma m'choinnimh,
A ciochan le coinneal,
Theid m' aignidh air bhoille,
'S na theine dearg fòlais.

SIUBHAL.

O Fairigan, fairigan,
Fairigan Morag !
Aice ata chroitcag
As toite 's 'n Eorpa ;
A ciochan geal crìostoil,
Na faice tu stoit' iad,
Ga 'n tairnidh ga beagnair',
Ceann eaglais na Ròimhe.
Air bhuige 's air ghile,
Mar lili na lònna ;
'Nuair dheana tu 'n dinnidh
Ga 'n cinnidh tu deonach ;
An deirgiod, an grinniod,
Am minead, 's an tinniod ;

Ga 'm b' àfainn chur spionnaidh,
 Agus spiorad a feoil iad.

URLAR.

Thogamid ar fonn,
 Anns an ògmhadin ;
 'S Phebus 'dath na 'n tonn,
 Air fiobh òrenfin ;
 Fa'r céil cha bhiodh conn.
 Ar fga' dhor' is thom,
 Sinn air daradh trom
 Le 'r cuid gorraileis ;
 Direach mar gu 'm biodh
 Maoiseach 's boc a frì,
 Cromruaig a cheile dian
 Timchiull òganan ;
 Chaillimid ar clì
 Ag gaireachdich linn-shin,
 Le bras mhacnas dian fin
 Na h' ògalachd.

SIUBHAL.

O dastram, dastram,
 Dastram Morag !
 Ribhinn bhui bhastalach,
 Leacruiteach ròfach ;
 A gruaidhin air lafadh,
 Mar an lafair chlach dhaite,
 'S a deud mar a sneachda,
 Cruinn-shnaite an dlu òrdu.
 Ri Venus chomhtlachdor,
 An taitneachdainn fheolar ;
 Ri Dido cho'-maiseach,
 Cho'-snafor 's chomh-còrr r'i ;
 'S e thionsgain dhomh caithibh,
 'S a laodaich mo raithin,

A bhallag ghrinn laodhach,
Chuir na gaithionfa m' fheoil's'.

SIUBHAL.

'S mar bìthinn fa ghlasamh,
Cruaigh paisgte le pòfadh,
Dh' iobrainn chridhe mo phearsan
Air an altairse Moraig ;
Gu n' libhrain gun air steal,
Ag stòllibh a cas e ;
'S mar gabhadh i tlachd dhiom,
Cha b'fhad a fin béo me.
O n' urram, an urram,
An urram, do Mhòraig !
Cha mhor nach do chuir i
M' fhuil uile as a h òrdu ;
Gu 'n d' rug orra ceumtuifidh,
Fa iomach dmo chuiflion,
Le teas is le murtachd,
O mhochthra Diadonaich.

SIUBHAL.

'S tu réula na 'n caillean,
Làn lannir gun cheo ort ;
Fior chomhnard gun charraid,
Gun arral, gun bhéolam ;
Choi'-min ri cloigh eala,
'S choi'-geal ris a ghaillinn ;
Do sheangshlios féamh fallain,
'Thug barrachd ar mòran.
'S tu Bainrigh na 'n ainir,
Cha sgallais an còmhradh ;
Ard foinni na d' ghallan
Gun bhallart, gun mhòrchuis ;
'Tha u coimhliont na d' bhallamh
Gu h insgineach ealamh ;

Caoin, mechair farast,
Gun fhathrom, gun ròpal.

URLAR.

B' fhearr gu bithinn fgaoil
As na còrdamhfa,
Thug me tuilleadh gaoil
A's ba chòir dho' dhuit ;
Go d' thig fa dhuine taom,
Gu droch gnìomh bhio's claon,
Cuireadh é cruaiigh-fhnuim
Air on ghòrraich fin:
Ach thug i fo mo chiall,
Uile uam gu trian ;
Cha 'n fhaca me riabh
Tiunnail Mòraigs,
Ghaid i uam mo chrì,
'S fhlaid i uam mo chlà,
'S cuiridh i 's an chill,
Fa na fòdamh me.

SIUAMHAL.

Mo cheist agus m' ullaidh
Do 'n chunnaic me d' fhéors' thu,
Le d' bhroilleach gealthuireid,
Na mullaichion boidheach ;
Cha 'n fhaidh me do dh' fhuas,
Na ni mionaid uait fuireach,
Ga d' tha buarach na dunach
D'am chumail o d' phòfadh.
Do bheul mar an tfrìst,
'S e milis ri phògadh,
Choimhdearg ri bhermilìon,
Mar bhileagan ròfan :
Gu 'n d' rinn thu mo mhilleadh,
Le d' Chupid d' am bhioradh,

E e

'S

'S le d' fhaighdean caol biorach,
A rinn cìothram fa 'm chòta,

SIUBHAA.

Tha me lan mullaid,
O 'n chunnaig me Morag,
Chomh trom ri cloch mhuillinn,
Air lunnabh d'a féoladh :
Macsamhailt na cruinnaig,
Cha 'neil anns a chruinnidh ;
Mo chri air a ghuin leat,
O 'n chunnaig me t òrchul
Na fhlamagan bachlach,
Cafurlach, còrnach ;
Gu fainneagach, cleachdagach,
Dreachlubach, glòrmhór ;
Na reullagan cearclach ;
Mar usgruichion dreachor,
Le fudar 's an fhafan
Grianlasda, ciabh òrbhui.

SIUBHAL.

Do fhlios mar an canach ;
Mar chaineal do phogan ;
Ri Phenix cho' ainnibh ;
'S glan lannir do chòta :
Gu mùirneaneach banoil,
Gun àrdan gun stannart ;
'S i còrr ann an ceneal,
Gun ainnis gun òtus.
Na faichte mo leannan
'S an mhathshluagh Diadòmhnach,
B' i coltas an aingil,
Na h carradh 's na còmhradh ;
A pearfa gun talach
Air a gibhtin tha barrachd ;

A 'n, ti dh' fhàg thu gun ainimh,
A rinn do thalamh rud boidheach.

URLAR.

Tha faoghal lan do fmaointeanan feolar,
Mamón bì'dh d'ar claonadh
Le ghoisnichion ;
A choluin bheir oir'n gaol
Chabhail gu ro fhaoìn,
Ar ftriopachas, air craos,
Agus strothalachd :
Ach cha do chreid me riabh
Gu'n do sheas air sliabh,
Aon do bha choi'-ciatoch
Ri Moraigs' ;
A subhailcean 's a ciall,
Mar gu 'm biodh baidia.
Leugh i crì am cliabh
Le cuid òrrachan.

SIUBHAL.

Ar comhairle na ceilibh or'm.
Ciod eile a h eir na ni me ?
Ma 'n ribhainn ba tearc ceileireadh,
A sheinneadh air an fhèideig ;
Cha 'n fhaidhir a leit eile fo,
Air tir-mòr na 'n oienibh ;
Coimhiumlain, 's coimheireachdail,
Coimhteiridneach, 's coimbhìogoil,
'S nì cinntéach gur nì deireafach
Mar ceilir fo air Siona,
Me thuitim an goal leathphairteach,
'S mo cherenion am dhiobhail ;
Cha 'n eil do bhùrn a Seile fud,
No fhneachd an Chru. nan eilideach,

Nabheir aon fhionnachd eiridneach
Do 'n teine a 't' ann am ìnsgin.

SIUBHAL.

'Nuar chuala me ceol leudanach
An fheadain a bha 'g Moraig,
Rinn 'm aignidh damhfa beudarach,
'S é freagra dh' à le fòlas;
Sèamh ùrlar, fochdair, leudurra
A puirt, 's a meoir a breabadaich;
B' e fid an oirfeid euggurra,
Do 'n bhéus na creuga mòra.
O chòin! a feadan bailleugach,
Cruaigh sgailleugach, glan céolar,
Nam bionn-phort fhuirteoil trileonta,
Ré mindhìonach, bog rò chaoin;
A màrfal comhnard ftaideoil fin,
'S e lùthor grafor caismichdeach;
Fior chruinnlùadh, brisg, spalppara,
Fa cialà baschaoin sportòil.

SIUBHAL.

Chinn pròis, is fhuirt, is sprachdolachd,
Am ghnuis 'nuair bheachdaich guamag,
A feinn an fheadain ioroltaich,
B' ard iolach ann am chluafabh;
A fuain cheol, fiatha mireneach;
Mearfhoirmeil, poncoil, mionaideach;
Na b' fhoirmeile nach fireamaid,
Ar mhirid ri h uchd tuafaid.
O 'm buille meoir ba lomorra,
Go pronnadh a phuirt uairich!
'S na h uilt ba luthor cromaidhin
Ar thollabh a chrainn bhuaghaich!
Gun flaidmheoirich, gun ronnaireachd,
Brisg, tioram, fochdair, collaídeach;

Geal-lùdag

Géal-lùdag na 'n gearracholluinnin,
Na craplù, loinneoil, guanach !

URLAR.

Caifgimid ar n' òt
Le glain fhion a fin,
'S bhuailinnit gu dian
Air gloir shìbhalta ;
Tuilleadh cha bhiodh ann,
Gos an tigidh am,
A bhi cluidh air dam,
Air na sìodhan-fin :
Dh' òlaimid ar dram,
Dh' fh'gradh uainn gun tainc,
Gach nì chuireadh maill
A bhi miogchuisseach ;
Maighdean na'n ciabh fann,
Shneòchanach na 'n clann ;
Mala chaol, dhonn, cham,
Channach, fhìorualta.

AN CRUNLUATH.

Mo cheann tha làn do sheillenibh
O dheilich me ri d' bhriodal ;
Mo sbròn tha fòidte a dh' elebor,
Na deil, le teine dìmbis ;
Mo shuilean tha choi'-deireafach,
Nach faic me gné gun telescop.
'S go d' bhiodh méadach beinnidh ann
'S ann h' eirinn gur e frìd é.
Dh' fhalbh mo chéudfa corporra
Go docharach le brудар,
'Nuair fhaoil me fortan tha chairt domh,
'S me 'm thorroichim air mo chluafaig :
Ar dufgadh as a chaithream fin
Cha 'd fhuair me ach aon failéus d'èth'

An ionad na maoin bearraideach
A mheal me gu feachd uairion.

Ach, ciod thug me gu glan fhaireachadh,
Ach carachadh rinn Cluanag :
'S co fo, o thus, ba Mhorag ann,
Ach Siona an òrfhuilt chuachaig ;
'Nuair thùr i go 'n do lagaich me,
'S go féimin rag chuir stalcaidh ann,
Go 'n d' rinn i draoidheachd-cadoil domh,
Rinn cruaiigh fìor rag d' am luaidh'ibh
Bha chleafachd'fa choi fionalta,
'S coimhinnleachdach mancuairt d'i,
Nach faoidainn snìn thaobh sìobhaltachd,
Gun dligheadh crìon thoirt uam dh'i ;
Go 'n thiuntaidh me go h orduil r'i ;
'S gu 'n fhaoil me gu 'm b' i Mòrag i ;
'S gu 'n d' aifig me na pògan d'i,
'S cha ro d' a coir dad uath'.

Oran na Comhachaig.

A Chomhachag bochd na froine,
A nochd is bronach do leabadh,
Ma bha u ann re linn Donnaghail,
Cha n iunadh ge trom leat t aigne.

'S co-aoife mise do'n daraig,
Bha na fhaillain ann sa choinnich,
'S ioma linn a chuir mi romham,
'S gur mi comhachag bochd na stròine.

Nois o'n thà u aofda,
Deansa t aoidid ris an t fhagart,
Agus innis dhà gun èaradh,
Gach aon fgeul ga bheil agad.

Cha d' rinn mise braid no brèugan,
Na claidh na tearmad a bhrifte,

Air m'fhear fèin cha d' rinn mi iumluas,
Gur cailleach bhochd iùnraig mise.

Chunncas mac a Bbrithe chalma,
Agus Feargus mor an gaifgeach,
Agus Torradan liath na froine,
Sin na laoi ch bha domhail taicail.

O'n thòisich u re feanchas,
A's èigin do leamhuinn nas faide,
Gu 'n ra 'n triur bha sin air foghnadh,
Ma 'n rajbh Donnaghail an fan Fhearfaid.

Chunnaic mi Alastair carrach,
An Duine is alloile bha 'n Albainn,
'S minig a bha mi ga èisteachd,
'S e aig reiteach na'n tom fealga.

Chunnaic mi Aonghus na dheaghaidh,
Cha b' e sin raghuinn ba tàire,
'S ann fan Fhearfaid a bha thuinidh,
'Sroinn e muileann air allt Laraich.

Bu lìomar cogadh a's creachadh,
Bha 'n Lochabar ann fan uair sin,
Caite am biodh tusa gad' fhalach,
Eoin bhig na mala gruamaich.

A's ann a bha cuid do m' shinfridh,
Eadar ann Innse a's an Fhearfaid,
Bha cuid eile dhiu' ma'n dèathagh;
Bhiodh iad aig èabhach fa'n fheafgar.

'N uair a chithinnse dol feachad,
Na creachan agus am fuathas,
Bheirinn car beag fàr an rathaid,
'S bhì'inn grathunn fa chreig ghuanich.

Creag mo chridhe-fe a chreag ghuanach,
Chreag an d' fhuair mi greis do m' àrach,

Creag na'n aighin 's na'n domh siùbhlach,
A chreag aidhircach urail ianach.

Chreag ma'n iathadh an fhàoghaid,
Bu mhiann leam a bhi ga taoghal,
'N uair bu bhinn guth gallain gaodhair,
A cur graidh gu gabhail chumhainn.

'S binn na h h iolarain ma bruachabh,
'S binn a cuachan 's binn a h eala,
A's binne na sin am blaoghan,
Ni an laoghan mean-bhreac ballach.

A's binn leam toraman na'n dos,
Re uilin na'n corri-bheann cas,
'San ellid bhiorach is caol cos,
Ni fois fuidh duilleach ri-teas.

Gun do chèil aic ach an damh,
'S e 's muime dhi fèur a's cneamh,
Mathair an laoigh mhean'-bhrìc mhir,
Bean an fhir mhal-rofgaich ghlain.

'Siùbhlach a dh' fhalbhas e raon,
Codal cha dean ann fa'n sinuir,
B' fhearr leis na plaide fui thaobh,
Bàr an fhraoich bhadanaich ùir.

Gur aluinn fgeamh an Daimh dhuinn,
Thearnas o fhìreadh na m beann,
Mac na h eilte ris an t shonn,
Nach do chrom le spid a cheann.

Eilid bhinneach, mheargant, bhallach,
Odhar cangach uchd re h àrd,
Damh togbhalach croic-cheannach sgiamhach
Cronanach ceann-riadhach dearg.

Gur gasda a rithe tu suas
Re leachduinn chruaigh a's i cas,

Moladh gach aon neach an cù,
Ach molams 'n tru tha dol as.

Creag mo chridhe-fe a chreag mhor,
'S ionmhuinn an lòn tha fuidh ceann,
'S annfa an lag tha air a cul,
Na machthir a's * mùr na'n gall.

M' annfachd beinn sheafgach nam fuaran,
'N riafgach o'n dean an damh rànán,
Chuireadh gaodhar is glan nuallan,
Feidh na'n ruaig gu h inbhir-mheorain.

B' annfa leam na dùrdan bodaich,
Os ceann lic aig eararadh sìl,
Bùirein an daimh 'm bi gne dhuinnid,
Air leacainn beinne 's e ri sìn.

'N uair bhùiris damh beinne bige,
'S a bheucas damh beinn na craige,
Freagraidh na daimh ud da cheile
'S thig feidh a' coire na fnaige.

Bha mi o'n rugadh mi riabh,
Ann an caidribh fhiagh a's earb',
Cha n fhachda mi dath air bian,
Ach buidhe, riadhach, a's dearg

Cha mhi fhin a fgaoil an comunn,
A bha eadar mi 's creag ghuanach,
Ach an aois ga'r to'irt o cheile,
Gur grathunn an fheil a fhuaras.

Si creag mo chridhe-fe chreag ghuanach,
A chreag dhuilleach, bhiolaireach, bhraonach,
Na 'n tulach àrd, aluinn, fiarach,
Gur cian a ghabh i o'n mhaorach.

F f

Cha

* Daingneach.

Cha m'èinig a bha mi'g eisteachd,
 Re feitrich na muice mara,
 Ach 's tric a chuala mi moran,
 Do chrònanaich nan Damh allaidh.

Cha do chuir mi duil fan iasgach,
 Bhi ga iaraidh leis a mhadhar,
 'S mor gu'm b' annfa leam am fiaghach,
 'S bhi air falbh na'n fliabh is t fhaghar.

'S aoibhinn an obair an t fhealg,
 'S àit a cuairt ann airde beachd,
 Gur binne a h, aidhir 's à fonn
 Na long a's i dol fuidh beairt.

Fad a bhithinn beo na mairinnn.
 Deo dheth 'n anam ann mo chorp,
 Dh' fhanainn am fochar an fheigh,
 Sin an spreidh ann robh mo thoirt.

C'àite an cualas ceol bu bhinne,
 Na mothar gaodhair mhoir a' teachd,
 Daimh fheanga na'n rith le gleann,
 Mìolchoin a' dol annta 's ast'.

'N uair a bha mi air an da chois,
 'S moch a fhiubhlain bhos a's thall,
 Ach anois on fhuair mi tri,
 Cha ghluais mi ach gu mìn mall.

Tha blagh mo bhogh' ann am uchd,
 Le aogh maol odhar is ait,
 Ife geanaìl 's mise gruamach,
 'S cruai gh an diu nach buan an t fhlat.

'S truagh an diu nach beò an fheoghain,
 Gun ann ach an ceo do'n bhùidhinn,
 Leis 'm bu mhiannach gloir na'n gaodhar,
 Gun mheoghail gun òl gnn bhrithinn.

Bratach Alaftair na'n Gleann,
A ftrol faramach re crann,
Suaic heantas soilleir fhiol Chuinn,
Nach d' chuir fuim ann clannabh gall.

'S ann an Cinn-ghiubhfaich na laidhe,
Tha namhaid na graighe deirge,
Lamh dheas a mharbhadh a bhradain,
Bu mhath e 'n t fhabaid na feirge.

Dh' fhag mi fan ruidhe fo fhios,
Am fear a b' olc dhomhfa bhas,
'S tric a chuir e a thagradh an cruas,
Ann cluais an Daimh chabrich ann fas

Raonuill Macdhomhnuill ghlais,
Fear a fhuair fòghlum gu deas,
Deagh Mhac Dhonuill a chuill chais,
Ni'm beo neach a charaig leis.

Alaftair cridhe na'n gleann,
Gun e bhi ann mor a chreach,
'S tric a leag u air an tom,
Mac na fonn leis a choin ghlais.

Alaftair Mac Ailain mhoir,
'S tric a mharbh fa bheinn na féigh,
'Sa leanadh fad air an toir,
Mo dhoigh gur Domhnullach treun.

A's Dòmhnallach u gun mhearachd,
Gur tu buinne geal na cruaghach,
Gur càirdeach u do Chlannchattain,
'S gur a dallt u don chreig ghuaaich.

Ma dh' fhàgadh Domhnull a muigh,
Na adnar a' tigh na fleagh,
'S gearr a bhios gucag air bhuil,
Luchd a chruigh biodh iad a figh.

Mi'm fhuidh air sìth bhruth na m beann,
A coimhead air ceann loch a treig,
Creag ghuanach am biodh an t sheàlg,
Grianan àrd am biodh na feigh.

Chi mi na dubh-lochain uam,
Chi mi chruach a's beinn bhreac,
Chi mi strath Oiffian na m Fiann,
Chi mi ghrian air meall nan leac.

Chi mi beinn iobhas gu àrd,
Agus an càrn dearg re bun,
A's coire beag eile re taobh,
Chit a's munadh faoin as muir.

Gur ríomhach an coire dearg,
Far 'm bu mhiannach leinn bhi sealg,
Coir' na'n tulacharan fraoich,
Innis na'n laogh 's na'n Damh garbh.

Chi mi braidh bhidin nan dòs,
'N taobh fo bhos do sgura líth,
Sgura chòinneach na'n Damh feang,
Ionmhuinn leam an diu na chi.

Chi mi strath farfaing a chruigh,
Far an labhar guth na'n fònn,
A's coire creagach a mbaim,
A' minig an tug mo làmh toll.

Chi mi garbh bheinn na'n damh donn,
Agus flat bheinn na'n tom síth,
Mar sin agus a'n leitir dhubh,
'S tric a rionn mi fuil na' frí.

Soraiddh gu beinn allta uam,
O'n 'si fhuair urram na'm beann,
Gu flios Loch-circachd an fheigh,
Cu'm b' ionmhuinn leam fèin bhi ann.

Thòir foraidh uam thun an Loch,
Far am faic mi 'bhos a's thall,
Gu uifge Leamhna na'n lach,
Muime na'n laogh bréac 's na meann.

S è Loch mo chridhe an Loch,
An Loch air am biodh n Lach,
Agus iomad eala bhàn,
'S bhiodh iad a fàmh ma n feach,

Olaidh mi a' Trèig mo theann-fath,
Na dhèidh cha-bhiodh mi fui' mhulad,
Uifge glan na m fuaran fallain,
O'n feang am fiagh a ní 'n langan.

'S buan an comunn gun bhrifeadh,
Bha eadar mise 's an t uifge,
Sùgh na mor bheann gun mhifge,
Mise ga òl gun trofgeadh,

'S ann a bha an communn brifteach,
Eadar mise 's a chreag sheilich,
Mise gu brath cha dirich,
Ise gu dilinn cha teirinn.

O labhair mi sibh gu lèir,
Gabhaidh mi fhein dibh mo chead,
Dearmad cha dean mi fan àm,
Air fiaghach ghleann na m beann beag.

Cead is truaighe ghabhas riabh,
Do 'n fhiaghach bu mhòr mo thoil,
Cha 'n fhalbh le bogha fui' m' fgè,
'S gu la bhràth cha leig mi coin.

Mise a's tufa ghaodhair bhàin,
'S turfach air turas do 'n ealain,
Chaill finn an tathunn 's an dàn,
Ge d' bhà finn grathunn re ceanail.

Thug

'Thug a choile dhìotfa an earb',
 'S thug an tàrd dhìomfa na féigh,
 Cha n eil nàire dhùinn a Laoich,
 O'n luidhe an aois òirn le chèil'.

Aois cha n'eil u meachair.
 Ge nach fèadar leinn do sheachnadh,
 Cromaidh tu 'n duine dìreach,
 A dh' fhàs gu mìleanta gàlda.

Gearraichidh tu a fhaoghal,
 A's caolaichidh tu 'chafan,
 Fagaidh tu cheann gun deadach,
 'S ni u cadunn a chafadh.

A fhine chafadunnach, pheallach,
 A fhream-fhuileach, odhar, èididh,
 Cum ma 'n leigin leat a lobhair,
 Mo bhogha thoirt diom airèiginn.

O'n 's mi fhin ab' fhearr an airidh,
 Air mo bhogha ro-mhath iubhair,
 Na thufa aois bhothar fgallach,
 Bhios aig an teallach ad fhuidhe.

Lobhair an aois a rithis,
 'S mo 's righinn tha thu leantail.
 Nis a bhogha sin a ghiùlan,
 'S gur mò bu chuibhte dhuit bàta.

Gabh thufa namfa 'm batà,
 Aois ghrànda chairtidh na pléide,
 Cha leiginn mo bhogh' leatfa,
 Do mhathas na d'ar, eigin.

'S iomadh laoch ab' fhearr na thufa,
 Dh' fhuag mise gu tuilleach an-fhann,
 'N dèigh fhaobhach as a sheafamh,
 Bhe roinne na fhlèafgach mainmnach.

Luinneag le Calum a Ghleinne.

*Mo Chailin donn òg 's mo nighean duth thogarrach,
Thogainn ort fonn 's neo thròm gu'n togainn,
Mo nighean duth gun iarraidh, mo bhriathar gan Togainn,
'S gan innfionn an t-abbhar, mu nach eil is gad Tbogradh,
Mo nighean donn òg.*

GU bheil thu gu boidheach bàndaidh Banail
Gun chron ort fo'n ghrein, gun bhèum gun fginir;
Gur gile thu fo d' lèine' na èiteag na mara,
'S tha chaoir agam fèin gun chèile' bhi ma' riut.
Mo Chailin, &c.

Gur muladach mi 's mi'n dèigh nach maith leam
Na dheanadh dhomh fà aig càch ga mhalairt;
Bhiodh d' athair an comhnaid 'g òl le caithream,
'Se eòlas n'an còrnn a dh'fhag co-falabh.
Mo Chailin, &c.

Nan bithinn ag òl mu bhòrd na dithe
'S gu'n faichdinn mo mhiann 's mo chiall a' teighinn;
'S e 'n copan beg donn thogadh fònn air mo chriodhe
'S cha d' ugainn mo bhriathar nach laruinn è rithift.
Mo Chailin, &c.

Bithidh bodaich na dùcha' ri bùirt 's ri fanaid,
A canntainn rium fhein nach gèill mi dhainnis,
Ge d' tha mi gun spreidh tha tèud re tharrainn
'S cha fguir mi do'n òl fad as beò mi air thalamh.
Mo Chailin, &c.

'S iomad bodachan gnù nach dùrig m' aithris,
Le theanal air spreidh 's iad ga threigfionn a's t-earrach,
Nach cosg ann an bliodhna blaigh trìan a ghalain
'S cha d' oir e' fo'n ùir ni's mòth na bheir Calum.
Mo Chailin, &c.

Na'n bithinn air fèill 's na cèudan ma' rium
 Do chuideachda' chòir a dhola' drama';
 Gun fuidhinn mu bhòrd's gun traighinn mo shearag;
 'Scha duirt mo bhean riamh rium ach Dia leat a Chalum.
Mo Chailin, &c.

Ge d' tha mi gun stòr le h-òl's le h iomairt
 Air bheagan do nì le prìs na mine';
 Tha m' fhòrtan aig Dia 's e fialaidh uime
 'S ma gheibh mi mo shlàinte gun pàigh mi na thir mi.
Mo Chailin, &c.

Ge mòr le cach a tha mi milleadh
 Cha d' thugainn mo bhòid nach òlainn tuilleadh;
 'Se gaol a bhì mòr tha m'fheoil a' fireadh;
 Tha 'n sgeul ud ri aithris air Calum a Ghleinne.

*Mo Chailin donn òg 's mo nighean duth thogarrach,
 Thogainn ort fonn 's neo-thròm gun togainn,
 Mo nighean duth gun ìarraidh, mo bhrìathar gan Togainn,
 'S gan innsinn an t-aobhar, mu nach eil is gad Thogradh,
 Mo Chailin donn òg, &c.*

Translation from A. R.

BHEIL fhios co chunna' mise an raoir,
 A teachd a nuas an t-fraid a'm' chòir;
 Mo leannan fèin 'an breachdan ùr,
 Bo mhaifeach i' fa cùl mar òr;
 Thuirt mise buicheas d'an ùair*,
 Nach d' iar luchd gaoil a chuir 'an call;
 'S on tha do mhathair gun bhì d' chòir,
 Nach doir finn fraid d'an bheinn ud thall.

A Cheit a ghaoil nach fhalbh thu leam,
 A's fàg an Baile' fo gun tamh;
 Tha chaoille' 's gach gleann fo bhlàth gu tròm,
 'S an samhradh feoltainn air gu caomh;

Bitbhidh

* Aòiche.

Bithidh fmeorach 's uifag air gach bac,
 'S an Eilit bheag le a meann 's a choill':
 'S gach ailein gorm a's lòn a's pairc,
 Bheir dhuit buan shlainte 's beath oil.

Nis on thain' an samhradh blà,
 'S a dhoirteas è a nuas a dhirùchd;
 Theid finn gu taobh an aoilt gun tamh,
 A thrufadh lus mu bhun n'an stùchd;
 Gheibh finn an neonain a's an creamh,
 'S a bhuigheag anns an lòn gu dlù;
 'S aig glachda' chèileadh laimh air laimh,
 Gun tuit finn air a chòinich ùir.

'Sa ghleannan chèutach bhrighear bhlá,
 Tha dháras taitneach m' Athar dlù;
 Chì thu eafan lufach tlá,
 'S an beatha fáim'an cuairt mar bhù;
 'S'an am d'an ghrèin bhí ard a's blá,
 Gu áite duthair gluaisfidh finn;
 'S a' m' lamháibh glachda' mí thu trà,
 A's bhéir mí gaol a's pòg a's rùn.

Ceardach Mhic Luin.

L A dhuinn air Luachar Leobhar
 Do chearar chrogha do'n bhuighinn
 Mí fein *, is Oscar † is Daorghlas
 Bha Fionn fein ann, is b'e Mac-Cumhail.

Chunncas tighinn o'n mhagh
 An toglach mor is e air aòn chois
 Le chochal dubh, ciar-dubh craicion,
 Le cheann-bheirt lachdainn is i ruadh-mheirg.

Bu ghranda coslas an òglaich,
 Bu ghranda fin agus bu duaicnidh,

G g

Le

* Offian.

† D'armad.

Le chlogaid ceann-mhor cèutach,
Mar mhaol cìdì dh'fhàs duaicail.

Labhair ris Fionn Mac-Cumhail,
Mar dhuine bhiodh dol seachad ;
Cia i an tìr am bheil do thuini'
Ghìulla le do chulai' chraicìon.

Lun Mac-Liobhain, 's e m' ainm ceart,
Na 'm biodh agaibhfe beachd fgeul orm,
'S gu 'm bithion re obair Gobhainn
Aig Rì Lochlainn ann an Spaoill'.

Thainig mi gur cuir fo gheasfaibh
O 'e luend sibh tha freasdal armaibh,
Sibh gu mo leantain buighinn shocair,
Siar gu derfaibh mo Cheardaich.

Cìod am ball am bheil do Cheardach ?
Na 'm fearda sinne g'a faicfin ?
Faicadh sibhfe fin, ma dh' fhaodas,
Ach ma dh' fhaodas mise, cha'n fhaicfibi.

Sin n'ar chuaidh iad nan siubhal,
Mar chuige mugha na luimedheirg
Air sliabh buidhe mar bheithir
Gu'n robh sinn' nar ceathrar buighnibh.

Eu bhuighinn dhiubh sin an Gobhainn
'S bu bhuighinn eile dhiubh Daorghlas,
Bha Fionn 'nar deidh fan uair sin
Is beagan do dh'uaillibh na Fèine.

Cha deanadh an Gobhain ach aon-cheum,
'Thair gach gleannan faoin 'n robh fàfach
Cha ruigeadh oirne ach air eigin,
Cearb d'ar n' aodach sluas ar masfaibh.

Tearna gu urlar a choir
Dìre re bealach na faothair ;

Fofa beag ort, ars' an Gobhain,
Druidfe romham arfa Daorghlas.

'S na fàg mi 'n dorfaibh do Cheardaich
Ann aite tean is mi'm aonar.

* * * * *

Fhuaras ann fin builg g'an feide
Fhuaras air eigin ceardach
Fhuaras ceathrar Goibhnibh re meirbhidh
Do dhaoine dairbhe mi dhealbhadh.

Gu'n do labhair fear do na Goibhnibh
Gu grimeach agus ga gruamach
Co e am fear caol gun timeadh,
A fhineadh mach tinne Cruadhach.

Dubhairt Fionn fear fuafgla' na ceifte,
(An lamh nach teagamh 'fan fhiadhach)
Cha bhi 'n t ainm fin fgaoilte,
Bha Daorghlas air gus an uair fo.

Bha feachd lamhan air a Ghobhin
Agus feachd teanchair leobhar aotrom,
Na feachd ùird a bha gà spreige,
'S cha bu meas a fhreagra Caoilte.

Caoilte fear fhaire na Ceardaich,
Sgeul deirbhte gu'n troid e
Gu'm bu deirge na'n gual daraich
A fhnuadh, a toradh na h oibre.

Fhuaras ann fin na'n sìne,
Do armaibh dìreach daite
'S an coliana air an deanaibh
Do dh'armaibh sìnte na faiche.

Fead, agus Faoi' agus Fafdal,
Is a Chonnlann nic na Ceardaich,

'S an lann fhad' a bh'aig Diarmad
'S ioma' la riamh a dhearbh i.

Agam fein a bha Deire na'n colag,
Bu mhor farum a truide
'S Mac-an-Lùn a bh'aig Mac-Cumbhail,
Nach d' fhag fuigheal do fheoil dhaoine.

Gu'n do ghabh finne ma fhiubhal,
Ghabhail sgeula do Rì Lochlan;
Sin n'ar labhair an Rì uafal,
Le neart fuairc mar bu chuma.

Cha tugamaid air bhur eaga!
Sgeul do fheifir do'r buighinn
Gu na thog sinn na fleaghan
'S gu'm b'ann re aghaidh na'm bratach.

Bha iadsan ann na'n feachd cathan,
Cha do smuainich flath re teiche
Ach air lar na foide fineadh,
Cha robh finne ann ach feifir.

Bu dithis diubh fin mis; agus Caoilte
'S bu triuir dhiubh Faolan seall,
Bu cheathrar dhiubh Fionn air thoifeach,
'S bu chuirear dhiubh an t Oskar calma.

B' e fheifir Goll Mac-Mòrna,
Nach d' fhuiling tàir re m' chùine
Togaibh mi tuile dheth 'n àireamh,
O chuaidh 'n Fheinn gu fodra'.

Bu mhath mi la na teann-ruith
Ann am Ceardaich Lònach Liubhain.
An nochd 's anmhann mo chàil
An dèis a bhi 'g rìreamh na buighne.

ORAN cuimhadh Choire-'n eaf-a leis a Phiobaire
dhall.

Mì 'N diu a' fàg' ail na tìre,
'Siubhal na frìgh air a leath-taobh,
'S è dh' fhàg gun airgid mo phòca.
Ceann mo ftoir bhi fuidh na leacabh.

'S mi ag gràighe 'n alltain riabhaich,
Aig iaraidh gu beallach na fèatha,
Far am bi Damh dearg na cròice
M' fhèill-coin-roid a dol san dànsfuair.

'S mi 'g iaraidh gu Coire an easa,
Far a minig 'n do sgapadh fùdar,
Far am biodh miol-choin ga 'n teirbairt,
Cur mac na h èilte gu dhùbhlán.

'Coire gun easbhuidh gun iomrall,
'S tric a bha Reabard ma d' chomraich,
Cba n'èil uair a ni mi t imradh,
Nach tuit mo chridhe gu trom-chràdh.

'S è sin mise coire an easa,
Tha mi seasamh mar a b' àbhaist,
Ma thà thufa an t fhear ealain,
Cluinneamid annas do làimhe.

An aill leat mise a rufgadh ceoil dhuit,
'S mi am shuidhe mar ched' air bealach,
Gun speis aig duine tha beò dhiom,
O'n chuaidh an Còirneilair fuidh thalamh.

Mo chreach mo thùrsa 's mo thruaighe,
Ga chuir fan uair fo dhomh ann fhìre,
Mhuintir a chumadh rium uaisle,
Bhi 'n diu ann fan uaigh ga m dhì-fe.

Na'n

Nà'n creide tu uam a choire,
 Gur e doran fud air m' iantinn,
 'S caid mhoir e, dh' abhar mo léi-fgail,
 Nach urrainn mi feafa re feinn duit.

Meafar dhomh gur tu mac Ruairidh,
 Chunaire mi maris a Chòirneal,
 'N uair a bha è beo na bheatha,
 Bu mhian leis do leathaid na fheòmàr.

Bu lion'ar do mhaithin na h Eirinn,
 Thigeadh gu m' rèlain le h eàlaidh,
 Sheinneadh Ruairidh dall dhomh failte,
 Bhiodh mac Aoidh 's a chairdin mar ris.

O'n tha thufa a' caoidh na'n armunn,
 Leis am b' abhaift bhi' ga d' thaghal,
 Gu 'n feinnims' eàlain gun duais duit,
 Ge fada uam 's mi gu fhradharc,

'S Ìonar caochladh teachd fan t shaobhal,
 Agus aobhar gu bhi dubhach,
 M'a sheinneadh fan nair sin dhuit failte,
 Seinnear an tra fo dhuit cumha.

'S è sin ceòl is binne thruaighe,
 Chualas o lion mhic Aoidh is Dhòmhnuill,
 'S fada mhairis è na 'm chluafabh,
 An fhuam a bh' aig tathunn do mheòirin.

Beannachd dhuit agus buaidh làrach,
 Ann 's gach aite 'n dean u feafamh,
 Air son do phuirt bhlasda dhionach,
 Sa ghrian aig teamadh re feafgar.

'S grianach t uirsin fein a Choire,
 'S gun fhèidh a' tearnadh gu d' Bhaile,
 'S tomad neach da m b' fhiach do mholadh,
 Do chliath cherrach, bhia'char, bhainneach.

Do

M. M. M.

Do chlob 'dó bhorrán do mhìnlteach,
Do fhlios a choire gur lianach,
Lubach, luitheach, daite dìonach,
'S fàsgach do chuillidh 's gur fiarach.

Tha t'èideadh uil air dhreach a chanaich,
Circain do mhullaich chà chreannaich,
Far 'm bi' na fèigh gu torach,
'G èiridh faramach ma d' fhreach.

Sleamhuin fhios fhad do fhliochd araich,
Gun an gart na'n cal ma t'iosail,
Mangach, mabhach, aoghach, tearnach,
Graidheach craiceach fradharc frithe.

Nòineineach, gucagach, mealach,
Lòineineach, lufanach, iumaidh,
'S bòrcach do ghorm luachair bh'èalaich,
Gun fhuachd re doinionn ach cireach.

Simragach, fealbhadhach, duilleach,
Min-leachdach gorm-fhulèiteach gleannach,
Biachar, riabhach, riasgach, luidheach,
Le 'n dilte cuideachd gun cheannach.

'S fcuirtail leam gabhail do bhraighe,
Biolair' t' uisge ma t' innibh,
Miodar maghach, cnochdach cathair,
Gu breac blathair ann uchd min fheoir.

Gu gormanach, tolmanach, aluin,
Lochach, lachach, dofach, crai-ghia'ch,
Gadnarach, faghaideach, braicach,
'G imain na h'èilid gu namhaid.

Bùireineach, dubharach, bruachach,
Fradharcach, cròic-cheannach, uallach,
Fèidreineach uisg na 'm fuaran,
Grad ghaifgeant' air ghasgan cruallaich.

Balg fhuileach faileantadh, biorach,
 Sheangthronach, eanglarach,
 'S an anmoch is meanbh-luath fireadh,
 Air mhìre a' dìreadh fa chòire.

'Sa mhadin aig èiridh le'r miolchoin,
 Gu muirneach, maifeach, gasda, gniomhach,
 Lubach, leacach, fgiamhach,
 Carach, cabrach, cnagach, fiamhach.

'Nam da'n Ghrèin dol air a h uilinn,
 Gu fuilteach, rèubach, glèusda, gunnach,
 Snapach, armach, calgach, ullamh,
 Riachach, marbhach, tarbhach, giullach.

'Nam dhuinn bhi' tearna gu d' rètlain,
 Teinnteach, cainteach, cainnleach, cèireach,
 Fionach, cornach, ceòlar, tèudach,
 Ordail, eòlach, 'g òl le rèite.

Sguiridh mi nois dhìot a choire,
 O'n tha mi toilicht do d' fheanchas,
 Sguiridh mise fhiubhal t aonaich,
 Gu's an tig mac Aoidh do dh Albain.

Ach 's è mo dhùrachd dhuit a Choire,
 O'n 's mor mo dhùil re dol tharad,
 O'n tha sinn tuisfeach fa mhunadh,
 Biodh mid a' triall thun a Bhaile.

ORAN le Uilliam Mac Coinnich, do inghean
 Choinnich ruaidh mhic fir na Comraic.

S Cianail m' aigne o na mhaduinn,
 Ghabh mi cead do 'n ribhin,
 Tì Chomh-thaitneach riut cha'n fhaic mi
 Ann an dreach no fiamhachd;
 Bu trian do m' lòn do bhrìathribh beòil
 A teachd mar cheol a sioth-bhruth,

'S an t sheirc atà'nad' bhraighe bàn,
A thaisg mo ghràdh gu diomhair.

Ciochan corrach, lionta soluis,
Air do bhroilleach rè ghlan;
Do sheang-shlios fallain mar an eala,
Na mar chanach fleibhe;
Bas ionmhuinn caoin na'n geal mheur caol,
A' dealbh na'n craobh air pèurlain,
'S tu fialaigh glic 's do chiall gun tig,
Air diamhaireachd na rèultan.

Do bhràighe gle-gheal mar ghath grèine;
T aghaidh re ghlan mhòthar;
Tiunnail t eug'ais tearc re fhèatuin,
Gur tu rèul na n òighean;
Gur bachlach, dualach, casbhui, cuachach,
'T' fhalt ma'n cuairt ann òrdubh;
'S ann tha gach ciobh mar fhàin air fniamh,
'S gach aon air fiamh an òir dhiubh.

Inghean aingil na rosg malla,
'S na'n gruaigh glan tha narach;
Dà fhùil ghorm mheallach, fuid chaol mala,
'S gach aon a' mhealladh graidh dhiubh;
Tha maise ad ghnuis, gun easbhuidh muirn;
Beul meachair ciuin ni màran;
Do bhriodal caomh, 's do loinn màraon,
A rinn mo ghaol-fa fhàradh.

Corp scamhaidh bàn, cho-lìonas gràdh
Gach tì a tharblich iul ort;
'S ann tha do fhnuagh, to'rt bàr air fluagh,
'S tu 'n ainnir shuairc chliuiteach;
Do dheas chalpannan ro dhealbhadh,
Gun bhì' meanbh na domhail;
Troigh chruinn chòmhnard' fhalbhas mòthar,
Nach dean fèoirn' a lùbadh.

Choimh glain is tù 's neo-shoilleir dhùinn,
 'S mar gheallach u 'n tùs èiridh ;
 Bèul tana dearg mùint' 's anail chùbhraidh,
 'S tiunnail u do Venus.
 'S e chrùn do thlachd deud mùirn mar chaille,
 Air a dhluth a ceart re chèile,
 O' n tig an t oran, èatrom ceolmhor,
 Mar an smeorach chèitain.

O thia nan dùl tùs rath' fhuair thu,
 Bhiodh modhail, ciùnn gun àrdan ;
 Tha iochd is cliù, as loinn, as muirn
 Air a ghlaigh dlù re d' nàder ;
 'S tu air do bhuain a freamh na'm buagh,
 Do 'n trèun fhuil uafail staoil ;
 U fialaidh pailt ann gnìomh san tlachd,
 'S do chiall co-fhreip rè t àilteachd.

Os cionn t àilteachd riäbh cha dàinig
 Gnùis o laimh na trianaid ;
 Gur foilleir dhùinn, 'n uair rinneadh thu,
 Nach robh na Dùilin diamhain ;
 Ur riomhin thlà 's ro rioghail gna's,
 Do dhìlfin graidh tha lion'ar ;
 A ghèug na m buagh, ge cian mi bhuat,
 Na gèill-fa chluain luchd mì-ruin.

Mi cian o d' chaidribh, 's buan dhomh fhaidid,
 Dh' fhàg fùd m' aigne piänail ;
 Osnadh ghna gun fhois gun tamh,
 A fhrois gach blàth do m' fhion-fhuil.
 'S e bhrosnaich deoir 's a chlaoidh mo thredir
 An ribhinn òg fo thrial uain ;
 'S tu 's trom a dh' fhag mi, oigh mo ghràidh,
 Le d' bhron atà mi cianail.

Oran le Oig-mhnaoi d' a Leannan.

GUR e m' anam is m' cudail
 Chaidh 'n de do Ghleann-garradh ;

Fear na gruaig' mar an t òr
'S na poig air bhlas meala.

Ho ao o ho u o

Ho ao o ho u o

I ri ri o ho ao o

I ri ri 's i o dhiali o.

Fear na gruaig, &c.

'S tu 's fhearr do 'n tig deise
Do na sheafamh air thalamh,
Ho ao o, &c.

'S tu 's fhearr do 'n tig culaddh
Do na chunna mi dh' fhearuibh.

Coitain Lunduinneach du-ghorm,
'S biaidh na cruintain ga cheannach.

'S tu 's fearr do 'n tig ofan
'S brog fhocrach nam barr-iall.

'Nuair a rigeadh tu 'n fheill
'S e mo ghear-s' a thig dhathigh.

Mo chriofan, mo chire
'S mo stiomag chaol cheangail.

Mo lamhainne boidheach
'S deis oir air am barruibh.
Mo sporan donn iallach
Mar re scian nan cas aineamh.

Thig mò chrios a Dun-eudain
'S mo bhreid a Dun-chailiunn.

Cuim am biodhmaid gun eadail
Agus ni aig na Gallaibh?

H b 2

Gheibh

< 'S math thig triubhan an iarann
Air sliasaid a' gnathain.

< 'S math thig bonaid le fàbhar
Air fear ard a' chùil chlannach.

Gheibh sinn Crobh as a Mhaorann
Agus Caoirich a Gallamh.

'S an a bhios sinn ga 'n arach
Air airidh 'm Braidh-raineach.

Ann am bothan an t fagraidh
'S gur e bu dhuna' dha barrach.

Bhiodh a chuag 's an smudan
Ag gabhail ciuil duinn air chrannaibh.

Bhiodh an damh donn fa bhuireadh
Gar dufgadh fa mhadin *.

A Bhainnis bhan, le Fear Srath-mhaifidh.

AIR FÖNN.

*Mo rùn air a chomunn ud
Cha fómolta neo-tbomadach,
Mo dhùrachd do 'n chomunn ud
Gun bhò gun bholla gann doibh †.*

A N cuala' sibhs' a bhainnis bhàn,
Bh'aig Eohban Mac-Dhùghail Dia-mairt,
Ann am Pachd-ulla gu h ard
Aig na thràigh iad angar.

'Nuair a thainig iad a nios
Rinn iad ath-chuinge re Brian
Iad a bhi uille co-liath,
Re ciabhag Fhìr na bainse.

Labhair Fear na bainse fein
Tha dath airgid oirn' gu léir
Ciod an cron tha oirn fui' 'n ghrein
Mar dean fear-beurra rann oirn.

Thuir

* Le langan. † Pauculla. ‡ Orr.

Thig an earb as an fhìreach
'S buirean biorach an daraich,
Air chrangan an easa
Far an leagta na h-annairt.

Thuirt Paul Mac-Mhuirich gu fòil
Agam-fa 'ta bhratach fhroil
Is mar tguir am Bàrd ga fgleo
Mar tha mi beo theid freang air.

Thuirt an Cleireach gu dàn'
Agam-fa 'ta ceart thair chàch ;
Theid am Ministair am' phairt
'S gun d' theid am Bàrd fa Bhrangas.
Thuirt am Maighfidir-Scoile liath
Mu 'se gleus air mhas a mhiann,
Mo roghuinn-s' e th'air feachd ciad
'S i cheird bha riamh cuir ann damh.

Thu'irt fear bu dàine na càch
Agam cha'n'eil speis d'ar dàn,
Eiribh 's cuimt' * an t urlar blà'
'S gu'n lion mo lamh-fa dram dhuibh.

Dh'eirich iad uil co bhras
'S ann an fud bha farum chos,
Mar gu'm bìodh an *Troup* ghlas,
Ag dol am baiteal *Frangach*.

Cha di-chuimhnich mi gu bràth
Gus an d' theid mo chridh o 'n lar
Comunn ciar-duth glas mo graidh
A bha fan am so dannsfadh.

Duanag.

CHUNA' mise mo leannan
'S cha d' aithnich e 'n de mi.

Na hi u i borin, o
O ho chall eile
Na hi u i borin o.

Cha

Cha d' fhiofraich, cha d' fharraid,
Cha do ghabh e mo sgeula.

Na h u, &c.

Cha bann aig bha choire,
Ach nach d' fhuirich mi fhein ris.

Gu'n cinnich an Domhnach
Le Clann-Domhnuil nan geur lann.

Luchd na'm boghanna iudhair
Chuiridh fiubhal fuidh fhaighdibh.

Luchd nan claidheanna geala
Chuireadh faileas re grein diubh.

Luchd nam musgaide tromabh
Chumail coinneamh re cheile.

Thug sibh mionnan a Bhiobail
Ann frath iofal uilt-eirinn.

Nach d' re' cloidheamh an duille
Gus an cruinte Rìgh feumus.

Oran le oigh d'a leannan, a bha 'n cunntart a
treigeadh.

TRI nithean gun iarruidh
'S e eagal, is iadach is gaol,
'S bu bheag a chuis mhaslaidh
Ge d' ghlacadh leis mis air a h aon,
'S a liuthad bean uafal
A fhuaras sa chiont ud robh mi,
A thug an gaol fuadain
Air ro bheagan duaise ga chionn.

*Faìl irin illirinn uillirinn.
Oro laoidh*

Gruaidh

*Cruaidh fhortan gun fhios
A dh'fhag mise fo thruim do ghaoil.*

Bu laoghaid mo thamail
Na m b' earruinn a b' fhearr a bhiodh ann,
Ach dubh chail' a bhuachair
'Nuair ghlacadh i buarach na laimh ;
'Nuair a thig an droch earrach
'S a chaillear an ni ann fa ghleann,
Biaidh aois' air an tulaich
Gun tuille ga bunailteas ann.
Fail irinn, &c.

Fhir a dhireas am beallach
Beir mo shoruidh d' an ghleann o thuath
Is innis do m' leannan,
Gur mairionn an gaol 's gur buan
Fear eile cha ghabh mi
'S cha 'n fhuiling mi rium a luaidh ;
Gus an dean thu ghaoil m' aicheadh,
Cha chreid mi o chach gur fuath.

Mur d' thig thu fein tuilleadh
Gur taitneach ata mo chliu,
Cha d' rinn mi riut comunn
'S cha do luidh mi leat riamh an cuil,
Cha ghabhain bonn maflaidh
O dhuine chuir *ad* air a chrùn,
Bha m' intinn cho beachdail
'S gu'n smachduichinn gaol nach b'fhiu.

Mur d' thig thu fein tuilleadh
Gur aithneamh 'm mhalairt a bh'ann,
Nach robh mi cho beairteach
Re cailinn an achaidh ud thall
Cha toirinn mo mheifneach,
Mo ghliocas is gnìomh mo lamh
Air buaile chrobh ballach
Is cailinn gun iul nan ceann.

Fhir nan gorm shuile meallach
 O'n ghleannan am biodh an ceo,
 Ga 'm biodh a chaoin mhala
 Mar chanach an t sleibh fo dhriuchd;
 Nuar rachadh tu air h uillinn
 Bhiodh Fear dhireadh nan stùc,
 'S nam biodh do ghaol mar riut
 Cha b' aireach an ceile leam thu.

Cha b' ann air son gaduichd
 No idir mar thailceas air spreidh,
 Cha b' ann do shiol bhodach
 Bha m' ofna cho trom ad dhiaidh,
 Sar mhac an duin' uafail
 Fhuair buaidh air an duthaich gu leir
 Ge do bhithmaid falamh
 'S ioma caraid a chitheadh oirn feum.

'S truadh nach bheil mi 's mo leannan
 'S a chrannaig air stiùireadh le gaoith,
 No 'm buthaig bhig bharraich
 Aig imeal na mara fo thuinn,
 No 'n loistean d' an darach^t
 Aig taobh na mara o thuath,
 Gun chùimhn' air a chailinn
 A dh' fhag mi an caraibh chruidh laoidh.

Oran do Mhac Baroin nan Crun an Arafaig.

AN diu 's mor lium a ghaoth
 Th' aig buigheann mo ghaoil
 Air ruidheachuibh faoin gun aird orra.

'S tu m' anam 's mo ruin
 Mar ai-leus an t iuil,
 Mhic Baroin nan Crun air Arafaig:

A mhic an Athar gun ghruaim
 Air an ro mhor mo luaidh,
 Gu ma fallain 's gach uair slainte dhuibh.

Clann Domhnuill mo ruin
Luchd a dhioladh nan crun,
Bheirin tofach air thus failte dhuibh.

Sud an comunn gun gho
Ga 'm bu chomus an t ol,
'Nuair a fhuidheadh na h oig san tabhairne.

Dream eile fo dheas
Gu'n eirgheadh fud leat
Clann Neil cha b' e 'n treas fagalach.

Siol Dughaill a ris,
Fir ura 's mor pris
'S iad nach fhuilngheadh an spid thamailteach.

Mac Mhic ~~Mac Mhic~~ oig
O Chaisleal an t froom,
'S Mac Ionmhuinn o'n Chro 's gu'm fheird sibh e

Thig fud oirn a nall
Mar fud anns gach am,
Fir mhuideart nar ceann is Arafraig.

B' ait leam fud or r'a sheinn
Ga 'm bu Thormaideach treun,
Siol Torcuill o'n Bheinn 's o'n Bhana leat.

Ri gu 'm b' ait leam bhur cliu
Dhol farfuing 's gach taobh,
'S e 'm pailteas a's tus natuir dhuibh.

'N taobh eile d'an chaol,
Cuim an ceilinn na laoich,
Tha Mac-Coinnich 's Mac-Aoidh cairdeach dhuibh.

Clann Ghill-Eoìn nan tur,
Cha mhearachd da m' run,
O 's fean agus ur bhur cairdeis riu.

Ach beir foruidh nò dho
Da m' Ghraugaich ghil oig,
Ann di-chuimhn' da m' dheoin cha 'n fhagàin i.

Ach nam faighin o m' Rìgh
Mar thaghain damh fhein
Cha chluinninn fhein gnìomh bhur naire chaidh.

Duan a Mhuireartuich, no Mhuilcartuich

LATHA d' an Fheinn air tulaich fhoir
Ag amharc Eirinn mu'n timchioll
Chunnairc iad ag teachd air fonn
An t arracht eitidh creathoil crom.

'S e b' ainm d' an fhuath nach robh tiom
Am Muireartach maol ruadh Muingeann
Bha eadan du-ghlas air dhreach guail
Bha deud a charbuid claon ruadh.

Bha aon fuil ghlogach na cheann
S bu luaithe e na rionnach maodhair
Bha greann ghlas-dubh air a cheann,
Mar choille chrìonuich fò chrith-reo.

Re faic'inn na Feinne bu mhor goil
Shantuich a bheist a bhith nan innis
An tofach mireadh agus àir
Rinneadh leis gean gun chomain,
Mharbh e le abhachd ceud laoch
'S a ghaire na gharbh chraos.

O loch nan Cuach thainig nì
Gu teith diomasach deadh dhian;
Geill as gach aon fhear sa chatb
Cur e dh' iar am fuath gu comhrag.

Fear is fear mar chomhrag cheud
Chuireadh an rìgh dh' fhios na beist,

'S mar ruitheadh a mhuir-chlach muigh
Mharbhadh am Muireartach Muingeann.

C'ait am bheil fir a's fear na sud;
'S e labhair am Muireartach Muingeann,
San tir fan tainig mi chugaibh,
Mhic Cumhail, gu grain nan oilein.

Chuirinn-fe sud air do laimh
A Mhuileartuich Mhuingeann chlaoin chaim,
Air scath luchd chumail nan cón
Na bith oirne ga d' mhaoitheadh.

Gheibh thu cumhadh 's gabh sith,
Thuirt Mac Cumhail an t ard righ,
Deich ceud ubhall d' an òr ghlan
'S tog dh'inn a chulanuichnan coin.

Ge d' gheabhuinn-fe brigh Eirinn uile
A h or a h airgiod 's ah ionmhas
B' fhearr leam fo chosgairt mò shleagh
Oscar, is Raoine, is Cairioll.

Labhair laoch nach d'fhuing tair
Mac Mornai d'am b' ainm Conan,
Caillidh tu dos a chinn chrin
Re deagh Mhac Oiffain d' fhoir righ.

B' afadh dhuit ord crothadh nan cloch
A chagnadh fo d' dheudaich
Na comhrug nam Fiann fuileach
Air nach do bhuaidhaich aon duine.

Dh'eir'ich Fionn flath na Feinne,
Nuair chunnair e colg na beiste
Dh'eir'ich Oiffain flath nam fear
Dh'eir'ich Oscar agus Iulunn.

Dh'eir'ich Ceothach nan arm nuadh
Dh'eir'ich sud is Raoine ruadh

Handwritten text in Gaelic script, likely a signature or note, running vertically down the right side of the page.

Dh'eir'ich Ciar-dhubh Mac Brabh
Dh'eir'ich Art Mac Morain nam Mionn,
Dh'eir'ich diais a b' aluin dreach
Cuchuluinn is Faolan neo mheas.

Dh'eir'ich na laoch nach bu tiom
Laoich Mhic Cumhaill nan arm griinn
Rinn iad cro chum a chatha mhoir
Mu'n arracht air faiche nan seleo.

A cheathrar laoch a b' fhearr san fheinn
Chomhruigeadh e iad gu leir
Is fhrithealadh e iad mu'n seach
Mar ghath rainne na lafrach.

Thachair Mac Cumhaill an aigh
Is a bheiste laimh air laimh ;
Bha taobh a cholla re guin bualuidh,
Bha braon d' a fhuil air na fraochuibh.

Thuit am Muileartach leis an righ,
Ach ma thuit cha b' ann gun stri
Deuchainn cha d' fhuair e mar sin
O la ceardaich Lóin Mhic Libhainn.

Dh'fhalbh an Gobhain leis a bhrigh
Gu teach athar an aird righ ;
Rinneadh beud, deir Gobhain nan cuan,
Mharbhadh am Muireartach ruadh.

A righ Beatha dhuit is nair
Ar faruchadh le luchd aon oilein.

Mur do loisg teine, mur do bhath tonn,
Mur do fhluid muir leathann lom,
Cha robh do dhaoinibh air domhain
Na Mharbhadh am Muileartach Muingeann.

Cha b'e mharbh e ach an Fhiann
Buidheann leis nach gabhtadh fiamh ;

Cha d' theid fuath na airrachtas
O'n t sluagh a'uin fhalt-bhuidhe chas.

Bheir mise briathar a ris
Ma mharbhadh am Muileartach min
Nach tog mi do Eirinn aigh
Tom, innis, no oilein;

Nach tog mi an corruibh mo long
Eirinn cherranta cho-throm
Cuiream breabsauich air muir
Ga togbhair as a tonn-bhalla,
Crocaib chroma re tir
Ga tarruing as a taibhe.

Is eor an luach do loingis bhain
Eirinn uile a dh' aon laimh
'S nach deachaidh loingear air fal
A thogadh cuige do dh' Eirinn.

Chuir e fios gu fiathaibh Fail
Am Muireartach fhaotain da slan
No barra brigh Eirinn uile
Eadar mhac righ is aon duine.

Gabh mo chomhairle, 's in choir
Labhair Mac Cumhail mhic Trein-mhoir,
Is fearr or cruinte nan clach
Na comhrag nam Fiann fuileach.

Marbhadh, no Fionnghuill Ghlinne-cumhainn.

L AMH Dhià leinn * a shaoghail!
Tha thu carach mar chaochladh nan fian;
Beirt nach guidheamaid fhaotuin,
'Taid † na fruthuidh ag taom ‡ oirn anios;
'S a chneadh fein air gach aobhar,
Bhios gach duine ag caoineadh 's e tinn,

Breith

* Marbh-phasgor. † Marb na. ‡ aomadh.

Breth Mhic-famhain * r 'ar n aois oirn †
S iad ag gleac rinn o thaobh cuil ar cinn.

A Rìgh fheartuich na greine
A tha 'n cathair na feile dean sìth
Re cloinn an fhir a bha ceutach
'S nach bu choslach re feileagan crìon;
'Nuair a thogtadh leat bratach
Nan crann caol, nan frol daite 's nam pìob
Bhiodh mnaoi ag caoidh le fuaim bhas
O neart laoch nan arm scaiteach fan strì.

Gheibhte aignidh duin' uafail
Aig a bhail' agus uaidh' agad beo,
Cha b' i ghèire gun tuigse
Bha fa bheul bu neo thuifliche gloir,
Ceann na cèille 's na cuideachd
Ge d' rinn eacorùich cuspoir do t fheoil
Cha b' e 'm breugair a mhurtadh ‡
Aig luchd a fheideadh am pluice mu d' stol.

Fear mor bu mhaith cumadh,
Bu neo scathach an curuidh gun ghiomh
Cha robh barr aig mac duin' ort
Ann an aille no 'n uiricleadh § cinn
Ann fa bhlar fhuair thu urram
Toirt cath' laidir an cumasg an rìgh;
Mo sgeul craiteach am fulach
Bha 's tìgh chlair || an robh furan nam beus.

Cha robh do chridhe mar dhreugan
'Tarruing flìghe na h ea-coir a' d' chuis
'S tu le d' chloidheamh aig eiridh
As leith t athar 's rìgh feumus a chruin;
'Taid ann Albainn 's ann Eirinn
Luchd a thaithich 's a reiteach do chuis,
Biaidh la eile ga dheuchuin
'S tu d' luidhe an ceiste fan uir.

Thus

* Shamhain. † air faoidhin. ‡ Cha b' e 'm breugaire Murtaidh
bh'aig. § Gun uireasbhuidh cinn. || tìgh-lair an robh iomairt.
nam pias.

Thrus do chinneadh r' a cheile
 Dheanamh coinne an de ann fan dùn;
 Cha d' aithris thu fceula,
 Fhir a b' urra a reiteach gach cuis;
 Eite dhaingeann an fceith thu,
 'S am baranta treun air an cul;
 Biaidh la eile ga reiteach
 'S mise druidt' fo dheilibh fan uir.

Cha b' i fud an fhuil shalach
 A chaidh dhortadh le falachd * fa ghleann,
 A liughad umuidh mar ghearrann,
 Bha cuir fuduir na dhionnuibh mu 'r ceann!
 A Rìgh dhuluich nan aingeal
 Gabhfa curam d' ar 'n anam-ainn thall
 Chaidh ar cuntus an tanaid
 O gharbh dhufgadh na malart a bh' ann.

B' iad mo ghradh na cuirp gheala
 Bha gu fìughantach, fearoil, neo-chrion;
 'S maìrg a chunnaire bhur n uailfin
 Dol fo bhinne luchd fuathadh an lìn;
 Na 'm biodhmaid uile 'nar armuibh
 Mu 'n do chruinnich an t fealg ud da'n tìr,
 Bhiodh luchdcho tacha dearga
 Gun dol tuille' do dh' armait an rìgh.

Cha robh gnothach aig leighibh
 Dol a leigheas nan creuchd a bha slan,
 Ag call am fola fò 'n leintibh
 Sud na fir bu mhor feileachd roimh dhaimh †
 Na'm b'e cothrom na Feinne
 A bhiodh edir sibh fein 's Clann-Gall

Bhiodh

* Gu talamh, air talamh, le faileachd.

† Cha d'fhuaire sibh riamh leigh a
 Dhol a leigheas bhnr creuchd gu bhì slan,
 Ach call am fola fò'n leintibh
 Bha na fir bu mhor feil' re luchd dhàns

Bhiodh eoin shalach an t sleibhe
Gairfinn molach air chreabhugan chaich.

Cha b'e cruadal bhur cridhe
Choisinn buaidh dhuibh air sithinn * mo run
Ag tilgeadh luaighe na frithibh,
Sud an uair a bha mi-shealbhadh † dhuinn
Edir uaiflin is mhithin
Sud an uair a bha ruidh oirn o thus
O's i 'n uaigh ar ceann uighe
Biaidh na suaifin ag frithealadh dhuinn.

Cha bu choreana gioraig
Chumail comhnard an slinnein roimh chach
Uaidh 'n la thoifich an iomairt
Chaill Clann-domhnuill ceann fineadh no dha ;
'N gleacair og ar Ceann-cinnidh
Chuir a dhochas an fmioruibh a chnamh ;
Gheabhadh coicare biora
Rogha spoig o dheagh spionna a lamh.

Luchd a thraoghadh nam buideal
Bheireadh earach a ruban do 'n fhion
'Nuair a tharladh sibh cuideachd
Bu neo-bhrudeil mu 'n chupan ud sibh
Aig iomairt thaileafg is chluichidh
Air a chlar bu neo thruineil bhur gníomh ;
Cha bu cheaird a meafg truid sibh
'Nam paidheadh na cuideachd 's ga 'n diol,

Gu'm bheil mise fo mhulad
Ag amharc bhur gunna air steill,
Sar ghiomanach ullamh
Leis an cinneadh an fhuil ann sa bheinn ;
Ann am frith nan damh mullaich
Far an deantar libh munafg air feilg ;
Ge bu tric sibh gan rufgadh
Cha d' iar sibh riamh cuntas fna bein.

Cha

* Buidhian. † Mío-álgrach. Mío-thorach.

Cha bu fclealpuirin gealtach
 A bhiodh ag maoidheadh an gaisge gach la,
 Tha fan oilein nan cadal
 Is nach duisg gus am faicear am brath ;
 Luchd a dhireadh nan cit-bheann
 Le 'n cuilbheiribh 'gleuft' air an laimh
 'S lionar fear nach d' fheud eiridh
 Bha na ghiomanach treun air a h carr.

Ata mise lan artneil
 Re am a bhith faicinn bhur beann,
 Cha luidh' mo chuidh curaim
 Re bhith cuimbneach bhur duchanna thall ;
 Mura bhiodh dhannh mar thachair
 Is ann leomfa gu 'm b' ait a dhol ann,
 Ach gu'n tainig * a chreach oirn
 Mar gu 'n ruitheadh † a chlach leis a ghleann.

Is lion ar fear faraid †
 'Th' aig tighearn' og loch-nan-cala fo th' ann,
 Edir ceann Locha-raineach,
 Rugha-shleite 's bun gharaidh nam beann :
 Bha thu t fheichean gle dhaingeann
 Far an eisdte re d' theanga an caint,
 Mar earball § peacoig ga tharruing
 'S mar ghath reubaidh na nathrach gu feall ||.

Leum an stiuir bharr a chlaiginn
 Le muir suigh 's gun finn ath-chainteach dho,
 Dh' fhalbh na crainn 's na buill-bheirte,
 'S leig finn ullach na slait air an fgoid ** ;
 'S bochd an dufgadh fa mhaduinn
 So fhuair finn gu grad a theachd oirn ;
 Ma gheabh finn uine r'a fhaicinn ††,
 Bheir finn fucadh mu'n feac air a chloth.

K k

Oran

* Gus an d'thainig. † Tuiteadh. ‡ Molaidh. § Ga'm biodh feichiondas dhaingeann, 's nach eisteadh re maithibh nan caint. || Eite, pheann ga taruing. ** Reubta na nathrach gu call. †† A scoid.

Oran Gaoil.

BEIR mo shorúidh le duthrachd
 A dh' fhios na h úr * chálin oig,
 Air an d'fhas na meoir ghrinne
 O'n tig binneas is ceol;
 'S e do ghradh chuir orm mulad
 Agus doilichinn † mhor,
 Nach d' fhead mi dol laimh riut
 A dh' eisleachd marain do bheoil.

Moch maduinn 's thu 'g eir'idh
 'S tu 'n ribhin glan ur,
 Cha b' e ruaidhe nan eibhleog
 A chit' ag eiridh na d' ghnuis,
 Ach t' fhuil shoileir ghlan uafal
 Mar shruth fuarain o ghrunt,
 Corp a's gile na'n fhaoilinn
 Ag snamh air chaochaladh buirn.

O 's ioma duin' uafal
 A th' air a bhuaidreadh mu d' ghradh,
 'S e na shineadh air uileann
 Mar dhuine foi phraimh;
 Ge do dheantar dho leaba
 Cha chadal 's cha tamh,
 Ach smuain air bean t' fhafain
 A Ribhinn ghaft' a chuil bhain.

A Ribhinn ghafta ghlan speifeoil
 D'am bi' ceutfaidh ro mhor,
 'Tha do dheud mar na distin,
 Blas fion' air do phoig,
 Slat d'an abhall ur uafal
 Dó 'm bu dual bhi re spors;
 'S lionmhor fruthan ard uaibhreachd
 Tha 'g eiridh fuas an ad phor.

Tha

* Uir.

† Duilichinn.

Tha mulad air m' inntin
 Agus mi-ghean gu leor,
 Mur gabh thu grad thruas rium
 'S mi 'n cruadh-chas ro mhor ;
 Cinnte 's gorach a bharail
 Do dh' fhear falamh bochd og,
 A bhi' ftaor' a bean fearainn,
 Is e gun earras gun ftor.

Cha 'n earras 's cha ftoras
 A tha mi 'g ionndruichinn uam,
 Ach do phearfa dheas direach
 A dh' fhas gu fìobhalta suaic ;
 'S ceart co lionar do fhloinne
 Anns gach oilein mu 'n cuairt,
 Beul o'n tairise comh-radh !
 'S tu 's boich' tha 's Taobh-tuath.

Ge mor e ra raiteadh
 Na chaidh is na theid,
 C'ait am bheil e fa chruinne
 Neach a chumadh riut beus,
 Ann an aille do phearfa
 'S gach aon tlachd tha da reir ;
 Calb is cuimire 'n ofan,
 A's luthair coifeachd air feur

Bheirinn mionnan air Biobla
 Ceart co chinnte 's am bas,
 Ge d' bhiodh agam-fa oighreachd
 Agus ftaile ro cheart,
 Coir bhi agam air duthaich
 Gun zon duil re dhol aist',
 Na 'n deanadh tu lubadh,
 Na bu leam gu 'm bu leat.

CAOI' Dhoirdir airson Naois agus Clan Uisnich, dhim-
ich Deurdir uaith Cionchair rìgh Ulamh le Nais
Mac Uisnich agus a dhithis bhrathairibh, (iodhain, Aibhe
agus Ardan) gu h Aibain, ionad ann rabhadar gu fona
fnaibhneach re uin' fhada, gus na chuir Conchair teach-
daireachd fhithaimh chairdeil nan dei' gus na phrill iad gu
Rìgh-Eirinn, ach d' imir an rìgh feall orra, agus mharbh,
an triuir chùraibh 'n am dheidh teachd air tìr, an sin
dhruid, Deirdir nis na cuirp agus chaòine gu cumbach iad
agus chuir, lamh am ach anam fein.

CLANN Uisnich nan each geala ;
Thainig a tìr nam fear fùileach,
Creud fo do bhiodh air ar n' eachaibh
No creid e a ta g'ar cumail,

Ta g'ar cumail fada uaine,
Creid is fa nach cumhain an ruaig
* Lamhan air bhog attaibh bàn
Nìr cheol cadail dhuinn an cogadh.

Còdal uile 's beag a lochd,
Do dhaoine bhiodh ri deoireachd ;
Ge d' nach biodh coga fo na ghreim
Ach daoine bhì as an tìr fein.

Chuirmear ar luingeas amach,
A chaitl' a chuain gu h colach,
Bha sinn fubaach ri feoladh
Is bha Deirdir dubhach do-bhronach,

Creud e fa do thuirse bhean
Agus sinne beo 'n ar beatha
Nì h aithne dhuinn neach d'ar bualadh
Nì h eagal luinn fuath no fichaimh.

Aillion do chunnacas an raor ;
Oirbhe thuirir braithre barra chaoin a

* (Soft brooks) threatening white hand. More than mild.

Air cùibhreach is ar cuir fan uaigh,
Leis a Chònchair chlaoin ruagh.

Air chlochaibh fin is air chrannàibh,
Agus air lachaibh na linne
Is air chuileinibh na'm fiadh chor
Is air carbas fiar an t Seannaich.

Creud bheir sinne 'n daill an laoch
Is farfaing na fairge amach
'S a liughad cafa caol is cuan
A b' fheadar tarruing a gun uabhas.

An am luidhe do na ghreic
Nir b' aobhar fuain dhuin e
C'ait ionnar ar ghabh long tìr
Ach fo Bhaile mor Rìgh Conchair.

Thainig Conchair amach le
Sheachd fichid laoch cheann-uallach
Is dh' fhiofraich le briara brais
Cia na fìoi' 'ta air an luingeas.

Clann do pheathar àta ann ;
Sin triar a thainig air tuinn
Air oineach 's air chomairc an Rì
Aig tagradh dilfeachd ar cairdeas

Cha chlann peathar dhansa sibh
Nir bheairt faoi b do rinn sibh orm
Thug sibh mo bhean uam a b' fhoill c
Si Dèirdiri dhonn shuileach ghlei' gheal.

An uair a fgaòil do long mu làn
Is tu a mullach na mara dillin
Thug sinn dhuit ar long fein
De bh' mar ann nair fin a' do reir. d

De

De d' mhàrbha sibh caogad rìgh
 Air mo bhui'eachas gu' fìor
 Nì am faigheadh sibh an diu do m' fhìth
 Ach gach uil' èasai' 'm faodain e

Do rinne mar dhuit bàì' bheag eile
 O 's e nis an tam do chuimhnicheadh
 Chuir finn' thu 'n comaonibh lionar.
 'S dilleas ar còir air do chomraich.

An tann do chuir Murcha Mac Briàn
 Na feachd caithibh am binn Eadair f
 Thug finn' thugan gun easbhui'
 Cinn Mhic rìgh na h Earrdheise.

Ge d' mharbha sibh caogad Rì'
 Air mo bhui'eachas gur fìor
 Nì am bheil sibh an diu do m' fhìth
 Ach gach uil' eas-fhìth do 'm feadain.

Eirich a Naois is glae do chlàì'
 A dheagh mhic an Rì is glan coimhead
 Creud fa 'm faigheadh a cholain shuairc
 Ach a mhàin aon chuairt do 'n anam.

Chuir Naois a fhalta g ri clàr
 Is ghlac a chloì 'n a dhorn
 'S bu gharg deanal nan laoch
 Tuitim air gach taobh do bhord.

Gluais a Dheurdrunn as do luìng
 A gheug ur nan b abhra dhuinn
 Is nì h eagal do ghnuis ghloin
 Fuath no 'eud no achmfasan. i

Nì 'n rachar am seafd as mo luìng
 Gu 'm faighe mì mo raogha achuinge

Cha

e (Ea fìth) mischief. f Eadinn. g Refolved. b Brown complexion.
 i Reproach.

Cha tìr, cha talamh 's cha tuàr
 Cha triuir braithre fa ghlan snua' th
 Cha 'n or, cha'n airgiod 's cha 'n eich
 Ni mo is bean uaireach mife.

Ach mo chead a dhol an trai'
 Far am bheil clann uifnich nan tamh,
 Gu'n tibhrim mo thri poga meala
 Do na tri corpa caomh géala.

Sgabileadh a falt dualach tìà
 k Aig a mhnaoi bu chuana cail'
 Mu 'm bearra fi leith a b feill l
 Atrad a bhruid bu choirle,

Do ghluais Deirdir an tràì'
 Is fhuair fi Saor aig sna m ifheadh raimh
 A fgian aige cion n na leith lámh
 Is a thuagh iona o na lamh eile

A fhaoir is aile am facas riamh
 Creud air an tiubhra tu an fgian
 Gur e bheirinn duit g'a ceann,
 Aon fhaine buaghach na h-Eirinn

C'ait an robh am fàine geafach p
 An la do bhaòghluifheadh clann uifnich
 'L iongna le buaighibh an fhaine,
 Mar fhuarah an cràdh no 'n guinfin q

La gu 'n robh Naoine cur cloiche
 Ann 'n urfainn cath fiann na faiche;
 Do fgaoil an fhàil r oir fa mheur
 'S thug dhambfa i mo ghragh dà ta fgaì,

Och do chuimhnich mo ghradh gealfa
 Am faine feartach a bhi na fhochair
 N baoghal do o ghoil nan 'fluaghaibh
 A ghain le thuath no le fochai'

An

k Strong constitution. l Unintelligible. m Shaving oars. n Aon.
 o Ann. p King of Charms. q Guin, stitch. r Failbheag.

An fín do shanntaich an faor am faine
 Air dheise 's air àilne
 Gur e bheirin duit ga cheann
 Aon fgian aghmhor na h Eirinn.

Caoi', no 'Triabhunn Deirdir
 Cha ghairdeachas gun chlann uifnich
 O! s tuirfeach gun bhi' nar cuallach
 Tri mic rìgh le 'n diolfai deoraibh.

'Tri leoghain a chnuic na h-uamha
 Tri manuinn a bh' Ti Bratain, s
 Tri feobhaig o shliabh a chuillinn;
 An triar d'an geile na gaigich
 'S do n tiubhra na h amh thuis uram.

Thri Steallain do 'n ubhal oir
 Nach fuilingeadh deannal nan tìr,
 Tri mic uifnich o Dhun mona,
 O tri coin a chochail chaomh.

Na tri coin a b' aille fhuagh,
 A thainig air chuan nam bare
 Tri mic uifnich o 'n charra-chruinn t
 Tri lachaibh air tuinn a fnamh.

u Soiri' foir gu h-Albain uam
 Farma mhath fraorac cuain is gleann
 Ann am biodh clann uifnich ri fealg,
 Bu aobhain fuidhe air leirg a beann.

x Nior b' iongna mi thabhairt grai
 Do dh' Albain ur fa re roid
 Bu ghlán mo choili na meafg
 Bu leam a h-eich is a h-or y

Bail' agus leath Albain fein
 Do bhiodh agam ard an ceum,
 Is le Fergus nan colg laidir
 Gur maifg a thainig gu h-Eirinn.

s Albain. t Round rock. u Bheir foiri. x Rìon bhi agam bu
 bhreagh oidin. y Scirc. O

O ghlinn Maifian fin gleann Maifin,
Gor a chreamh is geal a dhofan
Minic do romneas codal iorrach
Air do mhulachfa ghlinn Maifinn

Gleann Daruail fin, Gleann Daruail
An gleann is binne guth cuaich
Is binne guth gaodh-air fo 'n choille chruim.
Os ar ceann ann Gleann Daruail.

Aoibhinn Dòn Meaghr is Dun Fhionn
Aoibhinn an dùn bha os a cheann
Aoibhin Innis Dreoghainn leathain
Leis fin agus Dun fuibhne.

Cearthar fin ann Innis Dreoghain
Far nach faodfadh na flogh ar noifheadh
Mise fein 's ni moid an àgh,
Naois Aillbhe agus Ardan.

Bhiodh Aillbhe againn ri toirbheirt
Is Ardan ri feilg fèanta
Is Naois fein ceann ar muintir
Is mise ri fuaim nan teuda

La gu'n robh fir Alba 'g ol
Is clann uifnich bu mor cean z
Do inghean Draofach Dhun Ireoir
Thug Naois dhi pog gun fhios

Gu na gheall e dhi alldaimh aca
Agh allaigh is lao' na cois
Is thaghaill se aic air chuairt
Air pilleadh o shluagh Innarnis

Thug a bhean fin o Dhun Ireoin
Briaran is a boid mhear
Gur an racha Naois a dh'eug
Nach i racha si fein le fear

L 1

z Qheall e nar philleadh & chuairt.

O choin nar chuála mise sin
Lian mo cheann lan do 'n eud
Tilgeadar mo churach air tuinn
Coimheas leam bhi beo no eug

Do thug naois a bhriara fíor
Is a lugha more am fianuis arm
Nach cuireadh ormfa feirg no gruais
Gus an rachamad air fluagh nam marbh

Do leanadar mise amach
Aillbhe is Ardan a bha treun
Is philleadar mi ris a steach
An diais a chuireadh cath air cheudan.

O da chluinne sibhs anocht
Naois dhol fo bhrot an cre
Throm ghuile sibh gu bras
Is ghuilinfe a sheachd leath.

'S iad clann uifnich sud tha thall
Is iad nan luidhe bonn ri bonn
Is da 'n fuimluigheadh marbh roimh mhairbh eile
Gu'n fuimlighe sibhse romhamfa

Tri Dreagno dhunmonai
Triar currai' na craobh ruaighe
Tareis nan Triath nior bheo mise
Triar a bhrifeadh gach aon ruaigh.

Do threigeas aoibhneas ulamh
Fa 'n triar curaibh do b'annfa
Mo shaoghal am feafd mor fhade
Na 'n laighear aon fheas leamfa

Lair fosgladh a phartainn
Na deantaran uaibh le gu docair
Biaidh mi 'm fochair na huaighe
Far a deantar truai' agus ochain,

'S mor a gheibhinn do fhochair
Ann am fochair nan curaibh.
Le a 'm fuinn iad gun teach gun teine
Och mise am feafd nach biodh dubhach.

An tri fgiatha is an tri fleagha
Ann san leabai dhuinn gu minie
Cuirí' an tri cloí' cruadha
Sint' osceann uaigh nan gillaibh

An tri conaibh is an tri fealbhaie
Biatar am feafd gun luchd feilge
Tri triari choimhead catha
Triar dhalaibh chonnail chearnaich.

Tri iallaima nan tri Iun sin
Do bhui osna o mo chridhe
'S ann agamsa do bhiodh an tsgaí'
Ga 'm faicfin is aobhar caoi.

Och is truagh mo shealla orra
'S e dh'fhag mi fo dhochair is fo thuirse
Trua' nach deach mise san talamh
Sol fa 'n do mharbha clann uifnich,

O's truagh ar tuirse le Fergus
Gur cealgach chum na craobh ruaidhe
Le na briara blasda binne
Fadh ma n' mhilleadh sibh aon uair

Och 's mise Deirdir gun aoibhneas
Anis aig críochnacha mo bheatha
Bronnfam do'n triar mo thri pogaibh
Is duinas ann am bron mo læth.

ORAN *le Iain Lom air dha fearg aghabbail ri Mac
mhic Alasdair Ghlinne garradh thoisich e air
moladh Shir Alasdair Mac Comhnuil, agus Shir
Seumas a Mhac.*

A BHEAN leasaich an stop dhuinn,
'S lion an cupa le folas,
Mas a brandj na beor i,
Tha mi toileach athola
'N deochfa air Chauptain chlann Domhnuil,
'S air Shir Alasdair òg thig on chaol.

'M fear nach duirig athola
Cun tuit 'n t fhuil air a bhord as,
Tha mo dhurachd don oigfhear,
Crann curi chlann Domhnuil,
Rìgh nan dùl bhi gad chonadh fhir chaoimh.

Greas muguairt feah 'n taigh i,
Chum gun gluaifain le aidhir,
Le sliochd uaibhreach an athar,
A choisin buaigh leis chlaideamh,
Fion ga ruagadh 's ga chaitheamh gu daor.

Sliochd a ghabhail nan steud u,
Dh' fhas gu flaitheafach faoili,
Do fhiochd gasta chipin cheataich,
'S d bha tathaich n Eirin,
Gad a fhuair an claideamh 's an tèug oirbh sgrìb.

Bhìgh an t iubhar ga lubadh,
Aig do fhleasgaichin ùra,
Dol a tniubhal nan stùc bheann,
Ann 's an uighe gun churam,
Leis a bhuithin ro an ruisgte na gill.

'S tha mo dhuil ann 's an Trianaid,
Gad thainig laighe air t fhion'uil,

'S lat don chuillin bha ciatfach,
Dh' fhas gu furanach fialai,
'Theafadh duineil air beulamh an Rìgh.

'S an am dhuit gluafad o d aitreabh,
Le d cheol cluaise agus caismeachd,
O thir-uafal nan glaf-charn,
Gan ro cruadal 's gaigfe,
Cam bu fhuaicheantas bar gaganach fraoich.

Nuar a chairte fo luchd i,
Bhi tarruing suas air a cupail,
Bord a fuarach 's ruidh chuip air,
Snaim air fuathail a fliuch a bhuid,
'S truth mu guailbh 's i fuchta le gaoith.

'S nuar a chairte fo feol i,
Le crainn ghafda 's le cocaich,
Aig iomart cleafan 's ga feòladh,
Aig a comhlann bu bhoighich,
Seal mun togta orra rofeal o thir.

Gu Duntuilm nan fear fallain,
Far an greadhnaich luchd callaigh,
Gabhail failte le cairrim,
As na clairsiche glana,
Do mhnaoi oig nan teud banala binn.

Sliochd nan cuirinn talmhai,
Leis n do chuireadh cath garabhach,
D fhuair mi urrad gar feannachas,
Gun robh an turas ud ainmail,
Gun ro tigh 's le alba foir cis.

'S iuma neach a fhuair coir uaibh,
Ann fann àm ud le'r goraich,
Ban diu Rothaich 's Rosaich,
M'Coinich 's Diuc Gordon,
M'Illeain o Dreolain 's M'Caol.

Be do shuachaintean taitnich,
 Long 's leomhan 's braddan,
 Air chuan liobhara an aiggeal,
 A chraobh fhiguis gun ghaife,
 A chuireadh fion di le pailteas,
 Lamh dhearg roi ghaifgeach nan tiam.

Nuair bu fgi do luchd theud e,
 Gheibhte bioba lga leubhadh,
 Le fìor chreidimh ceile,
 Mar a dh' orduich mac De dhuibh,
 'S gheibhte teagafg na cleir uaibh le sìth.

Mhic Shir Seumas nam bratach,
 O bhun fheitibh nam bradan,
 A ghlac an fheile 's a mhaife,
 O cheann ceile do leapa,
 Cum do reite air a casabh,
 Bi gu reufanta macanra min.

Sliochd na mìle na fear u,
 Na frol 's nam pios 's na cup geala,
 Thogadh fìoda ri crannaibh,
 Nuair bu rioghala tarrauing,
 Bhi pic ribhach na meallan na teinn.

Gum bu slan 's gum bu h iomlan,
 Gach ni tha mi g iomra,
 Do theaghlach Rìgh Fionghall,
 Oighre dligheach dhùnfuilm thu
 Olar deoch air do chuilm gun bhi fgi.

ORAN Rinnruari, le Eoin M'Alasdair Ruaidh.

S e Latha Rinnruari,
 A dh fhag luanch mo dhùfgadh,
 Mu thuitim chlann Domhnuil,
 Cha bu leoghain thaobh cuil iad,

Thug

Thug sibh mach an ratreate,
 Choisín ceitibh le diu bhail,
 Ga bu thearnadh gu leir dhuibh,
 Bha bàs Chleibhir ra chunnta.

An leoghan fuileachdaich rioghail,
 Nach drinn fhirinn a mhuchadh,
 A chum gu dainginn a lanntachd,
 Mur a gheall e o thus e,
 Cha d thug òr ort na eagal,
 Gun seafabh ri'd chumhnant,
 Ach ma thuit u le onair,
 Bann do dhonas na cùis e.

Bu sheobhag fireannach fuairc u,
 Bu mhath am buachaille air treud u,
 Gan cumail a gábhadh,
 Thoir: dhoibh aite agus rèlain,
 'S tu nach cùiridh ri ball iad,
 Thabhairt an danguing air eigián,
 Dhinnis sinn Dunchailean,
 Nach ro anam a d chrebhaig.

Thighearn og glinn a gairidh,
 Luidh 's màl air do fhugradh,
 'S mor do chàll ri rìgh Seumas,
 Gad a dheighidh e diuc dhiot,
 Bha Domhnul gorm gaolach,
 'S fhuil chraobhach a bruchdadh,
 'S eigin fhulang na thainig,
 Dh fhalbh do bhrathair. — na ùr-às

Bu duine urranta feolta,
 'S bu chraobh choraig roi cheud e,
 Do dh fhear mor bu mhá cumá,
 Bhaig gach duinne na speachlair,
 Gad thug ro mhead do nairidh,
 Bras is ardan le cheile,
 Ort gun athadh gad phearsuin,
 Oig ghaisfe na feile.

U gun a fhuafgladh o tiom fa,
 Od dhiflin na d chairdin,
 Fòid air aghaidh gach duinne,
 Nì gun chumadh gun aireamh,
 San ro d fhraoich a bha n cùram,
 Gad bha diubhail is call ann,
 Thuair u n tearalas cliutach,
 Ort a dhubailt na rancan.

'S truadh nach ro iad gad dhubladh,
 Na bha tianais gad chairden,
 Air an tarruing mun comhair,
 Fir ghlinn cothan 's a bhraighe,
 'S toisich latha ghil fhòlais,
 Chite am fòlais gach fàilin,
 'S gur thainn duine a coin e,
 Ar deigh bhi pronadh.

Cur he mhiadaich mo champar,
 Liuthad banntrach tha d dhuthaich,
 Agus ogan ch treibhich,
 Nach d' eithidh am pufadh,
 Thuit le luaith e fan àm ud,
 Buala lann cha bu fhùgradh,
 Thoirt a mach an a d bhanse,
 'S cha do fhantaich sibh pùicidh.

Leag bhur n ìntin an focair,
 Air chofuadh 's air chruadal,
 Adol air bhur naoghairt,
 Ann an aoghaidh an fhuathais,
 Cha do fhantaich sibh pillidh.
 Bho nach flinnein ba dual duibh,
 S bha an cluidhe fian cailtich,
 'S iad ag raithin gur buaidh e.

'S cha n ann leis na claidhean,
 Fhuair ar daoine an leonadh,
 Ach nach d' fhuair iad riamh fuirich,
 An lathair cumaig ri còmhrag,

'S maing a chunnaic na fùighin,
 An tùs irraghail na dorin,
 Bhi gan spadagh le luaithe,
 'S gun tilgidh buachaille bho i.

S a Dhonail nan Donul,
 'S òg a fhuair u do dh'fheachain,
 'S gur iumad bean bhrònach,
 Eadar troitris 's fleitibh,
 Mu chinnidh mor t athar,
 'S iad nan luidhe gun eiridh,
 'S tha luchd bhualadh nan buillin,
 Air furich fan' teipail.

B ann dhiu Do mhnul 's Seumas,
 Iad ann eiridh fon chumasg,
 Mu chreach mhòr mar a dh'eirich,
 A chuid bu leithe bu duilich,
 Dhoibh bu dual a bhi treibheach,
 O n athair fein thar gach duine,
 'S geul bu dona na d' eigh fud,
 Ri leighis leigh cha d' rinn fuireach.

Mo chreach mhor nan tri truaighe,
 Caradh uailin chintire,
 'Tighearn òg fin na leargann,
 'S goirt 's gur fearbh bhi ga innse,
 Mud tuit fhear mà calfhach,
 'S cuis iargain a chuigh e,
 Air tuitir fan doirinn,
 'S bu duin og fan dol fios e.

Gun do mhac a bhi ad aite,
 'S gun ad bhrathair ach leanabh,
 'S gun aon duinne a lathair,
 Do na thainig od sheanair,
 Sud an fonn a bha uafal,
 Nach d fhuair riamh an fcainneal,

'S a bha ga siughantach rioghail,
Air dol a fios mar an ranach.

A Stir Ecin fon Chorpaich,
'S e do Dhochain nach Iarrain,
A cbradh fein thar gach duinne,
A bhis finn uille ga iargain,
Meid 's a bhuillich an Rìgh ort,
Cha ba ni e gun fhiachain,
'S gad fhaithidh tu bàr air,
'S daor a phaigh u e ain bliadhna.

Chaill u raodha do dhaoine,
Ann an adhbhar a bhrathar,
Bho 't oige gud fhinne,
Chum u an imairt gun fhailin,
Siomad fonn do dhuin uafal,
An robh cruadal le abhachd,
Chaidh e fios leat dod chinnidh,
On la a ghinnidh gu h'aite u.

On la a ghlac u do chladheamh,
Gun athadh dod nàmhaid,
Bu mhath do chuis thuins gail,
An aoghaidh chrombail 's lambeat,
'S nam mairidh tu uille,
On uirridh mar bha u,
Gun falamha rìgh Uilliam,
'S cha chumadh M'Caie.

Ach fhir aird a feille,
'S mor do Dheireas le'm feachdabh,
Chaill u braithrin ma ciatfhaich,
'S diol do Iarla Mhacabh,
Iad fein 's fir a bhraidhe,
Bhi gam marbhadh ri caisteal,
Le dibhail commande,
'S gun an naimhdin ga fhaicfin.

Tha tuitfhear na h apuin,
 Fo airfneal an combnuidh,
 Slinn duth air a druthadh,
 Fuidh dhunadh a chòra,
 'S e ag iargain mu bhra'ribh,
 B iad na hailigin bhoigheach,
 Gad thug luighid an athaidh,
 Orra n là ud bhi gorach.

Chail u t ànaidid fearrain,
 'S gum be t Alafdar fuaire e,
 'S mor am bearna as a dhuthaich,
 Bhi gađ uintrachain uatha,
 Cha b aithne dho cùis,
 A bheiridh cliu do dhuin ùasal
 Nach ro fuaite riut daingin,
 Aig a bhaille agus uaiche.

Bha u urranta dàna,
 Bha u aili diagh reibhich,
 Bha u cinneadail cairdail,
 Bha u garbh ri àm feime,
 Nàm fuiridh an luaithe,
 Gun do bhualadh san leim sin,
 'S maing fear do mhi rùine,
 Air am brùichde lann d feing u.

'S a mhic Dhomnail mhic Ailein,
 Gum bu mhairiche fìor u,
 Fleasgach fuaire ciuin ceannalt,
 Fir fhearrail ad thim u,
 Bu mhor do bhaigh 's cha bu taobhghail,
 Ris na daoine chaidh fios leat,
 Bha triùir iar-o mhic Raonuil,
 Air an taobh 's gum bu di bhail.

Cha n aithnidn dho dilis,
 Ann san righachd fo 'n geart uair,

O bpreothadh clann Domhnuil,
'S clann Chamerain gun feachnadh,
Mac Illean bhon dreoilain,
'S ma bu choir dha bhi ceart dhuinn,
Mar 's a bhuil le dhuirachd,
Mac Iain Stiuart 's M'Neichdin.

Mac Grigair a Ruaro.

Pertshire Airs N° 83.

THA mulad, tha mulad,
Tha mulad gam lionadh,
Tha mulad, bochd truadh orm,
Nach dual damh chaoidh' dircadh.
Tha mulad, &c.

Mu Mhac Grigair a Ruaro,
Ga'm bu dual bhi 'n glein-liobhuinn
Mu Mhac Grigair, &c.

Mu Mhac Grigair na'm bratach
Dha 'm bu tartarach pioba.
Mu Mhac Grigair, &c.

Ga'm bu shuaicheantas giubhas,
Re bruthach ga dhireadh.
Ga'm bu, &c.

Crann caol ar dheagh locradh,
'S ite dhofach an fhir-eoin.
Crann caol, &c.

Crann caol air dheadh shaitheadh,
Cuid do dh' aighir mhic Rìgh e;
Crann caol, &c.

Ann an laimh dheadh mhich Mhuirich,
Ga chumail reidh direach.

Ann an, &c.

Ge do bhuail e mi 'm ba-laoch,
Gu n' ghearan cha bhi mi.

Ge do, &c.

Ge do dhean iad orm ea-coir,
A thi fein co ni dhioladh?

Ge do, &c.

'S luchd a ghabhail mo leith fgeul,
Ann san t sheapail so shios uam,

'S luchd a, &c.

Luchd a sheafamh mo chorach,
Is e mo leon am bi dhi orm.

Luchd a, &c.

Mo chomh-altan gaolach,
Ann leabai chaoil 's an ceann iosal.

Mo chomh-altan, &c.

Ann an lein chaoil anairt,
Gun bhannan gun fid orr.

An an, &c.

'S nach d' iar sibh ga fualadb,
Mnaiean uaisle na tire.

'S nach, &c.

Ort a bheirinfè comhairle,
Na'n gabhadh tu dhiom i.

Ort a' &c.

Nuair a theid thu 'n tigh-ofda,
Na h ol ann ach aon deoch.

Nuair i, &c.

*Ann an t' Spinnice
Luchd a
Gabla*

Gabh do dhraona na d' fheafamh,
Is bi freafdlach mu d' dhaoineadh.
Gabh do, &c.

Na dean diuthadh mu d' fhaitheach,
Gabh an ladar no'n taoman.
Gabh an, &c.

Dean am faoghar do'n gheamhras,
'S dean an famhra do'n fhaoilteach.
Dean am, &c.

Dean do leaba 's na craigaibh,
Is na caidil ach ea trom.
Dean do, &c.

Ge h aineamh an fheorag,
Gheabhar feol ar a feadain.
Ge h, &c.

Ge h uafal an feabhag,
Is tric a gabhar le feall e.
Ge h, &c.

*Tha mulad, tha mulad,
Tha mulad gam lionadh.*

ODE. ^x

'S Luaimnach mo chodal an nochd,
'S Ge beo mi, cha bhco mo thlachd,
Mo chridh air fearg ann 'm uchd,
'S trom dubhach m' intin gu beachd.
'S anns an arach, annso shios,
Tha bean is meachire, min-gheal cruth,
Deud air dhreach caile 'n a beul,
Bu bhinne no teud chiuil a guth.
Mar chobhar an uisge ghloin,
Mar shlios cala ri uisge merr,

Glan

x *Baird's Works in MacL. No. 275.*

Glan leug mar an cathamh-cuir
 Dfhag thu me gan chobhair ann d' dheigh
 Slat ur nam faina fionn,
 Bean is mine, moghar, fuil,
 'S a gruaidh, mar an caoran dearg,
 Air lasadh mar dhealbh an rois.
 Meoir fhionn air bhafa ban,
 Uchd foluis is aile fnuadh,
 An gaol a thug mi dhi r'a luadh
 Ochan nan och, is cruaidh an cas !
 Cho dirich mi aonach no bein,
 Mo cheum air a lagadh gu trom,
 Aighar cho tig air mo ghnuic,
 Gus an dean an uir me slan.
 Mar ghraine mulaich na deis,
 Mar ghallan 's an og-choille fas,
 Mar ghrian ri folach nan reul,
 Bi thu fein am meafg nam mna.

Air fonn, Coire 'n Easa.

M'anam, iomuigh thufa samhach,
 Fuidh gach amhghar, agus Leatrom,
 'Se do thruailleachd a thaobh nadair,
 Adhbhar t anrath mar mo bheachd fa.

Greas is amhairc cia mar tha thu,
 Seall le naire re do chleachdadh,
 'S faic an fac tha air do Ghuailleabh.
 Le do ghluafachd bhi gun fhaicill

O'n a rugadh ann do thrail thu,
 Thaobh do Phairtidh fa cheud feachran,
 Iomruich foidhidneach gach Doruinn,
 'S biodh do bhron arfon do Pheacuidh.

Tha do thoil an deis a truailleadh,
 Rag re gluafad chum do Leafa ;

Dh'caibhuidh

Dh'eaibhuidh Cumhachd a bheir buaidh ort,
Gheibh thu m'bas is duais do'n pheacadh.

Seall anois e ciod a ni thu',
'S teich le dichionn dh'ionnfuidh Taice,
Fàg do chud throm air do † Rathan,
'Tha e ghna cbomh maith re fhocall.

Thig le Irisleachd is Dochas
Dh'iaruidh Comhnadh o'n Aon bheartach,
Creid an tus gu bhuil e maoinach,
'S iar do Dhoannachd reir a Phailteis.

Thig le d' Dhoille, Ciont'; is Daoirse,
Fag na Aonar airfan 'n Leathrom,
Dh'iaruidh Teagafg, Riaghladh, 's Saoradh;
'Fa e annta re 'n teirt feachad.

Seall le muinighin an airde,
Chum na m Beann da' m bhuil do thaitneadh,
'N uair is trioblaidich a Chual duit,
Amhairc fuas re Triath na m feartan;

Cairich d' Eallach air a Ghuailleabh;
Oir 's ann uaithe thig do Ncartfa.
'S ge nach beachduich thus' a Ghluafachd,
Creid gu luath gu' m bhuil e faisg ort,

'S feith gu foighidneach re thiomfan,
'S imich dìreach reir a Rachda;
Rith do Reis le fair' is dichionn.
'S ann le stri' a ni thu streapadh.

'N uair bhios Fiaradh ann do Chrannchar,
Creid gu'n tiunndaidh e gu d'thaitneadh.
Bheir Seillein maith o Luithean Searbha,
Mìl bhios tarbhach, brigherr, blasda.

Ge'd 'bhiodh Freasdal dhuit ar Uaireabh,
Tuill' is cruaidh a reir do bheachdfa,

Thig

Tuig gur Gliocas thug ma'n cuairt e ;
'S gheibh thu buannachd as am pailteas.³

Biofa furachar mu Aitheantaibh,
O ftaid naduir teich na thaice ;
'S Glac a Ghealladh lan do fhi-chaimh,
Ann an Criofd, a dhiol a Cheartas.

Air do Thuras do Chanaan,
Ge d' robh 'n fhafach lan do chrofadh
'S iomadh bruthadh air do fhailibh,
Leanfa ghna' re Lorg a Ghaifgich,

Thug e buaidh ofcionn do fhailibh,
'S bheir e gras an am na h airce
Rith d'a ionnfuidh le fein Aicheamh
'S dearbh' nach failnich do Chultaice.

An t Ailleagan.

O Soruidhflan don Ailleagan
Bha 'n fo mu 'n tra-s' an de,
Gu'n lot i mu na h airne mi
'S mi craitealach a d' dhiaidh ;
Ma 's teachdair tha o'n bhas thu
'S nach slanuich mi gun leigh,
Gu'n tugas gaol o 'm chridhe
Do dh'oig nighean nan rosg redh.

Dh'fhalbh thu 'n de mu'n tra-fa uain
'S dh'fhag mi fo chradh 's fo leon ;
'S e 'n gaol a thug mi 'n ciad la dhuit
A thaigh air m'fhuil 's air m'fheoil :
Ach chi mi 'n diu' cha d' thainig thu
'S air 'n aile cha b' i choir ;
Tha m' ofna trom an uagnuidheas
Ag sinuain air bean do neoil.

O tha mo smuainean cairifeach
 O dhealuich finn Dia-luan,
 Gheug ur na'n glaca min-bhafach,
 A leannain chaoimh gun ghruaim :
 Ma ta bu-idh mu 'n t fugaradh ort
 'S nach lub thu le meud stuaim,
 Do ghaol a leafaich m' iomagain *
 'S a chuir an giorrad m' uair.

'S e chuir an uair an taice rium
 Gu 'n ghlac thu 'n cleachdadh ur,
 Gu'n d' rinn thu 'n gnìomh nach b' abhaist duit,
 Mo ghradh-s' a chuir air chul :
 Cha d' ithnich mi riamh failing ort
 O chairich mi ort iul,
 Gu h uafal, banail, baruigeach,
 Min tairis, cairdeil, ciuin.

'S min, uiris, ciuin a labhradh tr,
 Gheug ur nach gann mu d' cheill ;
 Air Mach-thir no air Gaidhealtachd
 'S tearc fámhla bean do bheus :
 Cha 'n iongnad cliu bhith fuaighte riut,
 'S gun d' fhuaras thu gun bheud
 Do fhiol na fola connspuilluich
 D' an fuaich'nteas ceann an fheidh,

'S min, foimhe, † seamhuidh, fuaimhneafach
 An ribhinn uafal og ;
 Gur lionar cis a bhuannuich leat
 Nach d' fhuaras riamh 'n có mor,
 Do dha ghruaidh dhearg co taitneach,
 Do fhlios mar fhneachd an loin,
 Do shuile mealla, miógach
 Mar ghrian air tionntadh neoil.

'S ann riut a lean na h abhaistín,
 Leann-talaidh na'm fear og ;

Gur

* Immeadan.

† Soidbeamh.

Gur lionar fear is oighreachd aig
 Bhiodh faoidhneachd bean do-neoifl:
 A measg bhan og is mhaidne
 Mar dhaimin thu an òr,
 Le d' chul buidh', daite, faileasach
 Mar chiabha faoidh nam bo. *

'S e mheud leom fein 's a fhuair mi dhiot
 A ghaoil is fuath d'a cheann,
 D'an ni nach robh mo choire ris;
 A ghaoil na dealich rium;
 Ma ta tlas air haire rium
 Na bith ga chealach orm:
 O scuir mi fein do d' mhithilein
 'S e dh'fhag mo chridhe trom.

Tha ni air m' aim 's cha 'n àr mi e,
 Ge nàr a chuir an ceill,
 Fharaid na 'm bu deonach leat
 Mo phofadh o na chleir?
 Cha do chuir mi teachdair uam
 Gu'm faicadh mi thu fein.
 Ach foruidh slan d'an ailleagan
 Bha 'n so mu'n tras' an de.

Domhnall Ruadh gaolach.

O CH a Dhomhnail Ruaidh ghaolach,
 Call o bo i ri bu o,

'Se do ghaol th'air mo mhealladh;
 I i ri ri u, is o bo bug eile,
 Call o bo i ri bu o.

'S e do ghaol th'air mo mhealladh,
 Call o bo i ri bu o.

N n 2

* Cha 'n eir an t aite so foileir.

cf. Languages, Poetry and Music
of the Highland Clans, 200; Celtic
Review IV. 29 ; PMD, No. 113.

Cum suil ghearr air Sgeur Bhàru
Seòl air a' seòl nan tomh launnir.

(284)

'S truadh nach fhaicinn do bhata,
I i ri ri u, io o ho bug eile,
Call o ho i ri hu o.

'S truadh nach fhaicinn do bhata,
Call o ho i ri u o.

Teachd air aird an t siuil mhara ;
I i ri ri u, io o ho bug eile,
Call o ho i ri hu o.

Siuil arda r'a crannuibh ;
Sciop uirre dhaoim' uailse,
Chuireadh cluain a muir greannach.*
Bhiodh mo ghradh-s' air an fhuir ann,
> Og ur a chuil chlannuich :
'S e do ghradh thug do 'n tir mi,
Fhir na mig-shuile meallach.

Bas Dhiarmuid.

EISTIBH beag † ma's aill libh laoidh
Air a chuideachd' chaoimh fo chuaidh,
Air Grainne, air Fionn fial
'S air Mac o Duimhne nan scial truadh.

'N Gleann sith fin 's an gleann r'a thaobh ‡
Far 'm bu bhinn guth feidh || is loin,
Far am minic an robh 'n Fhiann
An Ear 's an iar an diaidh an con.

Air an t futh fin Ghulbunn ghuirm
Is aillidh' tulachain tha fo 'n ghreìn,
'S tric a bha na fruthain dearg
An diaidh na'm Fiann bhith fealg an fheidh.

Dh'imir

† Muir ghreannuich. ‡ Bcagan. † R'a'r thaobh. || Fead feidh.

> 'S na bhreac a' seòl do bhàta
Nàmhair ghàireach a sgaradh.

Dh'imir iad 's bu mhor a chealg
 Air Mac o Duimhne bu dearg li,
 Dol do Bheirín-Ghulhunn a thealg
 Tuirc nach feadadh airm a chaoidh.

A Dhiarmuid na freagair an fhaghaid
 'S na tadhaill am fiadhach breige,
 Na rach teana air Fionn Mac Cumhail,
 O 's cumhadh leis a bhi gun cheile.

A ghradh nam ban a Ghrainne
 Na toill-fé naire do d' cheile,
 Fhreagairinn-fe guth na feilge
 Dh'ain-deoin feirge fir * na Feinne.

Dhuifg iad a bheist as a shuain,
 Bha freiceadan air shuas an gleann,
 'G eisteachd re garaich nam Fiann
 Is iad gu dian fo cheann.†

An feann torc nimhe a bha garg
 Thainig o Bhall ard nan Alla-mhuc,
 B' fhaide iongna na gath fleagha
 Bu treife fhirioch na gath builge.

Leig iad ris na deadh ghadhair,
 Gadhair Fhinn is fir na feilge,
 Chuir iad a mhuc a bhán le liodra ‡
 'S bhá na t-eun choin air a tionntadh.

A mhic o duimhne fhir threin,
 Ma 's e 's gu 'n d'rinneadh euchda leat,
 Bith-fe cuimhneach air do laimh,
 So an ti fa 'n dearnar leat.

Mac o Duimhne nan arm aigh,
 Air faicinn do a bheist uile,
 O'n t flos thaobh-gheal shlamhnuich thla
 Chas e 'n t fleagha an fail an tuirc.

Tharruing

* Fhear. † Is iad ag cuir gu dian mu cheann. ‡ Mhan gu leath-trath.

Tharruing e 'n t fleagh o'n dorn gheal bhan
 Chum a fathadh ann a chorp,
 Bhrifeadh leis an cran na thri
 Gun aon mhir dh'e bhith san torc.

Tharruing e 'n t feann lann as an truail,
 O's i bhuidhneadh buaidh 's gach blar,
 'S mharbhadh leis an uile bheist
 Is thearuinn e na dhiaidh slan.

Luidh sproc air Fionn fial
 Is leig e fiar e ris a chnoc,
 Mac o Duimhne nan arm aigh
 A dhol as gu slan o 'n torc.

Air dh'a bhith tamull na thofd
 Labhair Fionn 's gu'm b' olc r'a radh;
 A Dhiarmuid tomhis an torc
 Cia meud traigh o fhoc gu shail.

Cha do dhiult e achuing' Fhinn,
 'S aithreach leinn a theachd o'n tigh,
 Thomhis e 'n torc air a dhruim
 Mac o Duimhne nior throm traigh

Se traighe deuga do dh'fhior thomhas
 A tha 'n druim na muice fiadhuich,
 Cha n e fin idir a thomhas
 Tomhis e ris a Dhiarmid.a

A Dhiarmid tomhis a ris
 Na aghuidh gu min an torc;
 Roghainn a gheabhadh tu ga cheann
 Togha nan lano rinn-gheur goirt.

Thomhuis e, 's cha bu turus aigh,
 Mac o Duimhne nach trom traigh;
 Tholl am friogh nimhe bha garg
 Bonn an laoch bu ghang san trod.

Aon deoch dhamh-s' a' d' chuaich Fhinn
Dheadh mhic mo rìgh do m' chabhair ;
O chaill mi mo bhlagh 's mo bhrìgh,
O choin ! is truadh mi mur tabhair.

Cha toir mise dhuit deoch
'S cha mho choisgeas mi air h iota,
O 'S beag a rinn thu do m' leas
'S is mor a rinn thu do m' aimhleas.

Cha d'rinn mise cron ort riamh
Thall no bhos, an ear n 'n iar ;
Ach im'eachd le Grainne am braid
'S a tuar gam' thabhairt fo gheafuibh.

Thuit fe an fin fo chreuchd,
Mac o Duimhne ciabh nan cleachd,
Sar mhac fulangach nam Fiann,
Air an tuluich fiar fa dheas.

Cumhachdach gu mealladh bhan
Mac o Duimhne bu mhor buaidh ;
An t fuireadh cha do thog a fuil
O chaidh an uir do ghruaidh.

Bha guirme bha glaife na shuil,
Bha mine bha maife na ghruaidh,
Bha spionnadh bha tabhachd san laoch
Bha fud faor fo chneas bàn.

Dh' adhluic iad air aon tuluich,
Air sith-dhun na muice fiadhuich,
Grainne Ni Chormaig a churuich,
Da choin gheal' agus Diarmud.

Eas Mhor-oir, Le Eachann Mac Leoid ann Uibhist
a Chinn a Deas.

M ionmhùin, is 'm annsachd, 's mo thlachd,
Ga 'n tug mi toirt ;

Cho'n

Cho'n aicheadhain do'n Chleir nach deanain stad,
'Sa Choill fin Chròs.

S binn Cruit Cheolar is Clairfeach cheart,
'S Pìob le cuid dos;
Ach 's binne na h eoin aig feinn mu'n feach,
'S a choill fin Chros.

Dh' aon intleachd d'an d' fhuatadh amach,
Gu dìon o'n olc,
B' fhearr dubhar nan craobh le fmuaintin ceart,
'Sa Choill fin Chros

Ge do bhiodh tu gun radharc ful gun luth do chos,
A d' dheoire bochd;
Na'm bu mhaith leat do fhlaointe philleadh air nais,
Ruig Coille chros.

Aig ailleachd a lùs aig misleachd a meas,
'S aig feabhas a bhlas;
Cho'n iarradh tu fholas nam bi tu glic,
'Sa Choill fin Chros.

Am bheil ceol cluaife fan t faogal-fa bhos,
Co binn 's co brás?
Re fìor-bhorcadh stoir mil an Eas,
Re taobh Coille Chros.

Tearnadh na buinne le creag,
Gun uireasbhaidh neart;
Nach traoth 's nach tradh 's nach fas beag,
Nach rodh 's nach stad.

Is lionar bradan tarra-gheal duirm-bhreac,
A leimeas ris;
Co luath 's a tharas iad as,
Ag comh-ruith o'n Eas.

'S luath an Iag-shamh le h iomadaidh saoth'r,
Aig an ruig iad a mathair;

Far am fèad iad an auail a thraotha'
Gun fhiamh gabhadh.

Eas Mhor-oir fòraidh le d' ftoirm,
Bu mhoradhalach, gleodhrach do thriall,
Bu bharra-gheal fliuch dortadh nam Bàrè,
Bha toir-leim le braidhidh do chleibh.

Na maodh-linntin tha balbh mall,
Far nach bith faobh-fhruth ag leim,
'S gile 'n cop re 'n taobh tha tamh
Nan canach is ail' air an t fliabh.

'S a choille tha timchioll do bhruach,
Bu cheolar ceileiridh ian,
Gu lùrach air bharraibh nan geug,
'Nam do'n ghrein togbhail o nial.

As t Samhra nar thigeadh am biàs,
Bu chumhraidh faile nan ròs
A dh' fhafadh 's na fafaichin fraoich,
Tha 'n taobhs' d'an Eas mheadhrach mhòr.

As t Fhobhar anns a Choill sin chros,
Nam biodh tu coiseachd na measg,
Chitheadh tu croit air gach gas,
A lubadh fa chudrum a meas.

Bu nuallanach, binn-ghuthach spreidh,
Geimhich, iad fhein 's an cuid ail,
Mu Innis mhullaich 'an Turr,
Far am bith 'n t sobhrach a' fas.

Nar thigeadh am Buachail a mach,
'S a ghabhadh e rau chul a Ni,
Mu'n cuairt do Bhàd-nan-clach-glas,
A bhual' air 'm bu mhinic am Bliochd.

Thigeadh Ban-airreach na spreidhe,
Ballog do Nighin chruinn aluinn,

Falt clannach fionn-bhuighe dualach,
Mu'n cuairt da guaille gu faineach.

A gruaidhin air dreach meas a chaorain,
'S a ciochan nan cnocanaibh àluinn,
Air uchd geal is folta mhine
Na fioda is fris na bhelbheid.

Shealladh i air feadh na spreidhe,
'S dh' eibheadh Buigheag is Blarag,
Niofag is Donnag is Guailleann,
Brine 's an t Agh ruagh is Casgag.

Shuigheadh i gu conard cruinn.
'S cuman edir a da ghlun,
'S ghabhadh i 'n t òran gu binn,
" Thoir am Baine a Bho dhonn."

Nar thigeadh an spreidh a ris,
Dh' A cha-uladail air fhodar,
B' òranach ceolar Clann Iän,
Nan fuidheadh fon chrodh g'am bleedhan.

Bu bhinne na cuachan an fhafaich,
Nuallan nan gruagaichin boidheach,
Ann', is Catriona is Mairi,
Fionnaghual is Beathag is Seonaid.

Lionadh iad gach uile fhoitheach,
'S cha b' eagal gu'n tradhadh an dithe,
Giod thigeadh na sluaigh san radhad,
Gheabhadh iad linntin na dibhe ;

Gu flamanach, finne-mheogach, ònach,
Mulchogach, miofganach, blachach,
Muigheach, miofrach, miodrach, cuachach,
Gruthach, uachdrach, sligeach, spaineach.

Nar dhireamid o'n Bhuaille,
Suas ris na glacagan aluin,

'M bi Creamh 's am bi Mianan, 's an Neonain,
An t sobhrach, 's am Braonan, 's an t fealbhag.

Bu ruideafach gamhan' agus laoigh,
Bu mhigideach min is uain,
B' aigiondach fiadh agus earb,
Ag direadh 's tearnadh nan cruach.

B' ebbin an fealladh o'n traidh
Loingis a' fhanh troimh na caoil;
Turadh, is teas anns gach aird;
'S an Fhairge na clar co-reidh caoin.

Nuair stadaimid aig a bhaile
An diaidh a bhi sgith 's a mhunadh,
Bhiodh duil aguinn re lan glaine
A fearrag Mari Ni Cholla.

Seanchas na Piob' o thus, le Nial Mor Mac Mhuir-
ich.

EATROMAN Muice o hò,
Air a sheideadh gu h an-mhor,
A cheud mhala nach raibh binn,
Thainig o thus na dilinn.

Bha feal re Eatroman mhuc,
Ga lionadh fuas as gach pluic,
Craice an sean mhuilt na dhiaidh sin,
Re fearbhadas agus re dùrduil.

Cha raibh 'n uair sin ann fa phiob,
Ach ffunnsair agus aon liop,
Agus maide chumadh na fuinn,
Do 'm cho-ainm an fumaire.

Tamull doibh na dhiaidh sin
Do fhuair ais-innleachd inneil,

Fear fada, leobhar, garbh,
Do dhùrdan reamhar ro fhearbh.

Air faghail an dùrdain fheirbh,
Agus a ghoithin gu loma leir,
Chraobh-scaoil a Chrannaghail mar sa,
Re feirbhidis agus re dùrdan.

Piob fgreagain Ian mhic Artuir,
Màr eun curra air dol air 'n ais,
Lan ronn is i labhar luirgneach,
Com galair mar ghuilbnich ghlais.

Piob Dhomhnuill do cheol na Cruinne
Crannaghail bhreote is breun roimh shluagh,
Cathadh a mhuin do 'n mhala ghrodaidh,
Fo 'n t fuil ghrande robaich ruaidh.

Ball Dhomhnuill is dos na pioba.
Da bheist chursta à chlàginn mhaoil,
Seinnidh Corra-ghluineach a ghatuinn
Fuaim truilich an tathuinn fheirbh.

Do-cheol do bhi 'n Ifrinn iochdrach,
Faodhar pioba nan dos cruaidh,
Culaidh a dhufgadh nan deamhan,
Lùgail do mheoir reamhair ruaidh.

Mar fheafgar ann Earrach min,
Mar mhart cadilidh teachd gu tìus,
Thig fgreacadh a chruim riabhaich,
Mar bhreim toine 'n diabhail duibh.

Chuir bhènus a bha seal an Ifrinn,
Mar dhearbhadh sgeul gu fearaibh Dhomhuin,
Gur corranach Bhan is piob ghleadhair,
Da leannan ciuil cluas nan Deomhan.

Bean gun Leannan.

NA 'm faiceadh tu Bean gun Leannan,
 Bean gun leannan, bean gun leannan,
 N 'm faiceadh tu bean gun leannan
 Cha bhiodh fana' uair aic' ;
 Bith còta 's deacaid, gùn is breacan,
 Brogan daite ùr mu casan,
 Falbh gu faic'leach air feadh faiche,
 Ma bhios eifin shuas roimp'.

Na 'm faiceadh tu gaol nan nighean,
 Gaol nan nighean, gaol nan nighean,
 Na 'm faiceadh tu gaol nan nighean
 'S i na ruith roimh 'n bhuaile.
 Sud amach i, cuman aice,
 Buarach paisgte 's teach fo h achlais,
 'A chuilein fheircich, deanfa stad rium
 'S gheabh thu scaile do 'n uachdar'.

Do bheathafa ghaoil nan nighean,
 Ghaoil nan nighean, ghaoil nan nighean,
 Do bheathafa ghaoil nan nighean,
 Na biodh cridhe fuar agad.
 Sud a shladai' bu tu bradaidh,
 Bith dol da-thigh le d' dhroch cleachdaibh
 Cuim a chaisg thu 'm fear a bh'agam,
 No na bhac thu uam e ?

Na 'm faiceadh tu beadradh bodaich,
 Beadradh bodaich, beadradh bodaich,
 Na 'm faiceadh tu beadradh bodaich,
 'Nuair bhiodh fògan uair air ;
 E lan meifnich, s e lan gliocais,
 Nigheadh iosgaidin an uisge,
 Paighir phioftal air a chrios aig,
 'S a cheim brisg mu'n lugithre.

Duil

Duil aige gu'm faigh e cailin,
 Faigh e cailin, faigh e cailin,
 Duil aige gu 'm faigh e cailin,
 Ma bhios barrachd gruaig air;
 Ach och mo chlisge, mar tha mise,
 Cum a gliogaid uam mas tig e
 Ge d' raibh a mheifneach ud air tiotan
 Cha 'n fhear brisg no buan e.

Na 'n tugadh tu 'n aire chailich,
 'Naire chailich, 'n aire' chailich,
 Na 'n tugadh tu 'n aire chailich,
 Nuair bhios barrachd uail oirre
 Gu 'm bi' spaid oirr' bhith raspara oirr'
 Craicinn cas oirr' is ceann glas oirr'
 Agus caibheart mhaith mu casan,
 Breid is breacan uallach.

Duil aice gu'm faigh i fleasgach
 Faigh i fleasgach, faigh i fleasgach.
 Duil aice gu'm faigh i fleasgach,
 Ge 'd raibh peirclin cruaidh aice;
 Fear gun mheifnich a gheabh ise
 Dh' aindeoin britis, no cuid nith-sin,
 Cha tig pifeach air fear idir
 Phofas Briogaid shuarach.

Na 'm faiceadh tu fear mor fada
 Fear mor fada, fear mor fada,
 Na 'm faiceadh tu fear mor fada,
 Nuair a lagadh fuachd e;
 'S moran taip' aige mo chasan,
 Bhiodh a chasadaich ga thachda,
 Gun aon tachas na Bhall bearta,
 Ach mar ghád air ruadhadh.

Na 'm faiceadh tu maighdin mhoiteil,
 Maighdin mhoiteil, maighdin mhoiteil
 Na'm faiceadh tu maighdin mhoiteil
 'S i lan stuir is gruaim;

Cha chan facall, cha dean casad,
Dha 'n ith dadum, deur cha bhlaic i,
Bith och aice dol na leaba,
'S b'fheird i acuinn shuaite.

Greasaibh duine dh' iarruidh liaich
Dh' iarruidh liaich, dh' iarruidh liaich,
Greasaibh duine dh' iarruidh liaich,
Cha bhith 'n nighean buan dé.
Mur teid thus ann gun teid mis 'ann
Dh' iarruidh Cliofair 's luithin bruiche,
Rud beag peapair 's barr na'm brisgein
Beirear fud da uair dhi.

Comhairlin Duine Ghlic do mhac.

COMHAIRLE' a thug oraisa Brian,
Gun mo chiall a bhi gu tais,
Gun dol an cogadh no 'n fgleo,
Mun' faoilinn teachd beo as.

Thug e orm comhairl' eile,
'S ar leamfa nach i bu taire,
Ge bu leam earras an Domhain,
Gun a chuir ann comh-ard re m' uaire.

Cuimhnich fìor-thathaich an Teampuill,
'S na cuir do theann-gheall fan ea-coir,
'S na tugadh ort or no beatha
Mionnan eithich a thoirt ar eadail.

Mà chluinn thu faoin-sceul air fann,
Na cuir do leath lamh na luib,
Na bith na d' urruinn anns' a bhreig,
Leig an sceul ud seachad uait.

Bith ceutfach macant air h eolas,
'S na tog trogbhail air h ain-coil,

Na h abair gu 'n diult thu coir,
Na h ob is na h iarr' onoir.

Bior na d' dhearn fein na faifg,
T easbhuidh re d' namhad na ruisg,
Faobhar sgine re t fheoil no h eist,
Beist nimhe do d' dheoin na duifg.

Na bi gu fracanta borb,
Na taghaill gun lorg an fruth,
'S na tigeadh amach as do bheul,
Aon ni thoillean duit fein guth.

Na dean tair air buirbidh fir,
'S na h ol balgum garbh a goil,
'N tra chi thu 'n ealtain gheur ghlan,
Saltair gu seamh feach a faigh.

Na bi ro mhor is na bi beag,
Air fal-ni na caith do chuid,
Air ghradh h oinich na tog troid
'S na h ob i ma 's eiginn duit.

Na bi cairifeach air fra
Na dean cnàid air duine bochd,
Na mol 's na dif-moil an daoi
Na gu'm faighear faoi gun lochd.

A laoigh o 's leor h oige,
Na comhduich cuis chonnspoid,
Na ruisg le rabhladh do bhlagh,
Is na tog a' bhar gun ughdoir.

Comhairlin Chormaig do mhac.

An tus ga fheachain, thubhairt e.

NUAIR a theid thu thigh an oil,
Tionntadh choir bonn os cionn,

Suidh

Suidh gu fomalt' air cuid chaich,
Di-mail is na pai' an leann.

Na d' theirig fan oìche 'mach,
Air eagal gu 'n glac thu fuachd,
Dean na bhias agad na d' leaba fein,
'S na eirich gu pris an fhuail.

Smachduich t athair na am,
Tuig nach fearr e na thu fein,
Aon fhocal air am bi blas,
Na leig a màch as a bheul.

Bi neo-fhiobhàlta re mnaoi,
'S bi gu garbh re duine bochd,
Bi gu di-chuimhneach air t arm,
'S bi gu tla re dol an troid.

An Cormaig ceudna da rìreadh:

SEACHAIN caonag dhìomhidis,
Is ni e tìall a ghleithheadh dhuit.

Seachain a mhuintear mhì-ruineach,
Da'm biodh an teanga bhaobh-rathach,
Leis an òinnifa breug na fireantachd,
Mu'n toill e naire faoghalt duit.

Na bi friudhail frifealair, *
Ann tigh an oil ma thuiteas tu,
Gle teangaidh sheamhaidh fhicir ann,
Nach toill nair an cuideachd dhuit.

Dean taghall beag na'n companach,
O 's ol gu costach millteach dhoibh;
Bi ceart air cùl gach aon duine,
'S cha 'n fhead iad aon lochd innfeadh ort.

P p

* Doìchlòllach.

Na

Nà h innis-fe do d' chompanach,
Ann uaignaidheas d' uil' inntin,
Air eagal 's ma thig amh-ghar air,
Am feirg gu'n dean e innseadh ort.

Thoir gaol do d' mhnaoi a rif-dich,
Ma 's ail leat gras * mu chomhair sin;
'S aon fhuil is fheoil 'nar diais sibh,
An fhad 's is beo air Domhain sibh.

Na bi bruineach an tigh mor;
Na bi faoith'reach air sean-fhear.

An onoir nach fhaigh thu ghna,
Na bi ga h iarraidh aon tra;
An fhailt bhruineach gun bhi buan,
Mur runnach an cuan ag snamh.

Beannachd ort 's na cum an fhearg,
'S na dean cealg air duine bochd,
Na bi dian ge d' robh ort dith,
Oir 's e Dia a bheir ni dhuit.

Thoir do chomhairle mu'n feach,
Air gach neach a bhios na fein;
An rud a dhi-moileas tu 'chach
A shamhuil gu brath na dean fein.

Comhairle do chomhairlin Phoil,
Na d' theirig an spairn do d' dheoin;
Na dean fugaradh riu fud,
O 's tric friogh air an fhior-bhruid.

Caoidh Oig-mhna ann deis a leannain a mharbhadh
le h Athair agus le Brathairin.

GE grianach an latha, o †
'S beag m' aighir 's is mor m' eislein;

Mu

* Gradh. † Re bhi gabhail an rathaid o.

Mu mhac Dhughail Mhic Ruairidh, o
Cha ghluaisfeadh da fhear dheug e.
Mu Mhac Dhughail, &c.

Re bhi cuimhneach mo leannain o
Cha bu greannach air feil thu
Re bhi cuimhneach, &c.

'S maith a thigeadh an t suaineach,
Ghlas uaine gu fear dhuit. *

Gur maith thigeadh balg dhuit o
Agus calg a bhruic leith air.

Agus bogha do 'n iuair o
Chuireadh fiubhal fo shaighdibh.

Crios do leathar na'n aighin o
Ceann leathann is deadh thaim air. †

Agus cloidheamh geur tharad o
Neul fala o dheis air.

Mile malachd d' an bhuzchaille
Chaidh chuairteach na spreidhe,

Chaidh dhufgadh na'n abhac o,
Roimh latha mu'n d' eirich.

'S ann am bealach a gharaidh o,
Fhuzair mo gradhs a cheud eislein.

'S i mo ghradh do chos lu-mhor o,
A chaidh gu glun ann san fheidhe.

S ann an sin a bha triumir ort o
Mu 'n d' fhuzair' thu riamh eirigh.

Truadh a Righ nach robh mis' ann o
'S tri fichead fear treabhach;

P p 2

Chuirin

* Air nachar do leise.

† Air dheas'-ghreadha.

Chuirin sgaoileadh na m' bhraithrin o,
'S dheanain àr air luchd m' eislein;

Mu'n do chuir iad t fhuil bhruite
Air urlar do chleibhe;

Mu'n robh fuil do chuirp chiuirte
A ghaoil druthadh fo d' leine:

Gur diumach mi do m' mhathair o,
'S i naraich o m' cheil mi;

'S cha bhuigh' mi do m' athair o,
'S tric e gabhail droch fgeil orm.

Truadh nach mise bha 'n fason o,
No air Machair na beurla;

Mu'n do chuir mi riamh bac ort
Moch maduin is tu 'g ciridh.

Dearg Mac Deirg.

BHA fhios aig an Dearg gu'n robh mór ghradh aig a mhnaoi dho; ghabh cuid fa laimh a dhearbhadh dho nach robe agadha tpeibh-dhireach, agus chum na criche-fin; chuir iad teachdair d'a h ionnfuidh, le cuid eadach lan fola, a dh'ionfèadh dh'i gu do mbarbhadh an Dearg le Fiachullach. Air cluintin an fceil dhubhaich, chum i an dan so, ghabh i air a clairfich e, bhris a cridhe agus chaochail i.

AN Dearg Mac Deirg gur mis a bhean;
Air an fhear ni 'n * d' fhidir lochd;
Ni 'm bheil faoi nach d'fhuair a leireadh †
'S truadh ata mi fein an nochd.

Dearg Mac Cholla ‡ eraobh d' an Tu'r ||
Leis an feinte gu ciuin cruit;

* Sud an fear nach.

† Leir.

‡ Mac cholla

|| An iuil.

'S ionmhuinn aoidh air nach luidh fearg ;
Chlaidheadh an Dearg leis a mhuic.

B' ionmhuinn t aghaidh mhin-dearg mhor,
Bu deacair a cloth ann an cath.
Sin is cridhe farfuing fial,
'S bu ghile na Ghrian a dhath.

Mac Cuinn * a Innis Da-bhi,
B'ionmhuinn Rìgh air fon ar fealbh ; †
Giolla gun ghaol bo no eich
Re am creich, ach cloidheamh Dearg.

Ni 'n eitich e duine mu d' ni,
'S ni 'n d' iarr ni air neach fo 'n Ghrein ;
Fear bu mho 's bu ghlaine dealbh :
Cha'n fhacas ann ach Dearg fein.

Ni'n d' iarr tha duine fa fheud,
Ni 'n d'rinn breug 's ni 'n d' fhidir lochd ;
'S niar mho dhiult thu comhrag arm
O neach 'gan robh an'm na chorp.

'S mi nighean Laomuinn Mhic Roidh,
Dha 'n tric 'na phronnadh or air cheird ; ‡
Ge b' iomadh ga m' iarruidh faoi
B'fhear leam bhi 'nam mhnaoi aig Dearg.

Gur mi nighean Athain fheinn
Leis am siofraichteadh gach dealbh ;
O sgaradh mo cheud fhear uam
Cuirear mi fan uaigh le Dearg.

Sud a sheabhadh 's a dha choin,
Leis an do'lich || cron na fealg ;
An tea leis am b' ionmhuinn an truit
Cuirear i nochd uir le Dearg.

Bha

* Print, picture. † Saogha'. ‡ B'ionnann 's Rìgh ar sona 's ar
fealbh. || Le ceard.

Bha mi ann tigh an rair, *
 Dia an t sliabh sin Chnoc na learg,
 'S biaidh mi ann an uaigh an nochd
 Mu'n scarar mo chorp re Dearg.

Laoidh Laomuinn Mhic an Uaimh-fhir.

IS cian o sin a Thulach ard,
 Gu facas air do bharr uair
 A bhuigheann nach diultadh roimh neach,
 Ge d' tha thu 'n dju gun teach gun tuar.

'S ann ortsa bhiodh Laomann mor
 Mac Nuagh-fhir † a chlaoi gach treis,
 Fear a chuir Alb fo aon chain,
 Le spionna dha laimh 's a chleis

Acruineachd, a h airgid 's a h or,
 A h iafga geal, a feoil 's a fion,
 A leuga logmhor is a maoin
 Ghabhadh leis an laoch gun fhiach.

A ris thainig cairioll 's an Fhiann
 Mac Righ Alba na'n sciath 'n oir;
 Cha bu ladhaid' thu sud mu d' rath
 A thulach dhaite dhea' ghlan fhuagh.

Bha sinn ann cath niar thiom,
 Nach do phill re aite cruaidh,
 Gun easbhuidh faobhair no rainn,
 Ge mor a bh'air ar ceinn do fhuagh.

'Thainig Diarmad 's Caoilte cruaidh,
 Fo 'n bhrataich euchdaich arm-fuaidh,
 Le 'n eathaibh millteach gun dail
 Bu dearg fochair an fomaraidh.

'Thaing an ceathramh Cath d'ar Feinn,
 Cruaidh bu mhaith feim air tos,

An

* Costa. † Cha bhi mi 's an laoch a riar.

An izoth nach tugadh briathar tais,
Iolunn bras Mac Mornai moir.

Naoi mic-fhichead Mornai moir
Thainig chugainn le 'n sloigh mhear,
Naoi fichead sciath gharg ann goil,
A dheangadh ceud gach aon fhear.

Thainig chugainn Faolan fial,
Deich ceud sciath is cloidheamh glas,
Goifridh do mhaithibh na'm Fiann,
Gu Dun-laomunn nan ciabh cas.

Glaifein connachdach na'n tonn
Choncas an cath trom ag teachd,
Fa choinne Feinn flathail Fiann
Gu Dun-laomunn na'n ciabh cas.

Thainig chugainn Galdui' mor
Agus Fiannachd Abarneachduinn,
Fa choinne Feinn flathail Fiann,
Gu Dun-laomunn na'n ciabh cas.

Thainig chugainn an deis noin
Cath Fheinn Mhic Cumhail Mhic Treunmhoir ;
Gu 'm b' i fud an Toirc ghreadhnach
Fionn fein 's a lan teaghlach.

Thainig an Fhiann ghaolach gu mor,
Leis na glas laoich bu chruaidh neart ;
Sluagh, fothrom is caithreim na'm Fiann,
Thainig sin, 's bu trom am feachd.

Bha fear rompa bu caoine gloir,
Gun easbhuidh fioda na faor-shroil,
Bhiodh air taobh deas an fhir mhoir
An cuifeir gasta an-mor.

Or gu pailt air na h earluinn :
Air flios an laoich mhoir mheanmnich

Chuige

Chuige thionailleadh an Fhiann
As gach sliabh an ear 's an iar.

Bu lionar fin a bha finn ann
Lireach agus lann is fear.

Corr agus naoi mile Bùrc
Dh' iath finn iad mu Dhun na'n dos;
Raineadh finn Tulach na 'm blath
Ghabh finn tur is tamh is fois.

Chuaidh sinn fo 'n Ghil-ghreine
Seachd catha na gna Fheinne,
Fo 'n chrann chiuil bu mhath buaidh;
Foi 'n Reilin daite arm-ruaidh.

Chunnaic sinn mu 'n cuairt d' an Dun
Comhlaoich re daoradh dluth shleagh,
'S an laoch fuileach air an ceann,
'S cinnteach gu 'm bu fean a bhias. *

Dh'eirich Laomunn gu deas,
Air teachd oirne greis d'an lo;
'S iomadh lamh agus cos
A theasgadh leis agus ceann.

'S iomad sleagh a chorcradh leis,
'S lionar cneas sna chuir e lann,
Bu lionar draoiseach 'nar Feinn,
B' aillfidh creachdan fo laimh.

Dh'eirich Oscar an aignidh mhoir,
A chosgadh 'n fhir bha 'n gar dho;
Dhofan combrag chaogad laoch
Niar dh'eitich an faoi sa chleo.

An t Oscar mor bras-bhuilleach
Fear a reubadh gach cath,
An tuil mhor gharbh ghafta,
Ur mhacan an ard-fhlath.

Rio

* Sean, no teann a mbeas.

Mò mhac-fa bhuadhaich an cnoc,
 Le h Ofcarr a thuit an t aoidh,
 'S ioma' reuba bha na chorp,
 'S ioma' loit na dheas-thaobh.

Seachd ràthain do 'n Almhain uir
 Ga leigheas ann cuirt na'n Gall,
 'S eua dubairt Ofsar aich no iòd,
 Ge h ioma cnead a bha ann.

Is mise Oifain dea' mhac Fheinn,
 Is ann rinn gu leigeadh e run;
 An la fin bu mhor mo rath,
 Bu mhi an dara cath air thus.

Beir mo bheannachd uam an nochd,
 Beir m' anam bochd gu Dia;
 Soruidh uam ad' chuideachd Fheinn;
 Leinn a Thulach ard is cian.

Teanntach mor na Feinne.

Dearmad fleadha gu'n d' rinn Fionn,
 San Albhainn * re linn nan laoch,
 Air cuid d'an Fheinn fhuas Druim-dearg,
 Gun d' eirich am fearg 's am fraoch.

Ma dhibir sibh finn mu'n ol,
 Thuirt Mao Ronain le gloir bhinn,
 Bheirims agus Alde ùr
 Breiteach bla'na re mur Fheinn.

Thog iad gu sciobalt an triall,
 An cloidheamh 's an sciath d'an luing,
 An diais fheinnidh, armaidh, fhial,
 Gu Rìgh Lochlainn na'n frian sliom.

Bu Rìgh air Lochlainn fan uair,
 Fear a bhuidhneadh buaidh gach blar,

* Almhain ^{Qq}

Farragan Mac Ainnir nan long,
Gu 'm bu mhaith a lann 's a lamh.

Muintearas bliana d' an Rìgh,
Tug an diais a b' fhearr dreach,
Mac Rìgh Conchair na'n fleagh geur,
Agus Ailde nach d' ear neach.

Thug Bann-ri'n Lochlann na'n sciath donn,
'Trom ghaol trom 's cha b' ann gu deas,
Ba ilde greadhuach an fhuilt deirg,
Is dh'fhalbh i an ceilg lois.

Ghluais i leis a leabai 'n Rìgh,
Sud an gnìomh mu'n doirtear fuil,
'S a dh' ionnfuidh Flaitheas na'm Fionn,
Thogadar an triall thair muir.

Chruinnich Rìgh Lochlainn a fhlugh,
Cabhlach cruaidh a dh'fhas gu deas,
'S e dh'èirich re aon uair
Na naoi Rìghrin 's an sluagh leis.

Lochlainich a bhuidheann bhorb,
Is ro mhaith colg re dol am feim,
Thug iad am mionna ag triall
Nach pilleadh iad is Fiann nan diaidh.

Thogadar an Albaist ard,
Seach crìocha Eirinn nan colg teann,
'S ann Albain leathann na'm Fiann,
Thogadar an Triath air traidh.

Stuidhich iad am puible gu tingh,
Rìgh Lochlainn 's a fhlugh nach tim,
Air an tulach a bha muigh,
Guairid o'n bhrughann raith Fionn.

Teachdaireachd thainig gu Fionn,
Teachdaireachd chuir rinn gu truadh,

Comhrag dluth d' Fhiannaibh Fheinn,
Fhaotain air na gleinn ma thuath.

Thairg Fionn doibh cumha mor,
Do na floigh a thain' ann cein,
Do Righ Lochlainn nam arm feau,
Far aon is a bhean fein.

Comhairle chinn aig Fionn
'S aig maithibh na Feinne gu leir,
Nighean righ na'n gabhtadh uap,
Thoir do Righ Lochlainn nan arm geur.

Ach Lochlainnich a bhuidheann bhorb,
Aig feabhas an colg is am mein,
Ni 'm b' ail leo cumha chunnaic grian,
'S an Fhiann fhagail na'n diaidh.

Ach Mun foghain leasta fin,
Thoir leat do bhean is dean rinn sith.

Earragan.

CHA d' thugainn-fe sith d' Ailde fein,
No mhathaibh na Feinne gu brath,
Ach Fionn fein a chuir fo 'm bhreth
Is a chreach a thoir gu traidh.

Cha 'tug thusa leat do neart,
Do bhrigh mo bheachd-sa, thair fal,
Na chuireadh dhuit Fionn fo d' bhreth,
No na bheir a chreach gu traidh.

Fhreagair Ailde na'n comhrag cruaidh,
Sceul a thainig truadh dha fein,
Ceann mhic Neimhe 's mhic Lir
Madhar leis an dara beum.

Seachd fichead do mhaithibh ar Feinne,
Agus Ailde fein air thus,
Thuit fud le laimh Earrgain mhoir,
Mu 'n deachaidh na floigh ann dlus.

'S e labhair Fionn flath na'm buadh,
'S e 'g amharc air fluagh Innse-fail,
Co dheangas Earragan fa ghreis
Mu 'n leigamaid leis ar tair ?

Do bhi freagradh fud aig Goll,
An sonn bu deacair a chlaoidh,
Deanamfa Earragan fa ghreis,
Leagar eadrinn le'r cleas-luidh.

Cuimhnichibh cath feagarra Feinne,
A Chlanna Morna 's mor cli
A Chlanna Baoige na'n arm deas,
Leigibh ris bhur dea-ghniomh.

Beir leat Oiffain is Diarmad donn,
Ferr-chuth crom is Mac an Leigh,
Ga d' dhionadh o bhuillibh an laoch,
Cuir diais air gach taobh mar sgeith.

Buin leat cath feagarra na Feinne
Nach d'fhidir ceum a thoirt air cùl,
Cuir fud air do ghualain deas,
Do fhiol Chumhail nan cleas-ludh.

Ochd latha dhuinne gun tamh
Sior chuir air ais an t flogh,
Ceann Rìgh Lochlainn na'n sciath donn
Bhuighinn Goll an naodhamh lo.

Naoi fichead is mìle sonn
'Thuit fud le Garaidh 's le Goll,
O na dh' eirich a Ghrian moch
Eus an deachaidh i far anmoch.

Seachd fichead do chlainnaibh Rìgh,
Ga 'm bu dual gaisg' is mor ghnìomh,
Thuit sud le Oskar an aigh
Is le Cairioll Corra-chnamh.

Mun' fear a chuaidh as o fhaobhar arm,
No 'n comhrag le maom do threig,
Do Rìgh Lochlainn no do shluagh,
Cha deachaidh duine do thir fein.

Na'm faigheadh e co'throm na'n arm,
Earragan Mac Ainnir na'n arm glas,
'S an Albhuidh na'n abairt, *air Triath*,
Cha ghlactadh ach an Fhiann as.

Corr agus leath ar Fiann,
Thuit sud air an t sliabh mu dheas,
Ach na'n luadhimid a Ghrian,
Cha mho na ar trian thainig as,

Ach na'n luadhimid ar Rìgh,
Cha mhnaoi is Triath fo bhron,
'S ge d' thainig d'ar maithibh as,
Cha d'rinn sinn ar leas san lo.

Na Bratichean.

Manus Rìgh Lochlainn.

GE d' gheabhadh Rìgh Lochlainn sud,
Na bha mhaoin 's do sheuda 'n Eirinn,
Cha philleadh e shluagh air ais,
Gus am biodh Eirinn uil' air earras.

QISSAIN.

Scaoil Fearghus a Bhratach o chrann,
Mar chomhar gu'n dhiult Rìgh Lochlainn cumha,
Ghluais an Fhiann ghaolach gu foill
Gus am biodh Eirinn uil' air earras.

Thainig

Thainig sluagh fairim chairim nan tonn,
 Thainig fud 's bu throm an fheachd ;
 Suil d'an tug Rìgh Lochlainn uaidh,
 Chunnaic e Bratach ag tidh'n amach,
 Agus gille gafta air a ceann,
 Air a lafadh do dh' òr Eireannach.

MANUS.

Cia i a Bhratachfa Fhìli dhuanach ;
 An i fud Bratach Mhìc Treun-bhuadhaich ?
 Chi mi gille gafta air a ceann,
 Is i fein ag togradh thair * sluaghadh.

FEARGHUS.

Cha 'n i fud ach an Liath-luineach, †
 Bratach Dhiarmuid o Duibhne,
 'N tra thigeadh an Fhìann uil' amach,
 Ghabhadh an Liath-luineach toifeach.

MANUS.

Cia i a Bhratach-fa fhìli dhuanach,
 An i fud Bratach Mhìc Treun-bhuadhaich ?
 Chi mi gille gafta air a ceann,
 Is i fein ag togradh thair sluaghadh.

FEARGHUS.

Cha 'n i fud ach an Aon-chofach † ruadh,
 Bratach Raine na 'm mor flugh,
 Bratach leis an sgoiltear ceinn
 'S le 'n doirtear fuil gu aobranabh.

MANUS.

Cia i a Bhratach-fa Fhìli dhuanach,
 An i fud bratach Mhìc Treun-bhuadhaich ?

Chi

* Blar. † Luineach. ‡ Fhìonn-chofach,

Chi mi gille gasta air a ceann,
Is i fein ag togradh thair fluagh.

FEARGHUS.

Cha 'n i fud ach a Bhriachail Bhrochail,
Bratach Ghuill mhoir mhic Morna,
Nach d' thug traigh riamh air a h ais;
Gus 'n do chrith an talamh trom glas,
Gur h e bu shuaimhneas-d' an t frol bhuidhe,
Toiseach teachd is deireadh falbh.

MANUS.

Cia i a Bhratach-fa Fhili dhunaich,
An i fud Bratach Mhic Treun-bhuadhaich?
Chi mi gille gasta air a ceann,
Is i fein ag togradh thair fluaghadh.

FEARGHUS.

Cha'n i fud ach an Dubh-nimhe,
Bratach Chaoilte Mhic Reatha;
Air mheud d' am bitheadh fa chath,
Cha bhiodh iomradh ach air an Duibh-nimhe.

MANUS.

Cia i a Bhratach-fa Fhili dhunaich?
An i fud Bratach Mhic Treun-bhuadhaich!
Agus gille gasta air a ceann,
's i lasaradh le h òr aoibhin.

FEARGHUS.

Cha 'n i fud ach an sguab-ghabhaidh,
Bratach Ofsair chrodha laidir,
Nuair a rigteadh cath na'n cliar
Cha b' fhiu a siaraich ach an sguab-ghabhaidh.

Thog

OISSAIN.

Thog sinn an Deo-ghreine * re crann,
 Bratach Fheinn bu teann fa chath,
 Lom-lan do chlochaibh an or
 'S cosmhuil gu 'n bu mhor a (meas) rath.

MANUS.

Saoilidh mi gu 'n thuit a bheinn.

FEARGHUS.

Is doilich dhuife na bheil ann,
 Gath-greine Mhic Cumhail re crann,
 Is maoi slabhraidh aiste fíos
 Do 'n or bhuighe gun dall-sgiomh ;
 Agus naoi naoi lan ghaisgeach,
 Fo cheann na h uile slabhraidh,
 Ag togairt air feadh do shluaigh,
 Mar chliath † traodhadh gu traidh
 Biaidh gair chatha ga d' iomain.

MANUS.

Breugach do bheul Fhili bheinn,
 Trian na ta agam ann fo do shluagh
 Cha robh riamh agaibh-s' ann Eirinn.
 Ge beag leats' an Fhiann thearc-fa, ‡
 Bheir thu do theann leim mu'n tig am feascar
 Roimh lanna glas, no ni thu d' ainhleas.

FIONN.

Cromaibh bhur ceinn fa chath,
 S deanadh gach flath mar gheall.

OISSAIN.

Bu liona ceann ga mhaoladh,
 Ag us gualain ga shnaigheadh,

* A Ghile-ghreine. † Chliabh. ‡ Earrafuadh-fe.

O eirigh Greine gu feascar.

Cha deach' o fhaobhar lann gu loingis,
Ach aon mhìle do shluagh barr ;
Theich iad mar shruth o bharraibh bheann,
Is sinne fan chath ga 'n iomain.

Bu lionmhor Fiannaidh agus fonn,
Agus curaidh bu throm trost ;
Ach samhail d' Oskar mo mhac-fa
Cha robh ca bhos no thall.
Seachd cathai do bharr an t fluaigh
Thuit fud le Oskar na 'm buadh,
'S an naonar mac a bh' aig Manus Ruadh.
Seachd fichead agus mìle fonn
Thuit fud eadar Conan is Goll ;
Ach Mac Cumhaill 's a shluagh garg,
Mar chaor theine na 'm mor fhearg ;
Le shradagaibh diana cas,
Bha buille gach laoch ann sa ghreis
Fhad 's a mhair Lochlannaich ris.

Bas Ofsair.

Cha 'n abair mi mo thriath re m' cheol,
Ge b' oil le h Oifein e nochd
Oskar agus Cairbre calma',
Tradhar iad an Cath Ghabhra.

An t fleagh nimhe 's i 'n laimh Chairbre,
Gu'n croitheadh i re uair feirge ;
Deireadh am fiach ri * ghoinh,
Gur ann lea' mhairbheadh Oskar.

'S meafa deireadh e ris fein,
Am fiach dubh mu mhi-cheill,
A chuigear ata sibh mu'n chlar
Ach fuil fir a bhith ga thachdadh.

Dh' fharai finn, a Rath † gu'n cheil,
Cuim an tacadh ar fuil fein ;

R r

* Thre. † Bhaobh.

Ciod

Cìod i ghiomh a th'air ar rosgaibh,
Nuair a choineamaid a chaol reachda?

Gairidh am fach moch am màireach
Air do ghrudhsa ann fan àr-fhaich,
Cuireadar do shuil * a gluc,
As e sin a thig a thuiread.

Is dearg an fhaobh sin ta thu nigheadh,
'S dearg an t aogas do bhi uirre,
Ach gus an d' thainig an diu',
An fhaobh sin cha b' olc a h inneal.

A Bhaobh a nigheas at t eadach,
Deanfa dhuinne faid'neachd cheudna,
An tuit aon duine dhiubh leinn,
No 'n d' theid finn uile do neo-ni?

Marbhas leasta cuig ceud,
Is gonar leat an Rìgh fein,
Araon 's am fear a laghadh † dh'e,
Bhar faoghal uile gu'n d' thainig.

Na cluinneadh e thu Rofg Mac Ruaidh,
No duinne bhuineadh d' a fhluaigh,
Na cluinneadh an Fheinn thu nochd,
Mu 'm bith finn uile gun mheifnich.

An cuala sibhse turus Fhinn,
Nuair ghluais e gu h Eirinn?
Thainig an Cairbre sleaghach garg,
'S ghlac e Eirinn fo aon smachd.

Dh' fhalbh sinne le dian damhair
A lion d' an Fheinn as a bha finn,
Leagadh leinn ar feachd 's ar fluagh
An taobh mu thuabh do dh' Eirinn.

Chuireadh le Cairbre anuas
Fios air Oskar cruaidh na Feinne,

* A shuil. † Laoidheadh.

Dol a dh' ionnfuidh fleadh na Feinne,
'S gu faigheadh e cìs da reir fin.

Ghluais, o nach d' ob e namh,
An t Oskar aluinn gu leachd an Rìgh,
Triachad fear treun dh' imich leis,
A fhreasdal d'a thoil 's da fheim.

Fhuair finn onoir fhuair finn biadh,
Mar a fhuair finn roimhe riamh,
Bha finn gu fughach as teach,
Maille re Cairbre fan Teamhraidh.

An là mu dheireadh d' an òl,
Thuirte Cairbre le guth mor,
Iomlaid ceinn fleagha b' ail leam uait,
Oscar dhuinn na h Albhainn.

Creud an iomlaid ceinn a bhiodh ort,
A Chairbre ruaidh na'n Long-phort?
'S tric bu leat mi-fein 's mo fhleagh,
Ann latha catha agus comhraig.

Cha b' uileor leamfa cis no cain,
No aon feoid a bhiodh na'r tìr,
Cha b' uileor leam re m' linn a bhos,
Gach feoid a dh' iarrain gu 'm faighinn.

Cha 'n 'eil òr no earras gu sìor,
A dh' iarradh oirne an rìgh,
Gun tair gun tailceas duinn d'e,
Nach bu leatfa Fhighearnas.

Ach malairt cinn gun mhalairt crainn
B' ea-corach sud iarraidh oirn,
'S e 'm fath mu 'n iarradh tu oirn e,
Mise a bhith gun Fhiann gun athair.

Ge do bhiodh an Fhiann is t athair,
Co maith 's a bha iad riamh na 'm beatha.

Cha b' uileor leamfa re m' linn,
Gach feud a dh' iarrain gu 'm faighinn.

Na 'm biodh an Fhiann agus m' athair,
Co maith 's a bha iad na'm beatha,
Is teann ar am faigheadh tu finn
Leud do thaighe an Eirinn.

Lion fuarachd na laoi ch làn,
Re claitin na h iomar-bhaidh,
Bha briathra garbha leath mar leath
Eadar an Cairbre, 's an t Oskar.

Bheirin-fe briathar buan,
'S e thubhairt an Cairbre ruadh,
An t fleagh sin ata na d' laimh
Gur h ann innte tha do luath-bhas.,

Briathar buan sin briathar buan,
A bheireadh an Cairbre ruadh
Gu'n cuireadh e fleagh nan feach fiong,
Eadar airne agus imleag.

Briathar eil' ann aghaidh sin,
Bheireadh an t Oskar calma,
Gu'n cuireadh e fleagh nan naoi fiong,
Mu chuma' fluilt agus eadain.

Briathar buan sin briathar buan,
A bheireadh an Cairbre ruadh,
Gu 'n d' thugadh e fealg agus creach
A h Albainn an la 'r na mhaireach.

Briathar eil' an aghaidh sin,
Bheireadh an t Oskar calma
Gu'n d' thugadh e fealg agus creach
Do dh' Albainn an la 'r mhaireach.

Bha 'n oiche sin duinne gu'n chabhair,
'Thall agus a bhos mu'n amhainn,

Bha doirlinn leath mar leath
Bha doirlinn mhor eadar-inn.

Chualas Olla le guth tiom,
Air chlairfich bhinn ag tuireadh bais ;
Dh' eirich Oskar am feirg
Is ghlac e airm na dhornaibh aigh.

Dh' eirich finn an la 'r na mhaireach,
Ar sluagh uil' ann fin na bha dh'inn,
Thogadh fealg agus creach leinn,
Gu'n fhiairaich do Righ Eirinn.

Mharbh finn Righ Luthaidh na'n lann,
Laoch fuileach le faobhar arm,
Thog finn creach re sliabh Goill,
Gu luath lois gearnach lu'-mhor.

An uair a rainig finn ann
Beallach cumhaing an caoil-ghleann,
'S ann a bhlo dh an Cairbre ard,
Ag lonmaireachd ag teachd na 'r co-dhail.

Cuig fichead Gaidheal garg,
Thainig o 'n tir fhuair ghairbh *
Thuit fud le laimh Ofsair thall,
'S mosgladh re Righ Eirinn.

Seachd fichead do Chlannaibh Righ,
Bu mhor gaisg agus gnìomh :
Thuit fud le laimh Ofsair thall,
'S e mosgladh re Righ Eirinn.

Mungan Mac Seirc a bha 'n naimh,
A chuimhricheadh ceud cloidheamh glas,
Thuit fud le lamh Ofsair thall,
'S e mosgladh re Righ Eirinn.

Cuig

* Cuig fichead Albannach ard,
Thainig thair muir chairginich ghairbha

Cuig fichead fear cloidheamh glais,
 Nach deach' aon cheim riamh air ais;
 'Thuit fud le laimh Ofsair thall,
 'S e mosgladh re righ Firinn.

Cuig fichead fear bogha,
 A thainig air Cairbre d'a chobhair;
 'Thuit fud le laimh Ofsair thall,
 'S e mosgladh re Righ Eirinn.

Seachd fichead do dh' fhearaibh feachd,
 A thainig a tir an t sneachd;
 'Thuit fud le laimh Ofsair thall,
 'S e mosgladh re Righ Eirinn.

Cuig fichead Cairbre ruadh,
 Bha cos'lach re Cairbre an t fluaigh;
 'Thuid fud le laimh Ofsair thall,
 'S e mosgladh re Righ Eirinn.

A chuigear a b' fhaigse d' an Righ,
 D' am bu dual gaig' is gniomh;
 'Thuit fud le laimh Ofsair thall,
 'S e mosgladh re Righ Eirinn.

Nuair cinnnaic an Cairbre ruadh,
 Ofsar ag fnoigheadh an t fluaigh,
 A chraoifeach nimhe bha na laimh
 Gu'n do leig e i na cho-dhail.

'Thuit Ofsar air a ghluin deas,
 'S an t fleghe nimhe troimh a chneas,
 Thug e urchaire cile nunn,
 Is mharbhadh leis Righ nah Eirinn.

Eirich Art is glac do chloidh eamh,
 Is seafamh ann aite t athar,
 Is ma gheabh thu do dhiol faoghail,
 Saoilidh mi gur mac righ thu.

Thug

Thug e urchair eile 'n airde,
Ar leinne gu 'm bu leoir a h airde
Leagadh leis aig meud a chuimfeadh
Art mac Cairbre air an ath urchair.

Chuir iad chum an Rìgh mu cheap,
Sluagh Chairbre bu gharbh gleac,
Los gu 'm buidh' nte leo buaidh laraich,
Air faicin doibh Ofsair gu craiteach.

Thog e leacog chonart chruaidh,
Bharr na talmhainn taobh-ruaidh,
Bhris e 'n Cath-bharra mu'n cheap,
Gnìomh mu dheireadh mo dheadh mhic.

Togaibh libh mi noife Fhìann
Nìor thog sibh mi roimhe riamh,
Thugaibh mi gu tulaich ghlain,
Ach gu 'm buin sibh dìom an t eadach.

Chualas aig traidh mu Thuath
Eimheach sluaigh is fadhar arm',
Chlìsg ar gaigich gu luath,
Mu 'n raibh ofcar fadhafd marbh.

Marbh'-afg ort a mhic na buaidhe
Nì thu breug an darna h ùair dhuinn,
Loingis mo shean-athar * ata ann
'S iad ag teachd le cabhair chugainn.

Bheanniuch finn uile do Fhionn,
Ge ta cha do bheanniuch dhuinn,
Gus an d' thainig e tulach nan deur
Far an robh ofcar na'n arm geur.

'S meafa mhic a bhìodh † tu dh'e
Latha catha sin Beinn-eadaìn,
Shnamha na corran throimh d' chneas
'S i mo lamhfa rinn do leigheas.

* Shean-'ar.

† Bhi.

Mo leigheas cha 'n 'eil am fath, *
'S cha mho nithear e gu brath;
Chuir Cairbre fluagh na'n feachd fiong
Eadar m' airnin agus m' imleog.

Chuir mise fleagh na'n naoi fiong,
Mu chuma fhuilt agus eadain,
'S na'n rigeadh mo dhuirn a chneas,
Cha deanadh aon leigh a leigheas.

'S meafa mhic a bhiodh tu dh'e
Latha catha fin duindealgainn
Shnamhadh na geoidh throimh d' chneas,
Is i mo lamhfa rinn do leigheas.

Mo leigheas cha 'n 'eil am fath,
S cha mho dheantar e gu brath,
An gath domhainn am thaobh deas,
Cha dual do leigh a leigheas.

Sin an uair a chaoidh Fionn,
Air an tulaich os ar cionn,
Shruthadh na deoir fios o rosgaibh,
Thiontadh e reinn a chulthaobh.

'Mo laogh fein thu, laogh mo laogh
Leanabh mo leinibh ghil chaoibh,
Mo chridhe leimnich mar lon,
Glu a bhrath cha 'n eirch Ofcar.

'S truadh nach mise thuiteadh ann
An Cath Ghabhradh, gnìomh nach gann,
Is thufa an Ear 's an Iar,
A bhi roimh na Fiannaich Ofcair'.

Cha d'fhidir duine roimhe riamh,
Gur cridhe feola bha 'm ciliabh,
Ach cridhe do chuimhne cuir
Air a chumhdachadh le stailinn.

Donnalaich

Donnalaich na'n con re m' thaobh,
Agus buraich na'n fean laoch,
'S gul a Phannail caoidh' mu'n feach
Gur e surahdom each chridh'. a

Thog finn leinn an t Ofsair aluinn,
Air ghuailibh, air fleaghaibh arda,
Thug finn as iomchara grinn
Gus an d' thainig finn tigh Fheinn.

Cha chaoineadh Bean a mac fein,
Cha chaoineadh fear a bhrathair caoin
Cia lion 's a bha finn mu'n teach,
Bha finn uil' caoineadh Ofsair.

Bas Ofsair a chradh mo chridh',
Triath fear Eirinn 's mor d'ar di;
Cait am facas riamh re d' linn
Fear co cruaidh riut air chul lainn ?

Nior chuir Fionn d'e crith is grain,
O 'n latha sin gu la bhrath;
Cha ghabhadh is cha b' fheirde leis
Triath d'an bheatha ge d' abrainn.

C R I O C H

George M. Donnell

Lieutenant 10th Militia

Geo M Donnell

Lieutenant 10th Militia

CLAR-INNSEADH.

A

Taobh.

A M bheil thufa air sgiathan do luathas	1
A mhic mo mhic, 'fe thuirt an Rìgh	34
A' aignidh Ghuill-fear cogaidh Fhinn	35
A'hris dhuirme, Oisfain dhanaich	39
Ann an éididh Shean-Ghàel marre tein teachd na Ròimh	64
An ainneir a chunna mi m' chadal,	66
A mhic an fhir ruaidh	83
A' chainnt a thuirt ian gu'n labhair e cearr i	87
Air tuiteam a' m' chadal a nis o cheann fada	94
An nochd gur faoin mo chadal darrh	125
A mo chadal cha bheag m' airtneal	148
An cuala sibhs' truas fhuinn	167
An la mharbh sinn an Torc	170
A 'Lunduinn thainig Siar Oirn	173
A Bhanarach mhiagach	206
A Chomhachag bhochd na froine	222
An cuala' sibhs' a bhainnis bhàn,	244
An diu 's mor lium a ghaoth	248
Abhean leasaich an stop dhuinn	268
An Dearg mac Deirg gur mis a bhean	300

B

B'a aig Biataich na forais	44
Brave lads be merry le furan le gradh	112
Beir forruidh uam le deagh rùn buaidh,	113
Beir forruidh no dha	123
Bheil fhios Co Chunna' mise an raoir'	232
Beir mo shoruidh le duthrachd	258

C

Chualas air fada o shean,	25
Cha b'e tuirneal a' chnatain	74
Cha 'n e dhuifg mo sheanchas domh	91
	99

	7.
Co theid far rium d' an tigh fhaire,	139
Chunne mi brúadar a chuir smuairéan gu leòr orm,	205
Chuir e an claidheamh, fada, sìorchruaidh,	211
Chuna' mise mo leannan	245
Clann Uisnich nan each Geala;	260
Comhairle' a thug ormfa Brian,	295
Cha d' thugainn-se sìth d' Ailde fein	307
Cha' nabair mi mo thriath rom Cheol	313

D

† Dheirich mi moch air mhaduìn an de	127
Dh'ain-deoin duine, no gun fhios do,	132
Dearmad fleadh gu'n d'rinn Fionn	305

E

Eistibh beag ma's aill libh laoidh	284
Eatroman muic o hó,	291

F

Fear mo ghaol an t-uisge-beatha	79
---------------------------------	----

G

Ge b'e bhiodh leinne an laoi,	18
Gura mise tha ga m' lathadh,	33
Gur beag m' uith dhol chunn na h-àiridh,	58
Ged' tha mi m' eun fògraidh san tìrsa,	77
Ge do theid mi do m' leaba	117
Gur muladach ata mi	122
Gu d' thug mi 'n ionnsuidh bhearraideach,	128
Ge b' e dh' eireadh san lafair	154
Gu bheil Thu Gu boidheach banndaigh Banail	231
Gur e m' anam is m' eudail	242
Ge Grianach an latha o	298
Ge d' gheabhadh Rìgh Lochlainn fud,	309

I

Is Cuth duine far nach Fionduin	11
	12

CLAR-INNSEADH.

Is fhad tha mis' ann am chodal	325
Heabail Nic Aoidh aig a chrobh Laoigh	7.
Is cian o sin a Thulach ard	85
	198
	302

L

La d'an robh finn uille an Fhiann	35
Latha dhamhfa-fiubhal bheann	118
La dhuinn air Luachar Leobhar	233
Latha' d' an Fhein air tulaich fhoir	250
Lamh Dhia leinn a shaoghail	253

M

Molaimaid Tighearna na gloir	14
Moch 'fa maduinn 's mi 'g éirigh	98
Mi 'N diu a' fàg' ail na tire	237
M' anam, iomuighch thusa fámhach	279
'M ionmhuin, is 'm annsachd, 's mo thlabhd	287

N

Nuair chaidh Cuth-ullin do dh' Eirinn, dh'fhag e a	24
Nam bu teagasgach mi air an treud	69
'N Ainm an aigh ni mi tus	151
'Nuair abha Albainn fuil' lighe,	189
'N Rair a chunna mi 'm Bruadair,	201
'N A'm faiceadh tu Bean Gun Leannan,	293
'Nuair a theid thu thigh an oil,	296

O

Otheid, c'aim nach d' thèid?	51
O's tric mo fhùil aig a Minne	61
O'na Caraid an chaithehraoich	107
O gur mòr mo chuid mulaid	133
O! Cairibh mi a' robh nan àllt	158
O Soruidhflan a' Ailleagan	281

S

'S e guth amma mo ruin at' ann!	29
---------------------------------	----

> Och, a Dhonnairill Ruadh a' ghaolach, 283

'S Mor mo mhulad, 's cha 'n aichea'm	7.
'Smi th'air fnaidheadh 's air caitheamh	31
'S Fhada o 'na dh'fhalbh mo leanna	45
Sud a rìgh gur trom m'èire	48
'S Mithich dhomhfa bhi 'g èirigh	49
'S Daor a cheannuich mi 'n t-iafgach	59
'S mi air airidh a ghleinne	68
'S Mor mo mhulad 's cha ludh' m' eis-lein	124
'S i so blià' na' 's fhad a chlaoidh mi,	136
'S e do latha Raoin-rùiridh	141
'S Gach Cùis theid eir bhialabh brithe	142
'S mi m' shuidhe m' ònar air Tulich bhoidhich	181
'S Truagh nach raibh mis anr sin,	195
'S e guth anaim mo ruin a tha 'nn,	204
'S Truagh gun me 's an choill	210
'S Cianail m' aigne o na mhaduinn,	212
'S e Latha Rinnruari,	240
'S Luaimnach mo chodal an nochd,	270
SEACHAIN caonag dhiomhidis,	278
	297

T

Tri uairin chrath an o'che	7
Tha fleasgach anns a' bhaile so	47
Tha mulad, tha fgiog orm	52
Tha mo chridh' air fas trom,	55
Topadh leat, a Dho'ill mhic Fhionnlaimh,	79
Tha sluagh an t-saoghail-sa 'nan deannaibh,	103
Theid mi dh' Inbhir-neis o	119
Tha loingeas foi breidibh,	134
Their fios gu breabadoir na beirte	138
'Ta sgeul beag agam air Fionn,	162
Thogaireadh, Bean Aoidh, Thogaireadh Bean.	200
Togamid fonn air luathadh a' chleibh	209
Tri nithean gun iarruidh	246
Tha mulad, Tha mulad	276

W

With the Garb of old Gaul, and the fire of old
Rome

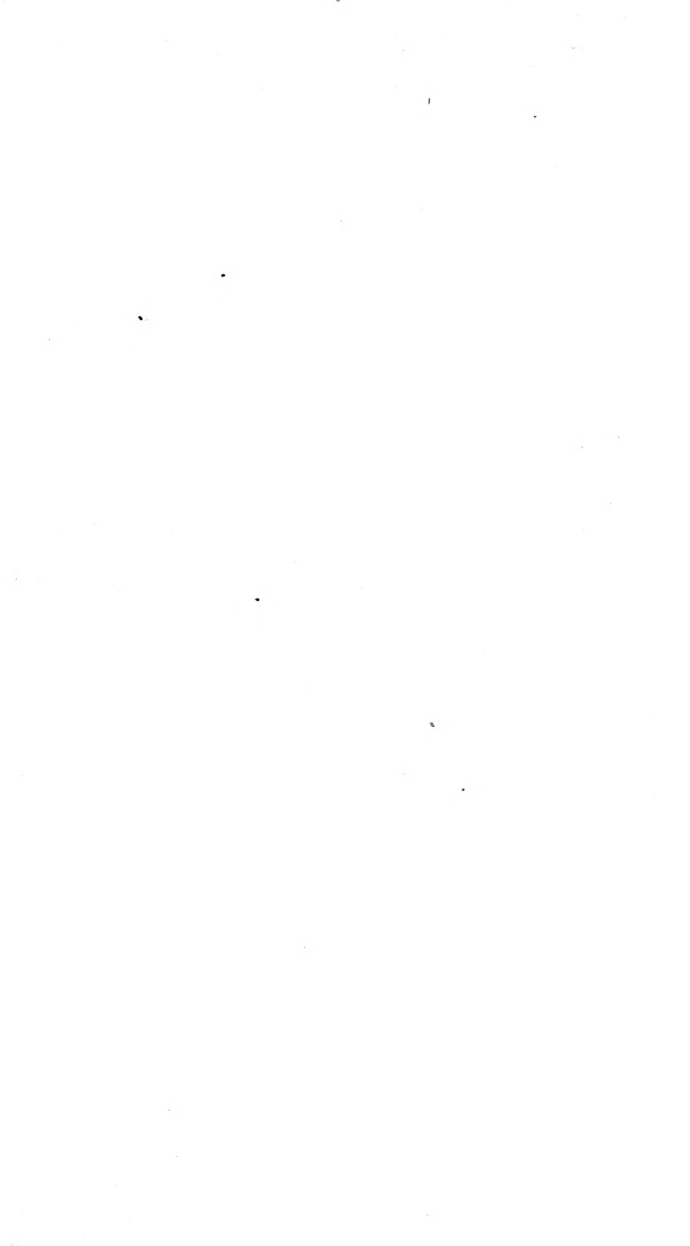
65

C R I O C H.

(67)

Bha thu làn misnich is cruadail;
'S gach òeagh bhuaich bha fuait' re d' nàtur.

(68)

Oran do Ihuine. Uasal chaidh bhathadh ag ias-
gach.

(69)

Sàr choisiche beinn' thu,
'S cha bu deireadh air feachd thu.
Sàr, &c.

(70)

O'n thòisich mi'n teagasg ud duibh
'S nach b'e bher claidheadh mo mhiann;
O'n a dh'innis mi a'intinn gu saor,

(138)

Eun ruadh nan ciar-mhor', mac criosgheal liath-
chirc

Is cabaire riabhach coill.

Ge bu leon-sa gu Loch-abar
Is ni b'fhaide thall;

(P. TGS XLIV, 217.; Clare
MacLeod Magazine (1911), 20;
France: Talbot Collection +)

